

MIKKELI

**Talousarvio 2022 ja
taloussuunnitelma 2023–2025**
Kaupunginjohtajan esitys KH 7.12.2021 Liite 1 §

Sisältö

1	Kaupunginjohtajan katsaus	2
2	Talousarvion rakenne, toiminnan ja talouden sitovuudet	3
2.1	Talousarvion rakenne	3
2.2	Toiminnan ja talouden sitovuus	4
2.3	Määrärahojen käyttö ja vastuut	6
2.4	Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta	7
3	Talousarvion yleisperustelut	8
3.1	Sote-uudistus	8
3.2	Taloudelliset lähtökohdat	8
3.3	Mikkelin kaupungin toimintaympäristö	11
4	Talousarvion ja taloussuunnittelun perusteet	19
4.1	Mikkelin kaupungin strategia, päämäärät ja painopisteet	19
4.2	Laskentaperuste	20
4.3	Kaupungin talouden kehitysnäkymät	24
4.4	Kuntalain 110 §:n mukaiset yksilöidyt toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi	27
4.5	Riskienhallinta	27
4.6	Henkilöstö	30
5	Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne ja ohjaus	32
5.1	Konserniin kuuluvat yhteisöt	32
5.2	Omistajapolitiikka ja konserniohjaus	34
6	Tytäryhteisöjen valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	36
6.1	Etelä-Savon Energia Oy	36
6.2	Etelä-Savon Koulutus Oy	39
6.3	Kiinteistökehitys Naistinki Oy	41
6.4	Metsäsairila Oy	43
6.5	Mikalo Oy	45
6.6	Mikkelin Asumisoikeus Oy	48
6.7	Mikkelin Jäähalli Oy	50
6.8	Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	52
6.9	Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	54
6.10	Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	57
6.11	Mikkelin Ravirata Oy	58
7	Talousarvio 2022 – Mikkelin kaupunki yhteensä	63
8	Toimielinten palvelusuunnitelmat, vaikuttavuustoimenpiteet sekä sitovat määrärahat	64
8.1	Keskusvaalilautakunta	64
8.2	Tarkastuslautakunta	64
8.3	Kaupunginvaltuusto	64
8.4	Hallinto- ja elinvoimapalvelut	65
8.5	Mikkelin seudun ympäristölahtakunta	70

8.6	Kasvatus- ja opetuslautakunta	74
8.7	Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta.....	83
8.8	Kaupunkikehityslautakunta.....	90
8.9	Etelä-Savon pelastuslautakunta	100
9	Liikelayosten sitovat tavoitteet, tunnusluvut, tuloslaskelma, rahoituslaskelma, investoinnit.....	103
9.1	Mikkelin Vesiliikelaitos	103
9.2	Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	106
10	Tuloslaskelma	110
11	Rahoituslaskelma	115
12	Talousarviovuoden 2022 ja suunnitelmavuosien 2023–2025 investoinnit	119
	Liite 1: Konsernivastuuhenkilöt	127
	Liite 2: Yhteenveto tasapainotusohjelmien toimenpiteistä.....	128

1 Kaupunginjohtajan katsaus

Koronaviruspandemian poikkeukselliset erät siivittivät Mikkelin kaupungin vuoden 2020 tuloksen lähes 9,5 miljoonaa ylijäämäiseksi. Koronatuken painopisteen siirryttyä kuluvana vuonna suoriteperusteisiin avustuksiin palataan kuntien valtionapujen kohdalla normaalimpaan tilaan. Vuonna 2022 useimmat kuntien koronatuot päättyivät kokonaan. Vuoden 2023 näkyvässä häämöttää historiallinen ja kuntatalouden kannalta merkittävä sote-uudistus. Taloushaasteiden keskellä panostetaan tulevaisuutta tukevaan elinvoimatyöhön.

Mikkelin kaupungin tulos tulee olemaan vuonna 2021 arviolta 6 miljoonaa euroa alijäämäinen, ja myös vuoden 2022 talousarvioesitys jää 6,6 miljoonaa alijäämäiseksi. Taseeseen kertyneen alijäämän määräksi vuoden 2022 lopussa arvioidaan noin 45 miljoonaa euroa. Investointiohjelman omarahoitus jää tiukan taloustilanteen vuoksi liian alhaiselle tasolle. Menukurista huolimatta kuntalaisille tarjottavia palveluita kehitetään aktiivisesti.

Vuoden 2022 toimintatuotoiksi on budjetoitu 114 miljoonaa euroa ja toimintakuluiksi 469 miljoonaa euroa. Näiden erotuksena toimintakatteeksi muodostuu -354 miljoonaa euroa. Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Essoten kuntalaskutusosuu-teen budjetoitu 226,7 miljoonaa euroa muodostaa merkittävän osan kaupungin toimintakuluista.

Vuonna 2022 valtionosuudet ovat 133 miljoonaa euroa ja verotuloja arvioidaan kertyvän noin 235 miljoonaa euroa, kun veroprosentit pysyvät samalla tasolla kuin vuonna 2021. Vuosikatteeksi muodostuu 16,8 miljoonaa euroa, joka ei riitä kattamaan 23,5 miljoonan euron poistoja. Talousarvio on 6,6 miljoonaa euroa alijäämäinen, vaikka se sisältää kolmen eri sopeutusohjelman vuoteen 2022 kohdistuvat toimenpiteet sekä syksyn 2021 aikana esitetyt lisäsäästötoimenpiteet. Syyskuussa esitetystä lisäsäästölistauksesta poiketen kaupunginjohtajan talousarvioesityksessä lentokentän palveluiden lopettamiselle tavoiteltu säästö haetaan lisäsäästöllä asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen asiantuntijapalveluiden ostoista. Meneillään olevissa yt-neuvotteluissa etsitään kuitenkin lentokentän toiminnasta muita säästöjä. Orkesterin osalta yt-neuvotteluissa haetaan vaihtoehtoisia toiminnallisia ja rahoituksellisia ratkaisuja orkesterin lakkauttamiselle vuodelle 2023 asetetun säästötavoitteen saavuttamiseksi. Itäisen alueen koulu- ja päiväkotiratkaisu valmistellaan valtuuston päätettäväksi helmikuun 2022 loppuun mennessä.

Sote-uudistus sumentaa tulevaisuuden talousnäköymän

Kaupunki päivittää talousarviotyön yhteydessä laadittavaan henkilösuunnitelmaansa myös tavoiteorganisaation sekä lyhyelle että pitkälle aikavälille. Tavoiteorganisaation päivityksen tavoitteena on henkilöstöresurssien käytön tehostuminen ja henkilöstökustannusten kasvun hillitseminen. Nykytilanteeseen verrattuna tavoiteorganisaatiolla tavoitellaan 70 henkilötyövuoden vähentämistä 2022–2024 välisenä aikana ja vielä 65 henkilötyövuoden lisävähennystä vuosien 2025–2026 aikana. Vähennykset edellyttävät muutoksia palveluverkkoon ja palvelutasoon, mikä on muutoinkin taloustilanteen korjaamiseksi välttämätöntä. Taseen kumulatiivisen alijäämän kattaminen edellyttää kertaluontoisten myyntivoittojen toteutumista. Alijäämät on katettava vuoden 2023 loppuun mennessä kriisikuntamenettelyn välttämiseksi.

Pidemmän aikavälin taloussuunnittelu on tällä hetkellä poikkeuksellisen haastavaa sote-uudistuksen vaikutusten vuoksi. Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhoidon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen, ja niihin liittyvät menot ja tulot siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Sote-uudistuksen rahoituslaskelmat ovat tällä hetkellä alustavia ja hyvin epävarmoja, ja siirtolaskelmissa kuntakohtaiset muutokset voivat seuraavassa laskelmapäivityksessä olla miljoonien eurojen suuruisia. Selvää kuitenkin on, että sote-uudistus ei laskentamallin toimintalogiikan takia tarjoa pikavoittoja tai nopeaa parannusta Mikkelin taloustilanteeseen, vaikka joka vuosi vauhdilla kasvaneiden sote-kustannusten siirtyminen pois kaupungin harteilta tuokin helpotusta. Vuoden 2022 talousarviovalmistelu on ollut haasteellista myös tulevien hyvinvointialueiden ja kuntien välillä vallitsevan sote-uudistuksen rahoitusmalliin liittyvän intressistiriidan vuoksi. Hyvinvointialueet saavat vuodelle 2023 sitä enemmän rahoitusta, mitä suuremmaksi sote-menot kasvavat vuosina 2021 ja 2022. Sote-menojen kasvu rokottaa kuitenkin kuntiin jäljelle jäävää rahoitusta, ja Mikkelin tuleviin valtionosuuksiin sote-menojen kasvu uhkaa aiheuttaa lisäleikkauksia. Tiukoissa neuvotteluissa on alueen sote-kustannustasoon haettu kompromissia, joka turvaisi riittävän peruspalvelujen rahoituksen niin hyvinvointialueen kuin kuntienkin osalta.

Suuntaviivoja elinvoimatyölle

Investointien nettotasoa vuonna 2022 on 30,5 miljoonaa euroa. Koko suunnitelmakaudella nettoinvestointisumma on 122,5 miljoonaa euroa. Kaupungin lainamäärä kasvaa tilikauden aikana noin 329 miljoonaan euroon eli 6 252 euroon asukasta kohden.

Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta Mikkeli myös kehittyi. Pian valmistuva valtuustostrategia antaa suuntaviivoja kaupungin elinvoimatyölle ja tulevaisuuden investoinneille. Kaupunki panostaa lapsiin ja nuoriin rakentamalla vanhan Urpolan koulun tontille eteläisen aluekoulun, joka on taloussuunnitelmakauden suurin yksittäinen investointihanke. Vuonna 2022 annetaan tilaa myös kulttuurille: Kulttuurin nelimavuosi tuo kulttuurin näkyväksi osaksi kaikkien mikkeliäisten arkea. Luottamusta valoisampaan tulevaisuuteen ei ole syytä menettää, vaan kaupungin on pyrittävä kehittymään rohkeasti ja edistämään elinvoimaisuutta yhdessä kuntalaisten ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa.

Timo Halonen
kaupunginjohtaja

2 Talousarvion rakenne, toiminnan ja talouden sitovuudet

2.1 Talousarvion rakenne

Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan ja koko kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvollisuudet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan.

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha tai tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarvio koostuu (1) käyttötalousosasta, (2) tuloslaskelmaosasta sekä (3) investointi- ja rahoitusosasta.¹

Yleisperustelut

Yleisperusteluissa esitetään katsaus kansan- ja kunnallistalouden kehityksestä, jotka luovat taloudelliset lähtökohdat tulevien vuosien suunnittelulle. Yleisperusteluihin sisältyy lisäksi mm. toimintaympäristön ja siinä tapahtuneiden muutosten kuvaus, riskien arviointi, henkilöstölinjaukset sekä vähintään kerran valtuustokaudessa tarkistettava kaupunkistrategia ja kehittämissuunnitelmien keskeisimmät toimenpiteet.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa esitetään lautakuntien palvelusuunnitelmat ja toimenpiteet, tavoitteet ja mittarit, joilla toteutetaan kaupunkistrategiaa. Kasvatus- ja opetuslautakunnan, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan sekä kaupunkikehityslautakunnan² osalta on esitetty toiminnalliset suoritetaulukot, sekä kaupunkikehityslautakunnan osalta lisäksi tunnuslukutaulukot. Taseyksikön tavoitteet, tulos- ja rahoituslaskelmat sekä investoinnit taloussuunnitelmavuosiin on esitetty ns. peruskaupungin lautakuntien jälkeen. Liikelaitosten tavoitteet, tulos- ja rahoituslaskelmat sekä investoinnit taloussuunnitelmavuosiin esitetään erikseen lautakuntien käyttötalousosan jälkeen.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa on esitetty tuloslaskelma analysoituna sekä eriteltynä liikelaitoksien ja taseyksikön osalta.

Investointi- ja rahoitusosa

Investointi- ja rahoitusosassa investoinneista esitetään menot ja tulot, jotka tarvittaessa eritellään hankekohtaisesti. Kaupungin investointiohjelma on koottu kokonaisuudessaan investointiosaan ja sisältää myös liikelaitosten ja taseyksikön investoinnit. Rahoituksen osalta esitetään meno- ja tuloarvioina pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, niiden lyhennykset, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman. Sen tiedot kerätään tuloslaskelmaosan lisäksi investointiosasta ja rahoitusosan taulukoista.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

---

¹ Kuntalaissa (110 §) todetaan talousarvion jakaantuminen käyttötalousosaan, tuloslaskelmaosaan sekä investointi- ja rahoitusosaan. Talousarviosta ja taloussuunnitelmasta ovat antaneet laadinnan ja sisällön osalta suosituksia lisäksi Suomen Kuntaliitto ja kirjanpitolauslautakunnan kuntajaosto.

² Kaupunkiympäristölauslautakunnan nimi muutettu kaupunkikehityslautakunnaksi (KV 4.10.2021 § 141).

2.2 Toiminnan ja talouden sitovuus

Käyttötalousoasa

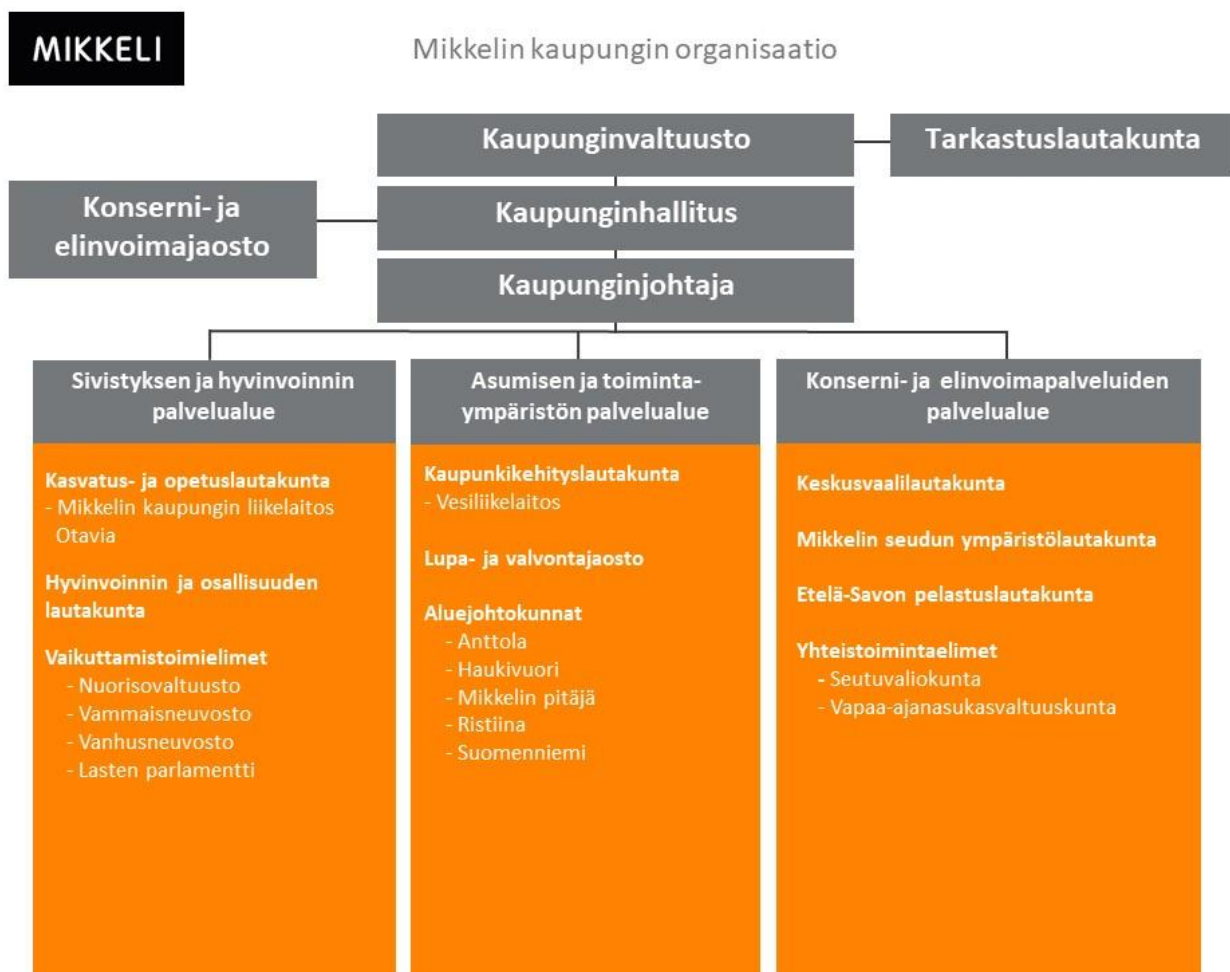
Kaupunginvaltuusto päättää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita. Kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarviossa kaupungin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden lisäksi valtuustoon nähden sitoviksi voidaan määrittellä määräraha, tuloarvio tai toimintakate.

Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä. Bruttomääräisinä budjetoidut yksiköt ovat budjettirahoitteisia ja nettomääräisenä budjetoidut yksiköt kohderahoitteisia. Ruoka- ja puhtauspalvelut on nettobudjetoitu. Edellä mainittua yksikköä sitoo nettobudjetoituna toimintakate eli toimintatulojen ja toimintamenojen erotus. Muut kaupungin toimintayksiköt ovat bruttomääräisesti budjetoituja budjettirahoitteisia yksiköitä, joita sitovat kaupunginvaltuustoon nähden sekä tulojen että menojen määrärahat.

Mikkelin Vesiliikelaitoksella on toiminnallisten tavoitteiden lisäksi sitovaa korvaus peruspääomasta ja molemmilla liikelaitoksilla liikelaitosten liikeylijäämä. Liikelaitoksien tuloslaskelmat, rahoituslaskelmat ja investointisuunnitelmat ovat ohjeellisia, mutta niiden oleellisista poikkeamista on tiedotettava valtuustolle. Etelä-Savon pelastuslaitokselle toiminnalliset tavoitteet ovat sitovia valtuustoon nähden.

Poikkeaminen talousarvion sitovista tavoitteista edellyttää valtuuston hyväksyntää. Budjettirahoitteisten yksiköiden määrärahojen perustana olevat suoritteet ovat ohjeellisia ja poikkeamat suoritetasossa alaspäin tarkoittavat sitä, että valtuuston myöntämiä määrärahoja tulisi jäädä käyttämättä. Nettomääräinen toimintakate on samalla tavalla sitova kuin määrärahakin. Olennaiset vajaukset tuloissa on kuitenkin käsiteltävä menonylitysten tapaan valtuustossa lisämäärärahan tavoin tai erillisenä asiana.

Vuoden 2022 talousarvio on laadittu kaupunginvaltuuston 22.5.2017 hyväksymän palveluorganisaattiorakenteen mukaisesti.

Palveluverkkoa kehitetään kaupunkirakenneselvityksen (KV 18.6.2018 § 71), palvelusuunnitelman (KV 18.3.2019 § 35) sekä TATU - talous- ja tulevaisuusohjelman (KH 22.6.2020 § 231) viitoittamalla tiellä. Hallinnollisten tukipalveluiden toimintaa kehitetään edelleen ja toimitilojen käyttöä tehostetaan. Toiminnan tuottavuutta on saatava lisättyä läpi koko kaupunkiorganisaation siten, että suoritteet saadaan toteutettua pienemmällä määrärahalla.

Tuloslaskelmaosan, investointi- ja rahoitusosan sitovat määrärahat

Talousarviovuoden tuloslaskelman sitovuus valtuustoon nähden on velvoite toimia valtuuston hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Taloussuunnitelman muihin vuosiin kohdistuvat menoarviot eivät oikeuta vielä varojen käyttöön, vaan talousarvio hyväksytään vuosittain. Toimielinten ja viranhaltijoiden pitää kuitenkin toimia suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Tuloslaskelman rahoitustuotoissa ja -kuluissa kaupunginvaltuustoon nähden sitovia eriä ovat Mikkelin Vesiliikelaitoksen korvaus peruspääomasta sekä rahoitustuottojen ja -kulojen nettosumma.

Rahoituslaskelma, lainanottovaltuudet, antolainausvaltuudet ja osakkeiden osto-oikeudet vuonna 2022

Rahoituslaskelman sitova erä on kaupungin lainamäärä. Kaupungin kokonaislainamäärä on talousarvion mukaisesti enintään 328,8 miljoonaa euroa (6 252 euroa/ asukas) vuoden 2022 lopussa +/- antolainauksen muutokset. Kaupunginjohtajan tekemät päätökset talousarviolainoista, joukkovelkakirjalainoista ja osakehankinnoista viedään kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Kaupungin lainanottovaltuudet ovat seuraavat vuonna 2022:

1. Kaupunginjohtajalla on oikeus ottaa yhteensä 60 miljoonaa euroa pitkäaikaista talousarviolainaa tai joukkovelkakirjalainaa vuonna 2022. Kaupunginjohtaja ja talousjohtaja voivat tehdä nostettaviin lainoihin ja olemassa oleviin lainoihin viitekoronvaihotosopimuksia pääomaltaan kunkin lainamäärän suuruisesti.
2. Kaupunginjohtajalla on oikeus suojata lainoja kiintein koroin tai tehdä erillisiä pitkäaikaisia korkojen suojauksia sekä nykyiseen että tulevaan lainakantaan yhteensä 60 miljoonan euron määrällä vuonna 2022. Suojauksia tehdään koko 60 miljoonan euron edestä vain, jos se on rahoitusmarkkinatilanteessa perusteltua. Suojauksia tehdään talousarvion rahoitusosassa määriteltyjen suojaustasojen puitteissa. Kaupunginjohtajalla ja talousjohtajalla on oikeudet tehdä edellä mainitut suojaukset puhelimitse tai sähköpostitse, minkä pohjalta kaupunginjohtaja tekee asiasta viranhaltijapäätöksen.
3. Kaupunginhallituksella on oikeus myöntää antolainoja konsernille ja liikelaitoksille 7 miljoonaa euroa.
4. Kaupunginjohtajalla on oikeus tehdä investointiohjelman mukaisesti hankintapäätöksiä osakesijoituksista 750 000 eurolla.

Investoinnit

Investointimäärärahat ovat sitovia bruttomäärältään. Yksittäisen hankkeen investointimenot voivat kuitenkin ylittyä enintään 5 %, jos hanke saadaan saman talousarviovuoden aikana rahoitettua muusta hankkeesta säästyneillä vastaavaan pysyvien vastaavien ryhmään (tietokoneohjelmistot, muut pitkävaikutteiset menot, maa- ja vesialueet, rakennukset, kiinteät rakenteet ja laitteet jne.) kuluilla, ko. vuoden talousarvioon varatuilla investointimenomäärärahoilla.

Kunnallistekniikan määrärahojen hankekohtaisesta käytöstä päättää kaupunkikehityslautakunta. Vuotuista kokonaismäärää ei saa ylittää ilman kaupunginvaltuuston lupaa.

Kaupunginvaltuusto päättää investointikohteiden käyttötarkoituksen muutoksesta.

2.3 Määrärahojen käyttö ja vastuut

Yleiset vastuut määrärahoista

Mikkelin kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita ovat kaupunginjohtaja, konserni- ja elinvoimapalveluissa tulosaluejohtajat ja tulosityksiköiden johtajat, sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueella sekä asumisen ja toimintaympäristön palvelualueella palvelualuejohtajat, tulosaluejohtajat sekä tulosalueiden päälliköt. Liikelaitoksissa ja taseyksikössä tilivelvollisia ovat liikelaitoksen johtaja ja taseyksikön johtaja.

Tilivelvollisia Mikkelin kaupungin viranhaltijoita ovat:

- Kaupunginjohtaja
- Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualue: kaupunginjohtaja
  - Hallinto- ja elinvoimapalvelut: kaupunginjohtaja/hallintojohtaja
    - Hallintopalvelut: hallintojohtaja
    - Henkilöstöpalvelut: henkilöstöjohtaja
    - Ruoka- ja puhtaustalot: palvelujohtaja
    - Talouspalvelut: talousjohtaja
  - Mikkelin seudun ympäristöpalvelut: terveysvalvonnan johtaja
  - Etelä-Savon pelastuslaitos (taseyksikkö): pelastusjohtaja
- Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue: sivistysjohtaja
  - Varhaiskasvatus: varhaiskasvatusjohtaja
  - Perusopetus: opetusjohtaja
  - Lukiokoulutus: johtava rehtori
  - Kansalaisopisto ja osallisuus: rehtori
  - Kaupunginorkesteri: intendentti
  - Kirjastopalvelut: kirjastopäällikkö
  - Museopalvelut: museujohtaja
  - Liikuntapalvelut: liikuntapäällikkö
  - Nuorisopalvelut: nuorisopäällikkö
  - Yleiset kulttuuripalvelut: kulttuuripäällikkö
  - Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia: johtaja-rehtori
- Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue: kaupunkikehitysjohtaja
  - Kaupunkikehitys: maankäyttöjohtaja
  - Kaupunkiympäristö: kaupungininsinööri
  - Rakennusvalvonta: johtava rakennustarkastaja
  - Maaseututoimi: maaseutujohtaja
  - Mikkelin Vesiliikelaitos: vesilaitoksen johtaja

Tilivelvollisuus merkitsee, että viranhaltijan toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja viranhaltijalle voidaan myöntää vastuuvapaus.

Lauta- ja johtokuntien sekä tulosalueiden esimiesten on valvottava, että valtuuston hyväksymää talousarviota noudatetaan. Laskut tulee kohdentaa aiheuttamisperusteen mukaan sille menokohdalle, jonne ne kuuluvat. Määrärahojen käyttöön liittyy velvoite toimialarajat ylittävään yhteistyöhön, jonka avulla haetaan koko kaupungin kannalta edullisempia ja tehokkaampia tapoja palvella asukkaita ja alueen yrityksiä. Yhteistyötä tiivistetään myös koko konsernin tasolla. Palvelujen tuottamista koko kaupunkikonsernissa ohjaa kaupungin strategia; päämääränä hyvän elämän, kestävä kasvun ja korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkelissä.

Vain pakottavassa tapauksessa anotaan lisämäärärahaa kaupunginvaltuustolta, ennen määrärahan ylittymistä. Lisämääräraha-anomukseen on aina sisällytettävä esitys lisämäärärahatarpeen rahoittamisesta ja lisämääräraha on etsittävä ensisijaisesti asianomaiselta toimialalta.

Valvontavastuu

Toiminnassa on noudatettava kaupunginhallituksen 21.6.2021 § 276 hyväksymää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta. Jokaisella tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Kuntalain 124 §:n mukaan tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konserni- ja taseyksiköiden valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta,

joka voidaan kohdistaa vain tilivelvollisiin. Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat mm. kaupunginhallituksen, lautakuntien, johtokuntien ja toimikuntien jäsenet, kaupunginjohtaja ja palvelualueiden ja yksiköiden johtavat viranhaltijat; Mikkelin kaupungin tilivelvolliset viranhaltijat on lueteltu edellä.

Taloushallinnon pysyväisohjeet

Kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto ovat antaneet mm. seuraavaa taloushallintoon liittyvää ohjeistusta:

- Mikkelin kaupungin hallintosääntö (taloudenhoito luvussa 8), viimeisin päivitys KV 4.10.2021 § 140 ja 141
- Konserni- ja elinvoimapalveluiden toimintasääntö KH 19.6.2017 § 5
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet KV 11.12.2017 § 95
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje KH 21.6.2021 § 276
- Sisäisen tarkastuksen toimintaohje KH 10.2.2020 § 52
- Konsernirahoitus- ja takausperiaatteet KV 17.6.2019 § 78
- Mikkelin kaupunkikonsernin hankintasääntö KH 10.5.2021 § 192
- Kassanhoito- ja alitilitysohje KH 18.10.2021 § 422
- Konserniohje KV 7.6.2021 § 82
- Mikkelin kaupungin hankeohje KH 26.10.2020 § 328

Avustukset

Kaupunginhallitus ja asianomaiset lautakunnat päättävät talousarvion tultua hyväksytyksi myönnettävät avustukset määrärahojensa puitteissa. Tulosityksikkö, jonka määrärahoihin yleishyödyllisten tai muiden yhteisöjen avustus sisältyy, voi maksaa avustuksen vuodelle 2022 vasta sen jälkeen, kun yhteisön tilinpäätöstiedot, toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus vuodelta 2021 on saatu. Mikäli avustus on myönnetty jotakin määrättyä tarkoitusta varten, on avustuksen myöntäneen tulosityksikön pyydettyä yksilöity tili selvitys avustuksen käytöstä. Kaupunginhallitus on päättänyt avustusperiaatteista päätöksellään 25.9.2017 § 83. Avustusperiaatteiden mukaan palvelualueet päättävät omista avustusohjeistaan ja niiden päätöksentekotasosta kaupunginhallituksen vahvistamien avustusperiaatteiden pohjalta.

2.4 Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Lautakuntien, johtokuntien ja kaupunginhallituksen alaisten tulosalueiden tulee laatia valtuuston hyväksymän talousarvion mukaiset käyttötalousuunnitelmat tammikuun loppuun mennessä ja niiden tulee olla tallennettuina kaupungin yhteiselle verkkoasemalle. Käyttösuunnitelman euron tietojen tulee vastata valtuuston hyväksymää talousarviota. Käyttösuunnitelmassa toimielin ottaa kantaa viranhaltijoiden toimivaltaan ja laskujen hyväksymiseen. Henkilöstöpäätöksiä tekevien tulee olla kaupungin viranhaltijoita ja myös laskujen hyväksyjien ensisijaisesti viranhaltijoita. Lautakuntien/johtokuntien on vahvistettava käyttösuunnitelmansa 31.1.2022 mennessä.

Vuonna 2022 hallintokuntien toimintaa ja taloutta seurataan valtuustotasolla vähintään kolme kertaa vuodessa. Seurannan ajantasaisuus, oikeellisuus ja sen ohjausvaikutukset ovat keskeisiä tekijöitä valtuustolle annettavissa seurantaraporteissa. Kaupunginhallitukselle raportoidaan talouden kehityksestä tarvittaessa useammin.

Maaliskuun lopun toteutuman perusteella tehtävässä seurannassa raportoidaan henkilöstön määrän kehitys sekä talouden toteutuminen ja toiminnalliset muutokset, jotka ovat jo tiedossa. Heinäkuun lopun toteutuman mukainen seurantaraportti on lähtökohtana seuraavan vuoden talousarvion valmistelussa. Heinäkuun seurannassa raportoidaan talouden toteutumisen ja henkilöstön määrän kehityksen lisäksi myös ohjelmakortteihin määriteltyjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen ja tunnusluvut. Lokakuun toteutuman mukaan raportoidaan henkilöstön määrän kehitys sekä talouden seuranta. Lauta- ja johtokunnat hakevat mahdolliset lisämäärärahat viimeistään lokakuun seurannan yhteydessä. Menoihin osoitettua määrärahaa ei tule käyttää kokonaisuudessaan, jos talousarviovuoden aikana näyttää siltä, että määrärahaa jää käyttämättä.

Valtuustotason strategian ja strategisten ohjelmien seuranta toteutetaan tilinpäätöskäsittelyn yhteydessä. Kaupunginhallitus käsittelee strategian seurannan huhti-toukokuussa ja kaupunginvaltuusto tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä omana erillisenä pykälänä.

Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen raportoidaan heinäkuun toteutuman pohjalta tehtävän seurannan yhteydessä, jolloin talousarviovuoden osalta mahdollisia tarvittavia korjaavien toimenpiteitä ehditään vielä tekemään.

3 Talousarvion yleisperustelut

3.1 Sote-uudistus

Koronakriisin varjostamassa taloustilanteessa kunnat ovat historiallisen suuren uudistuksen kynnyksellä. Eduskunta vahvisti kesäkuussa 2021 sote-uudistukseen liittyvän lainsäädännön, ja sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimi siirretään vuoden 2023 alusta hyvinvointialueiden vastuulle. Sote-uudistus vaikuttaa merkittävästi kuntien toimintaan ja talouteen. Valtakunnallisesti sote-uudistuksen seurauksena kuntien käyttötalousmenoista yli puolet siirtyy hyvinvointialueille. Kuntien valtionosuuksia, veromenetysten korvauksia ja verotuloja vähennetään koko maan tasolla siirtyviä kustannuksia vastaavasti, joskin kuntakohtaisesti tarkasteltuna siirtyvät menot ja tulot voivat poiketa toisistaan hyvinkin paljon. Kaikki sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia ja hyvin epävarmoja. Siirtolaskelmien kuntakohtaiset luvut voivat laskelmien päivittymisen yhteydessä muuttua hyvinkin paljon etenkin sote-kustannusten kasvun johdosta. Seuraavat, valtiovarainministeriön arvion mukaan jo hieman luotettavimmat laskelmapäivitykset saadaan vasta keväällä 2022. Näin ollen tällä hetkellä käytettävissä olevat kuntakohtaiset luvut ovat vain viitteellisiä, ja asetelmassa saattaa tapahtua vielä suuriakin muutoksia. Sote-uudistuksen vaikutuksia verotulojen ja valtionosuuksien suunnitelmavuosien hahmottelussa on kuvattu jäljempänä kappaleessa 4.2.

Vuodesta 2023 lähtien kuntien kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestämisestä. Sote-uudistuksen myötä nopeimmin kasvavat väestön ikääntymiseen liittyvät menot siirtyvät pois kuntataloudesta, mikä helpottaa kuntien menopainetta. Kuntien tulojen ja menojen välillä vallitseva epäsuhta ei ole kuitenkaan sote-uudistuksenkaan myötä poistumassa, minkä vuoksi kuntataloudessa on myös sote-uudistuksen jälkeen suuri tarve tuottavuutta ja tehokkuutta lisääville rakenteellisille uudistuksille. Oman paineensa uudistusten toteuttamiseen luo myös väestökehitys, sillä koko 2010-luvun jatkunut syntyvyyden aleneminen ja väestön muuttoliike kääntävät kuntien vastuulle jäävien varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden tarpeen laskuun. Sote-uudistus ei tuo nopeaa helpotusta yksittäisten kuntien kireisiin taloustilanteisiin rahoitusjärjestelmän sisältämien tasauselementtien johdosta. Kunnassa ennen sote-uudistusta vallinneella taloustilanteella on ratkaiseva merkitys sen suhteen, millaiset taloudelliset edellytykset kunnalla on jäljelle jäävien tehtävien hoitoon ja tuleviin investointeihin.

Hyvinvointialueen valmistelusta vastaa väliaikainen valmistelutoimielin eli Vate, kunnes aluevaltuusto on valittu ja aluehallitus asetettu vuoden 2022 alkupuolella. Aluevaalit järjestetään tammikuussa 2022. Väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtäviä ovat esimerkiksi henkilöstön siirtosuunnitelman sekä toiminnan ja hallinnon järjestämisen valmistelu. Etelä-Savon väliaikainen toimielin järjestäytyi ja aloitti toimintansa 2.7.2021. Tärkeä osa hyvinvointialueen valmistelutyötä on Vaten rinnalla eri työryhmissä tehtävä valmistelutyö, jonka pohjalta Vate valmistelelee esityksiä aluevaltuuston ja -hallituksen käsittelyyn. Hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023.

3.2 Taloudelliset lähtökohdat ³

Yleinen taloudellinen tilanne

Vuonna 2020 bruttokansantuote supistui 2,9 % koronapandemian seurauksena. Suomen talouden toipuminen koronan aiheuttamasta taantumasta on ollut ripeää keväästä 2021 alkaen, ja bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 3,3 % vuonna 2021 aikana. Etenkin työllisyys on kohentunut nopeasti. Talouden elpyminen jatkuu syksyllä 2021 ja edelleen vuonna 2022 etenkin niillä toimialoilla, joilla on ollut voimassa olevia rajoituksia vielä kesällä ja alkusyksystä, kun patoutunut kysyntä purkautuu. Talouskasvu jatkuu näin ollen reippaampana myös vuoden 2022 puolelle, ja BKT:n arvioidaan kasvavan 2,9 %. Vuoden 2023 aikana kasvu hidastuu 1,4 prosenttiin; talouskasvu määrytyy koronapandemiasta toipumisen jälkeen talouden rakenteellisen suorituskyvyn eli työllisyyden ja tuottavuuden kasvun ja talouden kilpailukyvyn mahdollistamissa rajoissa. Kasvupyrähdysten jälkeen BKT:n kasvu jääkin tulevana vuosina arviolta 1–1,5 % välimaastoon, sillä väestön vanheneminen hidastaa kasvumahdollisuuksia.

Ennusteissa tautitilanteen mahdollisen heikentymisen ei oleteta rajoittavan talouden toipumista, vaikka yhteiskunnan avaaminen tapahtuisi hitaammin kuin kesän 2021 aikana tehdyissä arvioissa. Taudin kehittyminen, virusmuunnosten ja rokotekattavuuden epävarmuuden takia myös ennusteisiin liittyy epävarmuutta.

Työllisyys

Työllisyys on lähtenyt koronaepidemiasta toipumisen myötä nousuun vuoden 2021 ensimmäisellä puoliskolla. Työllisten määrä oli kesäkuussa 2,1 % eli reilut 50 000 suurempi kuin vuoden 2020 lopussa. Myös vuoden 2019 kesäkuuhun verrattuna työllisten määrä oli kymmeniä tuhansia suurempi. Työmarkkinat vetävät jälleen hyvin työvoimaa. Työllisyysasteen arvioidaan nousevan 72,5 prosenttiin vuonna 2021. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää myös vuosina 2022 ja 2023 etenkin palvelutoimialoilla. Työllisyyden ennustetaan lisääntyvän 1,5 % vuonna 2022 ja hidastuvan hieman vuoteen 2023, työllisyysasteen päättyessä runsaaseen 74 prosenttiin vuonna 2023.

---

³ Kappaleen 3.2 lähtienä on käytetty viimeistä alaotsikkoa lukuunottamatta seuraavia aineistoja:

- Kuntatalousohjelma vuodelle 2022. Syksy 2021. Valtiovarainministeriön julkaisu 2021:49.
- Taloudellinen katsaus. Syksy 2021. Valtiovarainministeriön julkaisu 2021:51.

Tilastokeskuksen mukaan työttömiä oli alkuvuonna 2021 n. 12,4 % enemmän kuin vuosi sitten. Kesän 2021 aikana työttömien trendi ei enää kasvanut, ja työllisyyden jatkuva kasvu alkaa vähitellen supistaa myös työttömien määrää. Työttömyysaste nousee viimevuotisesta alkuvuoden kasvun seurauksena noin 7,8 prosenttiin. Erityisesti palvelualojen elpyminen vuonna 2022 vahvistaa työttömyyden laskua, ja työttömyysaste laskee alle 7 prosenttiin. Vuonna 2023 työttömyysasteen arvioidaan laskevan 6,5 prosenttiin, mikäli työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ja työvoiman saatavuus alueittain tai ammatteihin ei muodostu työmarkkinoiden toimivuuden esteeksi.

Yritykset sopeuttivat työvoimakustannuksiaan vuonna 2020 koronapandemian vaikutusten vuoksi irtisanomisin ja lomautuksin. Kesään 2021 mennessä lomautusten määrä oli laskenut kolmasosaan vuoden takaisesta, ja loppukesän aikana alkaneiden lomautusjaksojen määrä oli laskenut takaisin vuoden 2019 tasolle.

Rakenteellisina ongelmina näyttäytyvät pitkäaikaistyöttömyyden pysyminen korkeana sekä tuotannon kasvua rajoittavana tekijänä jälleen esiin noussut osaavan työvoiman puute ja kohtaanto-ongelma. Myös iäkkäiden miesten ja naisten työttömyys on yhä selvästi yleisempää kuin vuosi sitten. Talouden työvoima on vajaassa käytössä.

Ansiotason kehitys ja inflaatio

Ansioiden nousun ja työllisyyden kasvun vauhdittamana palkkasumman kasvun arvioidaan kiihtyvän lähes 4 prosentin vuosittaiseen nousuun vuosina 2022 ja 2023. Nimellispalkkojen arvioidaan nousevan 2,3 % vuoden 2021 aikana sopimuspalkkojen ja palkkaliukumien nostamana. Kuluttajahintaindeksillä mitattuna inflaatioksi ennustetaan 1,8 % vuonna 2021. Inflaatio on kiihtynyt etenkin energian hintojen nousun seurauksena. Vuoden 2022 inflaatioksi ennustetaan 1,6 %, vuoden 2023 inflaatioarvio on 1,7 %. Palkkojen nousu välittyy näin ollen vähitellen erityisesti palveluiden hintoihin.

Julkisen talouden alijäämä ja velka

Julkisen talouden menojen ja tulojen välinen epätasapaino pienenee vuosina 2021 ja 2022 voimakkaasti nopean talous- ja työllisyyskasvun lisätessä verotuloja ja pienentäessä työttömyysmenoja. Myös koronaepidemiaan liittyvän rahankäytön ja tukitarpeen väheneminen vahvistavat julkista taloutta. Talouden väliaikainen elpyminen ei kuitenkaan poista julkisen talouden rakenteellista epätasapainoa; suhdannekierron tasoituttua julkisen talouden rahoitusaseman vahvistuminen hidastuu ja julkinen talous jää yli 3 miljardia euroa alijäämäiseksi 2020-luvun puoltavaliä lähestyessä.

Julkisen talouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvoi vuoden 2020 aikana 10 prosenttiyksiköllä lähes 70 prosenttiin. Ennustejaksolla 2021–2023 velkaantumismuutos hidastuu selvästi koronaepidemian hellittäessä, vuonna 2025 velkasuhteen arvioidaan väliaikaisesti tasaantuvan runsaaseen 73 prosenttiin mm. poikkeuksellisen alhaisen korkotason tuoman helpotuksen myötä. Ikäsidonnaisten menojen kasvu kääntää velkasuhteen kuitenkin vähitellen uuteen kasvuun, jota korkotason asteittainen normalisointi kiihdyttää. Työikäisen väestön suhteellisen osuuden pieneneminen puolestaan heikentää veropohjaa. Pitkällä aikavälillä julkisten menojen ja tulojen välillä on kestävyyspääasapaino eli kestävyysvaje, jonka suuruudeksi valtiovarainministeriö arvioi runsaat 2,5 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Kuntatalous

Kahden viimeisen vuoden poikkeuksellisuus näkyy vahvasti myös kuntataloudessa. Vuoden 2019 erittäin negatiiviset talousluvut kääntyivät positiivisiksi tuloksiksi vuodelle 2020 koronatuken siivittämänä. Vuoden 2021 näkymät ovat vielä osin epäselvät esimerkiksi luvattu koronakulujen kompensoinnin toteutumisen ja korvausten eri vuosille jaksottumisen suhteen. Valtion kunnille suunnatut koronatuot ovat jatkuneet myös vuonna 2021, joskin merkittävästi edellistä vuotta pienempinä. Vaikka talous on lähtenyt Suomessa elpymään, on koronatilanne vaikuttanut kuntatalouteen etenkin koronatilanteen hoitamiseen ja torjumiseen liittyvien tehtävien edelleen jatkuessa. Terveystaloudessa monia kiireettömän hoidon toimia on jouduttu edelleen siirtämään koronakriisin akuutin hoidon vuoksi, mikä on kerryttänyt hoitovelkaa.

Vuoteen 2022 kohdistuu kuntien näkökulmasta merkittävä määrä menopaineita, mutta hyvin vähän tulolisäyksiä. Valtiovarainministeriö arvioi kuntatalouden toimintakatteen heikkenevän voimakkaasti, sillä toimintamenot ovat kasvussa ja toimintatulojen arvioidaan laskevan yli 5 prosentilla. Toimintatulojen pudotus on seurausta mm. korona-avustusten ja muiden määräaikaisten toimien päättymisestä. Myös kuntien verotulojen kasvun arvioidaan hidastuvan tulevana vuonna, tähän suurimpana syynä on yhteisöverotulojen jako-osuuden määräaikaisten korotuksen päättymisen (koronatuken lopetus).

Koronapandemian aiheuttamien lisäkustannusten arvioidaan vähitellen poistuvan, mutta myös valtion tukitoimet ovat päättymässä. On varsin todennäköistä, että koronatautilanne aiheuttaa terveydenhuoltoon lisäkuluja myös vuonna 2022. Koronan suorien ja välillisten vaikutusten lisäksi kuntatalouden toimintamenoja kasvattavat väestön ikääntymisen aiheuttama sote-menojen kasvu, hallituksen päättämät tehtävien laajennukset sekä hintatason noususta aiheutuvat lisäkulut. Myös kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun 2022 lopussa. Henkilöstökulut ovat kuntasektorin suurin kuluerä, minkä vuoksi kunta-alan palkkaratkaisuilla on aina suuri vaikutus koko kuntatalouden kehitykselle.

Koronakriisin johdosta toteutetut kuntatalouden tukitoimenpiteet eivät ole vahvistaneet kuntataloutta pidemmällä aikavälillä. Koronatuken päättyessä kuntien pidemmän aikavälin menojen ja tulojen välinen epätasapaino tuleekin taas selkeästi näkyviin.

Hallitusohjelman mukaisista kuntien tehtävien ja velvoitteiden laajennuksista valtaosa on toteutettu jo aiempina vuosina. Niiden aiheuttamat kustannukset ja valtionosuuslisäykset nousevat vuosittain, joskin osa tehtävälisäyksistä, niiden kustannuksista ja myös rahoituksesta siirtyy hyvinvointialueille niiden aloittaessa toimintansa vuonna 2023. Kun huomioidaan vuoden 2022 valtion ja kuntien

välisen kustannustenjaon tarkistuksen neutralisointi (ts. valtionosuusleikkaus), on valtion toimenpiteiden vaikutus vuonna 2022 noin 1,2 mrd. euroa kuntataloutta heikentävä vuoteen 2021 verrattuna.

Kuntien valtionavut (laskennalliset valtionosuudet, valtionavustukset ja veromenetysten korvaukset) ovat valtion vuoden 2022 talousarvioesityksessä yhteensä 13,1 mrd. euroa, joka on noin 900 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2021 varsinaisessa talousarviossa. Aleneminen johtuu pääosin vuodelle 2021 budjetoitujen määräaikaisten koronatukien päättymisestä.

Sote-uudistuksen myötä kuntien menopaineet helpottuvat, kun väestön ikääntymisen aiheuttamat sote-menot siirtyvät kuntien vastuulta hyvinvointialueille. Toisaalta väestön ikärakenteen kehityssuunta ja keskipitkälle aikavälille enteiltä hitaampi talouskasvu vaikuttavat kunnissa jatkossakin verotulojen vaimean kasvun ja palvelutarpeen muutosten kautta. Alueellisesti erilainen väestönkehitys ja muuttoliike eriyttävät kuntien talouskehitystä toisistaan.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelut järjestää ja tuottaa Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymä Essote. Kuntayhtymän järjestämistä vastuuseen eivät kuulu työterveyspalvelut eikä ympäristöterveydenhuolto. Vuosi 2022 on Essoten kuudes ja viimeinen toimintavuosi, sillä alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palveluiden tuottamisvastuu siirtyy vuoden 2023 alusta lukien Etelä-Savon hyvinvointialueelle. Tämä on huomioitu tuloslaskelmaosan taloussuunnitelmavuosilla 2023–2025.

Perustamissuunnitelman mukaan Essoten perustamisen yhtenä tavoitteena oli saavuttaa keskiarvoisesti ennakoitavaan kustannuskehitykseen nähden noin 12 miljoonan euron alenema vuoteen 2021 mennessä. Tämän edellytyksenä olisi ollut noin 0,5 prosentin vuosittainen tuottavuuden parantuminen. Essoten kuntalaskutus on asetetusta tavoitteesta huolimatta ollut voimakkaassa kasvussa joka vuosi, ja kuntalaskutusosuuksien ennakkoinnissa ja ennustettavuudessa on ollut ajoittain suuriakin ongelmia. Essotelle perustamishetkellä asetettua tehostamistavoitetta ei ole saavutettu.

Essoten vuoden 2021 kuntalaskutusennuste Mikkelin kaupungille on marraskuun 2021 lopulla noussut peräti 238,5 miljoonaan euroon, kun talousarvioon varattu määräraha on ollut 214,84 miljoonaa euroa. Kuntalaskutussumma sisältää Mikkelin osalta arviolta 14 miljoonaa euroa koronaan liittyviä kustannuksia. Essoten jäsenkunnat hakevat itse sosiaali- ja terveysministeriöltä syksyllä 2021 haettavaksi tulleita korona-avustuksia muutoin kuin rokotusavustusten osalta. Ensimmäisellä hakukierroksella haussa ovat tammikuun avustukset, joita Mikkelin saa arviolta 5,5 miljoonaa euroa. Loppuvuoden avustukset sekä harkinnanvaraisen avustuksen osuus haetaan ja myönnetään toisella hakukierroksella vuoden 2022 puolella. Näistä vain yksikköhintoihin perustuvat avustukset voidaan kirjata vuoden 2021 tuloksi, mikäli alkuvuoden 2022 avustuspäätökset eivät valmistu siten, että ne ehdittäisiin huomioimaan vuoden 2021 tilinpäätöksessä, kuten STM on arvioinut. Varovasti arvioitu avustussumma toisen hakukierroksen yksikköhintoihin perustuvista avustuksista on Mikkelille noin 1,1 miljoonaa euroa. Näin ollen vuoden 2021 sote-kustannusten nettomääräksi jäisi arvioitujen avustummäärien jälkeen noin 231,9 miljoonaa euroa. Nettokustannus ylittää alkuperäisen talousarviovarauksen noin 17 miljoonalla eurolla.

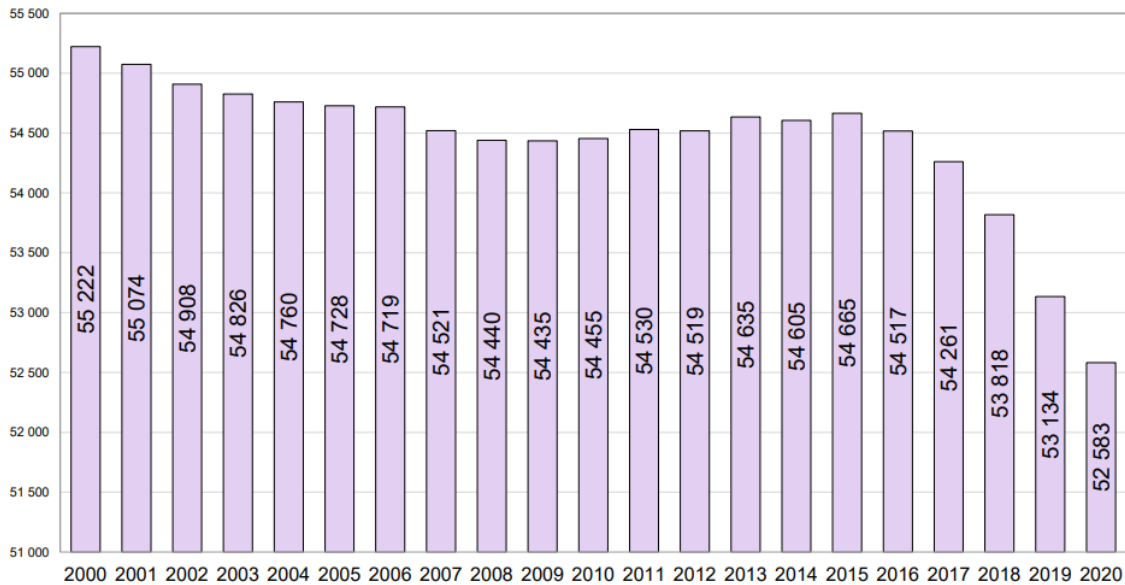
Essoten kuntalaskutukseen vuodelle 2022 on budjetoitu 226,7 miljoonaa euroa. Tämän tason toteutuminen edellyttää, että Essote saa Mikkelin kaupunginhallituksen sille antamassa lausunnossa (18.10.2021 § 421) edellytetyllä tavalla mahdolliset palkkaharmonisoinnin aiheuttamat lisäkustannukset sopeutettua muusta toiminnastaan siten, että se ei aiheuta kuntalaskutustason nousua. Myös muut Essoten jäsenkunnat ovat esittäneet lausunnoissaan Essotelle saman vaatimuksen. Essoten lokakuussa kuntien lausuttavaksi toimittamassa talousarvioesityksessä on tuloslaskelma laadittu 373 miljoonan euron kuntalaskutustulolla, jossa ei ole huomioitu palkkaharmonisoinnista mahdollisesti aiheutuvia lisäkustannuksia. Mikkelin talousarvioon varattu laskutusosuus on tämän tuloslaskelman mukainen.

3.3 Mikkelin kaupungin toimintaympäristö

Väestökehitys

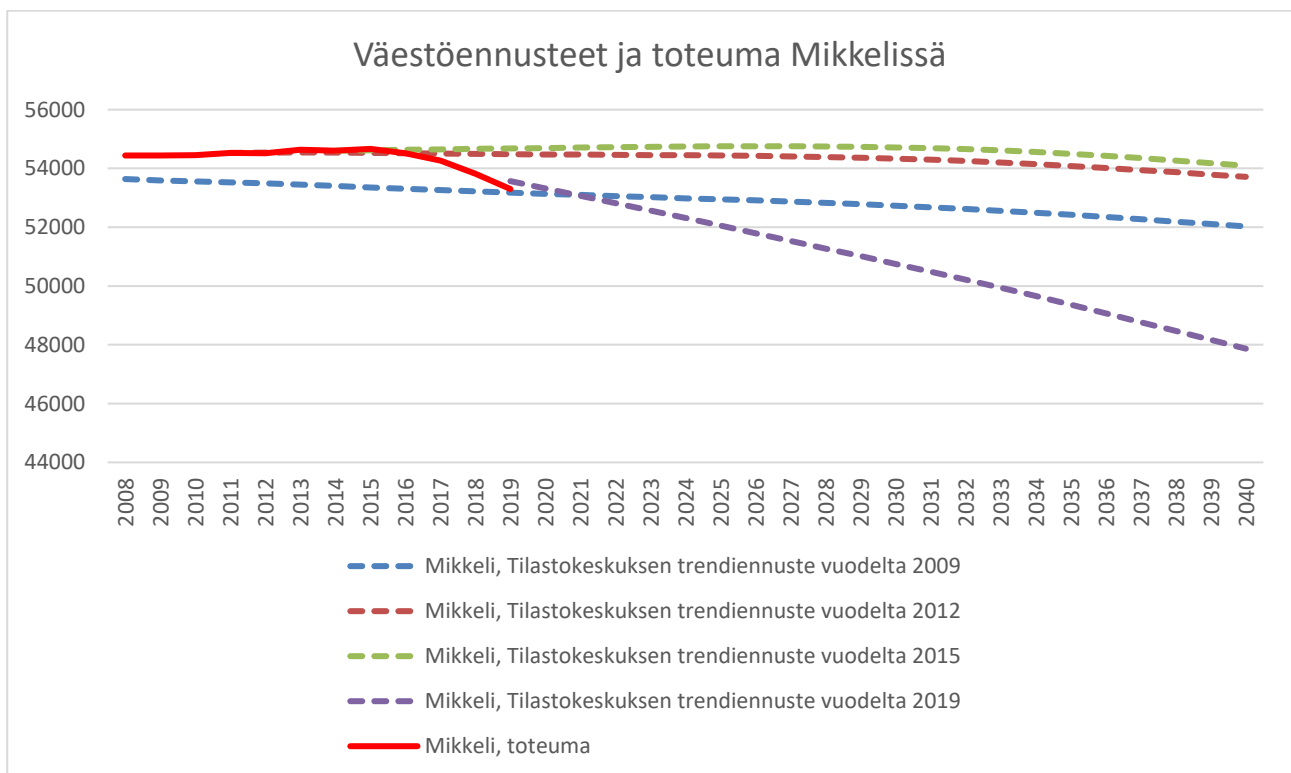
Tilastokeskuksen väestörakenne -tilaston mukaan Mikkelin väkiluku oli vuoden 2020 lopulla 52 583 henkilöä. Ennakkotietojen 31.8.2021 mukaan Mikkelin väkiluku oli 52 190 henkilöä. Lasten (alle 14-vuotiaat) osuus väestöstä oli vuoden 2020 lopulla 13,9 %, työikäisten (15-64 -vuotiaiden) osuus 58,9 % ja 65 vuotta täyttäneiden 27.2 %.

Mikkelin väkiluku 2000 - 2020

Lähde: ETELÄ-SAVON MAAKUNTALIITTO / Tilastokeskus, Statfin

Väestöennusteet ja toteuma Mikkeliissä

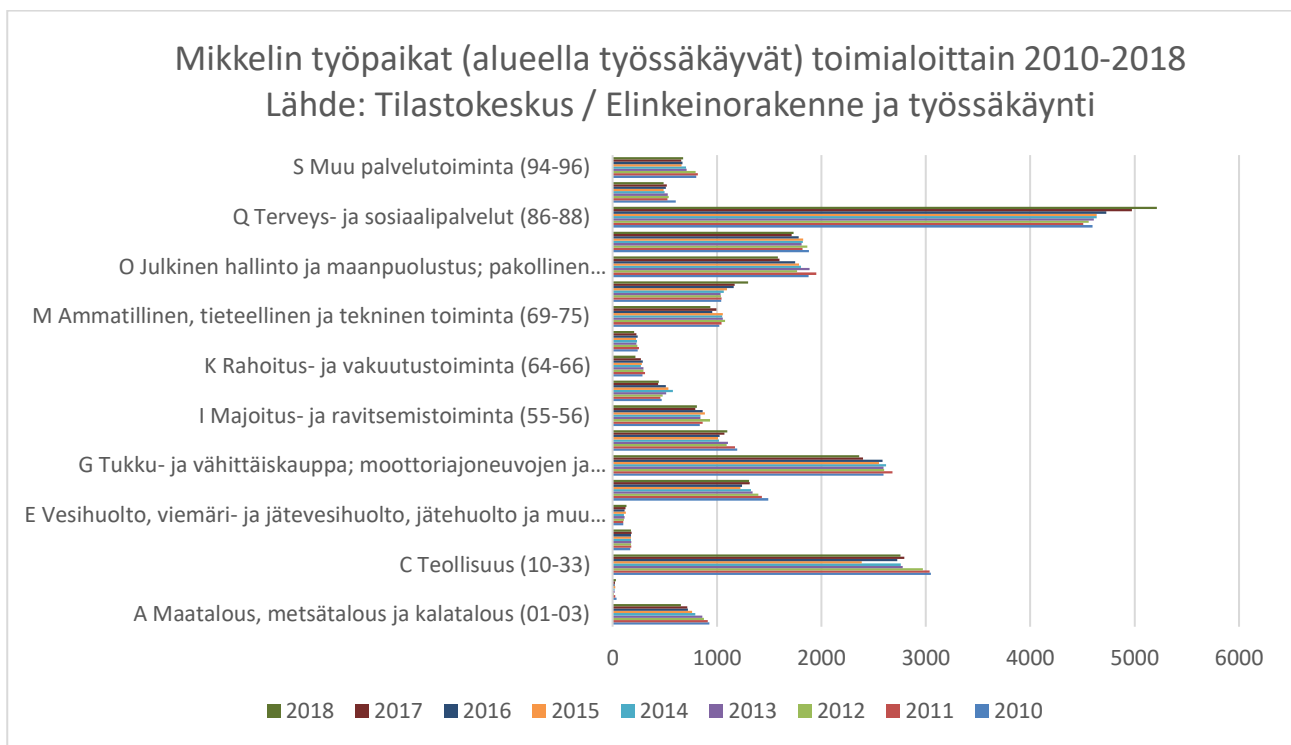
Elinkeinorakenne ja työssäkäyntitilasto

Viimeisimmän Tilastokeskuksen raportoinnin mukaan Mikkelin kaupungissa oli 22 697 työpaikkaa vuonna 2018, mikä oli 257 työpaikkaa enemmän kuin edellisellä vuonna. Työpaikkojen määrä väheni huomattavasti 2010-luvun alkupuoliskolla, mutta kehitys on sittemmin tasaantunut ja kääntynyt jopa positiiviseksi.

Hieman yli puolet työpaikoista, eli 52 %, on yksityisellä sektorilla. Yrittäjiä on 2167 henkilöä työssäkävivistä. Kuntatyöpaikkojen osuus on 30 %, yrittäjien 10% ja valtion 7 % työpaikoista. Kuntasektorilla peruskunnan työpaikkojen määrä oli tarkastelujaksolla laskusuuntainen, kun taas kuntayhtymien työpaikkojen määrä oli noususuuntainen.

Vuonna 2018 eniten kasvua oli sosiaali- ja terveysalan työpaikoissa (+237 työpaikkaa) ja toisaalta eniten vuonna 2018 vähentyivät edellisvuodesta alkutuotannon (-62) ja ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan työpaikat (-58). Hieman yli puolet (51 %) työpaikoista on yksityisellä sektorilla. Kuntatyöpaikkojen osuus on 31 %, yrittäjien 10 % ja valtion 7 % työpaikoista. Eniten työpaikkoja on sosiaali- ja terveyspalveluissa (5 212/ 23 %), teollisuudessa (2 756/ 12 %) ja kaupan alalla (2 363/ 10 %). Paikasta riippumattoman työnteon yleistyminen näyttäytyy Mikkelille tulevaisuuden mahdollisuutena.

Jos tarkastelujaksoa ulotetaan pidemmälle vuoteen 2014, nähdään toimialojen trendejä selkeämmin. Taloudellisen toimeliaisuuden syntyessä ihmisistä on laskevalla väestösuhdanteella väistämätön vaikutus työpaikkojen ja taloudellisen toimeliaisuuden määrään. Väestön ikääntyessä terveyspalvelujen tarve kasvaa. Tuottavuus mikkeliäisissä yrityksissä on kuitenkin tarkastelujaksolla kasvanut työpaikkojen määrän laskua nopeammin ja yksityisen sektorin liikevaihto on ollut kasvusuuntainen. Vuonna 2018 yksityisen sektorin liikevaihto oli 2,697 miljardia euroa ja kasvoi 190 miljoonaa euroa vuoteen 2017 nähden.

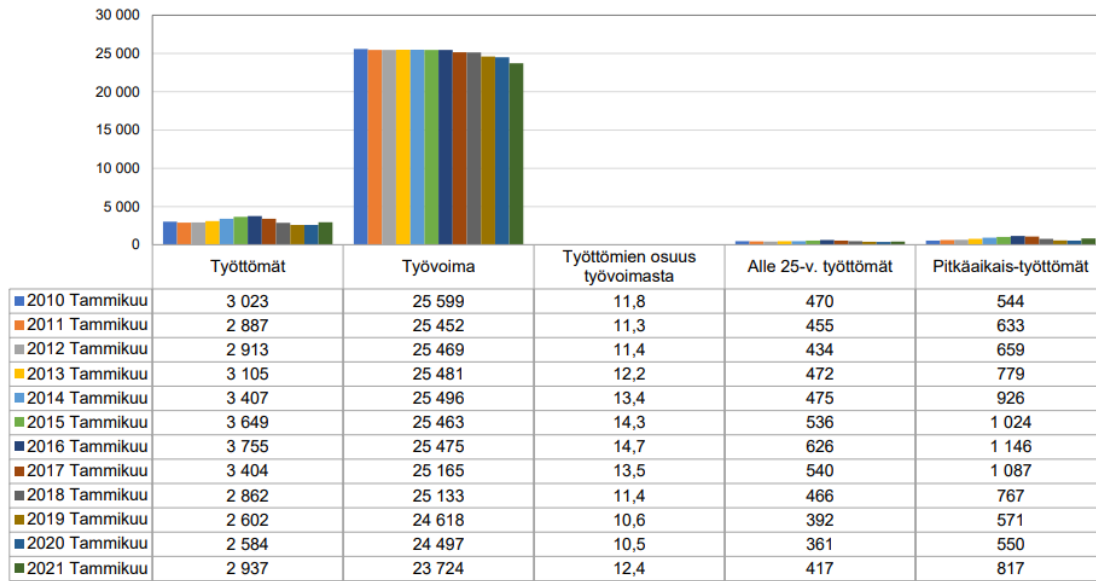

Yritysten toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2021–2024

Kasvun keskittyminen muutamiin suuriin kaupunkeihin jatkuu ja muut, maakuntakeskuksetkin joutuvat yhä enemmän kilpailemaan asukkaista ja työvoimasta. Yritysten tarvitsema osaaminen muuttuu mm. digitalisaation edetessä laajalla rintamalla. Muutokset osaamistarpeissa ovat entistä nopeampia, mikä luo haasteita koulutukselle. Erityisesti softa-osaajista on pulaa nyt ja tulevaisuudessa. Ympäristövastuullisuuden ja vähähiilisyiden merkitys yrityksille kasvaa.

Matkailualalla kansainvälinen kiinnostus Järvi-Suomen ja Saimaan aluetta kohtaan kasvaa, mikä luo sekä mahdollisuuksia että tarpeen panostaa lisää palveluiden ja yhteistyöverkostojen kehittämiseen. Saimaan alueen yhteistyöverkoston on jo liittynyt uusia kaupunkia.

TEM / Työttömyystietoja Mikkelissä 01/2010 - 01/2021

Lähde: ETELÄ-SAVON MAAKUNTALIITTO / Tilastokeskus, Statfin / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Asukkaiden hyvinvoinnin tila

Kouluterveyskyselyn 2021 perusteella:

Myönteistä kehitystä

- Liikkuminen on lisääntynyt, erityisesti pojilla
- Koulukiusaaminen on laskussa
- Raittiiden nuorten määrä on lisääntynyt
- Laittomien huumeiden kokeilut ovat kokonaisuutena vähentyneet

Huolestuttavaa

- Mielen hyvinvoinnin haasteet yhä kasvussa
- Hyvinvointihaasteet kaikilla mittareilla mitattuna ovat tytöillä lisääntyneet
- Erityisesti lukiotyöillä (myös ammattiin opiskelevilla) laittomien huumeiden kokeilut lisääntyneet
- Laittomien huumeiden kokeilut:
  - 8.-9- lk: pojat 8 %, tytöt 7 %
  - lukio: pojat n. 8 %, tytöt n. 13 %
  - amm. opisk: pojat 12 %, tytöt 19 %
- Yksinäisyys kokonaisuutena lisääntynyt, erityisesti tytöillä

20-64 -vuotiaiden hyvinvointi Finsote 2020 -kyselyn mukaan:

Myönteistä

- Elämänlaatu parantunut, yksinäisyys vähentynyt
- Aktiivisuus, osallistuminen lisääntynyt
- Työkyky koetaan paremmaksi ja yhä useampi uskoo jaksavansa työelämässä eläkeikään saakka

Huolestuttavaa

- Liikkuminen vähentynyt
- Alkoholia liikaa käyttävien määrä lisääntynyt
- Mielen hyvinvoinnin haasteet lisääntyneet ja ovat vertailukaupunkeja yleisimpiä (kuten mt-perustaiset sairauslomat)

Yli 65 -vuotiaiden hyvinvointi Finsote 2020 -kyselyn mukaan:

Myönteistä

- Yksinäisyys vähentynyt
- Psykkinen kuormittuneisuus vähentynyt

Huolestuttavaa

- Mielen hyvinvoinnin haasteet vertailukaupunkeja yleisimpiä
- Alkoholin käyttö yleistä, noin 32 % käyttää alkoholia runsaasti
- Liikkuminen on vähentynyt
- Lihavuus lisääntynyt
- Dementiaindeksi on korkea (138, maan keskiarvo 100)

Ympäristön hyvinvoinnin tila

Mikkelin pohja- ja pintavesien tila

Mikkelin pohjavesialueiden rajausten ja luokitusten tarkistaminen on tehty kattavasti vuonna 2018. Pohjavesialueiden määrällisen ja laadullisen tilan riskiluokituksia tarkastellaan jatkuvasti. Mikkelin kaupunkialueen kannalta tärkeimmät pohjavesialueet ovat Hanhikangas, Pursiala ja Porrassalmi. Hanhikangas on riskialue pohjaveden määrällisen ja kemiallisen tilan osalta. Pohjavesialue on määritelty kemiallisen tilan osalta hyväksi ja määrällisen tilan osalta huonoksi. Pursiala on riskialue määrällisen ja kemiallisen tilan osalta, ja pohjavesialue on määritelty kemiallisen tilan osalta huonoksi ja määrällisen tilan osalta hyväksi. Porrassalmi ei ole riskialue. Pohjavesialue on määritelty kemiallisen ja määrällisen tilan osalta hyväksi.

Hanhikankaan pohjavesialueen rantaimettävään veden muodostumisalueella on toteutettu vuosina 2018-2021 pintavesivälitteisen riskin muodostumista ja hallintaa selvittävä Rainman-hanke. Hankkeen yhteydessä selvitettiin muun muassa luonnollisen pohjaveden muodostumiseen liittyviä riskitekijöitä, tarkennettiin pohjavesimuodostuman rakennemallia sekä selvitettiin rantaimettävään tekopohjaveden muodostumiseen liittyviä hulevesiä ja ilmastomuutokseen liittyviä riskejä sekä tarpeita riskien hallitsemiseksi. Tulosten perusteella päivitetään Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelma vuoden 2021 loppuun mennessä.

Mikkelin alueella suurempien reittivesien suurehkot selät ovat ekologiselta tilaltaan pääosin hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Vesienhoidon 2. ohjelmakaudella noin 10 % vesimuodostumista oli hyvää huonommassa tilassa. Vielä vahvistamattomassa 3. vesienhoitokauden luokitusluonnoksessa vesimuodostumien tila on hienokseltaan parantunut. EU:n vesipuitedirektiivin mukainen vesistöjen ekologisen tilan luokitus tehdään kuuden vuoden välein. Luokitus ei koske pienempiä vesistöjä. Ihmistoiminnan vesistöjen tilaa heikentävä vaikutus näkyy pääosin valuma-alueiden latvoilla olevissa pienissä vesistöissä ja suurten vesistöjen suojaisilla lahtialueilla. Vaikutukset aiheutuvat valtaosin hajakuormituksesta (maa- ja metsätalous, haja-asutus) ja voimakkaimmillaan se on maaperältään turvevaltaisilla valuma-alueilla. Mikkelin osalta vesienhoidon toimenpiteet ovat kohdistuneet pääosin Mikkelin alapuolisen Saimaan, Otavan Kotalahden ja Kyyveden keskusaltaan lähivaluma-alueille, joilla suurin osa ekologiselta tilaltaan hyvää huonommista vesimuodostumista sijaitsee. Yksittäisistä vesistöjen tilaan vaikuttavista toimenpiteistä luultavasti vaikuttavin on ollut näille alueille toteutettu viemäriverkostojen rakentaminen. Toinen mainittava vesienhoidon edellytyksiä parantava hanke on ollut ko. alueilla toteutettu ja edelleen meneillään oleva vesialueiden yhdistäminen. Haastetta tuleville kuormitusta vähentäville toimille aiheuttaa etenevä ilmastomuutos, jonka ennustetaan lisäävän vesistöihin kulkeutuvan kuormituksen määrää. Tehtävässä onnistuminen edellyttää menestyksekkästä hajakuormituksen hillintää varsinkin ojitetuilla turvemaidilla. Vuonna 2021 odotetaan saavutettavan kuormituspaineesa selkeää vähenemistä Mikkelin alapuolisen Saimaan kuormitustilanteen osalta, kun Metsäsairilan uusi jätevedenpuhdistamo otetaan käyttöön.

Talousveden laatu

Vuonna 2021 talousveden laatuvaatimukset ja -tavoitteet ovat täyttyneet kaikissa vesilaitosten viranomaisvalvonnan tutkimuksissa.

Sinilevätilanne / uimarannat

Vuonna 2021 kaikkien yleisten uimarantojen uimavesinäytteiden tulokset täyttivät laatuvaatimukset. Joitakin havaintoja tehtiin sinileväkukinnasta muutamalla uimarannalla. Tilannetta seurattiin tiheennetyllä valvonnalla ja rannoilla tiedotettiin tarpeen mukaan asiasta. Leväkukinnat eivät runsastuneet ja haitat uimareille jäivät melko vähäisiksi.

Ilmanlaatu

Ilmanlaatua on Mikkelissä seurattu kahden vuoden jaksoissa. Seurantaa on tehty yhteistyössä maakunnan muiden kaupunkien ja alueella toimivien energiantuotantolaitosten kanssa. Nyt meneillään oleva mittausjakso käsittää vuodet 2020 ja 2021. Vuonna 2020 mitattiin sekä hengitettävää pölyä että typenoksideja, vuonna 2021 on mitattu vain hengitettävää pölyä. Mikkelissä ilmanlaatuun vaikuttavista päästöistä suurin osa muodostuu liikenteestä. Ympäristöluvan varaisista laitoksista merkittävin on Etelä-Savon Energia Oy:n Pursialan voimalaitos. Hengitettävän pölyn pitoisuudet ovat suurimmillaan keväällä maaliskuussa, kun hiekoitushiekkaa poistetaan kaduilta. Ilmanlaatuindeksillä arvioituna ilmanlaatu Mikkelissä on ollut yli 90 % ajasta hyvää.

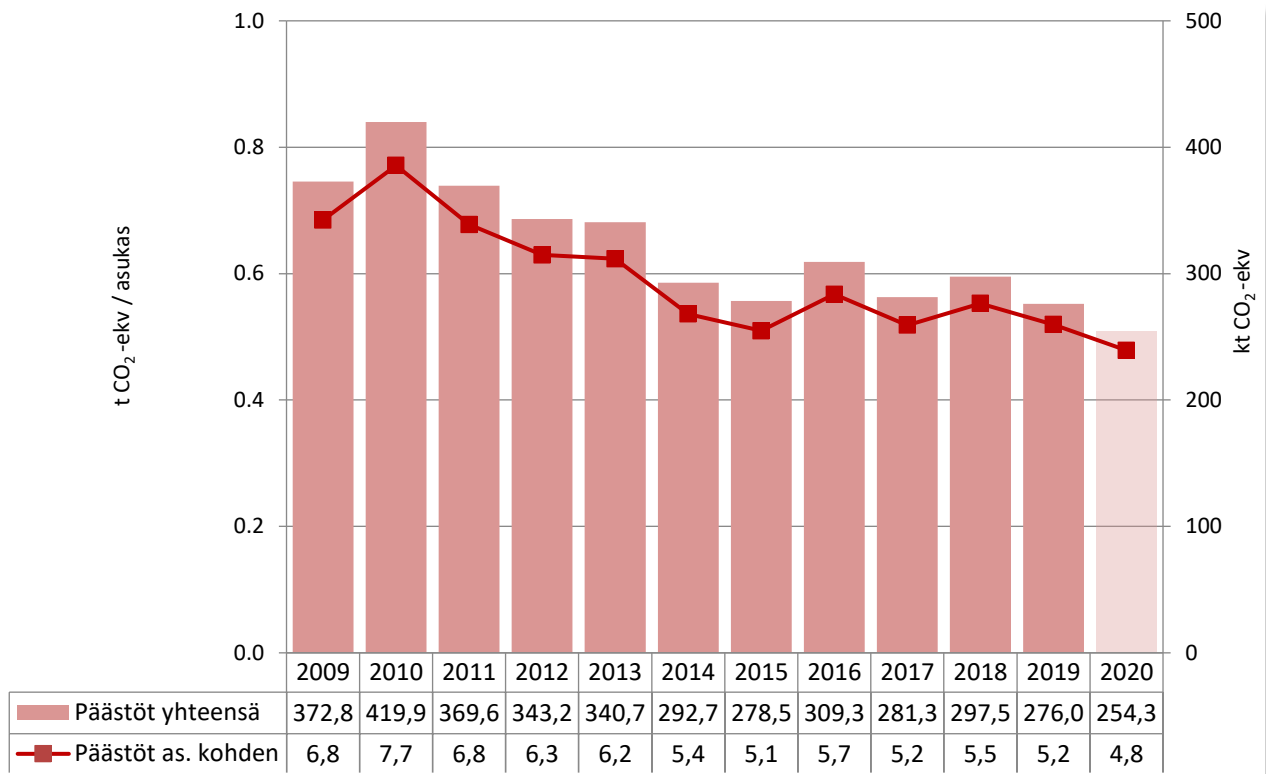
Kasvihuonekaasupäästöt

Mikkelissä kasvihuonekaasupäästöjä seurataan vuosittain Benviroc Oy:ltä tilatulla CO₂-raportilla ja SYKE:n Hinku-laskennan avulla. CO₂-raportin mukaan Mikkelin kasvihuonekaasujen päästöt vuonna 2019 olivat yhteensä 276 kt CO₂-ekv ilman teollisuutta. Mikkelin päästöt laskivat 7 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Asukaskohtaiset päästöt olivat 5,2 t CO₂-ekv. Korkeimmillaan Mikkelin kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2007, jonka jälkeen ne ovat laskeneet erityisesti Etelä-Savon energian Pursialan voimalaitoksessa tehtyjen turpeen käytön vähentämisen mahdollistavien investointien myötä. Tämä kehitys vuosina 2010-2015 oli kotimaan vertailukohteiden kärkeä. Viime vuosina päästöjen vähentäminen on ollut vaikeampaa, joskin vuoden 2020 päästöjen ennakoidaan olevan kaikkien aikojen alhaisimmat.

Mikkelin kaupunkistrategian kestävä kasvun ohjelma asetti valtuustokaudelle 2017-2021 tavoitteeksi vähentää asukaskohtaisia kasvihuonekaasupäästöjä 5,5 tonnista 4,8 tonniin (CO₂-ekv./asukas/v). Ennakolaskelmissa vuoden 2020 päästöt olivat tasan tavoitteen mukaiset. Vuoden 2020 tavoitteisiin pääsyä auttoivat koronapandemiasta johtuva liikkumisen vähentyminen sekä etenkin alhainen lämmitystarve. Ennakotietojen mukaan liikenteen päästöt vähenivät edellisestä vuodesta 6%. CO₂-raportissa esitetään Mikkelin lämmitystarveluvut vuosilta 2009-2020. Tällä ajanjaksolla alhaisin lämmitystarve oli vuonna 2020. Ajanjakson kylmimmän vuoden (2010) lämmitystarpeella päästöt olisivat olleet mahdollisesti puoli tonnia enemmän.

CO₂-päästöt henkeä kohti laskettuna Mikkeliissä vuosina 2009-2020 (ennakko) ilman teollisuutta (CO₂-raportti) on esitetty alla olevassa kuvassa.

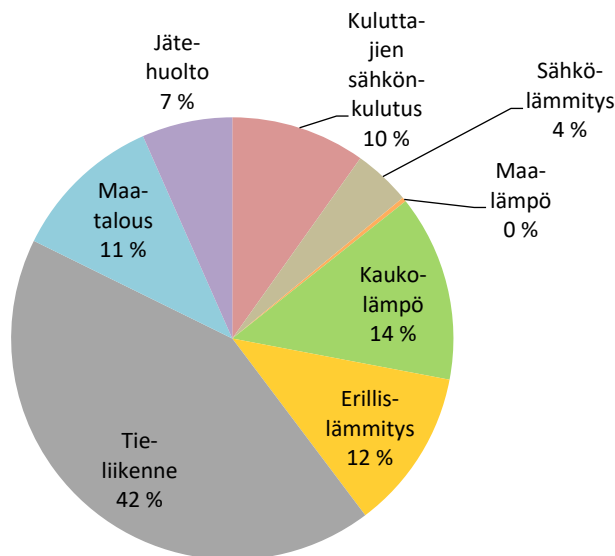

Mikkeliissä suurin päästölähde on tieliikenne (42 % päästöistä). Tieliikenteen päästöistä suurin osa tulee läpiajoliikenteestä. Tieliikenteen päästöjä on ollut vaikea vähentää koko Suomessa. Edistyksistä suurin osa on tullut kaluston kehittymisen ja biopolttoainien käytön myötä. Mikkeliissä on panostettu erityisesti biokaasun tuotantoon, jakeluun ja käyttöön. Kaupunki on hankkinut biokaasuautoja, paikallisliikenteessä on otettu käyttöön biokaasubusseja vuonna 2021 ja kilpailutuksessa vaaditun määrän ylittävistä määrät biokaasu- tai sähköbuseja maksetaan erikseen. Jättekuljetuksista haja-asutusalueiden autot ovat kulkeneet biokaasulla vuoden 2021 alusta alkaen.

Liikenteen kanssa lähes samansuuruiset päästöt aiheutuvat kaukolämmön tuotannosta, erillislämmityksestä ja kuluttajien sähkönkulutuksesta. Edellä mainitun ESEn investointien lisäksi Mikkeliissä ovat päästöjä vähentäneet erityisesti energiatehokkuuden parantaminen ja öljystä luopuminen kiinteistöjen lämmityksessä. Kaupungin omista kiinteistöissä tätä työtä on tehty osin kuntien energiatehokkuussopimuksen puitteissa, jolloin siihen on saatu MOTIVAn tukea.

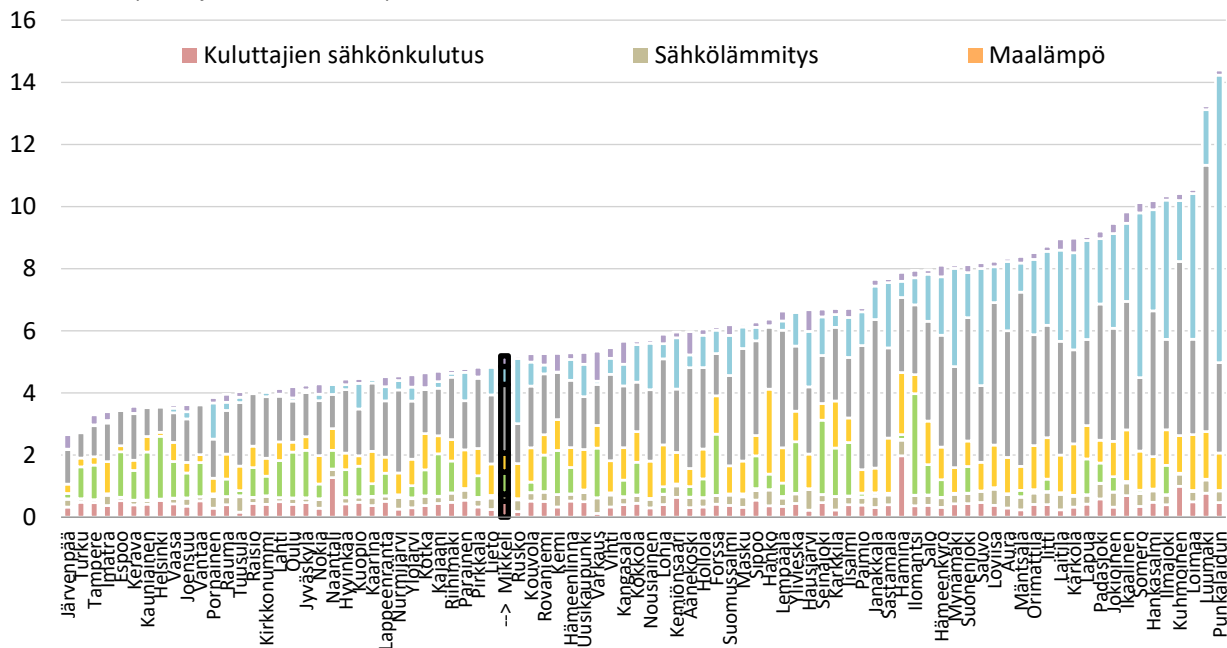
Maatalouden osuus päästöistä on 11 % ja jätehuollon osuus 7 %. Kaupungilla on melko vähän keinoja vaikuttaa maatalouden ilmastonsuojeluun. Maatalouden ilmastotyötä kehittävät erityisesti ProAgria ja tutkimuslaitokset. Mikkelin erikoisuutena on valtakunnallisen, kansainvälistäkin työtä tekevän luomuinstituutin koordinaatioyksikön sijoittuminen kaupunkiin. Jätehuollossa keskeisiä ilmastotoimia ovat olleet biokaasutuotannon käynnistäminen Metsäsairilassa 2020. Jatkossa tavoitteena on saada biojäte kattavammin erilliskeräykseen ja myös kaupunkialueen jätteen keräilyautojen saaminen biokaasulla toimivaksi.

Päästölähteiden jakautuminen Mikkeliissä vuonna 2019 ilman teollisuutta (CO₂-raportti).

CO2 -raportissa on mukana noin 90 kuntaa eri puolilta Suomea. Mikkelin sijoittuu asukaskohtaisten päästöjen (t CO2-ekv/as) vertailussa hieman puolivälin alapuolelle eli Mikkelissä asukaskohtaiset päästöt ovat hieman pienemmät kuin CO2 -raportissa mukana olevien kuntien asukaskohtaiset päästöt keskimäärin.

Asukaskohtaisten päästöjen vertailu CO2-raportin kuntien kesken.

Mikkelissä ja yleisemmin Etelä-Savossa metsien hiilivarastojen kehityksellä on suuri merkitys hiilitaseeseen. Mikkelin metsien hiilinielu vaihtelee hakkuusuhdanteiden ja jopa sattuman mukaan. CO₂-raporttiin sattuneet vuodet osoittavat, että Mikkelin metsien hiilinielu voi yksittäisenä vuonna olla selvästi suurempi kuin Mikkelin päästöt kokonaisuudessaan. Runsaiden hakkuiden vuosina puolestaan metsien päästöt voivat vastaavasti ylittää muut päästöt kokonaisuudessaan.

Mikkelin energia- ja ilmasto-ohjelman päivittytyö on käynnistynyt loppuvuodesta 2019 ja se valmistuu loppuvuodesta 2021. Työtä tukee Kuntailmasto 2050 –hanke (EAKR) <https://mikkeli.fi/sisalto/palvelut/ymparisto/ilmasto/ilmasto-hanke>

Melu

Pahin melun aiheuttaja Mikkelissä on tieliikenne. Meluhaitta-alueet Mikkelissä ovat valtateiden varsilla. Viime vuosina VT 5 ja VT 13/15 varsille on saatu melusuojuuksia, jotka ovat vähentäneet tieliikenteestä aiheutuvaa meluhaittaa.

Kaupungistuminen

Mikkeli

Vuoden 2021 alkupuolella Mikkelin väkiluku oli 52 500 asukasta. Kantakaupungin alueella asukasluku on noin 39 000 ja väkimäärä kasvaa kantakaupungin alueella, vaikka koko kunnan alueella väestö vähenee vuosittain noin 500–550 henkilöllä. Kehitys on hyvin tyypillistä ns. liitoskunnissa ja maakuntakeskuksissa. Kaupungin sisäistä muuttoliikettä on noin 4 800 asukasta.

On tärkeää, että aluekeskuksia kehitetään hyvinä asuin- ja toimintaympäristöinä keskustaajaman rinnalla. Mikkeli on otollinen paikkakunta monipaikkaisuuden kehittämiseksi. Se antaa mahdollisuudet kehittää ja varmistaa Mikkelin elinvoimaa siten, että Mikkelin väkimäärä saadaan kasvuun. Tavoitteena on, että vuonna 2040 asukkaita on saman verran kuin nykyisin. Etätyöskentelyyn ja -mahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Tätä voidaan edistää tarjoamalla etätyötiloja ja helpottamalla lupakäytäntöjä kakkosasumisen muuttamiseksi vakituiseksi asunnoiksi.

Etelä-Savon alueella on tärkeää hyödyntää kaupungistumista edistävissä hankkeissa EU-tukia ja muita ulkopuolisia rahoituslähteitä, jotka tukevat näitä tavoitteita.

Yleiskaava

Mikkelissä maankäyttöä ohjataan yleiskaavan avulla. Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava on tuore, vuodelta 2019. Kaavan tavoitevuosi on 2040. Kantakaupungin yleiskaava yhdessä kaupunkistrategiaan perustuvan maapoliittisen ohjelman kanssa ohjaavat keskeisten kehittämisalueiden maankäyttöä. Aluekeskusten yleis- ja ideasuunnitelmat sekä osayleiskaavat antavat niiden maankäytölle kestävä lähtökohdat kehittää aluekeskuksia kunkin alueen oman identiteetin pohjalta.

Asuminen

Asuminen keskittyy edelleen keskustaan. Ydinkeskustan, CBD:n (Central Business District) ja sisäkaupungin (Inner city) alueille, kävely- ja pyöräilyetäisyyksien päähän hallitustorilta, rakennetaan aktiivisesti pääosin asuinkerrostaloja. Saimaan rannat ja rauhallisemat sijainnit kiinnostavat omakotiorakentajia. Satamalahden kehittäminen on käynnistyt liikenneoloja ja muuta rakentamismahdollisuuksia koskevilla selvitystehtävillä. Satamalahden kokonaisuus koostuu kolmesta suunnittelukokonaisuudesta, joiden asemakaavoitus alkaa vuonna 2022. Tavoitteena on, että varsinaisen Sataman alueella voitaisiin kaavoittaa asumista 3 500–4 500 henkilölle hyvien kaupallisten ja julkisten palveluiden äärellä.

Ydinkeskustan (CBD) aluetta on maankäytön vyöhykemallissa tiivistetty ja vyöhykkeiden välisiä rajoituksia on tarkennettu keskustajaaman alueella. Sisäkaupungin alue painottuu osayleiskaavassa kehittyvän ja kasvavan taajaman alueeseen. Kaupungin tavoitteena on kasvaa keskustassa tiivistymällä. Tiivis kaupunkirakenne on kaavataloudellisesti ja ekologisesti resurssiviivasta. Toisaalta Mikkelin kaupungin laajat haja-asutusalueet sekä aluekeskukset mahdollistavat asumisen myös rauhallisessa ja luonnonläheisessä maaseutu-ympäristössä.

Mikkeli on ottanut monipaikkaisen asumisen ja työskentelyn osaksi kehittämistoimintaansa. Kaupunki profiloituu monipaikkaisen asumisen ja työskentelyn paikaksi, jossa hyvä asua, elää ja yrittää.

Liike-elämä ja työpaikat

Liikepaikka- ja kaupan rakentamiselle on osoitettu useita kohdealueita sujuvien liikenneyhteyksien äärellä. Vuoteen 2026 mennessä voidaan nähdä, että kaupungissa on tarve noin 250 000 kerrosneliömetrin lisärakentamiselle. Samaan aikaan aiemmin kaupan alueita ja vastaavia kohteita voidaan muuttaa asumisen alueiksi. Tarkastelussa korostuu keskustan alue, jossa korostuu erityisesti Satamalahti sekä siihen kiinteästi kytkeytyvä Kenkäveronniemen alue, ”Puhdistamo”, jossa on mahdollista toteuttaa upea matkailua, viihdettä ja viihtymistä sekä aluemarkkinointia promovoina lokaatio uusille alueellisille ja seudullisille toimijoille.

Teolliselle toiminnalle erilliskohteina ovat Visulahden teollisuuden ja kaupan korttelialueet, EcoSairilan alue sekä Tikkalan teollisuusalue. Myös lähempänä keskustaa sijaitsevat Tuskun ja Lentokentän sekä Karikon alueet tarjoavat tiloja logistiikan ja pk-teollisuuden tarpeisiin.

Pursialan alueen kehittäminen jatkuu: tavoitteena on, että alueen luonne muuttuu selkeästi työpaikkakeskittymäksi, jossa on sekä teollista toimintaa että kaupan ja ns. B2B-liiketoiminnan korttelialueita. Myös asumista ja vähittäiskaupan toimintoja voidaan sijoittaa Pursialan alueelle.

Laajentumis- ja kehittämissuunnitelmien rinnalla on syytä kääntää katse myös ydinkeskustan (CBD:n) elinvoiman varmistamiseen. Tämä edellyttää joustavaa kaavoitus- ja suunnitteluasennetta sekä uudenlaista ajattelua asumisen, palveluiden ja esimerkiksi kaupan toimintojen sijoittamisesta olemassa oleville tai uudelleen rakentuville korttelialueille. CBD-alueen kaavahankkeita on edistettävä määrätietoisesti siten, että keskusta-alueen asuminen monipuolistuu ja alueella on asuntoja seniorikansalaisten lisäksi lapsiperheille, nuorille aikuisille sekä opiskelijoille.

Pysäköinti

Kantakaupungin alueella on nähtävissä, että samaan aikaan kun ajoneuvoliikenne lisääntyy, on mahdollista pienentää ajoneuvojen pysäköintimitoitusta. Pysäköinnin ratkaisuihin on kiinnitettävä erityisesti huomiota Satamalahden alueella sekä muilla uusilla rakentuvilla alueilla. Yleiskaavan määrittämä pysäköintinormi helpottaa tilannetta väljentämällä autopaikkakorjauksia keskustassa.

Liikenne

Liikennenympäristöjä suunnitellaan turvallisiksi ja kävely- ja pyöräily- (käpy-) liikennettä suosivaksi. On tärkeää lisätä käpy-liikenteen yhteyksiä sisäkaupungin alueilla ja keskustassa. Saimaata noudattelevan rantareitin suunnittelu ja toteutus jatkuu tulevaisuudessa Ristiinaan saakka.

Rakentaminen

Viimeisen 5–6 vuoden ajan rakentaminen on ollut Mikkelissä maltillista. Mannerheimintien, Graaninrannan ja eräiden keskustakortteleiden asuintalohankkeet ovat luoneet uutta kaupunkikuvaa. Toisaalta Kalevankankaan urheilurakentamisen hankkeet (jalkapallohalli, Padel-kentät ja hallit) sekä eräät sisäkaupungin pientaloalueet (Pankalampi I, ”Hobittila”) luovat uutta, aktiivista kaupunkiympäristöä, joka uudistaa Mikkelin rakentamisen tasoa.

Teollisuus- ja liikerakentamisessa on nähtävissä merkkejä alan vilkastumisesta. Hyvä yhteistyö esimerkiksi MikseiMikkelin kanssa on mahdollistanut uusien investointien markkinoinnin ja suunnittelun teollisuus- ja liikerakentamisen alueille. Mikkelistä on muodostumassa tärkeä kaupan logistiikan keskus.

Julkisessa rakentamisessa uudet aluekoulut tulevat tulevina vuosina hallitsemaan maisemaa. Myös sairaala-alueen valmistuminen viimeistelee keskikaupungin pohjoisosan ympäristön uuteen ilmeeseen. Uusia asuinseutuja kaavoitetaan Moisioon, Kirkonvarkauden eteläosaan, Pankalammen entisen terveysaseman alueelle (”Repunpää”) sekä Satamaan. Launialaan on muodostumassa moderni pientaloalue Saimaan rannan tuntumaan historialliselle asuin- ja kauppapaikalle.

Rakentamisessa ja alueiden suunnittelussa kartoitetaan uudenlaisia kumppanuuskaavoitus ja -toteutusmalleja investoijien ja rakentajien kanssa. Tämä edellyttää kaupungilta uudenlaista asennoitumista yksityisrahoitettujen hankkeiden ohjaamiseen ja toteutukseen.

Osaaminen

Nuorisoikäluokka pienenee Suomessa. Etelä-Savossa ja Mikkelissä tämä tapahtuu keskimääräistä nopeammin. Etelä-Savossa oman lisähaasteen tuo työllisten ikärakenteen painottuminen useilla toimialoilla yli 50-vuotiaisiin, minkä vuoksi eläköitymisten synnyttämä työvoimatarve elinkeinoelämässä tulee olemaan suuri. Ikärakenteen muutos lisää tarvetta pitää osatyökykyiset mukana työelämässä. Koulutuksen avulla voidaan myös edistää osatyökykyisten kuntoutusta ja osallisuutta.

Myös elinkeinot ovat murroksessa. Uudet teknologiat ja työskentelytavat muuttavat elinkeinoelämän osaamistarpeita ja koulutuksen järjestäjien on pystyttävä ennakoimaan paitsi eri toimialojen seuraavien vuosien työvoiman tarvetta, myös näiden työntekijöiden tarvitsemää osaamista. Työura voi koostua myös useista erilaisista tehtävistä, joille on eri osaamistarpeet. Tämä korostaa moniosajien tarvetta työelämässä. Koulutuksen osalta tämä vaatii erilaisia opiskelu ja oppimismahdollisuuksia sekä räätälöidympiä koulutuskokonaisuuksia.

Mikkelin oppilaitoksissa on yhteenlaskettuna n. 1 000 työntekijää ja 25 000 opiskelijaa (luku sisältää runsaasti päällekkäisyyksiä ja moni opiskelija tulee myös alueen ulkopuolelta). Keskeinen alueen koulutukseen liittyvä haaste on, että Etelä-Savon ja Mikkelin koulutustaso on edelleen valtakunnan keskiarvon alapuolella erityisesti korkeakoulutettujen osalta, eikä Mikkeliiä myöskään aina mielletä opiskelijakaupungiksi. Koulutustarjonnan vetovoimassa on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta vielä paljon kehitettävää.

Mikkelissä on kuitenkin monipuolisesti oppilaitoksia kaikissa koulutusasteissa. Osa koulutustoimijoista toimii eri rajapinnoilla. Esimerkiksi liikelaitos Otaviassa toimii vapaan sivistystyön toimijana Otavan opisto sekä Nettilukio, joka tarjoaa mm. valtakunnallista nettilukiokoulutusta. Etelä-Savon ammattiopisto tarjoaa koko maakunnan alueella monipuolista koulutusta sekä peruskoulun päättäneille että aikuisille. Mikkelissä toimii myös toisen asteen ammatillista koulusta antava Suomen Nuoriso-opisto ja Mikkelin kesäyliopisto, jonka tehtävänä on järjestää eteläsavolaisille monipuolisesti avoimia yliopisto-opintoja ja korkeakoulutasoista täydennyskoulutusta. Tutkimus- ja kehittämistyön osalta Mikkelissä nousevat esille erityisesti Mikkelin yliopistokeskuksen toimijat (Aalto, HY ja LUT) ja ammattikorkeakoulu. Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Xamk on Suomen ammattikorkeakouluista yksi intensiivisimmistä tki-toiminnassa ja yliopistokeskuksella on monta alaa, jossa Mikkelissä tehdään valtakunnallisesti ainutlaatuista työtä. Strategisten kehittämisalustojen toiminnassa hyödynnetään yhteistyömahdollisuuksia Xamkin ja muiden alueen korkeakoulutoimijoiden kanssa.

Kuntien taloudellinen tilanne tulee pakottamaan kunnat miettimään tulevaisuuden palveluntuotantomallejaan. Mikkelissä olevan digitaalisen ja skaalautuvan osaamisen hyödyntäminen mm. koulutuspalvelujen tuottamisessa toisille kunnille (ja koulutuksen ulkopuolelle jääville yksilöille), avaa mahdollisuuden kunnille pohtia palvelun tuottamista itse tai hankkimalla Mikkelistä.

4 Talousarvion ja taloussuunnittelun perusteet

4.1 Mikkelin kaupungin strategia, päämäärät ja painopisteet

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. (kuntalaki § 37)

Mikkelin kaupunkistrategia 2018–2021 visionaan ”Teemme yhdessä Saimaan kauniin Mikkelin” on hyväksytty valtuustossa 11.12.2017. Samalla hyväksyttiin Mikkelin kaupungin arvoiksi Luottamus, Avoimuus, Yhdenvertaisuus, Kestävä kehitys ja Vaikuttavuus. Kaupunkistrategiaa toteuttavat strategiset ohjelmat hyväksyttiin valtuustossa 20.8.2018 § 92.

Strategian visiota, painopisteitä, Mikkelin arvoja ja strategisten ohjelmien toimenpiteitä toteutetaan talousarviossa ja toimintasuunnitelmissa. Strategia konkretisoituu Hyvän elämän, Kestävän kasvun ja Elinvoimaohjelmassa. Hyvän elämän ohjelma on samalla kaupungin lakisääteinen hyvinvointikertomus.

Hyvän elämän ohjelman painopisteinä ovat

- Yhteisöllisyys
- Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki
- Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin

Kestävän kasvun ohjelman painopisteinä ovat

- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimaisuus
- Kaupungistuminen

Elinvoimaohjelman painopisteinä ovat

- Osaaminen ja TKI -toiminta
- Asiakaslähtöiset yrityspalvelut
- Matkailu- ja vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto.

Strategisten ohjelmien seuranta ja raportointi valtuustolle toteutetaan valtuuston hyväksymien seurantamittareiden avulla erillisenä raportointina. Valtuustotason seurantamittareiden tavoitetaso on asetettu valtuustokaudeksi.

Palvelualueille lautakuntatasolle on laadittu strategian ohjelmien seurantaan varten ohjelmakortit, joihin on kirjattu strategiisiin ohjelmiin perustuvat talousarvion 2022 konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet. Lautakuntatason toimenpiteiden seuranta toteutetaan lautakunnissa. Toimenpiteiden toteutumista seurataan talousseurannan yhteydessä hyödyntäen valtuustotason mittareita sekä täydentäen mittareita tarvittaessa laadullisella arvioinnilla toimenpiteiden etenemisestä.

Strategisten ohjelmien käytännön toiminnan suunnittelun ja toimeenpanon tukena ovat kaupunkikonsernin toimijoiden sekä muiden sidosryhmien asiantuntijajäsenistä koostuvat Hyvän elämän ryhmä, Kestävän kasvun ryhmä sekä Elinvoimaryhmä. Ryhmät raportoivat ohjelmien etenemisestä säännöllisesti kaupungin johtoryhmälle ja tarvittaessa muille tahoille.

Vuoden 2023 talousarvion laadinnan pohjana tullaan käyttämään vuoden 2021 joulukuussa hyväksyttävää vuosien 2022-2025 kaupunkistrategiaa.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnittelun avulla määritellään kaupungin strategian mukainen ja palvelutuotannon vaatima määrällinen ja laadullinen henkilöstötarve. Henkilöstösuunnittelun tavoitteena onkin luoda strateginen henkilöstösuunnitelma varmistamaan, että Mikkelin kaupungin palveluja tuottaa oikea määrä osaavaa henkilöstöä. Henkilöstösuunnittelu kytkeytyy kiinteästi kaupungin palvelutoiminnan suunnitteluun ja ennakoii muuttuvia henkilöstön osaamistarpeita, henkilöstön määrää ja rakennetta sekä henkilöstön sijoittumista ja kohdentumista palveluprosesseihin ja yksiköihin. Vuoden 2022 henkilöstösuunnitelmaan sisältyy kaupungin tavoiteorganisaation päivitys ja se ottaa huomioon uuden valtuustostrategian strategiset päämäärät.

Vuoden 2022 osaamisen kehittämisen painopistealueet ovat johtaminen ja esimiestyö, organisaatiokulttuurin muuttaminen, digitalisaatio ja prosessien virtaviivaistaminen sekä työhyvinvointi ja työn tuottavuus.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelmasta laaditaan erillinen asiakirja, joka tuodaan valtuuston hyväksyttäväksi.

4.2 Laskentaperuste

Verotulot

Kuntalain (410/2015 §112) mukaan kunnan on viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista. Mikkelin kaupunginvaltuusto päätti 8.11.2021 § 167, että tuloveroprosentti ja kiinteistöveroprosentit pidetään vuonna 2022 samalla tasolla kuin vuonna 2021. Näin ollen Mikkelin kaupungin kunnallisveroprosentti vuonna 2022 on 22,00 %.

Kiinteistöveron tuoton perusteena on käytetty seuraavia kiinteistöveroprosentteja, jotka ovat käyttötarkoituksen mukaan ryhmiteltyinä:

	2021	2022
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,37 %	1,37 %
Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti	0,62 %	0,62 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti	1,50 %	1,50 %
Rakentamaton rakennuspaikka	4,00 %	4,00 %
Yleishyödyllisten yhteisöjen veroprosentti	0,00 %	0,00 %
Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti	3,10 %	3,10 %

Vuonna 2022 Kuntaliitto arvioi koko maan kuntien verotulojen kasvavan kokonaisuutena vuoden 2021 ennustetuista verotuloista 0,8 %. Kunnallisverotulojen kasvuksi arvioidaan 4,1 %. Kuntien yhteisöverotulot putoavat valtakunnallisesti 25,7 %, sillä vuosina 2020 ja 2021 koronatukena toteutettu yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus päättyy. Vuodesta 2021 alkaen yhteisöveron jako-osuutta on korotettu pysyvästi kahdella prosenttiyksiköllä varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensoimiseksi kunnille.

Verotulojen budjetoinnissa on hyödynnetty Kuntaliiton 28.9.2021 veroennustekehikkoa, jonka kunnallisverotulojen laskentaa on korjattu Tilastokeskuksen 30.9.2021 julkaisemilla väestöennusteilla. Mikkelin kaupungille on vuodelle 2022 budjetoitu verotuloja ennusteen mukaisesti yhteensä 235,3 miljoonaa euroa. Jakautuminen verolajien kesken ilmenee seuraavasta taulukosta. Vuoden 2021 ennusteeseen verrattuna kasvua on vain 0,1 %. Matala kasvuprosentti johtuu edellä mainitusta yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotuksesta päätymisestä. Kunnallisverotulojen arvioitu kasvu on 3,2 %, kiinteistöverojen arvioidaan pysyvän lähes vuoden 2021 ennusteen tasolla.

Mikkelin verotuloennuste, 1000 euroina						
	TP2019	TP2020	Enn. 2021	Enn. 2022	Enn. 2023*	Enn.2024*
Kunnallisvero	170 262	186 073	190 533	196 629	100 127	96 121
<i>Muutos %</i>	<i>1,6</i>	<i>9,3</i>	<i>2,4</i>	<i>3,2</i>	<i>-49,1</i>	<i>-4,0</i>
Yhteisövero	14 731	16 974	23 199	17 265	12 708	12 533
<i>Muutos %</i>	<i>11,9</i>	<i>15,2</i>	<i>36,7</i>	<i>-25,6</i>	<i>-26,4</i>	<i>-1,4</i>
Kiinteistövero	19 318	19 763	21 424	21 419	21 419	21 419
<i>Muutos %</i>	<i>0,9</i>	<i>2,3</i>	<i>8,4</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	204 312	222 810	235 156	235 314	134 254	130 073
<i>Muutos %</i>	<i>2,2</i>	<i>9,1</i>	<i>5,5</i>	<i>0,1</i>	<i>-42,9</i>	<i>-3,1</i>

Talousarviokirjan kohdassa 3.1 selostetun mukaisesti sote-uudistus toteutuu vuoden 2023 alussa, ja sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyy hyvinvointialueille. Sote-uudistuksen yhteydessä myös osa kuntien verotuloista siirretään valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi. Vuoden 2023 alusta lukien ansiotuloista maksetaan nykyistä enemmän veroa valtiolle ja vähemmän kunnille, jolloin verotuksen taso säilyy veronmaksajan näkökulmasta käytännössä ennallaan. Muutos toteutetaan leikkaamalla sote-uudistuksen rahoituslaskelmien mukainen, kaikille kunnille samansuuruisen prosenttiyksikömäärä kuntien tuloveroprosenteista. Kunnallisverosta sote-uudistuksessa leikattava osuus määräytyy aina laskennan lopputulemana ja muuttuu siirtyvien kustannusten, valtionosuuksien, veromenetysten kompensatioiden ja yhteisöverojen muuttuessa. Talousarvion laatimishetkellä käytettävissä olevissa laskelmissa (päivitetty toukokuussa 2021) on kunnallisverosta leikattavaksi jäävä osuus 12,39 prosenttiyksikköä. Lopullinen leikkausprosentti tarkentuu vasta vuoden 2022 aikana, talousarvion laatimishetken laskelmat ovat hyvin epävarmoja ja alustavia.

Sote-uudistukseen liittyvän lainsäädännön johdosta vuoden 2022 veroprosenttipäätös lukitsee myös kunnan vuoden 2023 tuloveroprosentin laskentaperusteen. Vuoden 2023 tuloveroprosentiksi on määrättävä vuoden 2022 tuloveroprosentti vähennettynä myöhemmin vahvistettavalla luvulla (talousarvion laatimishetken arvio 12,39 %-yks). Kunnat eivät voi päättää muista muutoksista vuoden 2023 tuloveroprosenttiin. Edellä olevan taulukon verotuloennusteessa vuosien 2023 ja 2024 tuloveroprosentti on 9,61 eli 22,00 prosenttia vähennettynä 12,39 prosenttiyksiköllä. Kunnallisverosta leikattava osuus määräytyy muun laskennan lopputulemana, joten vähennettävä osuus määritellään vuonna 2022. Ansiotuloverotuksen muutosten lisäksi myös kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään sote-uudistuksessa yhdellä kolmasosalla. Valtion osuutta yhteisöveron tuotosta kasvatetaan tätä vastaavasti.

Talousarvion laatimishetkellä käytettävissä olevan arvion mukaan valtakunnallisesti kunnilta hyvinvointialueiden rahoitukseen siirtyvät verotulot ovat 12,8 miljardia euroa kunnallisveroa sekä 0,67 miljardia euroa yhteisöveron tuottoa. Siirtyvien verotulojen yhteisumma olisi täten noin 13,47 miljardia euroa. **Kaikki sote-uudistukseen liittyvät rahoituslaskelmat ovat edelleen hyvin alustavia ja niihin liittyy suurta epävarmuutta. Tästä johtuen myös verotulojen arviointi vuodesta 2023 eteenpäin on poikkeuksellisen epävarmalla pohjalla, kun kunnilta valtiolle siirtyvien verotulojen osuudesta ei ole vielä varmaa ja tarkkaa tietoa.**

Valtionosuudet

Kuntien valtionosuudet koostuvat hallinnollisesti kahdesta eri osasta, joiden myöntäjinä toimivat valtiovarainministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtionosuudet ovat kunnalle kokonaisuutena ns. yleiskatteista tuloa, mikä tarkoittaa sitä, että kunta saa vapaasti käyttää sille myönnetty valtionosuudet peruspalvelujensa rahoittamiseen parhaaksi katsomallaan tavalla. Valtionosuuksien käytöstä ei raportoida. Kunnan valtionosuus koostuu peruspalvelujen valtionosuudesta, verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta.

Syysyn 2021 kuntatalousohjelman mukaan kuntien valtionavut ovat vuonna 2022 kokonaisuutena noin 13,1 mrd. euroa, mikä on noin 900 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2021 varsinaisessa talousarviossa. Mikäli v. 2021 lisätalousarvio huomioidaan, ovat valtionavut vuodelle 2022 n. 1,1 mrd. euroa pienemmät edelliseen vuoteen verrattuna. Alenema johtuu pääosin koronatuikien poistumisesta. Esimerkiksi terveydenhoidon koronavirustilanteesta aiheutuviin kustannuksiin on varattu 1,6 mrd. euroa vuodelle 2021.

Kuntien laskennalliset valtionosuudet nousevat noin 0,3 mrd. euroa valtion vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Laskennalliset valtionosuudet ovat yhteensä 9,1 mrd. euroa, josta peruspalvelujen valtionosuus on n. 8 mrd. euroa ja kuntien laskennallinen osuus opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuudesta n. 1,1 mrd. euroa. Niin sanottuihin verotulomenetysten kompensatioidiin on valtion talousarvioesityksessä varattu noin 2,7 mrd. euroa. Valtiovarainministeriön ennakkolaskelmien mukaan valtionosuusprosentti laskee 23,59 prosenttiin; vuoden 2021 valtionosuusprosentti on ollut 25,67 %. Valtionosuusprosenttia laskevat mm. vuoden 2022 valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen vaikutuksen neutralisointi ja kilpailukykysovimukseen liittyvä vähenys, jotka ovat valtionosuusleikkauksia.

Peruspalvelujen valtionosuuden mitoittamiseen vaikuttavat keskeisimmät muutokset on esitetty seuraavassa taulukossa (lähde: Kuntatalousohjelma 2022, syyskuu 2021, VM).

Muutos	Lisäykset, milj. euroa	Vähennykset, milj. euroa
Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus v. 2022	563,5	
Vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistusta vastaava vähennys (neutralisointi)		-563,5
Valtionosuuden tason korotus v. 2022 alkaen	245,7	
Indeksikorotus	187,9	
Asukasluvun ja laskentatekijöiden muutosten vaikutus	54,2	
Vanhuspalvelulain muutos (hoivahenkilöstön vähimmäismitoitus)	43,7	
Asiakasmaksulain uudistus	28,0	
Lastensuojelun jälkihuollon laajennus	12,0	
Seulontaohjelman laajennus	10,0	
Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen	8,4	
Vuoden 2021 kertaluonteisen valtionosuuden korotuksen poistuminen (koronatukena esitetty kiky-leikkauksen poisto, leikkaus palautetaan 2022)		-280,0
Vuoden 2021 harkinnanvaraisen valtionosuuden lisäyksen poistuminen		-20,0
Perustoimeentulon kuntien maksuosuuden muutos		-19,8
Kuntien harkinnanvarainen yhdistymisavustus (siirto toiselle momentille)		-10,0

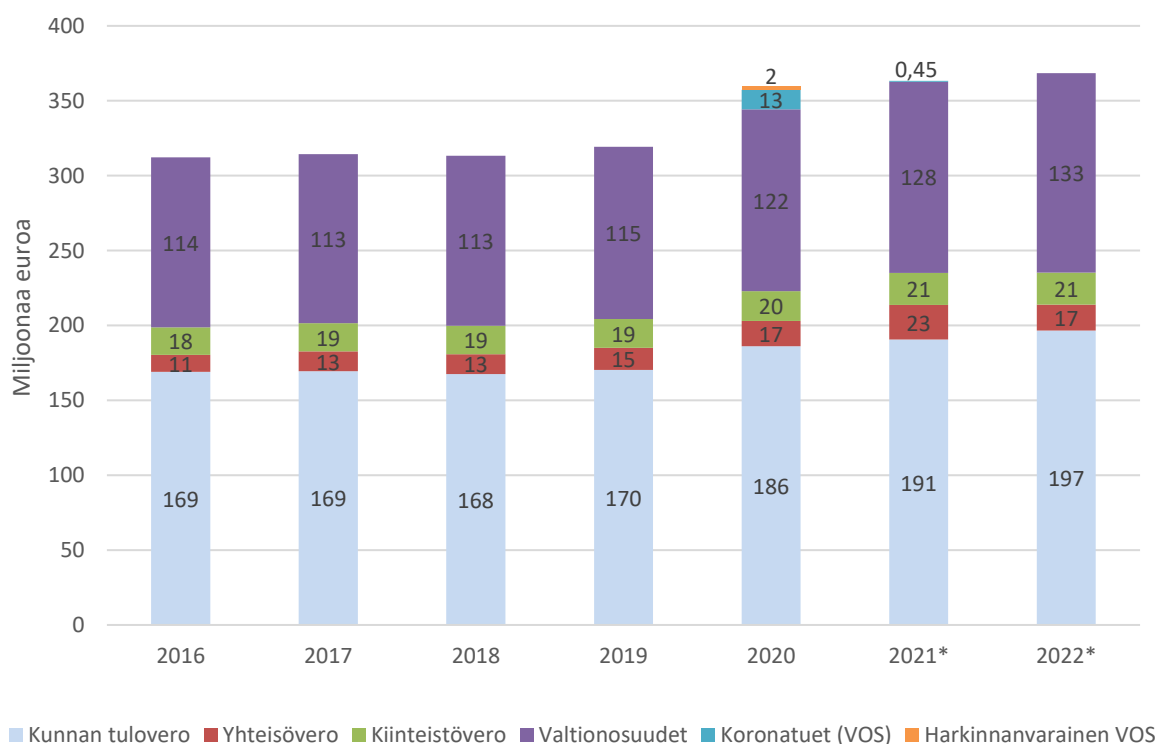
Mikkelin vuoden 2022 valtionosuuksien budjetointi perustuu Kuntaliiton 8.10.2021 päivitettyyn ennakkolliseen valtionosuuslaskelmaan. Vuoden 2022 valtionosuuksiin ei sisälly enää lainkaan koronatukia.

Mikkelin kaupungin valtionosuudet	TP 2019	TP 2020	TA 2021	Enn. 10/2021	TA 2022	Muutos 2022 vs. 2021	
1 000 euroa						€	%
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	114 877	108 847	101 832	101 865	104 050	2 184	2,14 %
josta verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	21 271	21 921	21 929	21 929	20 358	-1 571	-7,16 %
Verotulomenetysten korvaus*		25 598	25 519	25 517	28 485	2 969	11,63 %
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		2 300					
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet**	22	92	531	669	669		
Yhteensä	114 898	136 838	127 882	128 051	133 204	-	

* Eriytetty omalle momentille v. 2020 alkaen. Erä sisältää koronan vuoksi toteutetun lykkäysmenettelyn kompensaaation v. 2020 ja kompensaaation takaisinperinnän v. 2021–2022.

** Vuosi 2022 v. 2021 päätöksen mukaisesti.

Verotulot ja valtionosuudet yhteensä

Suunnitelmavuosien valtionosuuksiin liittyy erittäin suurta epävarmuutta sote-uudistuksen takia. Sote-uudistuksessa kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää muutetaan siten, että laskennassa käytettävät valtionosuusperusteet kuvaavat uudistuksen jälkeen kuntien jäljelle jääviä tehtäviä. Uusi valtionosuusjärjestelmä on perusrakenteeltaan pääosin sama kuin nykyisin. Suurin muutos koskee ns. sote-perustaisten osien poistamista kuntien valtionosuusjärjestelmästä. Sote-tehtävien poistuessa kunnilta määräytyy suurin osa kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta jaettavasta rahasta alle 16-vuotiaiden ikäluokkien perusteella. Tämän vuoksi kaupungin väestöennusteen kehityssuunnalla on suuri huonontava vaikutus tulevaisuuden valtionosuuksiin.

Uudessa valtionosuusjärjestelmässä sote-tehtävien järjestämisvastuun siirrosta seuraavia muutoksia rajoitetaan valtionosuusjärjestelmään sisällytettävällä pysyvällä *muutosrajoittimella*. Sillä tasataan kunnista hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja menojen kunta-kohtaista epätasapainoa. Muutosrajoitin voi olla joko positiivinen tai negatiivinen. Mikkelin kohdalla sote-kustannukset ovat tämänhetkissä laskelmissa siirtyviä laskennallisia tuloja suuremmat, joten Mikkelin muutosrajoitin on negatiivinen, eli se aiheuttaa kaupungin tulevaan valtionosuusrahoitukseen pysyvän leikkauksen. Muutosrajoittimen lisäksi sote-uudistuksen aiheuttamia talouden tasapainotilan muutoksia tasataan viiden vuoden *siirtymätasauksella*, josta osa jää pysyväksi. Tasaus pysyttää uudistusta edeltävän taloudellisen tilanteen edeltävän vuoden tasoon vuonna 2023 ja sitä seuraavina vuosina enimmäismuutos kasvaa porrastetusti +/- 15 euroa per asukas kohti viidennen vuoden eli v. 2027 pysyväksi jäävää, max. +/- 60 euron enimmäismuutosta per asukas. Tämänhetkissä sote-laskelmissa Mikkelin tasapainotilan muutos rajataan negatiivisella siirtymätasauksella suurimpaan mahdolliseen plusmerkkiseen tasapainotilan muutokseen. Laskelmat ovat kuitenkin vielä alustavia, ja niiden luotettavuus on huono.

Kaikki sote-uudistuksen rahoituslaskelmat ovat edelleen hyvin alustavia. Laskelmia päivitetään vielä useampaan kertaan ennen lopullista laskentaa, ja kuntakohtaisissa laskelmissa voi tapahtua vielä miljoonienkin eurojen muutoksia. Etenkin sote-kustannustason muutokset voivat heilautella laskelmia paljon. Siirtolaskennassa ja kuntien vuoden 2023 rahoituksen määrittämisessä käytettävät luvut lasketaan vuonna 2022 käyttäen v. 2021 tilinpäätöstietoja ja v. 2022 talousarviotietoja. Sote-uudistuksen toteutumisen jälkeen vuonna 2023 sote-uudistuksen siirtolaskelmista tehdään tarkistuslaskenta vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen perusteella. Tämän tarkistuslaskennan perusteella tehdään tarvittavat korjaukset kuntien valtionosuuksiin ja määritetään valtionosuuksien lopullinen taso uudessa järjestelmässä vuodesta 2024 alkaen. Näin ollen täysin lopullinen sote-uudistuksen jälkeinen valtionosuuksien taso on tiedossa vasta vuonna 2023, kun tarkistuslaskelmat valmistuvat. Seuraava sote-siirtolaskelmien päivitys tapahtuu vasta keväällä 2022, joten talousarvion laatimishetkellä käytettävissä ovat tiedot ovat hyvin epävarmoja, etenkin kun sote-kustannukset ovat olleet valtakunnallisestikin melko voimakkaassa kasvussa vuoden 2021 aikana. Valtiovarainministeriön arvion mukaan seuraavasta laskennasta tulevana keväänä saatavat luvut ovat luotettavuudeltaan jo hieman parempia kuin nyt käytettävissä olevat, toukokuussa 2021 laadittujen laskelmien tiedot.

Talousarvion laatimishetkellä arviona on, että kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmästä hyvinvointialueiden rahoitukseen siirtyvä määrä on noin 5,34 miljardia euroa. Veromenetysten korvauksista siirtyy noin 1,84 miljardia euroa, joten siirtyvien valtionosuuksien kokonaismäärä on tämänhetkissä laskelmissa 7,16 mrd. euroa. Valtionosuuksien lisäksi kunnilta siirtyy hyvinvointialueiden rahoitukseen myös verotuloja, kuten edempänä on kuvattu.

Tuloslaskelmaosassa taloussuunnitelmavuosille 2023–2025 esitetyt valtionosuusarviot pohjautuvat sote-uudistuksen vaikutusten arvioinnin ja taloussuunnittelun apuvälineeksi tarkoitetulla Kuntaliiton Jakoavain-työkalulla toteutettuun simulaatiolaskentaan. Työkalun pohjana ovat Valtiovarainministeriön toukokuussa 2021 päivittämät soteuudistuksen rahoituslaskelmat, kuntien tilinpäätöstiedot sekä Tilastokeskuksen väestötiedot. Työkalun simulaatiossa on huomioitu vuoden 2022 talousarviotietojen vaikutukset laskennan lähtötilanteeseen sekä Mikkelin kaupungille jäävän palvelutuotannon toimintakatteen muutoksen että sote-kustannusten arvioidun kasvun osalta. Siirtyvien sote-kustannusten arvioinnissa on simulaatiossa käytetty vuoden 2022 sote-laskutusarviona budjettiin varattua 226,7 miljoonan euron kuntalaskutusosuutta.

Soteuudistuksen vaikutusten arviointi Mikkelin kaupungin, kuten kaikkien muidenkin kuntien, tuleviin valtionosuuksiin on hyvin vaikeaa, ja jopa valtiovarainministeriö itse kyseenalaistaa omien soteuudistuslaskelmiensa ja laatimansa valtionosuussimulaattorin luotettavuuden taloussuunnittelukäytössä⁴. Koska talouden kokonaiskuvaa on arvioitava varovaisuuden periaatetta noudattaen, on taloussuunnitelmavuosilla käytetty simulaatioiden antamia viitteellisiä valtionosuuslukuja. Seuraavassa taulukossa esitetään vertailua varten myös soteuudistuslaskelmien valtionosuusmäärät (perustaso ilman simulaatioita), valtiovarainministeriön 10/2021 kuntatalousohjelman painelaskelmakehikon mukaiset valtionosuudet (joissa ei ole voitu huomioida kuntakohtaisissa sote-kuluissa v. 2021 ja 2022 tapahtuvia muutoksia) sekä taloussuunnitelmassa vuosina 2023–2025 käytetyt, simuloitut valtionosuusluvut. Tarkemmat luvut saadaan vasta vuonna 2022, joten tilanne on hyvin epävarma ja epäselvä. Todennäköisin lopputulema valtionosuustason suhteen lienee korkeimpien ja matalimpien arvioiden välimaastossa, olettaen että vuoden 2022 lopulliset sote-kustannukset eivät ylitä talousarviota merkittävästi.

Erlaisia valtionosuusennusteita	2023	2024	2025
VM:n painelaskelma 10/2021 *	13 415 519	16 084 107	17 103 464
Sote-uudistuslaskelmien perustaso 5/2021 *	12 573 957	13 146 911	13 935 656
Sote-uudistuksen VOS-simulaatio TA2022 tiedoin	8 237 000	8 810 000	9 599 000

* Painelaskelma ja sote-uudistuslaskelmat ilman simuloituja eivät huomioi sote-kustannuksissa v. 2021 ja 2022 kuntakohtaisesti tapahtuvia muutoksia, vaan perustuvat VM:n valtakunnallisiin keskimääräisiin kasvuarvioihin kuntien talousarviotiedonkeruun luvuista.

⁴ VM:n edustajien kommentit 17.11.2021 tapaamisessa.

Käyttötalouden menoperusteet

Kaupunginhallitus vahvisti talousarvioraamin päätöksellään 21.6.2021 § 277 ja oikeutti talouspalvelut valmistelemaan lautakunnille talousarvion valmisteluohjeet. Kaupunginhallitus velvoitti johtoryhmän kuitenkin valmistelemaan syksyn talousarviokäsittelyyn toimenpide-esityksiä, joilla tavoiteltaisiin vähintään kaksi miljoonaa euroa pienempää alijäämää raamin osoittamaan tulokseen verrattuna. Talousarvioraamissa toimintakate oli -355,6 miljoonaa euroa ja sen perusteella alustavasti laskettu arvio tilikauden lopputulemasta noin 8,8 miljoonaa euroa alijäämää.

Kaupunginjohtajan talousarvioesityksen tuloslaskelma on 6,57 miljoonaa euroa alijäämäinen. Kaupunginjohtajan esitys sisältää kaupunkirakenneselvityksen, palvelusuunnitelman ja Tatu-ohjelman tasapainotustoimenpiteet, jotka on eritelty yksityiskohtaisesti talousarviokirjan liitteessä 2. Raamipäätöksen yhteydessä veloitettuja lisäsäästötoimia vuodelle 2022 kaupunginjohtajan talousarvioesitys sisältää noin 1,8 miljoonalla eurolla. Myös nämä säästötoimet on esitelty talousarviokirjan liitteessä 2. Kaupunginhallitukselle yt-neuvotteluiden käynnistämistarpeen johdosta 27.9.2021 § 392 esiteltiin lisäsäästötoimenpidelistaukseen nähden kaupunginjohtajan esitys sisältää kolme poikkeamaa:

1. Yhteistoimintaneuvotteluissa pyritään etsimään vaihtoehtoja orkesterin lakkauttamiselle 640 tuhannen euron nettosäästötoivoitteen saavuttamiseksi v. 2023.
2. Lentokentän palveluiden lopettamisella tavoiteltu säästö haetaan v. 2022 osalta lisäsäästöllä asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen asiantuntijapalveluiden ostobudjetista. Lisäksi yt-neuvotteluissa tavoitellaan lentokentän toiminnasta muita henkilöstöön liittyviä säästöjä.
3. Itäisen alueen koulu- ja päiväkotiratkaisuihin viedään kokonaisuutena valtuuston päätettäväksi helmikuun 2022 loppuun mennessä.

Sisäiset erät

Palvelualueilta veloittavista sisäisistä eristä talouspalveluiden veloitukset on laskettu yksiköiden vuoden 2021 talousarvioon varattujen ulkoisten käyttömenojen suhteessa.

Tietohallinnon palvelutuotannon kustannukset on jaettu toimialoille sisäiseksi veloitukseksi IT-palveluihin ja sovelluspalveluihin vuodelle 2021 varattujen määrärahojen suhteessa. Mahdollisimman suuri osa tietohallintoon liittyvistä palvelutuottajien laskuista pyritään kohdistamaan yksiköille suoraan aiheutumisperiaatteen mukaisesti. Niiden yhteisten IT-tuottajien laskut, jotka eivät ole suoraan kirjattavissa aiheutumisperusteiden mukaisesti, kirjataan keskitetysti tietohallinnon kuluksi ja vyörytetään ulkoisena kuluna palvelualueille keskimääräisten käyttäjämäärien suhteessa.

Hankintapalveluiden veloitus on perustunut yhteisesti kilpailutettavien hankintojen kustannuksiin. Jakoperusteena on käytetty vuodelle 2021 varattujen määrärahojen (aineet ja tarvikkeet, palvelujen ostot, vuokrat, muut kulut) suhdetta palvelualueilla. Henkilöstöpalveluiden veloitus on jaettu palvelualueille tammi-toukokuussa 2021 maksettujen palkkojen ja palkkioiden suhteessa. Jyvitettävä kulu pitää sisällään mm. työnantajapalvelut, työsuojelun ja ulkoisen palvelutuottajan palvelumaksut palkanlaskennan osalta.

Yleishallinnon sisäisen veloituksen jakoperusteena on palvelualueille osoitetun yleishallintopalveluiden henkilöstön kulut (vuosipalkka kerrottuna luvulla 1,5).

Ruoka- ja puhtauspalveluiden hinnoittelu perustuu toiminnan kustannuksiin ilman katetta. Ruoka- ja puhtauspalveluiden hintaan vaikuttaa suoraan asiakkaan tarvitseman palvelun laatu, määrä ja tuottamisajankohta. Sisäiset vuokrat lasketaan Haahtela-tilahallintaohjelmalla tilojen käytön mukaisesti. Sisäinen vuokra koostuu ylläpitovuokrasta sekä pääomavuokrasta. Sisäisiä vuokria ei koroteta vuodelle 2022.

Sisäiset veloitukset tehdään talousarviovuoden aikana pääsääntöisesti talousarvioon varattujen summien mukaisesti. Veloitukset tarkistetaan vastaamaan toteumia siten, että perusteetonta katetta ei syntyisi. Osa sisäisistä eristä on luonteeltaan palvelualueiden keskinäisiin sopimuksiin perustuvia myyntejä ja ostoja.

4.3 Kaupungin talouden kehitysnäkymät

Mikkelin kaupungin taloustilanne on heikko, ja myös tulevaisuudennäkymät ovat huolestuttavat, mikäli käyttötalouden sopeutustoimissa ja alijäämän kattamisessa ei onnistuta. Taseeseen kertyneet alijäämät on saatava katettua vuoden 2023 loppuun mennessä. Vuonna 2023 toteutuva sote-uudistus sumentaa pahasti tulevaisuuden talousnäkyä, sillä talousarvion laatimishetkellä käytettävissä olevat soteuudistuksen rahoituslaskelmat ovat vasta hyvin alustavia, ja kuntakohtaisiin lukuihin on odotettavissa suuriakin muutoksia seuraavan kerran keväällä 2022 tehtävässä laskelmapäivityksessä. Sote-uudistuksen jälkeisessä tilanteessa pärjäämisen näkökulmasta merkityksellisintä on kunnalle jäävien palveluiden ja niiden kustannustason kehittyminen kestäväälle tasolle kunnalle jäävän rahoituksen määrään nähden.

Kaupungin reaalitytalous oli 4–5 miljoonaa euroa alijäämäinen vuosina 2013–2015, kun taas vuosina 2016–2017 kaupungin taloudellinen tilanne oli tasapainossa. Vuosina 2018–2019 Mikkelin talous on ollut pahasti alijäämäinen johtuen pääasiassa Essoten sote-kuntalaskutuksen voimakkaasta kasvusta. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä Mikkelin kaupungin kumulatiivinen alijäämä oli 42,2 miljoonaa

euroa. Vuonna 2020 käyttötalous oli lähes 9,5 miljoonaa ylijäämäinen pääasiassa koronatukien ja harkinnanvaraisen valtionosuuden eli poikkeuksellisten erien vaikutuksesta. Kumulatiivisen alijäämän määrä pieneni positiivisen tuloksen ansiosta noin 32,7 miljoonaan euroon. Vuoden 2021 ennuste on jälleen 6 miljoonaa euroa alijäämäinen, joten kumulatiivisen alijäämän arvioidaan lähestyvän 39 miljoonan tasoa vuoden 2021 tilinpäätöksessä. Talousarvio vuodelle 2022 on noin 6,6 miljoonaa euroa alijäämäinen, ja vuoden 2022 lopussa taseeseen kertyneen alijäämän määräksi arvioidaan jo 45,3 miljoonaa euroa.

Kaupungin tulojen ja menojen välillä vallitsee rakenteellinen epätasapaino, minkä lisäksi väestöennusteiden laskusuunta tulee johtamaan palvelutarpeen vähenemiseen ja valtionosuusrahoituksen laskuun uudessa valtionosuusjärjestelmässä. Tämän vuoksi sitoutuminen jo laadittujen sopeutusohjelmien toteuttamiseen sekä palveluverkon kriittinen tarkastelu väestöennusteiden näkökulmasta ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Suunnitelmavuosien talousnäkyvät ovat sote-uudistuksesta johtuen hyvin epäselvät, sillä uudistuksen rahoituslaskelmat ovat vasta alustavia ja epävarmoja. Tilanne on sama koko kuntakentällä. Uudistuksen vaikutuksia verotuloihin ja valtionosuuksiin on kuvattu tarkemmin talousarviokirjan edellisessä kappaleessa (4.2). Vuonna 2022 laadittavat ensimmäisen vaiheen siirtolaskelmat lasketaan kuntien vuoden 2021 tilinpäätösten ja vuoden 2022 talousarvioiden sote-kustannustietojen perusteella, mutta laskelmat tarkistetaan vuonna 2023 vuoden 2022 tilinpäätösten valmistuttua. Jos yksittäisen kunnan hyvinvointialueelle siirtyvät kustannukset olisivat lopullisessa vuoden 2022 tilinpäätöksessä korkeammat kuin vuonna 2022 siirtolaskennassa on talousarviolukujen perusteella arvioitu, korjattaisiin kunnan valtionosuutta alaspäin vuodesta 2024 lähtien. **Kaikki arviot soteuudistuksen jälkeisten vuosien valtionosuus- ja verotuloista ovat tällä hetkellä hyvin epävarmoja.** Tuloslaskelmassa (talousarviokirjan kohta 10) on esitetty suunnitelmavuosien valtionosuustulot vuoden 2022 talousarvioluvut huomioivaan simulaatioon perustuen, mutta sama epävarmuus koskee myös näitä lukuja. Olettaen, että sote-kustannukset toteutuisivat vuonna 2022 budjetoidun mukaisesti, muodostunee vuositason sopeutustarpeeksi suunnitelmavuosille vähintään 3–4 miljoonaa euroa. Tämänhetkiset suunnitelmavuosien luvut osoittavat noin 4–5 miljoonan käyttötalouden sopeutustarvetta. Mikäli sote-kustannusten v. 2022 budjetti ylittyy, johtaa se sote-uudistuksen jälkeisinä vuosina kaupungin talouden sopeutuspaineen kasvuun. Sote-uudistuksen vuoksi oikean sopeutustarpeen määrittely onkin tällä hetkellä hyvin haastavaa.

Taseeseen kertyneiden alijäämien kattaminen vuoden 2023 loppuun mennessä tulee edellyttämään talousarviokirjan kohdassa 4.4 kuvatun mukaisesti taseomaisuusjärjestelyin tapahtuvan merkittävän myyntivoiton tuloutumista, sillä alijäämän määrä on kasvanut jo niin suureksi, että sen kattamisen onnistuminen pelkästään käyttötalouden säästötoimenpiteillä ei ole mahdollista. Mikkelin kaupungin taloustilanteen korjaamiseksi tarvitaan näin ollen sekä muodostuneiden alijäämien kattamista taseomaisuusjärjestelyin että käyttötalouden menojen ja tulojen välisen epäsuhdan korjaamista pysyvillä tasapainotustoimenpiteillä pidemmän aikavälin talouden tasapainon saavuttamiseksi.

Suurimpana yksittäisenä eränä Mikkelin kaupungin talouteen vaikuttaa vielä vuonna 2022 sosiaali- ja terveystalouden tuottavan Esote-kuntayhtymän kuntalaskutus. Kuntayhtymän ensimmäisenä nykyisen laajuisena toimintavuonna 2017 oli kuntalaskutus suuruudeltaan 179,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä kuntalaskutusosuus oli noussut jo 210,6 miljoonaan euroon, jossa koronan laskutustasoa nostava vaikutus oli arviolta 5,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 viimeisin kuntalaskutusennuste, joka sisältää koronakustannuksia noin 14 miljoonalla eurolla, on 238,5 miljoonaa euroa. Mikkelin kaupungin arvioidaan saavan vuodelle 2021 kirjautuvia koronan sote-kuluavustuksia noin 6,6 miljoonalla, jolloin nettokustannukseksi jää noin 231,9 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 talousarvioon on varattu Essoten kuntalaskutukseen 226,7 miljoonaa euroa, jonka toteutuminen edellyttää Essoten saavan katettua mahdollisesta palkkaharmonisoinnista aiheutuvat lisäkustannukset omasta toiminnastaan tehtävillä säästöillä. Kaupungin-hallitus edellytti em. menettelyä Essotelta sille 18.10.2021 § 421 antamassaan talousarviolausunnossa.

Ensimmäisestä kuudenteen ja viimeiseen Essoten toimintavuoteen on vuosittaisen sote-kustannustason arvioitu nousu näin ollen huimat 47,6 miljoonaa euroa. Keskiarvona tämä tarkoittaa lähes viiden prosentin vuotuista kasvua, jonka perusteella voidaan todeta, että Essoten perustamissuunnitelmaan kirjattuja tehostumistavoitteita ei ole saavutettu. Mikkelin kaupungin tulovirta ei ole yltänyt läheskään vastaaviin kasvulukemiin kuin sote-kustannukset, joten Mikkelin olisi pitänyt vain muutamien vuosien aikajännteellä kyetä löytämään kymmenien miljoonien edestä sopeutustoimia muusta palvelutuotannostaan pitääkseen taloutensa tasapainossa. Essoten jäsenkuntalaskutusarvioon sisältyi aiempien vuosien tapaan ylitysriski, ellei Essote kykene toteuttamaan siltä edellytetyjä talouden sopeutustoimenpiteitä.

Tulevina vuosina investointien käyttötalousvaikutukset ja rahoitus nousevat keskeiseen tarkasteluun. Vuoden 2017 tilinpäätökseen tehtiin 5,3 miljoonan euron varaus käytöstä poistuvien kiinteistöjen purkamismenoihin ja kiinteistöjen tasearvon kertapoistoihin kirjattiin 6,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 tilinpäätökseen kertapoistoja kirjattiin lähes 4,6 miljoonalla eurolla, josta noin 3,6 miljoonaa aiheutui Urpolan ja Urheilupuiston koulujen alaskirjauksista. Talousarvion suunnitelmavuosille 2023 ja 2025 on tilinpäätösvaiheessa mahdollisesti kirjattava käytöstä jäävien koulurakennusten kertapoistoja yhteensä n. 3,3 miljoonan euroa, mikäli kouluverkkouudistukset saadaan toteutettua suunnitellusti eikä vanhoille koulurakennuksille löydy ostajia taikka uutta käyttötarkoitusta kaupungin muun palvelutuotannon käyttöön. Summasta suurin osa koostuisi itäisen alueen koulujärjestelystä, sillä Eteläisen aluekoulun merkittävimmät alaskirjaukset on jo tehty v. 2020 tilinpäätökseen. Vuodesta 2021 alkaen kaupungin käyttöomaisuuden poistotasoa nostaa Vesiliikelaitoksen uusi jätevedenpuhdistamo, jonka poistotaso on noin kolme miljoonaa euroa täydeltä kalenterivuodelta. Myös uudet koulurakennukset kasvattavat valmistuessaan poistotasoa.

Sopeutusohjelmakokonaisuuden mukaisten investointien toteuttamisen jälkeen on ensiarvoisen tärkeää saada kaupungin investiohjelman nettovolyyymi vakiinnuttaa maltillisemmalle tasolle ja toisaalta vuosikatetta kohennettua tasapainotustoimilla siten, että se riittäisi vähintään käyttöomaisuuden suunnitelman mukaisiin poistoihin.

Taloussuunnitelmakauden 2022–2025 tuloslaskelma ja investointien tulo-rahoitus

Tuloslaskelma on alijäämäinen talousarviovuonna 2022. Taloussuunnitelmavuodelle 2023 energiaomaisuusjärjestelyllä tavoiteltavan kertaluontoisien merkittävän myyntivoittoerän myötä tuloslaskelma muodostuu ylijäämäiseksi ja taseeseen kertynyt alijäämä saadaan katettua. Suunnitelmavuosien 2023–2025 valtionosuus- ja verotuloihin liittyy sote-uudistuksen takia merkittävää epävarmuutta, minkä vuoksi talousnäkömän maalaaminen suunnitelmavuosille on aivan poikkeuksellisen vaikeaa. Asiaa on selostettu tarkemmin kappaleessa 4.2. Tuloslaskelman verotuloennusteeseen ei ole sisällytetty veronkorotuksia talousarvio- tai taloussuunnitelmavuosille.

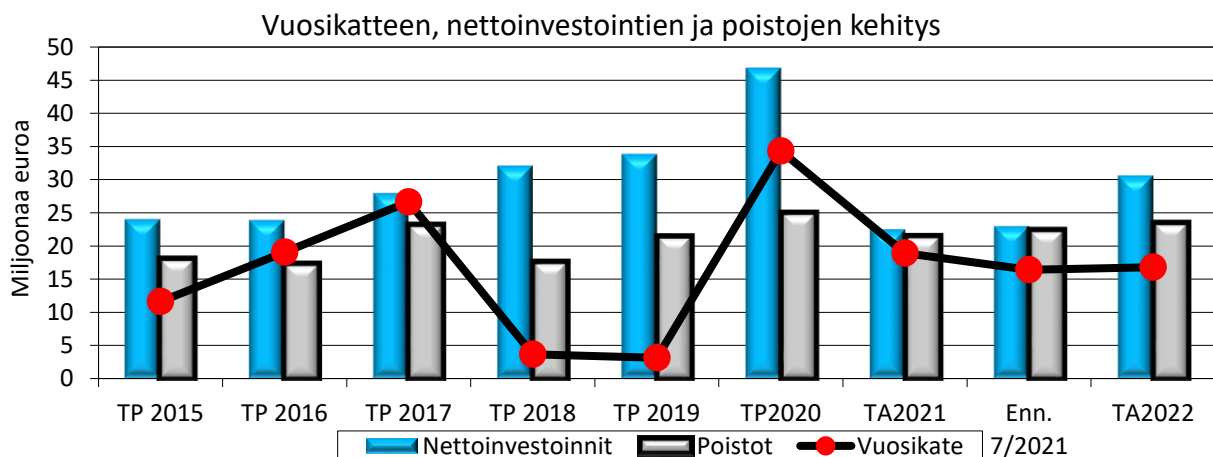
Tuloslaskelmassa vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Investointien rahoitus tulo-rahoituksella ilman lainamäärän kasvattamista edellyttäisi, että vuosikate olisi vuotuisia nettoinvestointeja suurempi. Nettoinvestoinnit ovat talousarviovuonna 2022 noin 30,5 miljoonaa euroa. Nettoinvestointien määrä on lähes kaksinkertainen talousarvion vuosikatteen nähden, eli kaupungin tulo-rahoitus ei riitä investointimenojen kattamiseen. Suunnitelman mukaisten poistojen määrän nettoinvestoinnit ylittävät noin 7 miljoonalla eurolla.

Investointien rahoitus muodostaa koko suunnitelmakaudelle haasteen; vuosien 2022–2025 keskimääräinen vuosikatetaso jää noin 19,8 miljoonaan euroon, kun investointiohjelman keskimääräinen nettoinvestointitaso on noin 30,6 miljoonaa euroa vuodessa. Investointien rahoittaminen edellyttäisi täten keskimäärin noin 30 miljoonan euron vuosikatetasoa, jota ei suunnitelmakaudella kyetä saavuttamaan. Korkeampi vuosikatetaso olisi tarpeen myös suunnitelman mukaisten poistojen määrän näkökulmasta; perusoletuksena tulo-rahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöömaisuuden poistojen suuruinen. Taloussuunnitelmakauden 2022–2025 vuosikatteen kokonaismäärä ei kata suunnitelmakauden nettoinvestointien kokonaismäärää eikä suunnitelman mukaisten poistojen määrää. Suunnitelmavuodelle 2023 vuosikatteen alapuolelle satunaisiin eriin tavoiteltava kertaluontoinen myyntivoittoerä nostaa kuitenkin tulo-rahoituksen kokonaisuutena tasolle, jolla taseen kumulatiivinen alijäämä tulee katetuksi. Suunnitelmavuosien osalta on kuitenkin muistettava, että luvut ovat hyvin epävarmoja sote-uudistuksen takia; varmaa tietoa tulevaisuuden valtionosuuksien ja verotulojen määrästä ei ole talousarvion laatimishetkellä käytettävissä.

Investointien osalta on rahoitustasapainosta huolehtimiseksi aiheellista tehdä pitkän aikavälin kannattavuus- ja vaihtoehtolaskelmia. Investointisuunnitelmassa tulee huomioida käyttötalousvaikutusten lisäksi myös kaupungille kertynyt korjausvelka. Vuosikatteen saamiseksi kestäväälle tasolle investointien rahoituksen turvaamiseksi tulisi koko suunnitelmakaudella sitoutua aktiiviseen käyttötalousmenojen hillintään ja sopeutustoimien toteuttamiseen, mutta toisaalta myös nettoinvestointien määrä on kyettävä suhteuttamaan realistisesti kaupungin taloudellisiin resursseihin. Vielä vuonna 2017 vuosikate oli riittävällä tasolla poistoihin ja lähes riittävällä tasolla nettoinvestointeihin nähden. Vuodesta 2018 alkaen vuosikatetaso on ollut selkeästi liian alhainen liian paitsi investointitasoon, myös poistoihin verrattuna. Vuonna 2020 koronaan liittyvät poikkeukselliset erät nostivat vuosikatetta tilapäisesti talouden normaalitilaa korkeammalle tasolle, jolloin vuosikate riitti kattamaan suunnitelman mukaiset poistot, mutta ei huomattavan suuriksi nousseita nettoinvestointeja.

Kaupungin velkamäärän arvioidaan nousevan noin 328,8 miljoonaan euroon vuoden 2022 lopussa. Lainamäärä kasvaa vuoden 2022 aikana noin 22 miljoonalla eurolla, jolloin lainamäärä asukasta kohden olisi vuoden 2022 lopussa 6 252 euroa/asukas. Lainamäärä tulee kasvamaan suunnitelmakaudella edelleen riippuen investointien toteutusaikataulusta, ellei energiaomaisuusjärjestelyn mahdollista kassavaikutusta käytetä ylimääräisten lainanlyhennysten tekemiseen. Järjestelyn toteutustavasta ei kuitenkaan ole vielä päätöksiä, joten myös sen rahoituslaskelmavaikutukset tarkentuvat vasta päätöksentekovaiheessa. Lainakannan kasvun suhteen on syytä huomata, että konsernirahoitus- ja takausperiaatteiden (KV 17.6.2019 § 78) mukaisesti toteutettava konsernipankkitoiminta nostaa kaupungin tarvitseman lainarahoituksen määrää. Konsernipankkitoiminnalla tavoitellaan kaupunkikonsernille kokonaistaloudellisesti edullisempaa rahoitusta. Kaupunki saa lähtökohtaisesti edullisemmin rahoitusta markkinoilta kuin konserniyhtiöt, ja kaupungin edelleen rahoittaessa konserniyhtiöitä saadaan säästöä konsernin ulkopuolelle maksettavissa koroissa.

Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelman tarkat tiedot on esitetty talousarviokirjan kohdassa 10 ja rahoituslaskelman tiedot kohdassa 11.

4.4 Kuntalain 110 §:n mukaiset yksilöidyt toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan ”*taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan*”.

Mikkelin kaupungin tulee päättää talousarvion yhteydessä yksilöidyistä talouden tasapainotustoimenpiteistä, koska vuoden 2020 tilinpäätöksessä taseeseen on kertynyt kumulatiivista alijäämää 32,7 miljoonaa euroa. Alijäämästä 15,6 miljoonaa euroa johtuu liikelaitos Otavian valtionosuuksien takaisinperinnästä, jota koskeva valitusprosessi on vielä kesken.

Vuosi 2021 on heinäkuun talousseurannan perusteella muodostumassa noin 6 miljoonaa euroa alijäämäiseksi, samoin vuoden 2022 talousarvio on noin 6,6 miljoonaa euroa alijäämäinen. Taseeseen tilinpäätöksestä 2018 alkaen kertyneet alijäämät on katettava vuoden 2023 loppuun mennessä, jotta Mikkelin välttäisi kuntalain 118 § mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely eli nk. kriisikuntamenettely. Kuntalain 118.2 § mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseensa kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa.

Mikkelin talous on saatu suunnitelmakaudella 2022–2025 ylijäämäiseksi lisäämällä 70 miljoonan euron kertaluontoinen myyntivoitto vuodelle 2023 satunnaisten tuottojen erään. Mikkelin kaupunginhallitus on asettanut energiaryhmän, joka selvittää tavoiteltujen myyntivoittojen saamista energiayhtiöomistusta järjestelmällä. Kaupungin taseeseen kertyneiden alijäämien kattamisen onnistuminen ilman taseomaisuusjärjestelyjä ei ole alijäämien määrä ja aikaraja huomioiden mahdollista. Energiaomaisuusjärjestelyllä tavoiteltavan myyntivoiton minimitalvotetasoksi on asetettu 70 miljoonaa euroa taseeseen jo kertyneiden alijäämien ja tulevien vuosien kehitysarvion perusteella.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt kaupungin talouden tasapainotustoimenpiteistä kaupunkirakenneselvityksessä (18.6.2018 § 71) ja palvelusuunnitelmassa (18.3.2019 § 35) ja kaupunginhallitus linjapäätöksensä (22.6.2020 § 231) talous- ja tulevaisuusohjelmassa eli Tatussa. Nämä kolme tasapainotusohjelmaa on huomioitu sekä talousarvioaraamin että talousarvioesityksen valmistelussa. Lisäksi talousarviovalmistelussa on huomioitu syksyn 2021 aikana valmistellut uudet säästötoimenpiteet.

Talousarviokirjan **liitteessä 2** on esitetty kokonaisvaltainen ja päivitetty koonti talouden tasapainotustoimenpiteistä. Esitykseen on tiivistetty vain ne toimenpiteet, joilla on käyttötalousvaikutuksia ja päivitetty niiden euromääräiset vaikutukset ja tavoitellut toteutumissajankohdat viimeisimmän käytettävissä olevan tiedon mukaisiksi. Koonnin tavoitteena on selkeyttää useista erillisistä ohjelmista koostuvien tasapainotustoimenpiteiden kokonaisuutta.

4.5 Riskienhallinta

Kuntalaissa säädetään kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 39 §:n mukaan kaupungin hallituksen on huolehdittava kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoisesta hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginhallitus päättää sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista ohjeista sekä vastaa tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annettavasta sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisen selonteosta. Mikkelin kaupungin viranhaltijoista koostuvan konserniohjausryhmän tehtävänä on koordinoita ja kehittää kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasolla osana toimintarutiineja. Kaikkien tulosalueiden ja tulosyksiköiden on toimintaa suunnitellun otettava huomioon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asettamat vastuut ja velvoitteet sekä varattava niille tarvittavat resurssit.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt joulukuussa 2017 kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Niillä luodaan hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaiset puitteet kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmän järjestämiseen ja yhdenmukaistamiseen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta.

Mikkelin kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen (KH 21.6.2021 § 276) tarkoituksena on varmistaa ja edistää sisäisen valvonnan käytännön toteutusta Mikkelin kaupunkikonsernissa sekä tiedottaa sisäisen valvonnan merkityksestä, velvoitteista ja vastuista koko henkilöstölle. Mikkelin kaupungin konserniohjeen mukaisesti kaupungin antamien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeita tulee noudattaa myös konserniyhtiöissä. Ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuuta sekä tehtäviä toimenpiteitä ja toimintaan liittyviä raportointivelvoitteita.

Mikkelin kaupunkikonsernissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa Mikkelin-konserni tai sen osa ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sekä sisäisiä että ulkoisia riskejä.

Riskienhallintaprosessi perustuu:

- riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen
- riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyyteen) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen
- mahdollisuuteen hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta)
- riskeistä raportoimiseen ja riskien seurantaan

Koronaviruspandemian vaikuttavuus kaupungin toimintaan ja talouteen näyttäisi helpottavan rokotuskattavuuden edistymisen myötä. Keskeisimmät Mikkelin kaupungille kohdistuvat riskit liittyvät kuitenkin edelleen talouteen. Huoltosuhteen heikkenemisen myötävaikutuksella taloudellisena riskinä ja ennakoinnin haasteena korostuu edelleen sosiaali- ja terveystoimen menojen voimakas kasvu. Lisäksi epävarmuutta aiheuttaa vuoden 2023 alussa toimintansa aloittavien hyvinvointialueiden perustamisen vaikutukset kuntien talouteen.

Valtionosuuksien, verotulojen sekä toimintatuottojen kertymä toiminnan rahoittamiseksi näyttää riittämättömältä ja sisältää siten merkittävän taloudellisen riskin. Palvelutuotantoon kohdistuu suuria säästöpaineita, jotta tulojen ja menojen rakenteellinen epätasapaino saataisiin oikaistua. Lisäksi kaupungin taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä. Mikäli riittävät myyntivoittoa ei saada vaaditussa aikataulussa tuloutettua, on Mikkelillä edessä ns. kriisikuntamenettely.

Opetus- ja kulttuuriministeriön 18.12.2019 antaman päätöksen mukaan Mikkelin kaupungin on palautettava perusteettomasti saatu etu Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavialle kohdistuneista lukiokoulutuksien vuosien 2013–2017 valtionosuuksista. Mikkelin teki asiasta oikaisuvaatimuksen, jonka Itä-Suomen hallinto-oikeus hylkäsi syyskuussa 2021, ja katsoi Mikkelin kaupungin olevan velvollinen palauttamaan 13,2 miljoonaa euroa valtion myöntämiä tukia. Mikkelin on päättänyt hakea valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen (kh 18.10.2021 § 424).

Vesiliikelaitos on purkanut Metsäsairilan jätevedenpuhdistamon ja Kenkäveronniemen tulopumppaamon urakkasopimukset maaliskuussa 2020. Urakoitsija on riitauttanut sopimusten purun. Tuomioistuinkäsittelyyn liittyy riski mm. sopimuskomppanin vaatimista vahingonkorvauksista. Vesiliikelaitos on kärjäoikeudelle haastehakemukseen antamassaan vastauksessa (johtokunta 23.9.2020 § 46) kiistänyt esitetyt vaatimukset pääosiltaan ja todennut, että purkuoikeus on ollut olemassa, eikä vahingonkorvausvelvollisuutta siksi ole. Talousarvion laatimishetkellä prosessi on yhä kesken.

Konsernivielan kasvaessa myös korkomuutosten vaikutukset talouteen kasvavat. Korkojen nousulta on suojauduttu korkojohdannaisilla. Kaupungin lainojen suojaustaso vuoden 2022 alussa on noin 56 %.

Talouden tasapainottamisesta selostetaan tarkemmin talousarviokirjan kohdassa 4.4

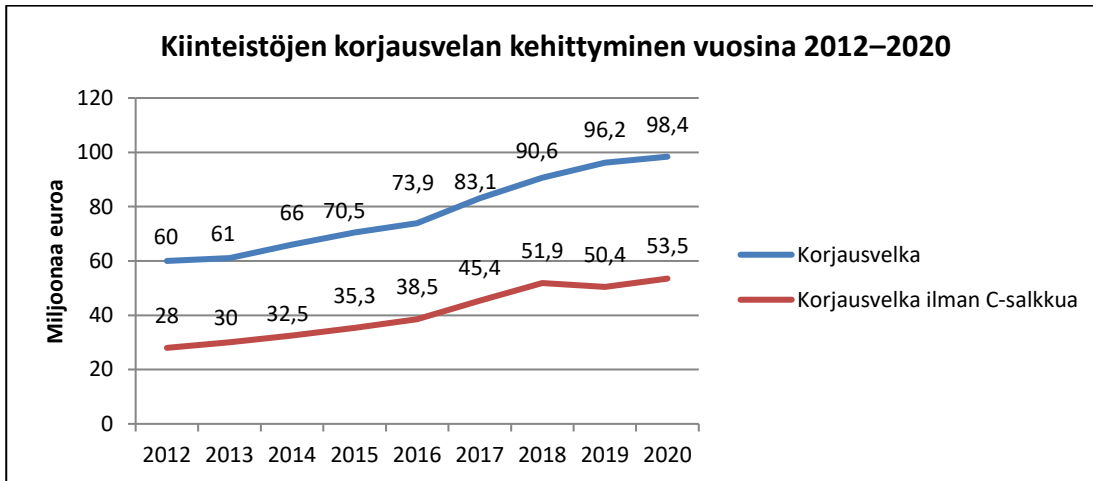
Strategisissa riskeissä suurin haaste on väestörakenteen muutoksen ja huoltosuhteen heikkenemisen aiheuttama muutospainee palvelurakenteisiin ja palveluiden saatavuuteen. Operatiivisissa riskeissä keskeistä on henkilöstöressurssien hallinta. Henkilöstökulujen kasvun hillitsemisellä on tärkeä rooli talouden tasapainottamisen onnistumisessa. Henkilöstökulujen kasvun hillitsemisestä kerrotaan tarkemmin talousarviokirjan kohdassa 4.6. Henkilöriskejä pyritään hallitsemaan kiinnittämällä huomiota työssä viihtymiseen, työkuorman hallintaan ja sairauslomien ennaltaehkäisyyn. Mikäli Mikkelin kaupungin julkisuuskuva työnantajana näyttäytyy negatiivisena, aiheuttaa se merkittävän riskin rekrytointien onnistumiselle.

Vahinkoriskeiltä voidaan suojautua muun muassa vakuuttamalla ja irtaimistohallinnalla.

Korjausvelkalaskelma päivitetään vuosittain edellisen vuoden tilinpäätöstietojen perusteella. Korjausvelan määrä muodostuu rakennusten teknisen arvon vähenemisestä rakennusten kulumisen vuoksi. Korjausvelka kuvaa sitä rahamäärää, joka rakennuksista on tingitty, jotta ne olisivat kohtuullisessa käyttökelpoisessa kunnossa.

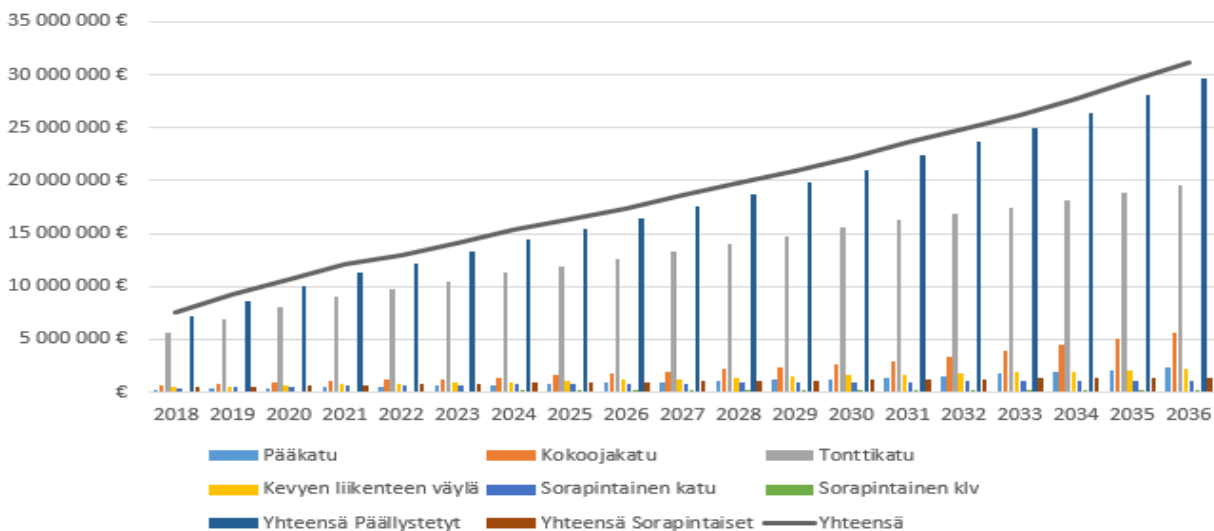
Laskennallisen korjausvelan määrää vähenee tehtyjen peruskorjausinvestointien vaikutuksesta. Korjausvelka myös poistuu, kun rakennus puretaan. Nykyisen kiinteistöomaisuuden teknisen arvon kuluminen on noin 9,9 miljoonaa euroa vuodessa. Korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi tulisi joko kiinteistöomaisuutta vähentää tai peruskorjausinvestointien määrää lisätä. Vuoden 2020 osalta rakennusten korjausvelan määrä oli 98,4 M€ ja ilman C-salkkua (realisoitavat kiinteistöt) 53,5 M€.

Mikkelin kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kehittyminen ⁵		
Vuosi	euroa	euroa, ilman C- salkkua
2012	60 milj. euroa	28 milj. euroa
2013	61 milj. euroa	30 milj. euroa
2014	66 milj. euroa	32,5 milj. euroa
2015	70,5 milj. euroa	35,3 milj. euroa
2016	73,9 milj. euroa	38,5 milj. euroa
2017	83,1 milj. euroa	45,4 milj. euroa
2018	90,6 milj. euroa	51,9 milj. euroa
2019	96,2 milj. euroa	50,4 milj. euroa
2020	98,4 milj. euroa	53,5 milj. euroa

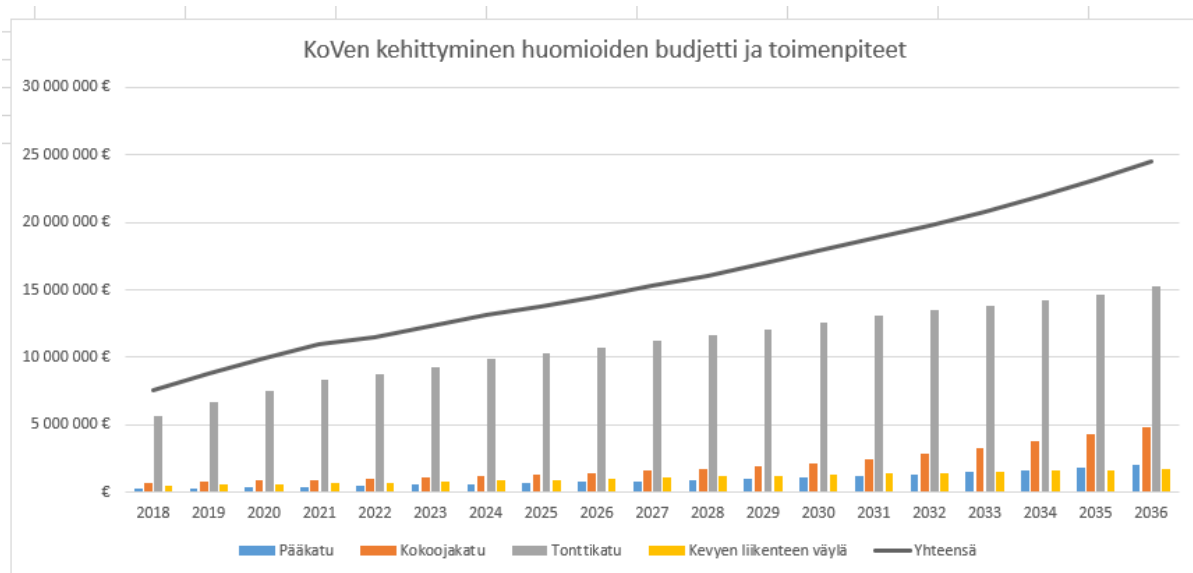

Päällystettyjen katujen korjausvelan arvioidaan olevan n. 10,1 miljoonaa euroa ja sorapintaisten katujen n. 0,6 miljoonaa euroa.

Ennuste ilman toimenpiteitä tai budjetin vaikutusta

⁵ A = pidettävät rakennukset, B = kehitettävät rakennukset, C = realisoitavat rakennukset, D = kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset

4.6 Henkilöstö

Henkilöstömenot

Vuoden 2022 talousarviossa palkat ja palkkiot ovat 83,7 miljoonaa euroa (81,1 milj. euroa TA2021). Vuoden 2020 tilinpäätöksessä palkat ja palkkiot olivat 73,6 miljoonaa euroa. Talouden tasapainottaminen edellyttää edelleen palkkamenojen kasvun hillitsemistä. Henkilöstösuunnittelun tulee olla strategiasidonnaista siten, että kaupungilla on optimaaliset henkilöstörakenteet ja -mitoitukset. Myös työtehtävien sekä työaikajärjestelmien ja työaikojen hyvällä suunnittelulla pyritään palvelujen tehokkaaseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen.

Vuoden 2019 lopulla käydyistä yhteistoimintaneuvotteluista tulee vielä vaikutuksia vuoden 2022 henkilöstömenoihin niiden henkilöstövähennysten osalta, jotka ovat toteutuneet vuoden 2021 aikana tai toteutuvat vasta vuoden 2022 alussa. Nämä on viety vuoden 2022 talousarvioon.

Talousarviota laadittaessa palkkausmäärärahoja korotettiin sopimuskorotusten varalle 1,6 prosentilla kesäkuun 2021 palkkatasosta. Uudet kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 1.4.2020–28.2.2022.

Henkilösivukulut vuoden 2022 taloussuunnittelussa:

palkkaperusteinen eläkevakuutusmaksu (KuEL)	17,68 %
opettajien eläkemaksu, (VaEL)	17,67 %
kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu	1,42 %
työttömyysvakuutusmaksu	1,90 %
tapaturmavakuutusmaksu	0,272 %
maatalouslomitajilla	2,142 %
pelastuslaitos	0,530 %
taloudellinen tuki (ryhmähenkivakuutus)	0,033 %

Eläkemenoperusteinen maksuosuus on alustavasti budjetoitu kertomalla vuodelta 2021 perittävien eläkemenoperusteisten ennakokaskujen yhteismäärä luvulla 1,03. Palkkojen sivukuluprosentit ovat tässä vaiheessa alustavia ennusteita, ja työttömyysvakuutusmaksun osalta on tiedossa korotus.

Henkilöstötoimenpiteet

Henkilöstösuunnitelmaa on valmisteltu rinnan uuden kaupunkistrategian kanssa ja samalla vuonna 2019 luotua tavoiteorganisaatiota on päivitetty. Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on olla ennakkoivaa toimenpiteiden suunnittelua ja varautumista toiminnan edellyttämiin henkilöstöä koskeviin muutoksiin. Henkilöstösuunnittelulla ohjataan strategian ja palvelujen tuottamisen vaatimaa henkilöstöresurssia ja osaamista. Hyvällä henkilöstösuunnittelulla varmistetaan palvelutuotannon kannalta optimaaliset henkilöstörakenteet ja -mitoitukset.

Optimaalisen henkilöstöresurssin lisäksi myös henkilöstömenojen ennakoiti on tärkeässä roolissa. Henkilöstömenojen vähentäminen vaatii kriittistä tarkastelua sen suhteen, täytetäänkö avautuvia tehtäviä vai voidaanko tehtävien uudelleenjärjestelyn tai sisäisen täyttämisen kautta saavuttaa säästöjä. Eläköitymisen ja mahdollisen muun poistuman myötä tarkastellaan kriittisesti erityisesti hallinnon ja tukipalvelutehtävien täyttöä. Henkilöstömenosäästöjä tavoitellaan edelleen säästövapaita purkamalla, vähentämällä sijaisuuksien ja määräaikaisuuksien käyttöä sekä hakemalla säästöjä erilliskorvauksien ja matkakustannusten vähenemisen kautta. Koivana tavoitteena on pitää henkilöstömäärä vuosina 2019 ja 2020 saavutetulla alemmalla tasolla. Henkilöstölisäyksiä suunnitellaan

pääsääntöisesti vain sellaisiin tehtäviin, johon tulee ulkopuolinen rahoitus, esimerkkinä hankkeet tai palvelut jotka kunta tuottaa mutta valtio rahoittaa kokonaisuudessaan. Tavoiteorganisaatiota ollaan päivittämässä niin, että vuosille 2022 – 2024 kirjataan 70,5 henkilötyövuoden vähennystavoite, joka sisältää Tatu-ohjelmaan kirjatut vähennystavoitteet. Lisäksi asetetaan pidemmän ajan 65 henkilötyövuoden lisävähennystavoite, joka voidaan saavuttaa muuttamalla palvelurakennetta, palvelutasoa, palvelun saatavuutta sekä hyödyntämällä digitalisaation mahdollisuuksia sujuvoittaa palveluprosesseja.

Sairauspoissaolokustannuksia ja varhaiseläkkeistä aiheutuvia maksuja pyritään aktiivisesti vähentämään muun muassa varhaisen välittämisen mallin aktiivisella käytöllä, korvaavan työn mallin hyödyntämisellä, tehokkailla uudelleensijoitustoimilla sekä tukemalla työntekijän työhön paluuta työkykyä tukevia toimia hyödyntämällä. Työtä keventämällä tai työtehtäviä muuttamalla työkykyä voidaan ylläpitää, ja työntekijä voi jatkaa työssä pidempään.

Henkilöstön osaamista kehitetään ennakoivasti ja huomioiden kaupungin järjestämien palveluiden vaatiman osaamisen tulevaisuuden tarpeet. Myös osaamisen täysimääräinen hyödyntäminen ja laaja-alaisuus ovat tärkeässä asemassa henkilöstöresurssien käytön tehostamiseksi. Osaamisen kehittämisessä tavoitteena on asiakaslähtöisen osaamisen kehittäminen tulevaisuuden kunnan muuttuvien palvelutarpeiden mukaisesti. Osaamisen johtaminen tapahtuu vuonna 2022 sähköisen OSS-osaamisen hallinnan työkalun avulla.

Johtamisen ja esimiestyön kehittämisessä painotetaan osallistavaa valmentamista ja henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä. Avoin ja vuorovaikutteinen keskustelukuluttuuri mahdollistaa toimintamallien ja prosessien kehittämisen yhdessä henkilöstön kanssa.

Erikseen tehtävässä henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa esitellään tarkemmin henkilöstön määrää, -rakennetta ja toimenpiteitä työkyvyn ylläpitämiseksi, sekä ammatillisen osaamisen vaatimuksissa tapahtuvia muutoksia.

5 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne ja ohjaus

5.1 Konserniin kuuluvat yhteisöt

Kaupunkikonsernilla tarkoitetaan kuntalain 6 §:n mukaan kaupungin sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kaupungilla eli emoyhteisöllä on yksin tai yhdessä muiden konserniin kuuluvien yksiköiden kanssa on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräamisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä, joita kutsutaan tytäryhteisöiksi. Mikkelin kaupunki ja sen liikelaitokset ja taseyksiköt yhdessä kaupungin tytäryhteisöjen kanssa muodostavat kaupunkikonsernin. Määräysvalta merkitsee kaupungin mahdollisuutta ohjata tytäryhteisöjen toimintaa niin, että konsernin tavoitteet ja edut tulevat otetuksi huomioon.

Kuntalain 114 §:ssä on säädetty konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta ja sisällöstä sekä niihin liittyvistä poikkeuksista. Kuntakonsernin tulee laatia täydellinen konsernitilinpäätös, joka sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman ja konsernin rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Mikkelin kaupunkikonsernin lainakanta vuoden 2020 tilinpäätöksessä oli noin 604,8 miljoonaa euroa.

Kaupunginvaltuusto päättää kuntalain 14 §:n mukaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto antaa tytäryhteisöjen ohjausta ja valvontaa koskevia periaatteita kunnan konsernijohtolle, ja valtuuston asettamat tavoitteet ohjaavat kunnan edustajien toimia tytäryhteisöjen toimielimissä. Kyseiset tavoitteet eivät kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä; tavoitteiden asettaminen on luonteeltaan välillistä ja pääomistajan tahdon esille tuomista.

Talousarviossa asetetaan tytäryhteisökohtaiset vuoden 2022 toiminnalliset tavoitteet merkittävillä tytäryhteisöillä. Ohjelmakorteissa esitetyt tavoitteet on johdettu Mikkelin kaupunkistrategian strategisista ohjelmista, minkä lisäksi on määritetty myös muita tytäryhteisöjen toiminnan kannalta keskeisiä tavoitteita. Kaupungin edustajien tulee toimia tytäryhteisöjen päätöksentekoielmissä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjeita.

Merkittävien tytäryhteisöjen toiminnasta raportoidaan kaupungin tammi-heinäkuun talouden seurannan yhteydessä ja tilinpäätöksessä. Lisäksi tytäryhtiöt, joille on asetettu tavoitteita, kutsutaan vuosittain konserni- ja elinvoimajaoston kuultavaksi.

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja muut yhteisöt

Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat yhteisöt muodostavat kuntakonsernin, jossa on yhteensä 11 merkittävää osakeyhtiötä ja 12 asunto- tai kiinteistöyhtiötä, joiden katsotaan omistussuhteeltaan tai määräysvallan kautta kuuluvan konsernin tytäryhtiöksi tai -yhteisöksi. Kaupungilla on suoraa omistusta myös 14 osakkuusyhteisössä ja neljässä kuntayhtymässä, ja se on mukana kuudessa säätiössä.

Konserni- ja elinvoimajaosto on laatinut kaupunginhallitukselle selvityksen konsernirakenteen tiivistämisestä. Selvitys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa kaupunkistrategian strategisten ohjelmien (KV 20.8.2018 § 92) yhteydessä ja työskentely tiivistämiselvityksen pohjalta on käynnissä. Osana TATU-ohjelmaa on laadittu myös uusi konsernirakenneselvitys, johon liittyvät toimenpiteet kaupunginhallitus on hyväksynyt linjapäätöksensä 22.6.2020 § 231.

Konsernirakenne 31.12.2021	kaupunki	konserni
Tytäryhteisöt		
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	100,00 %	
- ESE-Tekniikka Oy		100,00 %
- ESE-Verkko Oy		100,00 %
- Huippuenergia Oy		100,00 %
- OOOEse Ruskij Les ¹		100,00 %
- OOOEse, Venäjä		100,00 %
- Haukivuoren Lämpö Oy		93,96 %
- Biohauki Oy		88,00 %
- Biosairila Oy		30,00 % (konserniom. yhteensä 100 %)
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	100,00 %	
Metsäsairila Oy	100,00 %	
- Biosairila Oy		70,00 % (konserniom. yhteensä 100 %)
Mikalo Oy	100,00 %	
Mikkelin Asumisoikeus Oy	100,00 %	
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	100,00 %	
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	100,00 %	
Mikkelin Jäähalli Oy	74,88 %	89,10 %
Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	80,65 %	
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	62,50 %	
- KasvuEsedu Oy		62,50 %
Mikkelin Ravirata Oy	75,47 %	
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	100,00 %	

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt

As. Oy Pirttitie III	100,00 %	
Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30 ²	100,00 %	
Kiint. Oy Jääkärintie 31 (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Kyyhkylä (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Koppelonpesä (ESEn tytär)		100,00 %
As. Oy Tuppura	97,00 %	
As. Oy Hirvipari	95,69 %	
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki ja ESE omistavat)		75,64 %
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	70,00 %	
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	66,70 %	
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	58,63 %	
Mikkelin Arkistotalo Oy	56,00 %	
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	51,56 %	

Kuntayhtymäosuudet

Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	72,30 %
Etelä-Savon Sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä	57,42 %
Etelä-Savon Maakuntaliitto	33,02 %
Vaalijalan kuntayhtymä	12,37 %

Osakkuus-/omistusyhteisyyshyönteisöt

Kyyhkylän Asuntolat Oy	49,20 %	
Kiint. Oy Otavan Ketola	47,26 %	
Kiint. Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	41,02 %	
Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy (ei toimintaa)	36,80 %	
Kaakkoi-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	36,20 %	
Saimaa Stadiumi Oy	35,40 %	
Mikkelin Mikaeli Oy	33,33 %	
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus	32,11 %	
As. Oy Partinkartano	29,80 %	
As. Oy Orijärven Kyläpuisto	26,64 %	
Kiint. Oy Laaninkulma	25,27 %	
Kiint. Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	21,24 %	
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	20,00 %	
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski	17,70 %	44,30 %
Koskienergia Oy (ESEn omistus)		45,00 %
Suomen Voimatieto Oy (ESEn omistus)		21,70 %
K-S Energiavälitys Oy (ESEn omistus)		20,00 %

¹ *OOO Ruskij Les -yhtiön mahdollinen myynti loppuvuodesta 2021 tai 2022 (KV 8.11.2021 § 166)*

² *Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30 -yhtiön purkuprosessi (KV 11.11.2019 § 121) saadaan päätökseen viimeistään alkuvuodesta 2022.*

Säätiöt, joissa kaupunki on mukana

Haukivuoren Vanhustentalosäätiö
Juvan ajoharjoitteluratasäätiö³
Karjala-tietokantasäätiö
Kyyhkylä-säätiö
Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö
Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö

³ *Ajoharjoitteluratasäätiö on myynyt ajoharjoitteluradan rakennuksineen vuonna 2021, säätiön purkaminen todennäköistä 2022.*

Omistusyhteisyyshyönteisöä pidetään osakkuusyhteisönä, kun kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet omistusyhteisyyshyönteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Kaupungilla voi olla huomattava vaikutusvalta ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisön taloudellisten ja operatiivisten päätösten tekemiseen, mutta sillä ei ole konsernisuhteelle ominaista määräysvaltaa.

5.2 Omistajapolitiikka ja konserniohjaus

Mikkelin kaupunginvaltuusto on vahvistanut omistajapoliittiset linjaukset päätöksellään 20.2.2017 § 15. Omistajapolitiikka koostuu erityisesti omistajastrategian valinnasta ja sen onnistuneisuuden arvioinnista sekä konserniohjauksesta. Omistajapoliittisissa linjauksissa määritellään omistukselle asetettavat tuotto- ja muut tavoitteet sekä omaisuuden käytöstä vastuussa olevat tahot. Samoin määritellään, miten seuranta ja raportointi on järjestetty.

Tehokkaalla omistajapolitiikalla kaupunki pyrkii pääoman ja omaisuuden tehokkaaseen käyttöön; pääomia vapauttamalla ja uudelleen kohdistamalla kaupunki pyrkii lisäämään kunnan pääomien tuottavuutta ja kehittämään kaupunkia sekä luomaan hyvän kuntatalouden. Omistuksille on kaupungin talousarviossa määritelty yhteisökohtaiset tuotto- ja muut toiminnalliset tavoitteet.

Talousarvioon kirjataan myös omistajapoliittisista linjauksista johdettuja konkreettisia omistajapoliittisia toimenpiteitä talousarviovuodelle. Toimenpiteissä esitetään myös ennakkotietona sellaisia tehtäviä tai suunnitelmia, jotka tulevat vaatimaan kaupungin osalta ratkaisuja. Kirjatut omistajapoliittiset toimenpiteet jalostuvat talousarviovuoden aikana ja niiden toteutumista arvioidaan tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.

Konserniohjaus

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt päätöksellään 7.6.2021 § 82 Mikkelin kaupungin konserniohjeen, joissa on määritelty konsernin johtosuhteet ja johtamisen säännöt.

Konserniohjauksella tarkoitetaan omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista. Omistajaohjaus on kunnan edustajien päätösvalan käyttöä, käytön ohjaamista yhtiökokouksissa tai vastaavissa elimissä sekä muita toimenpiteitä, joilla kunta osakkeenomistajana myötävaikuttaa yhtiön hallintoon ja toimintaperiaatteisiin. Tytäryhtiöiden valvontaa koskevia ohjeita taas annetaan kunnan omille toimielimille ja viranhaltijoille. Lisäksi kunta voi antaa teknisluonteista ohjeistusta tytäryhtiöille sovitussa konsernin toiminnoissa, kuten tilinpäätösraportoinnissa ja rahoituksen tai hankintojen järjestämisessä. Konserniohjauksen piiriin katsotaan usein kuuluvan myös kunnan omistusohjaus liikelaitoksissa ja valvontaohjeiden antaminen liiketoimintaa valvoville kunnan toimielimille ja liikelaitoksen johdolle.

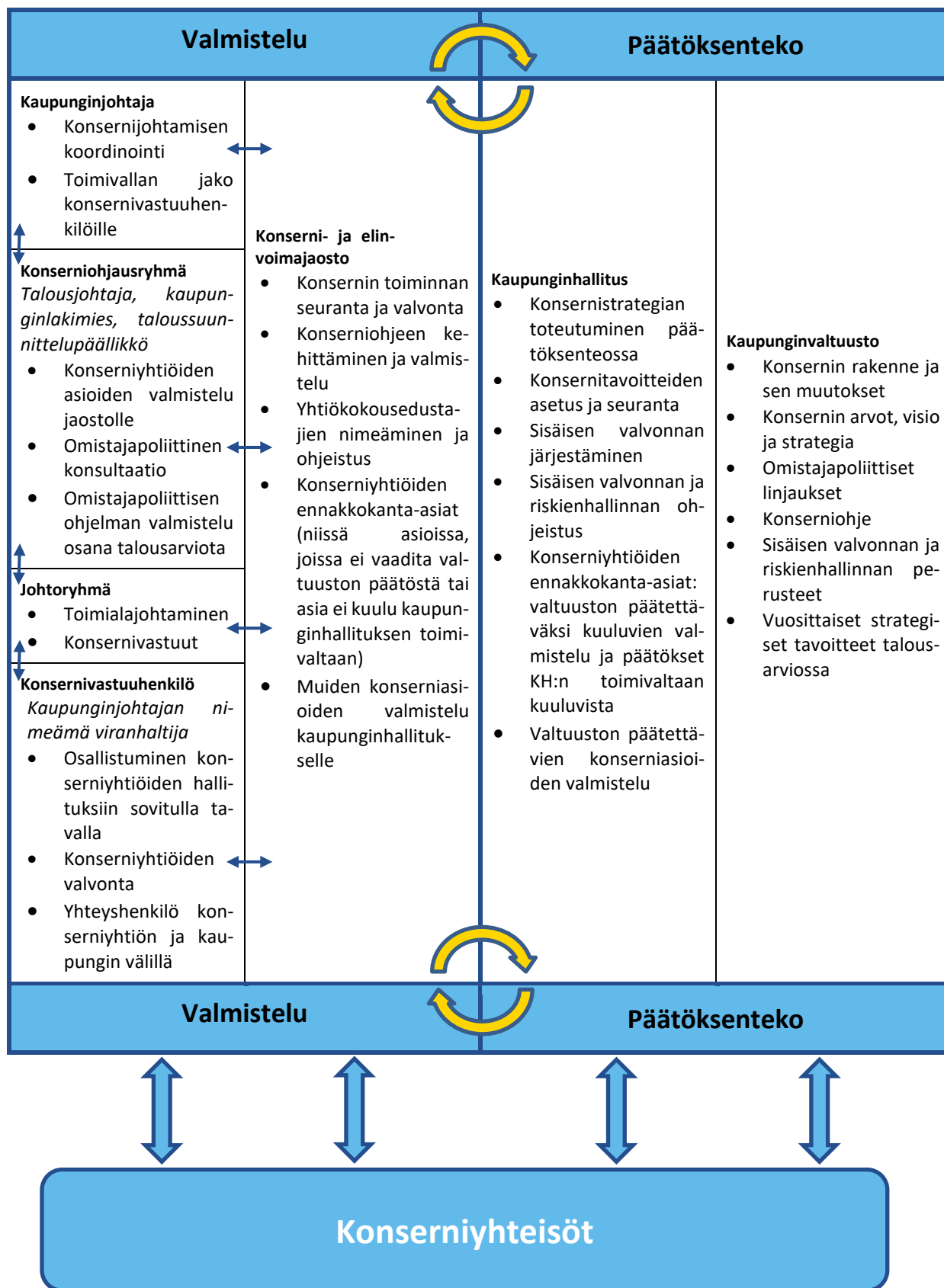
Kaupunginhallitus on hyväksynyt 22.6.2009 konserniohjauksen järjestämistä koskevat periaatteet. Periaatteiden mukaan konserniohjauksen ja -valvonnan käytännön järjestämiseksi on tarkoituksenmukaista, että valvonta- ja seurantavastuu delegoidaan kaupungin johtoryhmään kuuluville viranhaltijoille. Uusimman delegointipäätöksen on tehnyt konserniohjeen nojalla kaupunginjohtaja vuonna 2021. Konsernivalvonnan vastuuhenkilöt on esitetty talousarviokirjan liitteessä 1.

Konserniohjausprosessi

Mikkelin kaupungin tytäryhteisöjen tavoitteet määritellään vuosittain kaupungin talousarviossa. Yhteisöjen tavoitteet valmistellaan yhteistyössä tytäryhtiön ja yhteisön konsernivalvontavastuuhenkilön kanssa. Konsernitavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain siten, että kaupungin seuraavan vuoden talousarvion tavoitteiden määrittelyssä voidaan huomioida kuluvan vuoden tavoitteiden toteutuminen. Valtuusto arvioi konsernin tavoitteiden toteutumista vuosittain tilinpäätöksissä. Kaupunginhallitus antaa konsernitalinpäätöksen yhteydessä tiedot kaupunginvaltuustolle konsernin toiminnasta ja taloudesta.

Arviointi perustuu konsernin toiminnasta ja taloudesta saatuihin tietoihin. Konserniyhtiöiden seuranta on täsmennetty ja yhteydenpito on tiivistetty. Yhtiöt pyydetään konserni- ja elinvoimajaoston kuultavaksi vuosittain. Lisäksi keskeisten konserniyhtiöiden kesken järjestetään konsernipäiviä, jossa käydään läpi konserniyhtiöitä koskevia yleisiä asioita. Vuoden 2021 konsernipäivän järjestettiin marraskuun alussa.

Konserniohjausprosessia on havainnollistettu seuraavalla sivulla olevalla prosessikaaviolla.

6 Tytäryhteisöjen valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kaupunki määrittelee 11 merkittävälle tytäryhtiölle valtuustoon nähden sitovat tavoitteet. Näiden yhtiöiden tehtävänä on palvelutuotannon hoitaminen tai kaupungin kehittämistoimintaan keskeisesti osallistuminen. Konsernivastuuhenkilöiden tulee toimia kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjetta.

6.1 Etelä-Savon Energia Oy

Omistus: 100 %

Toimiala: Sähkön ja lämmön yhteistuotanto, sähkönsiirto

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Viime vuosikymmenien aikana on vuosien keskilämpötilat nousseet hiljalleen, mikä voi vähentää kaukolämmön myyntiä. Sähkön hinta on ollut kuluvana vuonna todella korkealla tasolla, mutta hintaennusteet näyttäisivät sen palautuvan lähivuosina lähelle aiempien vuosien hintatasoja.

Energiantuotannossa käytettävien polttoaineiden hinnat ovat tällä hetkellä voimakkaassa nousussa, eikä tulevaisuuteenkaan ole näkymää niiden laskemisesta. Myös nopeutuva turpeen alasajo ja siihen liittyvät hiilineutraalisuus tulevat aiheuttamaan lisäkustannuksia energiantuotantoon. Ajan myötä kaukolämpöverkon lämmöntuotanto tulee monipuolistumaan ja sähköistymään.

Sähkönsiirron valvontalaskentaan on tulossa muutoksia vuoden 2022 alusta lähtien, noilla muutoksilla pienennetään siirtoverkoista saatavaa kohtuullista tuottoa. Tämä tulee myös vaikuttamaan ESE- Verkon tulokseen.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Kaukolämmössä ja sähkönsiirrossa turvataan asiakkaiden energiansaanti. Rikinsyöttölaitteiston rakentaminen Pursialan voimalaitoksen 1 yksikköön, jotta turpeen osuutta voidaan edelleen merkittävästi vähentää.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Työsuhdepyörän mahdollistaminen henkilöstölle	toiminnassa oleva työsuhdepyörän hankintamalli.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Biokaasujakelun turvaaminen, neljä jake-luasemaa Mikkelissä ja yksi Pertunmaalla. Tuotannon lisääminen (BioHauki + BioSairila)	Tuotantokapasiteetin kasvattaminen olemassa olevilla laitoksilla
	Kaasuajoneuvojen määrä kaupunkikonsernissa lisääntyy	Myös konserniyhtiöissä
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Hanhikankaan pohjavesialueen suoje-lusuunnitelma, otettu mm. kaukolämpövesi huomioon.	ESE mukana aktiivisesti Hanhikankaan pohjavesialueen suoje-lusuunnitelman tekemisessä
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Turpeen käytön vähentäminen/ Voimalii-ketoiminta (nykytaso 20 %)	Tavoitteena 10%.
	Rikinsyöttöjärjestelmän rakentaminen Pursialan voimalaitokselle turpeen käytön vähentämisen mahdollistamiseksi.	Käyttöön otettu vuonna 2022.
	Kaasu- ja sähköautojen lisääminen kaupunkikonsernissa	Vähentää fossiilisia tuontipolttoaineita

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Kaukolämpöasiakkaiden kulutustiedon parantaminen energiamittareita vaihtamalla / Energialiiketoiminta. Vaihto aloitettu jo vuonna 2019	Mittarit nykyaikaisiksi, tavoite 2024
	Hukkalämpökapasiteetin selvitykset, mm. datakeskukset	ESE/Miksei Mikkeli toteuttaa selvitykset
	Aurinkolämmön hyödyntäminen kaukolämmössä	Uusi aurinkolämpölaitos Tuskuun 2022

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
EcoSairila -kehittämislusta	BioSairila, vesilaitos, Metsäsairila Oy päätoimijat nyt – tavoitellaan uusia	Muita toimijoita saatu uusille tonteille
	Lämpöpumput hyödyntävät jätevedenpuhdistamon jäteämpöä laitoksen kiviainesiksi/ Energialiiketoiminta	Toiminnan saaminen täyteen kapasiteettiin
	Puutermiinalialueen lisääminen turpeen käytön vähentämisen mahdollistamiseksi.	Lisää aluetta kaksi hehtaaria.
Kalevankangas -kehittämislusta	Kaukokylmä ja hukkalämmön hyödyntäminen nyt jäähallilla, Stadiumilla ja Raviradalla	Jakelun laajentaminen
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Koulutusyhteistyö ESEDU:n kanssa	Tarvittavat resurssit ESE-Tekniikalle
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Yhteistyö LUT Mikkelin, Aalto Ruralian sekä XAMK:n kanssa.	Osallistuminen hankkeisiin
	Kaukokylmä ja hukkalämmön hyödyntäminen nyt jäähallilla, Stadiumilla ja Raviradalla	Jakelun laajentaminen

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Osallistuminen kaupunkimarkkinointiin / Hallinto	Osallistuminen kaupunkimarkkinointiin ja viestinnässä mukana Mikkeli -brändi, kuten sähköpostin allekirjoitukset ja viralliset julkaisut
Tapahtumat	ESE tukee sopivia kaupungin järjestämiä tapahtumia/ Hallinto	1 tapahtuma/ vuosi

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	45 776	51 000	53 000	51 000
Tilikauden voitto/tappio	-760	2 000	2 400	2 300
Osinko	2 000	2 000	2 000	2 000
Investoinnit	11 700	10 000	10 000	9 000
Ulkoisen velka	81 070	91 000	75 500	75 000
Sisäinen velka	29 082	14 295	28 652	28 652
Konsernitilin limiitti	4 200	4 200	4 200	4 200
Omavaraisuusaste	16,1 %	15 %	15 %	16 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	101	95	96	95
vakituinen, kpl	95	92	93	94
määräaikainen, kpl	6	3	3	1

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Strategiset riskit

ESEN strategiset riskit liittyvät Pursialan voimalaitoksen tuotannon ja kaukolämmön myynnin kannattavuuteen. Lämpiminä vuosina Pursialan voimalaitoksen tuotantomäärät ovat vähäisiä, ja ns. minimikuormalla ajaminen heikentää tuotannon hyötysuhdetta. Pursialan voimalaitos pystyisi tuottamaan enemmän lämpöä kuin mitä tällä hetkellä on olemassa lämpökuormaa. Voimalaitoksen toiminnan kannattavuuteen kytkeytyy myös poliittisia riskejä, kuten muutokset polttoaineiden verotuksessa, käyttökielloissa ja tuissa. On tärkeää, että voimalaitokselle saapuvien polttoaineiden energiamäärät saadaan mitattua oikein, sillä se vaikuttaa suoraan tuotannon kannattavuuteen.

Sähkön hintariskeihin varaudutaan ESEN hallituksen hyväksymällä riskipolitiikalla. Riskipolitiikka määrittelee, miten tulee varautua markkinahintariskiin, määräriskiin, vastapuoliriskiin, likviditeettiriskiin ja aluehintariskiin. Lisäksi riskipolitiikka määrittelee rajat, joissa riskien tulee pysyä. Riskipolitiikan toteutumista seurataan kuukausittain.

Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä huomattavimmat ovat polttoaineiden saannin turvaaminen Pursialan voimalaitoksella, lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys ja toimivuus sekä sähkönjakelun varmistaminen.

Polttoaineiden saantia on pyritty turvaamaan riittäväillä polttoainesopimuksilla, omilla polttoaineiden varmuusvarastoilla sekä keskitämällä pääosa puupolttoaineiden terminaalitoiminnoista Mikkelin Metsäsairilaan. Puupolttoaineiden saatavuutta varmistaa lisäksi oman polttoainehankinnan kehittäminen Venäjällä. Pitkän aikavälin epävarmuustekijät liittyvät turpeen verotukseen ja mahdollisiin käyttökieltoihin.

Lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys häiriötilanteissa ja suurissa kuormitusilanteissa on varmistettu vara- ja huippulämpökeskuksilla. Pursialan lämmöntuotantokapasiteetti on noin 130 MW ja vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetti hieman alle 100 MW. Vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetin tulee vastata kaukolämmön myyntimäärien kehitystä.

Verkkotoiminnan riskeinä ovat sähkönjakelun häiriöt ja sallitun tuoton laskentaan vaikuttavat viranomaispäätökset. Sähköverkon pitkän aikavälin kehittämiseksi on laadittu suunnitelma. Se ohjaa verkkoon tehtäviä investointeja, joilla pyritään turvaamaan sähköverkon toimintavarmuus ja kehittämään verkkoa. Sähkönjakelun häiriöitä pyritään lisäksi ennaltaehkäisemään siten, että verkon toimintakunnosta huolehditaan mm. huoltotoimenpiteillä ja verkonraivauksella. ESE-Verkko Oy jatkaa verkkonsa maakaapelointiasteen nostamista.

Muita riskejä ovat päästöoikeuksien riittävyys, muutokset sähkön markkinahinnassa sekä henkilöriskit. Yhtiön saamat ja edellisiltä vuosilta yli jääneet päästöoikeudet riittävät Pursialan voimalaitoksen tarvitsemaan turpeen polttomäärään, koska Pursialan kattilateknikka mahdollistaa puunkäytön aina 85 %:iin saakka. Sähkön hintariskeihin on varauduttu riskipolitiikalla.

Hallituksella tulee aina olla suunnitelma toimitusjohtajan mahdollisesta korvaamisesta. Lisäksi henkilöriskeihin on varauduttu sijaisjärjestelyin ja dokumentoimalla tietoa siten, että tieto on myös muiden saatavilla. Sijainen tekee sijastettavan työn ja tulee samalla perehdytetyksi toisen työhön käytännön kautta.

Taloudelliset riskit

Konsernin rahoitusriskeihin on varauduttu joko kiinteäkorkoisilla lainoilla tai hankkimalla lainoille suojaustuotteita. Tällä tavoin suojattuja lainoja tulee olla noin 50–80 % konsernin lainakannasta aina seuraavien 10 vuoden ajan. Muutoksia voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. ESE-konsernilla on käytössään kaupunkikonsernitiiliin liitetty limiitti, joka auttaa maksuvalmiudessa.

Hankintoihin liittyvät menettelyt ja oikeudet ilmenevät ESE-konsernin Hyvä hallintotapa -asiakirjasta. Siinä on määritelty myös lähipiiriliiketoiminnan valvonta, sopimusten laadinta, omaisuuden hallinnointi, kirjanpidon ja maksuliikenteen järjestäminen sekä sisäinen valvonta ja tarkastus. ESE-konsernissa ulkopuolisen toimijan suorittamaa sisäistä tarkastustoimintaa.

Vahinkoriskit

Konsernissa on tunnistettu seuraavat vahinkoriskit: omaisuusvahinkoriskit, vastuuvahingot, tuotannon keskeytysriskit, ympäristövahingot, rikosvahingot ja tapaturmat. Vakuutusmäärät ja vakuutusten kattavuus tarkistetaan vuosittain.

Omaisuusvahinkoriskeihin on varauduttu omaisuusvakuutuksilla, joita ovat mm. laitosten ja irtaimiston vakuutukset sekä ajoneuvo- vakuutukset. Sähkö- ja kaukolämpöverkkoja ei ole vakuutettu.

Toiminnan vahinkojen varalta yhtiöllä on vastuuvakuutus, joka sisältää liiketoiminnan lisäksi myös toimitusjohtajan, hallituksen ja johtoryhmän vastuuvakuutukset. Yrityksellä on myös rikosvakuutus. Pursialan voimalaitoksen ja Tikkalan tuotantojen mahdollisen keskeytyksen varalta on keskeytysvakuutus.

Ympäristövahinkoihin on varauduttu mm. ympäristövahinkovakuutuksiin sekä valitsemalla vähäpäästöisiä polttoaineita, parantamalla tulipalotilanteiden toimintavalmiuksia ja vaihtamalla sähköverkkoon ympäristöstävällisiä muuntajia.

Työtaturmia pyritään ehkäisemään järjestämällä työturvallisuuskoulutusta koko henkilöstölle ja lisäämällä näin tietoisuutta turvalisista työtavoista. Työturvallisuuden kehittymistä seurataan yhtiön mittareista laaditun työturvallisuusindeksin avulla. Lisäksi yhtiössä järjestetään säännöllisesti ensiapukoulutusta ja turvavartteja sekä ylläpidetään työturvallisuuskortteja. Työtaturmien varalta henkilöstöllä on lakisääteinen tapaturmavakuutus ja matkavakuutus työmatkoille. Henkilöstölle on otettu myös vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
ESEn venäjätoimintojen riskien vähentäminen	3/2022		ESE	Mikkelin kaupunki
Energiaselvitys	12/2022		Mikkelin kaupunki	ESE

6.2 Etelä-Savon Koulutus Oy

Omistus: 62,5 %

Toimiala:

Yhtiön toimialana on ylläpitää kulloinkin voimassa olevassa lainsäädännössä tarkoitettua ammatillista koulutusta sekä lukiokoulutusta (vaihtoehtoisesti toisen asteen koulutusta) sille toimiluvassa/järjestämisluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Yhtiö voi harjoittaa myös toimialansa puitteissa muuta koulutustoimintaa. Lisäksi yhtiö järjestää toisen asteen koulutuksen tasoista aikuis-koulutusta sekä koulutustaan tukevaa palvelu-, majoitus-, ravintola-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä käydä niillä kauppaa ja vuokrata niitä sekä vastaanottaa avustuksia ja lahjoituksia.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Vuoteen 2023 mennessä valtionosuusrahoituksen arvellaan pienentyvän noin 1,5 miljoonaa euroa kertaluonteisten tulevaisuusinvestointien päättyessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on lisäksi mahdollisesti muuttamassa rahoitusta siten, että jatkuva oppiminen ja laajennettu oppivelvollisuus laitetaan eri rahoituskoreihin. Tämä saattaa vaikuttaa rahoitukseen heikentävästi.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Taloudellinen tulos Etelä-Savon Koulutus Oy:ssa on noin 250.000 € positiivinen ja mahdollistaa kehittämisen. Henkilöstömäärä yli 300. Uusia yrityksiä alueelle yhteistyössä Miksein ja muiden toimijoiden kanssa.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Oppivelvollisuuden laajenemisen mukaiset toiminnot on otettu täysimääräisesti käyttöön. Tuva-koulutus (tutkintokoulutukseen valmentava) käynnistetään Mikkelin seutukunnalla Esedu koulutuksenjärjestäjänä ja Pieksämäellä tuetaan kaupungin järjestämisluvan alla yhteistyössä toimintaa	KTK-indikaattorit ohjelman mukaan (kouluterveyskysely)
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Eri hankkeet sekä yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat. Opiskelijajyhdistyksen toiminta. Moniammatillinen verkostotyö.	Tavoitteet ja mittarit keskeyttämisen tasolle, työllistymiselle ja jatko-opinnoille Esedun sitovissa tavoitteissa

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Opiskelijoiden turvallisuuden tukeminen opintojen aikana	KTK-indikaattorit ohjelman mukaan

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Resurssitehokkuus	Vastuullinen ja aluekehitystä tukeva ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen käyttö	100 % valtionosuusrahoituksen käyttö
	Tilojen käytön tehostaminen synergiaa lisäämällä	Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Saavutettavuus	eEsedu saavutettava yrityksille ja opiskelijoille	Verkko-opetus laajenee

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Valtionosuusrahoituksen tehokas käyttö ammatillisessa koulutuksessa	Ammatillisen koulutuksen rahoitusindikaattorit
	Koulutussopimusten ja oppisopimusten kohdentaminen työllistymisen tueksi	Koulutus- ja oppisopimukset noin 40 % opiskelijavuosista
	Työelämäfoorumien toiminnan uudistaminen	Uudenlainen toimintamalli 2022

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämisspalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	KasvuEsedu Oy:n tarjoamat kehittämis- ja koulutuspalvelut, osaamistarvekartoitukset. Elinvoimayhteistyö kaupungin kanssa	KasvuEsedu Oy:n liikevaihto ja muut mittarit Esedun tavoitteissa

Työllisydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Osaavan työvoiman varmistaminen	Kuntakokeiluun osallistuminen	Yksi Esedun uraohjaaja kuntakokeilun käytössä
	Osallistuminen työllisyyttä tukeviin hankkeisiin	Yhteistyö kaikkien alueen työllisyyttä tukevien toimijoiden kanssa
	Kiinteä yhteistyö TE-palveluiden kanssa	Neuvottelukunnat ja kuukausineuvottelut

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	29 810	29 958	29 958	28 679
Tilikauden voitto/tappio	1 710	410	545	272
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	1 845	661	1 155	1 200
Ulkoinen velka	5 803	5 500	5 500	5 500
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	3 000	3 000	3 000	3 000
Omavaraisuusaste	59,21 %	62 %	63 %	64 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	323	345	330	325
vakituinen, kpl	286	291	288	290
määräaikainen, kpl	37	54	42	35

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Keskeisimmät riskit ovat opiskelijavuosimäärän väheneminen, KasvuEsedun myynnin laskun jatkuminen ja osaavan työvoiman saatavuuden heikkeneminen. Varautumisena osaamisen vahvistaminen, aikaan ja paikkaan sitomattoman osaamisen kehittämisen lisääminen ja vaikuttavuudella markkinointi. Pandemian jatkuminen ja hybridimallin käyttöönotto.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistumisen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Selvitys toisen asteen koulutuksen tulevaisuudesta	2024		Esedu	Mikkelin kaupunki, Pieksämäen kaupunki, toisen asteen koulutuksen tarjoajat

6.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy

Omistus: 100%

Toimiala: Kiinteistöjen hallinta, vuokraaminen, ylläpito ja investoinnit.

Naistinki on 100% omistaja Kiinteistö Oy Kyyhkylässä ja Kiinteistö Oy Jääkärintähti 31 (TUMA). Lisäksi yhtiöllä on useita osuomistuksia mm. Kiinteistö Oy Teknograanissa, Kiinteistö Oy Kuvernööristä, Kiinteistö Oy Mikkelin Torikioskissa ja Mikkelin jäähalli Oy:ssä. Kyyhkylän ja Jääkärintähtien luvut eivät sisälly kokonaisuudessaan tähän raporttiin.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Yleinen yritysilmapiiri sekä valtakunnallisesti, että Mikkelissä on säilynyt heikohkona. Vuosien 2020-2021 toimintaa leimannut korona on helpottamassa ja odotus on, että sillä ei olisi enää vaikutusta yhtiöön ja siten toimintaan. Kuitenkin on odotettavissa, että kahden vuoden aikana osalla yrityksistä työnteon toimintamallit ovat muuttuneet ja etenkin toimistotilan ylitarjonta tulee jatkumaan runsaana.

Lisäksi julkisen sektorin tiivistämistoimenpiteet ovat karsineet asiakaskuntaa. Naistingin julkisvuokralaiset ovat vähentyneet paljon ja odotettavissa ei ole suuria asiakaspoistumia siltä osin. Tosin mahdollinen Mikseihin muutto TUMASTA tulee vaikeuttamaan toimistotilamarkkinaa, kun odotettavissa on, että myös Kampuskiinteistöiden lähivuodet ennustavat tilojen vapautumisia juuri samalle alueelle.

Sijoittajien kiinnostus toimitilarakentamista kohtaan Mikkelin seudulla on heikko. Institutionaaliset sijoittajat eivät ole kiinnostuneita sijoittamisesta muihin kuin suuriin kasvukeskuksiin, joissa arvonnousu on mahdollista ja riskit pienemmät. Uusien hankkeiden käynnistyminen Mikkelin seudulla edellyttää kaupunkikonsernin aktiivisuutta kannattavien hankkeiden kehittäjänä. Naistingin rooli paikallisena elinkeinopoliittikan tekijänä vahvistuu.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Kiinteistökehitys Naistinki Oy:n strategiset tavoitteet ovat talouden vahvistaminen edelleen ja käynnissä olevien saneerauksien ja uudisrakennushankkeiden läpivieminen taloudellisesti kannattavasti Mikkelin elinkeinoelämää virkistäen.

Suuren kokoluokan elinkeinoinvestointeja ei ole näköpiirissä, mutta tarve painottuu 500-1500m² hallitiloihin, joiden tuotanto ”korvamerkitsemättömänä” käynnistettäneen vuonna 2022.

Yhtiön nykyisen kiinteistöomaisuuden korjausvelkaa tulee edelleen pienentää sekä ennakoita kiinteistöjen teknistä uudistamistarvetta.

Investoinnit vuonna 2022 tulevat jäämään pienemmiksi usean tiiviin investointivuoden tasosta. Keskiarvoinvestointisummana Naistingilla on ollut n. 5M€ vuodessa. Vuoden 2022 investoinnit lienevät maksimissaan n. 3M€. Toisaalta Naistingin on oltava tarpeen mukaan ketterä ja nopea hankkeiden käynnistämässä, jolloin vuoden 2022 investointiohjelmaan ehtisi vielä syntymään uusia kannattavia hankkeita.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	KOy Tietotalokorttelin toimintaedellytysten turvaaminen (useita kansalaisjärjestöjä)	Kiinteistöjen pitäminen toimivina

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Kiinteistöiden energiatehokkuuden parantaminen	Energiankäytön väheneminen

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun edistäminen	Kyyhkylän matkailullisten toimintaedellytysten turvaaminen	Kiinteistöjen pitäminen matkailullisesti toimivina
	Kenkäveron matkailullisten toimintaedellytysten turvaaminen	Kiinteistöjen pitäminen matkailullisesti toimivina
Resurssitehokkuus	Rakennuttamis- ja purkutoiminnassa kiertotalouden huomiominen	Sekäjätteen määrän väheneminen

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Memory Campus -kehittämislusta	Sanomalehtivaraston uudistaminen ja Kansalliskirjaston toimintaedellytysten turvaaminen	Kansalliskirjaston toiminta säilyy ja kehittyy
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	TUMAn pitäminen toiminnallisesti LUTn tarpeita vastaavana	LUTin toiminta säilyy
	KOy tietotaitokorttelin pitäminen toiminnallisesti korkeakoulujen tarpeita vastaavana	Toiminta säilyy

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Aktiivinen toimitilavuokraaminen	Vapaiden tilojen määrä

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Oma toiminta tukee kaupunkistrategiaa	Toimenpiteet strategian mukaisia
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Kaupunkimarkkinoinnissa mukana	Näkyvyys
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Oma laadukas toiminta	Asiakaspalaute hyvää

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	5 529	5 500	5650	5700
Tilikauden voitto/tappio	310	450	200	100*
Osinko	310	400	400	400
Investoinnit	2 500	2 000	2 000	3 000
Ulkoisen velka	22 449	22 500	22 500	22 500
Sisäinen velka	3 752	3 000	3 000	5 000
Konsernitilin limiitti	2 000	2 000	2 000	2 000
Omavaraisuusaste	23,8 %	28 %	28 %	26 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	7	7	7	7
vakituinen, kpl	7	7	7	7
määräaikainen, kpl	0	0	0	0

*Purkukiinteistöjen vaikutus

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Suurimpia yhtiön toimintaan liittyviä riskejä on yleisen taloudellisen tilanteen mahdollistavien yritysten eli vuokralaisten talousongelmat, jolloin vuokrasaattavat voivat kasvaa ja tilojen vuokraaminen hidastua sekä vuokrataso laskea. Riskinä on, että yhtiön vuokratuloista merkittävä osa on muutaman sellaisen ison teollisuus- ja toimistoyrityksen vuokria, joiden tiloille olisi vaikeata löytää uutta käyttöä (etenkin toimistotilat). Tämä on tarkasteltava huolella kaikissa uusissa investoinneissa. Toisaalta kaikki n. 100 vuokralaista ovat hyvin erityyppisiä yrityksiä teollisista, kaupallisista ja konsulttialan yrityksistä julkihallinnon toimijoihin, mikä tasaa mahdollisia ongelmia tilojen vuokraamisessa. Vuokrasopimusten kestoja on pyritty pidentämään 5-10 vuoden sopimuksiksi, joilla on riskiä pienentävä vaikutus.

Yhtiöllä on merkittävä määrä pitkäaikaisia lainoja, jolloin korkokannan mahdollinen nopea nousu aiheuttaisi ongelmia yhtiön tulokselle. Osa lainoista on suojattu korkojen nousua vastaan kiinteäkorkoisilla lainoilla ja osa koroista sidottu vuokran suuruuteen, jolloin korkovastuu on asiakkaalla. Toisaalta yhtiön pääomarakenne on suhteellisen vahva, jolloin tase kestää myös joitakin tappiollisia vuosia. Vuosittaisen voiton maksaminen osinkoina, jopa lainarahalla, ei tervehdytä yhtiön omaa pääomaa osaltaan.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistumisen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Resurssien ja osaamisen yhteiskäyttö konsernissa	2019>	Onnistumiseksi vaaditaan ymmärtäminen ja hyväksyntä koko konsernissa	Naistinki	Emo ja konserniyh-tiöt
Teollisuustilakapasiteetin lisääminen	2022->	Tarkasteltava samalla nykyisten tilojen riskiä	Naistinki	Emo, yritykset
Purkukiinteistöiden hallinta	2022->	Yhtiön tuloksen ja rahoituksen varmistaminen	Naistinki	

6.4 Metsäsairila Oy

Omistus: 100 %

Toimiala: jätehuolto ja kierrätys

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Jäte- ja hankintalakiin uudistus vaikuttaa alan kehitykseen kuntayhtiöissä. Lakiuudistukset rajoittavat kuntayhtiöiden toimintamahdollisuuksia vapailla markkinoilla. Liikevaihtoa ja tuottoa ei voi saada tulevaisuudessa samalla tavalla yritys-jätteistä kuin aikaisemmin. Kuntien jätehuoltoyritykset ovat varautuneet markkinoilla oloon muualla Suomessa siten, että ovat perustaneet erillisen markkinaehtoisen jätehuoltoyrityksen. Menettely mahdollistaa, että voidaan palvella parhaiten paikallisia yrityksiä jätehuollon ja kiertotalouden osalta.

Uusi jätelaki astui voimaan 19.7.2021. Uusi jätelaki velvoittaa jätealan toimijat erilliskeräämään ja kierrättämään jätteitä nykyistä tehokkaammin. Parhaiten tämä onnistuu optimoimalla kokonaisuus, jolloin tarkastellaan koko ketju jätteiden keruuastioista alkaen, logistiikkaan, lajitteluun ja hyötykäyttöihin. Olennaisia muutoksia uudessa laissa ovat mm. biojätteen, pienmetallijätteen ja pakkausjätteiden kuljetuksien siirtyminen kunnan vastuulle kiinteistöiltä niissä kunnissa, joissa jätteiden kuljetus on nykyisin asuinkiinteistön haltijalla. Kuntien vastuulle tulee uutena myös tekstiilijätteen erilliskeräys. Uudistusten tavoitteena on, että vuonna 2025 Suomessa tulee kierrättää yhdyskuntajätteestä 55 prosenttia ja vuonna 2035 65 prosenttia.

Jätteidenkuljetus on siirtynyt ja siirtyy yhä enenevässä määrin liikennebiokaasun käyttöön eri puolilla Suomea. Tämä mahdollistaa ympäristöystävällisen ja paikallisesti jätteistä tuotetun liikennepolttoaineen käytön.

Digitalisaation merkitys tulee korotustaan kierto- ja biotalouden kehityksessä lähivuosina. Digitalisaatio mahdollista uusien asiakaslähtöisesti suunniteltujen tuotteiden ja palvelujen toteuttamisen.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Metsäsairila Oy:n strategiassa on määritelty keskeisiä painopistealueita.

1. Lajittelu ja kierrätyksen lisääminen eri jätemateriaaleille. Sekajäte hyödynnetään 100 % energiana. Erilliskerätyt hyötyjätteet materiaalina. Biojätteen erilliskeräyksen kehittäminen.
2. Päästöjen vähentäminen kuljetuksissa, käyttäen jätteistä tuotettua liikennebiokaasua. Haja-asutuksen jätteenkuljetusten urakka on toiminut biokaasulla vuodesta 2020 alkaen. Tavoitteena on lisätä biokaasun käyttöä vuonna 2022 jätteiden kuljettamisessa ja jätehuoltopalveluiden järjestämiseen liittyvissä kuljetuksissa.
3. Uusi heinäkuussa 2021 voimaan astunut jätelaki velvoittaa kunnat aloittamaan tekstiilijätteen erilliskeräyksen vuoden 2023 alusta alkaen. Tavoitteena on vuoden 2022 aikana tutkia tekstiilien keräykseen liittyviä haasteita ja kehittää ratkaisuja, joita hyödyntämällä

tekstiin laatu saadaan pysymään hyvänä jatkokäsittelyä varten. Teknisten ratkaisujen lisäksi pyritään luomaan mahdollisuuksia uuden paikallisen liiketoiminnan syntymistä tekstiilin lajitteluun ja hyötykäyttöön liittyen EcoSairilassa

4. Heinäkuussa 2021 voimaan astuneen uuden jätelain myötä bio- ja pakkausjätteiden (muovi, metalli, kartonki, lasi) kuljetus siirtyy kunnan vastuulle. Sekajätteen osalta kunta voi päättää vastaako kuljetuksista jatkossa kiinteistön haltija vai kunta. Mikkelissä jätehuoltoviranomainen valmistelee päätöksentekoa ja suoritti asiassa kuulemisen 1.8-30.9.2021. Tavoitteena on valmistella kilpailutuksia vuoden 2022 aikana niin, että kaupungin kilpailuttamat kuljetukset alkavat siirtymäaikaan mukaisessa aikataulussa.

5. Selvitys eri vaihtoehtoista tarjota markkinaehtoisia jätehuollon ja kiertotalouden palveluita TSV-sopimusten päätyttyä vuonna 2022. Tavoitteena saada selvitystyö valmiiksi vuoden 2021 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen.

OHJELMAKORTIT

1. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Biokaasun käytön lisääminen jätekuljetuksissa ja jätehuoltopalvelujen järjestämiseen liittyvissä kuljetuksissa.	Metsäsairilan kuorma-, paketti- ja henkilöautot kulkevat biokaasulla vuonna 2022

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Resurssitehokkuus	Materiaalia ohjataan hyötykäyttöön, sekajäte	sekajäte 100 % energiaksi
	Materiaalia ohjataan hyötykäyttöön, biojäte	biojäte 100 % biokaasun tuotantoon vuonna 2022

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Palvelujen digitalisointi	Uuden vaakajärjestelmän käyttöönottoaminen lajittelu- ja kierrätyskeskuksella	Uusi vaakajärjestelmä otettu käyttöön vuoden 2022 aikana

2. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
EcoSairila -kehittämisalusta	Metsäsairila on aktiivisesti mukana EcoSairilan kehittämisessä.	Demonstraatioympäristön rakentaminen kiertotalouden sivuainevirroille EcoSairilassa vuoden 2022 aikana

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	6 568	6 840	7850	7500
Tilikauden voitto/tappio	505	307	938	700
Osinko	500	450	450	500
Investoinnit	780	500	640	800
Ulkoisen velka	6 194	6 100	6100	6100
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	500	500	500	500
Omavaraisuusaste	57 %	56 %	56 %	56 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	21	21	24	25
vakituinen, kpl	20	20	21	22
määräaikainen, kpl	1	1	3	3

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Jätehuolto on määritelty kokonaisuudessaan yhteiskunnan kannalta kriittiseksi toimialaksi. Poikkeustilanteissa kunnat ovat velvollisia hoitamaan jätehuollon alueellaan. Poikkeustilanteita varten on jätehuoltoviranomaisen toimesta tehty varautumissuunnitelma.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Valmistellaan siirtymistä kunnan järjestämisvastuulla olevien jätteiden kuljettamisen osalta kaksoisjärjestelmästä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.	2022		Jätehuoltoviranomaisen, kaupunkikehitysjohtaja	Metsäsairila
Selvitys Bioenergiatuotannon ja jakelun keskittämisestä yhteen yhtiöön	2022		Metsäsairila toimitusjohtaja, Etelä-Savon Energian toimitusjohtaja	

6.5 Mikalo Oy

Omistus: 100 %

Toimiala: Asuntojen vuokraus. Yhtiö on perustettu sosiaalista vuokraustoimintaa harjoittavaksi, joka vuokraa asuntoja arava- ja kortukilakien edellyttämien käyttö- ja luovutusrajoitusten mukaisesti. Yhtiö hoitaa omalta osaltaan kunnan asunto- ja aluepoliittisen veloitteen, jossa kunnan on luotava alueelleen yleiset edellytykset asunto-olojen kehittymiselle sekä järjestää kohtuulliset asumisolot.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Alueen väestökehityksen muutos jatkuu; väestö sekä ikääntyy että vähenee. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisääntyy, jolloin isoja asuntoja tarvitaan aikaisempaa vähemmän. Ihmiset muuttavat keskustaajamiin ja niiden läheisyyteen. Asuntojen kysyntä kohdistuu alueille, joissa palvelut ovat toimivia tai niitä on tarjolla. Väestö ei vähene muuttotappioalueilla pelkästään syrjäseuduilta vaan se koettelee myös pienempiä kaupunkiseutuja. Taantuvat alueet menettävät tuottavaa työvoimaa, kun ammattitaitoinen ja nuorempi työvoima siirtyy vetovoimaisiin kasvukeskuksiin. Alueelle jää ikääntyvä väestö, jonka suhteellinen osuus väestöpohjasta kasvaa hyvin merkittävästi. Erityisesti kerrostaloalueet menettävät kilpailukykyään asuntomarkkinoilla, mikä heijastuu myös vuokra-asuntojen kysyntään.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Asuntojen kysyntään vastataan parhaalla mahdollisella tavalla. Tällä hetkellä yksiöitä ja pieniä kaksioita on tarjonnassa liian vähän. Asuntojen sijainnilla on entistä suurempi merkitys.

Käyttöastetavoitteena on yli 92 %. Vuosittain tehtävän asukastyytyväisyyden kriteerien painotetun keskiarvon tavoite on vähintään 4,0 yläpuolella.

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Käyttöaste	93	92	toteutunut/tavoite
Asukastyytyväisyys	4,05	4,00	kyselyn tulos

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Asuntoja asunnottomille ja vähävaraisille. Asunnottomien määrää pyritään vähentämään. Asunnottomuutta esiintyy mutta kokonaismäärä ei ole tiedossa	Ns. sosiaalisen asuttamisen veloitteen täyttäminen.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Asukastoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen sekä toiminnan kehittäminen.	Toimivien toimikuntien määrän kasvattaminen. Nykyisin 10 toimikuntaa ja 2 yhdyshenkilöä.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Asukastoimikuntien toiminnallisuuden tukeminen	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästöratkaisut	VAETS, Kiinteistöalan energiatehokkuussopimus 2017–2025 jakautuu kahteen toiminta-alueeseen: vuokra-asuinkiinteistöihin (VAETS) ja toimitilakiinteistöihin (TETS).

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	ESSOTE yhteistyö	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	ESSOTE yhteistyö	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Sähköautojen latauspisteiden lisääminen
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus Kiinteistöjen kunnon seuranta	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomioiminen kiinteistöjen ylläpidossa.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Palvelujen digitalisointi	Asukkaiden internetliittymät Sähköisten palvelujen kehittäminen. Liittymät jokaisen asuntoon, jos se on kustannusteknisesti mahdollista.	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella. Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Elinkaarimallin ohjauksessa oleva rakentamisen suunnittelu	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Koulutussuunnitelmien laadinta	Koulutussuunnitelmien toteutuminen
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Oppisopimukset Perus- ja ammattitutkinnot Täydennyskoulutukset	Opintosuoritusten lukumäärä

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö kehitysyritys Miksein kanssa	City Loops -hanke (kiertotalouden kehittäminen) Hankintayhteistyö

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa Etätyö	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen ja yhteisen näkyvyyden lisääminen

Työllisyydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Osaavan työvoiman varmistaminen	Koulutussuunnitelmat. Oppisopimukset.	Työharjoittelupaikat

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Kaupunkikonsernin ja emokaupungin väliseen markkinointiyhteistyöhön osallistuminen	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entistään kaupungin viestinnän kanssa
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entistään kaupungin viestinnän kanssa

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	22 173	22 100	22 100	22 100
Tilikauden voitto/tappio	33	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	4 125	1 300	600	3000
Ulkoinen velka	55 670	50 491	50 520	47 845
Sisäinen velka	4 063	3 752	3 709	3 482
Konsernitilin limiitti	0	0	0	0
Omavaraisuusaste	33 %	33	34	34
Henkilöstö yhteensä, kpl	79	81	81	76
vakituinen, kpl	65	75	71	67
määräaikainen, kpl	14	6	10	9

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Yhtiön toimialan merkittävin riski on käyttöasteen heikkeneminen.

Kaupungin väkiluvun väheneminen ja vuokratason nouseminen yli markkinatason, josta on seurauksena asuntojen vajaakäyttö.

1. Yhtiön toimiva johto valvoo asetettujen tavoitteiden ja budjettien toteutumista.
2. Mikalo Oy:ssä toimiva johto arvioi säännöllisesti liiketoiminnan riskejä. Arvioinnissa tarkastellaan riskien mahdollista realisoitumista ja päätetään suunnitelmista, kuinka niihin varaudutaan tai reagoidaan.
3. Yhtiö hankkii tai myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.
4. Yhtiön toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täyttymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskien hallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Yhteistyö MOAS ja ASO	2022	Yhteistyötä MOAS:n ja ASO kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailutuksen ym. kautta. Sopimuksilla varmistetut yhtäläiset toimintatavat	Mikalo Oy	MOAS, ASO
Yhteistyö MIKSEI ja Naistinki	2022	Yhteistyötä MIKSEI ja Naistinki kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailutuksen ym. kautta.	Mikalo	MIKSEI ja Naistinki
Kiinteistöjen myynti/purku	2022	Vajaakäyttöisistä on päästävä eroon	Mikalo Oy	Omistajaohjaus, MKP
Kortteli 8. Kohde on Mikalo Oy:n ja ESSOTE:n yhteistyöhanke, jossa rakennetaan palveluasuntoja sekä normaaleja vuokra-asuntoja sisältävä kiinteistö.	2022	Suunnittelu meneillään	Mikalo ja ESSOTE	ESSOTE

6.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy

Omistus: 100 %

Toimiala: Asuminen

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Alueen väestökehityksen muutos jatkuu; väestö sekä ikääntyy että vähenee. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisääntyy, jolloin isoja asuntoja tarvitaan aikaisempaa vähemmän. Ihmiset muuttavat keskustaajamiin ja niiden läheisyyteen. Asuntojen kysyntä kohdistuu alueille, joissa palvelut ovat toimivia tai niitä on tarjolla. Väestö ei vähene muuttotappioalueilla pelkästään syrjäseuduilta vaan se koettelee myös pienempiä kaupunkiseutuja. Asuntojen sijainti heijastuu myös asumisoikeusasuntojen kysyntään.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Asumisoikeusasumisen tunnettuutta lisätään. Asuntojen sijainnilla on entistä suurempi merkitys ja on osoittautunut, että yksioita ja pieniä kaksioita on tarjonnassa liian vähän.

Käyttöastetavoitteena on yli 93 %.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Aktivoidaan asukastoimintaa	Asukastoimikunta jokaiseen kustannuspaikkaan

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Asukastoimikuntien toiminnallisuuden ylläpitäminen	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Sähköautojen latauspisteiden lisääminen
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus Kiinteistöjen kunnon seuranta	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomioiminen kiinteistöjen ylläpidossa
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energiakulutuksen minimoiminen

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Palvelujen digitalisointi	Asukkaiden internetliittymät Sähköisten palvelujen kehittäminen	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella. Liittymät jokaisen asuntoon, jos se on kustannusteknisesti mahdollista Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Elinkaarimallin ohjauksessa oleva rakentamisen suunnittelu	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö kehitysyrityksiä Miksein kanssa	City Loops -hanke (kierotalouden kehittäminen) Hankintayhteistyö

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa Etätyö	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen ja yhteisen näkyvyyden lisääminen

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa. Laadukkaat ASO-asunnot.	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entistään kaupungin viestinnän kanssa.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	1 780	1 864	1 852	1 905
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	1 470	0	0	0
Ulkoinen velka	9 432	8 603	8 357	7 356
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0	0
Omavaraisuusaste	18,4	14	14	14
Henkilöstö yhteensä, kpl	0	0	0	0
vakituinen, kpl		0	0	0
määräaikainen, kpl		0	0	0

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Yhtiön toimialan merkittävin riski on asumismuodon heikko tunnettuus ja siten käyttöasteen heikkeneminen. Lähitulevaisuuden haasteena on lähinnä asuinrakennusten heikko kunto, korjausvelka ja käyttöaste.

Kaupungin väkiluvun väheneminen ja vastiketason nouseminen yli markkinatason, josta on seurauksena asuntojen vajaakäyttö. Edellä mainittu aiheuttaa määrärahojen riittämättömyyden asuntojen kunnostamiseen ja sitä kautta edelleen korjausvelan kasvamisen.

1. Yhtiön toimiva johto valvoo asetettujen tavoitteiden ja budjettien toteutumista.

2. Mikkelin Asumisoikeus Oy:ssä toimiva johto arvioi säännöllisesti liiketoiminnan riskejä. Arvioinnissa tarkastellaan riskien mahdollista realisoitumista ja päätetään suunnitelmista, kuinka niihin varaudutaan tai reagoidaan.

3. Yhtiö hankkii tai myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.

4. Yhtiön toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täyttymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskien hallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistumisen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Asumisen yhtiöiden yhteisen strategian päivittäminen	2022		Yhtiön hallitus	Mikalo, MOAS
Kaupungin asumisoikeusyhtiön vahvempi kytkeytyminen muiden asumiseen liittyvien yhtiöiden kokonaisuuteen	2022		Yhtiön hallitus	Mikalo, MOAS

6.7 Mikkelin Jäähalli Oy

Omistus: suora omistus 74,88 %, konsernin omistus 89,10 %

Toimiala: Kiinteistöliiketoiminta jääurheilua varten

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Ei merkittäviä ennakoitavia muutoksia. Kalevankankaan yhteistoiminnan lisääntyminen.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Jäähalli säilyttää asemansa Mikkelin jääliikunnan aktiivisena ja tuloksellisena toimijana.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Jäähalli Oy toimii monipuolisen kansalaisaktiivisuuden keskuksena	Hallissa on edellytykset toimia

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Jäähalli Oy toimii monipuolisen kansalaisaktiivisuuden keskuksena	Hallissa on edellytykset toimia

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Jäähalli Oy toimii turvallisenä liikuntapaikkana	Hallissa on edellytykset toimia turvallisesti

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun edistäminen	Osana Kalevankankaan ulkoilukeskittymää osaltaan toimia siten, että yhteistyö lisääntyy ja sitä kautta liikuntamatkailullinen toiminta lisääntyy	Kalevankankaan toiminnan määrä
Resurssitehokkuus	Alueen toimintaa kehitetään yhteistyön suuntaan ja saavutetaan kustannustehokkuutta	Resurssien käyttö, ihmiset, energia

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kalevankangas -kehittämislusta	Jäähalli Oy osaltaan edesauttaa alueen kehittymistä ja käytön monipuolistumista	Kasvava toiminta

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Kalevankankaan kokonaisuuden esille-tuonti osaltaan	Kasvava toiminta

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Toimiminen osaltaan strategiaa tukevasti	Strategian mukaiset toimenpiteet
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Jäähalli on toimiva ja tunnettu liikunta-paikka	Tunnettuus kasvaa

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	723	660	688	680
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	30	40	20	100
Ulkoisen velka	7 167	6 900	6 900	6 700
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0	0
Omavaraisuusaste	31 %	32,1 %	32 %	33 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	0	0	0	0
vakituinen, kpl	0	0	0	0
määräaikainen, kpl	0	0	0	0

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Jäähallin käytön estyminen koronarajoitusten tms. vuoksi. Riski on lähinnä toiminnallinen, jolloin rahoituksellinen riski tulee mahdollisesti vuokralais- ja osakastoiminnasta.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitava	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kalevankankaan toiminnan tiivistäminen ja yhteistyö	2022		Konserni	Stadiumi, Ravirata

6.8 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy

Omistus: 80,65 %

Toimiala: Liiketoiminnan ja matkailun kehitys

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Yrityskentässä koronan vaikutuksiin liittyy edelleen epävarmuutta. Pandemian vaikutukset näkyvät eri toimialoilla hyvin eri tavoin. Notkahduksen jälkeistä kasvua jarruttavat mm. työvoiman saatavuus, komponenttipula ja kustannusten nousu. Elpymisrahoitusta ohjataan EU:n ja valtion taholta vihreään siirtymään, digitalisaatioon, työllisyyden ja osaamistason nostamiseen sekä sote-alojen uudistamiseen. Näillä linjauksilla on vaikutusta kehittämistoimien suuntaamiseen tulevina vuosina. Odotettavissa on ympäristövastuullisuuden ja vähähiilisyiden merkityksen kasvua, monipaikkaisen työn ja asumisen lisääntymistä sekä laajasti ottaen digitaalisten palveluiden kysynnän kasvua. Matkailussa kotimaan kohteiden kysyntä, erityisesti Saimaan seudulla on kasvanut, minkä odotetaan myös jatkuvan. Ulkomaisen matkailun arvioidaan piristyvän rajoitusten purkamisen myötä.

Tulostavoitteet vuonna 2022

MikseiMikkelillä on kolme strategista tavoitetta:

- Kehittää toimintaympäristöä, uudistaa yritystoimintaa sekä hyödyntää alueen ulkopuolista rahoitusta
- Kasvattaa Mikkelin vetovoimaa yritysten, työvoiman ja matkailijoiden näkökulmasta
- Rakentaa toimijana ja kumppanina verkostoja, tuottaa asiakaslähtöisiä, tunnettuja ja tuloksellisia yrityspalveluja

Kuhunkin liittyy mittareita ja tavoitteita, jotka on sijoitettu alla oleviin ohjelmakortteihin. Kehittämisalustoihin on näiden lisäksi määritelty omia mittareita.

Kaupunginvaltuuston hyväksymät tulostavoitteet vuosille 2019-2021 määriteltiin MikseiMikkelin ja kaupungin väliseen kumppanus-sopimukseen vuonna 2018. Vuodelle 2022 tavoitteet on johdettu vuoden 2021 tulostenusteesta ja ne on käsitelty yhtiön hallituksessa 22.10.2021.

OHJELMAKORTIT

1. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
EcoSairila -kehittämisalusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintojaan alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 14 kpl
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat
	TKI-toiminnan edistäminen	TKI-resurssit
Memory Campus -kehittämisalusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintojaan alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 4 kpl
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat
	TKI-toiminnan edistäminen	TKI-resurssit

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Yritysten houkuttelu sijoittamaan Mikkelin seudulle	sijoittuneiden yritysten määrä, 14 kpl	
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Uusien asiakkuuksien hankinta	Asiakkuuksien määrä, 1500 kpl	
	Tilaisuuksien järjestäminen	Tilaisuuksien/osallistujien määrä, 175 kpl/3500 hlöä	
	Yritysten neuvonta- ja kehittämispalvelut		Asiakastytyväisyys, 4/5
			Uudet työpaikat, 300 kpl
	Yritysten kehityshankkeet, 100 kpl		
	Yritysten perustamisneuvonta	Uudet yritykset, 120 kpl	

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympäri- vuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittä- minen	Pitkäjänteinen markkinointityö koti- maassa ja kansainvälisillä markkinoilla. Saimaa-brändin rakentaminen ja matkai- lun kehittämishankkeiden tehokas toteut- taminen. Vapaa-ajan asukasmarkkinointi, kehittä- minen ja Laiturilla-brändin rakentaminen. Vastuutahona matkailujohtaja/matkailu- tiimi.	Rekisteröidyt majoitusvuorokaudet, 180 000 kpl

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden li- sääminen	Kaupungin markkinointi yritysten sijoittu- miskohteena	sijoittumisvinkkien määrä
	Elinvoimamarkkinointikampanja Matkailumarkkinointikampanja	kumpikin toteutettu, vähint. 1 kpl
Tapahtumat	Kaupungin markkinointi tapahtumien jär- jestämispäikkana	tapahtumavinkkien määrä

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	5 180	4800	5400	5000
Tilikauden voitto/tappio	-0,6	0	-20	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	0	0	0	0
Ulkoinen velka	979	0	1000	1000
Sisäinen velka	1 292	0	1000	1000
Konsernitilin limiitti	1 500	1500	1500	1500
Omavaraisuusaste	12%	13 %	13 %	13 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	37	40	46	42
vakituinen, kpl	20	20	24	24
määräaikainen, kpl	17	20	22	18

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Kaupungin taloustilanteen heikentyminen edelleen ja samaan aikaan elinvoimakehityksen korostaminen ovat johtaneet tilanteeseen, jossa kehitystyöhön kohdistuvat odotukset ja resurssit eivät ole tasapainossa. Riittävien resurssien varmistaminen on tärkeää, jotta strategiset linjaukset saadaan vietyä käytäntöön. Rahoituspohjaa on onnistuttu laajentamaan mm. EU-ohjelmien avulla, mutta sillä ei voida korvata perusrahoitusta.

Hanketoimintaan liittyy rahoituksen takaisinperinnän riski. Sitä pienennetään laadukkaalla hankehallinnolla ja kustannusten tukiel-
poisuuden varmistamisella.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimen- pide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistumi- nen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Yhtiön strategian uudistami- nen	Q1/2022		MikseiMikkeli/halli- tus	kaupunki, valitut si- dosryhmät
Toimitilaratkaisu	Q12022	päätökset 2021 aikana	MikseiMikkeli	kaupunki, Naistinki

6.9 Mikkelin opiskelija-asunnot Oy

Omistus: 100 %

Toimiala: Yhtiön toimialana on vuokrata asuntoja opiskelijoille sekä itsenäistyville nuorille.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Opiskelija-asuntojen kysyntä on keskittynyt pääasiassa yksiöihin. Toinen merkittävä tekijä on asuntojen keskeinen sijainti. Solu-asuntojen kysyntä on vähäistä ja niistä tullaan luopumaan.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Eniten kysyttyjä asuntotyyppisiä, yksiöitä ja pieniä kaksioita, on tarjonnassa liian vähän. Kiinteistökanta sopeutetaan kysyntää vastaavaksi.

Käyttöastetavoitteena on yli 87 %.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Opiskelijatoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Toimikuntien määrän kasvattaminen. Asukaskokouksia pidetään vuosittain

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Opiskelijatoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästöratkaisut	VAETS, Kiinteistöalan energiatehokkuussopimus 2017-2025 jakautuu kahteen toiminta-alueeseen: vuokra-asuinkiinteistöihin (VAETS) ja toimitilakiinteistöihin (TETS).

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Asumisen yhtiöiden yhteistyö	Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Asumisen yhtiöiden yhteistyö	Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Sähköautojen latauspisteiden lisääminen.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus Kiinteistöjen kunnon seuranta	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomioiminen kiinteistöjen ylläpidossa.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Palvelujen digitalisointi	Yhtiö järjestää asukkaille internet-liittymät, jos se on kustannusteknisesti mahdollista, asukkaiden opiskeluvalmiuksien parantamiseksi sekä sähköisten palvelujemme käytön mahdollistamiseksi.	Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa. Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Elinkaarimallin ohjauksessa oleva rakentamisen suunnittelu	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Työelämän tarpeista lähtävä koulutus	Koulutussuunnitelmien laadinta	Koulutussuunnitelmien toteutuminen
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Oppisopimukset, työharjoittelu.	Opintosuoritusten lukumäärä. Harjoittelupaikkojen määrä.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö Mikalon ja MIKSEI:n kanssa	City Loops -hanke (kiertotalouden kehittäminen) Hankintayhteistyö

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen- ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa. Etätyö.	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen ja yhteisen näkyvyyden lisääminen

Työllisyydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Osaavan työvoiman varmistaminen	Koulutussuunnitelmat. Oppisopimukset.	Keskustelut oppilaitosten kanssa niin, että annetaan opiskelijoille mahdollisuuksia työharjoitteluun.

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Markkinointiyhteistyö, toivotaan kaupungin huomiota yhtiön osalta myös heidän markkinoinnissaan	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa	Markkinointi yhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	3 908	4 210	3 486	3 943
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	0	0	0	0
Ulkoinen velka	18 037	16 889	16 806	15 651
Sisäinen velka	754	710	754	684
Konsernitilin limiitti	0	0	0	0
Omavaraisuusaste	13	12	13	13
Henkilöstö yhteensä, kpl	9	12		
vakituinen, kpl	9	10	8	8
määräaikainen, kpl	0	2		

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Yhtiön toimialan merkittävin riski on käyttöasteen heikkeneminen. Asuntokannan kehittäminen kysyntää vastaavaksi.

Toimenpiteet:

1. Yhtiön toimiva johto valvoo asetettujen tavoitteiden ja budjettien toteutumista
2. Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:ssä toimiva johto arvioi säännöllisesti liiketoiminnan riskejä. Arvioinnissa tarkastellaan riskien mahdollista realisoitumista ja päätetään suunnitelmista, kuinka niihin varaudutaan tai reagoidaan. Toiminnassa ei ole ilmennyt muuta realisoitunutta riskiä kuin opiskelijoiden määrän vähenemisen myötä tapahtunut käyttöasteen aleneminen.
3. Yhtiö hankkii tai myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.
4. Yhtiön toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täytymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskien hallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajan-kohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kiinteistöjen peruskorjaukset ja purkamiset	PTS-mukaisesti	Yhteistyö Mikalon ja ASO:n kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailutuksen ym. kautta. Sopimuksilla varmistetut yhtäläiset toimintatavat	Toimitusjohtaja	Mikalo, ASO
Toiminnallisen yhteistyön tiivistäminen Mikalon kanssa	Jatkuva prosessi	Mikalon kanssa voimassa oleva isännöinti- ja manageerausopimus	Toimitusjohtaja	Mikalo
Soluasuntojen vähentäminen	Jatkuva prosessi	Asuntojen kysynnän mukainen arviointi.	Toimitusjohtaja	Mikalo

6.10 Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy

Omistus: 100 %

Toimiala: Omistaa ja hallita kiinteistöjä. Tämän lisäksi toimialana on rakennuttaa, omistaa, ylläpitää koulutus- ja opetustoiminnan, muun julkisen palvelutoiminnan, majoitustoiminnan sekä asuinhuoneistotoiminnan tarvitsemia tiloja sekä vuokrata niitä käyttäjille.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Yhtiön päävuokralainen on Etelä-Savon Koulutus Oy, joka vastaa ammatillisen opetuksen järjestämisestä. Yleinen taloudellinen tilanne saattaa vaikeutua entisestään ja valtakunnallisissa koulutusjärjestelmissä ja niiden rahoituksessa tapahtuvat muutokset vaikuttavat tilojen vuokrausasteeseen ja niiden muutostarpeisiin. Suurimmat muutokset on tehty, mutta mahdolliset lisämuutokset on syytä tiedostaa. Koulutuskäytöstä mahdollisesti vapautuvien tilojen kysyntä saattaa tulevaisuudessa olla entistä haasteellisempää. Pitkällä aikavälillä korkokannassa saattaa tapahtua nousua. Otavan alueen kehittäminen taloudellisesti kannattavaksi on haasteellinen, sekä purkutoiminnot, että korjausvelan hoitaminen vaativat investointeja, joiden kattaminen vuokratuloilla on tarkastelujakson aikana mahdotonta. Opetuksen rahoja ei voida käyttää opetuksen ulkopuolisten tilojen toimintaan.

Tulostavoitteet vuonna 2022

1. ESEDUn muutoksessa mukana eläminen ja ratkaisuiden löytäminen muuttuvan tarpeen mukaan. Tavoitteena on nollatulojen pitäminen kassan näkökulmasta. Tämä tarkoittaa tulevina vuosina kirjanpidollisen tuloksen positiivisuutta.
2. Terveellisten ja kilpailukykyisten toimitilojen ylläpitäminen ESEDUlle.
3. Otavan koulutilan tulevaisuuden ratkaiseminen.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Otavan tilojen käyttö kansalaistoimintaan	Käytettävissä olevat tilat
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Otavan alueen kulttuuriarvon säilyttäminen ja mm. museokohteiden kohtuullinen kunnossapito	Alueen erityisarvon säilyminen

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun edistäminen	Hotelli Uusikuun toiminnan saattaminen mahdollisimman hyvin Kalevankankaan kehittymistä tukevaksi	Operaattorin toiminnan turvaaminen ja kehittymisen edesauttaminen

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kalevankangas -kehittämisalusta	Hotelli Uusikuun menestyminen	Toiminta kasvaa ja kehittyy
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Kilpailukykyisten toimitilojen tarjoaminen ESEDUlle	Tyytyväinen asiakas

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Otavan yritystilat ja ESEDU:lta vapautuneet muut tilat käytettävissä	Vuokrausaste

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Omalta osaltaan toimia strategian onnistumiseksi	Strategian mukaisia toimenpiteitä
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Osallistuminen kaupungin toimenpiteisiin	Näkyvyys
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Aktiivinen ja positiivinen toiminta verkostoissa	Oman panoksen antaminen tarvittaessa

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	4 044	4 000	4 180	4 200
Tilikauden voitto/tappio	53	200	200	200
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	250	0	400	400
Ulkoisen velka	18 225	17 500	17 500	16 500
Sisäinen velka	1 233	0	0	0
Konsernitilin limiitti	1 000	1 000	1 000	1 000
Omavaraisuusaste	30 %	32 %	32 %	34 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	0	0	0	0
vakituinen, kpl	0	0	0	0
määräaikainen, kpl	0	0	0	0

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Suurimpana toimintaan liittyvänä riskinä on ammatillisessa opetuksessa mahdollisesti tapahtuvat rahoitusmuutokset sekä oppilasmäärien kehitys, mikä vaikuttaa päävuokralaisen tilatarpeeseen ja vuokrien maksukykyyn. Lisäksi riskinä on mahdollisesti vapautuvien tilojen kysyntä uusille toimijoille ja toisaalta niistä aiheutuvat kustannukset.

Otavan koulutilan kiinteistöjen alueen alhainen vuokrahintataso ja siihen liittyvät investointitarpeet aiheuttavat kustannusriskejä. Otavan koulutilan tulevaisuuden visiot eivät tule toteutumaan suunnitellusti (2014). Koulutukseen suunniteltujen tilojen muuttaminen yritysliiketoimintaan sisältää paljon nykyisten kiinteistöjen teknisiä riskejä ja nämä lisäävät investointeja. Lisäksi alueella on runsaasti mm. museoviraston suojelukohteita sekä erityiskohteita, joilla on arvonmäärityksessä ollut aivan epärealistisia arvostuksia. Valtiolta luovutettujen tilojen hankinta opetusministeriöstä tulee mahdollisesti vaikuttamaan lyhytaikaisiin menoihin korottavasti sekä aiheuttamaan investointien ja purkutoiminnan kautta pitkäaikaisia kuluvaikutuksia. Otavan tulevaisuuden hallinta ja riskien minimoiminen edellyttää alueen omistusjärjestelyiden ratkaisua.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Resurssien yhteiskäyttö	2019->	Toimii, jatkuvuus tärkeää	Naistinki	Konserni
Otavan koulutilan ratkaisut	2022	Monitahoinen haaste	Emo	MIKKO
ESEDUn tilojen pitäminen asiakaalle hyvässä kunnossa ja tarpeita vastaavia	2022	Jatkuva	MIKKO	

6.11 Mikkelin Ravirata Oy

Omistus: 75,47 %

Toimiala: ravirata

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Hevosten ja kilpailupäivien määrä laskee hieman. Vuonna 2022 alkaa toimintatukien osalta uusi notifikaatiokausi, mikä tuo epävarmuutta Veikkauksen, ministeriön ja Suomen Hippoksen kautta radoille tuleviin tukiin. Veikkauksen tuoton merkittävä lasku (jopa 30-40%) mm. tunnistautumisen ja pelihaittojen vähentämistoimien (mm. peliautomaattien vähentäminen) vuoksi voi aiheuttaa ravitaloudelle jopa 12-16M€:n tulonvähennyksen vuodesta 2024 alkaen.

Koronan vaikutus yleisötapahtumien kävijämääriin jatkossa on vaikeasti arvioitavissa.

Tulostavoitteet vuonna 2022

Mikkelin Ravirata Oy järjestää 17 ravit (+1 ravit) ja St Michel -tapahtuman 16.-17.7.2022. Koronan mahdolliset rajoitteet pyritään kääntämään positiivisiksi asioiksi. Olosuhdeinvestoinnin kasvattamista poistoista huolimatta pyritään nollatulokseen lisäämällä muuta varainhankintaa. Maksettava palkintotaso pyritään pitämään vähintään vuoden 2021 tasolla (960.000€).

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Nuorille viikoittain järjestettävät ravinuorten tapaamiset ja koulutukset/ravinuorten ohjaaja ... Toimiminen virikkeisenä yhdyskuntapalveluspaikkana	Ravinuorten jäsenmäärän lisääminen nykyisestä noin 160:sta noin +20%. Kaksi palvelunsoittajaa koko ajan raviradalla.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Ravinuorisotoiminnan esittely päiväko-deissa ja kouluissa.	Min 20 vierailua/vuosi.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Talkoo- ja seuratoimijoiden käyttö ravien tapahtumajärjestelyissä	Seuroille maksettavien korvausten määrä
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Hyvät pysäköintipaikat polkupyörille. Vuokrapyöriä suur tapahtumien kävijöille kaupungin sisäiseen liikenteeseen.	Pyöräilijämäärien kasvu tapahtumissa.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Yhteistyö alueen hevossuoratoimijoiden kanssa.	Uusia paikallisarvitoimintajärjestelyjä ja hevostapahtumia alueelle.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Maanrakennus-, valaistus-, äänentoistoinvestointi lisää alueen käyttöturvallisuutta.	Onnettomuuksien/kolareiden väheneminen tapahtumissa.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Joukkoliikenteen hyödyntäminen tapahtumissa. Järjestetyt joukkoliikennekuljetukset suur tapahtumiin. Polkupyöriä vuokrattavaksi suur tapahtumiin kaupungin sisäiseen liikenteeseen. Sähköpotkulautoja lisää suur tapahtumayleisön käyttöön.	Vähemmän yksityisautoja tapahtumassa. Enemmän hlö/auto.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Tallialueen valumavesien johtaminen imeytyskaivoihin.	Toteutetaan kesällä 2022
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Vaatimus Suomen Hippokselle ravien järjestämisestä siellä. missä ovat hevoset; Keski- ja Itä-Suomi. Paremmat opasteet raviradalle vähentää turhaa liikennöintiä	Ravipäivien suhteellinen määrä kasvaa Mikkelin raviradalla.

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Maapolitiikka	Ravirata-alueen siirtäminen kaavassa maaseutualueeksi.	Parempi hyötysuhde investointitukiin.
Matkailun edistäminen	Houkuttelevien ravitapahtumien (erityisesti St Michel) järjestäminen. Ravivieraan vierailun keston lisääminen erilaisin oheistapahtumin. Kansainvälisten vieraiden saaminen St Michel -tapahtumaan.	Lisää pohinää kaupunkiin; hotelleihin ja ravintoloihin.

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Saavutettavuus	Opastuksen parantaminen ja julkisen liikenteen järjestäminen kysynnän mukaan.	Suhteessa vähemmän yksityisautoja, enemmän hlö/auto.
Palvelujen digitalisointi	Osana Suomen Hippos ry:n ja Veikkaus Oy:n digiratkaisuissa.	Totopeli vain mobiililaitteilla.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Energiansäästö mm. olosuhdeinvestoinnin digivalaistuksen myötä. Keskeisille raviradoille suhteessa lisää raveja, mikä vähentää hevosten kuljetusmatkoja	Lisää raveja mm. Mikkeliin, jonka vaikutusalueella paljon hevosia ja sijainti keskeinen.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kalevankangas -kehittämislusta	Mukana aktiivisena toimijana Kalevankankaan uusien liiketoiminta-alueiden kehittäjänä. Mukana alueen kiinteistöhoiton yhteistyön lisäämisessä.	Menestyvä ja kehittyvä Kalevankankaan alue.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Oppisopimuskoulutus yhdessä Esedun kanssa, esim. talous, radanhoitohenkilöstö.	Yksi koulutettava/vuosi.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Yhteistyö XAMK:n ja LUT:n kanssa.	Yksi koulutusyhteistyö/vuosi.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Uutta yritystoimintaa ravirata-alueelle.	Yksi uusi yritys aloittaa 2022-2024.

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Houkuttelevat ravitapahtumat, erityisesti St Michel.	Tapahtumien kävijämäärien palauttaminen v. 2019 tasolle viimeistään vuonna 2024
Omat investoinnit matkailullisesti tärkeisiin kohteisiin sekä Invest-in	Investoinnit St Michel -tapahtuman ja sen markkinoinnin kehittämiseen.	Uusi digitaalinen markkinointikeino/vuosi.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	St Michel -ravien tunnettavuuden hyödyntäminen Etelä-Savon/Saimaan alueen matkailumarkkinoinnissa.	St Michel -ravien/ravitapahtumien mainitseminen aina kesäkauden markkinointimateriaaleissa.

Työllisyydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
TMT-maksun pienentäminen	Toteutetaan työllisyysohjelman mukaisia toimenpiteitä/työllisyyspalvelut ja edistetään ravihenkilöstön rekrytointia.	Osaavaa ravihenkilökuntaa jatkossakin.

Osaavan työvoiman varmistaminen	Yhteistyö muiden tapahtumajärjestäjien kanssa.	Osaavaa ravihenkilökuntaa jatkossakin
---------------------------------	--	---------------------------------------

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	St Michel ja muut ravit. Mukana muiden tapahtumien toteuttamisessa yhdessä Kalevankankaan ja muiden eteläsavolaisten toimijoiden kanssa.	Tapahtumien kävijämäärien palauttaminen v. 2019 tasolle viimeistään vuonna 2024
Tapahtumat	Lisää tapahtumia/kokouksia Kalevankankaalle.	Yhdessä muiden hevosalan toimijoiden kanssa pyritään raviradalle saamaan vuoden 2022 aikana myös muita hevosalan tapahtumia, joita voisivat olla esim. ratsastus-, valjakkoajo- ja työhevoskilpailut sekä erilaiset hevosalan näytökset.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2021	TS 2022
Liikevaihto	502	850	550	600
Tilikauden voitto/tappio	-27	-50	-50	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	421	0	0	50
Ulkoisen velka	641	400	400	320
Sisäinen velka	12	4	0	0
Konsernitilin limiitti	500	500	500	500
Omavaraisuusaste	63	-	-	-
Henkilöstö yhteensä, kpl	6	12	6	6
vakituinen, kpl	6	12	6	6
määräaikainen, kpl	0	0	0	0

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Tapahtumien sääriskit. Koronaepidemian jatkuminen ja epidemian vaikutukset tapahtumayleisön käyttäytymiseen. Veikkauksen tuottojen lasku.

Näihin varaudutaan mm. Kalevankankaan sisätilojen hyödyntämisellä (erityisesti jäähalli, mahdollisesti Saimaa Stadiumi).

Tapahtumien rakentaminen taloudellisesti järkeväksi rajoitetuilla yleisömäärillä.

Muiden ansaintamahdollisuuksien laajentaminen, muun varainhankinnan tehostaminen ja tarvittaessa toiminnan sopeuttaminen.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kalevankankaan alueen uusien liiketoiminta-alueiden hakeminen.	2022		toimitusjohtaja	Mikkelin kaupunki, XAMK, Saimaa Stadiumi, urheiluseurat, muut yhdistykset
Kalevankankaan kiinteistöhoidon yhteistyö	2022		toimitusjohtaja	Mikkelin jäähalli Oy, Mikkelin kaupunki, Saimaa Stadiumi

Käyttötalousosa

- Talousarvio 2022
- Toimielinten palvelusuunnitelmat, strategiset ohjelmakortit toimenpiteineen sekä sitovat määrärahat

7 Talousarvio 2022 – Mikkelin kaupunki yhteensä

1 000 euroina	Mikkeli TP 2020			Mikkeli TA 2021			Raami TA 2022			TA 2022		
	Tulot	Kulut	Tkate	Tulot	Kulut	Tkate	Tulot	Kulut	Tkate	Tulot	Kulut	Tkate
Keskusvaalilautakunta		4	-4		130	-130	95	113	-18	80	94	-14
Tarkastuslautakunta		62	-62		76	-76		101	-101		76	-76
Kaupunginvaltuusto		181	-181		229	-229		229	-229		229	-229
Konserni- ja elinvoimapaalvelut	17 755	256 264	-238 509	17 183	260 797	-243 614	17 874	272 015	-254 141	17 935	272 716	-254 781
josta muu hallinto- ja elinvoimapaalvelut	9 051	247 367	-238 316	7 836	251 473	-243 637	8 437	262 601	-254 164	8 512	263 316	-254 804
josta Essoten laskutus		210 577	-210 577		214 840	-214 840		226 317	-226 317		226 663	-226 663
josta ruoka- ja puhtauspalvelut	8 704	8 897	-193	9 347	9 324	23	9 437	9 414	23	9 423	9 400	23
Ympäristölautakunta	1 027	2 105	-1 078	1 150	2 379	-1 229	1 178	2 384	-1 206	1 178	2 397	-1 219
Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue yhteensä	6 900	105 231	-98 330	8 616	113 783	-105 167	8 294	114 152	-105 858	8 885	112 930	-104 046
Kasvatus- ja opetuslautakunta	4 942	87 157	-82 216	5 728	93 944	-88 216	4 957	93 729	-88 772	5 420	92 839	-87 419
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	1 959	18 073	-16 114	2 888	19 839	-16 951	3 337	20 423	-17 086	3 465	20 091	-16 626
Kaupunkikehityslautakunta	42 066	40 285	1 780	45 466	45 852	-386	47 566	48 756	-1 190	50 365	51 070	-705
Kaupunki yhteensä	67 748	404 131	-336 384	72 415	423 246	-350 830	75 007	437 750	-362 743	78 443	439 513	-361 071
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	6 322	5 619	703	5 718	5 695	23	5 808	5 785	23	5 931	5 908	23
Etelä-Savon pelastuslautakunta	16 739	16 229	511	17 314	16 857	458	17 619	17 162	457	17 610	17 320	290
Mikkelin Vesiliikelaitos	12 677	5 895	6 782	12 704	6 334	6 370	12 895	6 235	6 660	12 849	6 189	6 660
Liikelaitokset ja pelastus yhteensä	35 738	27 742	7 996	35 736	28 885	6 851	36 322	29 182	7 140	36 390	29 417	6 973
Mikkelin kaupunki yhteensä	103 486	431 874	-328 388	108 152	452 131	-343 979	111 329	466 932	-355 603	114 833	468 930	-354 098

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovat erät

(liikelaitosten ja taseyksikön sitovat tavoitteet talousarviokirjan kohdassa 9)

8 Toimielinten palvelusuunnitelmat, vaikuttavuustoimenpiteet sekä sitovat määrärahat

8.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on hoitaa kunnalle kuuluvia tehtäviä vaalilain mukaisesti. Vuonna 2022 järjestetään hyvinvointialueiden aluevaalit, joista kunta saa vaalilain mukaisen korvauksen.

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintatulot			80 000	80 000
Toimintamenot	-3 783	-130 000	-94 400	-94 400
Toimintakate (netto)	-3 783	-130 000	-14 400	-14 400

8.2 Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintamenot	-61 638	-76 000	-76 000	-76 000
Toimintakate (netto)	-61 638	-76 000	-76 000	-76 000

8.3 Kaupunginvaltuusto

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintamenot	-181 221	-229 300	-228 600	-228 600
Toimintakate (netto)	-181 221	-229 300	-228 600	-228 600

8.4 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden tehtävänä on tukea palvelualueiden ja liikelaitoksien ja taseyksikön tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa varten ajantasaista tietoa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat palvelualueille keskitetyt tukipalvelut. Hallinto- ja elinvoimapalvelut sisältää hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen ostot Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä Essotelta sisältyvät hallinto- ja elinvoimapalveluiden talousarvioon. Essote tuottaa palveluita kaupunginvaltuuston 25.1.2016 § 13 hyväksymässä perustamissuunnitelmassa määritettyjen strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Hallintopalvelut tuottaa hallinnon tukipalveluita, toteuttaa ja kehittää työllisyyspalveluita ja vastaa kaupunkimarkkinoinnista, koordinoi kaupunkistrategian toteuttamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä sekä vastaa seutuhallinnon valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä. *Talouspalvelut* tuottaa talous- ja tietohallinnon sekä hankintojen tukipalveluita ja tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omistajaohjauksen valmistelua ja toimeenpanoa. *Henkilöstöpalvelut* tukee johdon, esimiesten ja koko henkilöstön työtä sekä tavoitteiden saavuttamista läpi kaupungin organisaation. *Ruoka- ja puhtauspalvelut* toteuttaa palvelusopimusten mukaista toimintaa.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Työmahdollisuuden tarjoaminen tukityöllistettäville ruoka- ja puhtauspalveluissa	1–2 hlö/v
	Työmahdollisuuden tarjoaminen kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilujen kautta ruoka- ja puhtauspalveluissa	4–5 hlö/v
	Työmahdollisuuden tarjoaminen kehitysvammaisille työtoimintana ruoka- ja puhtauspalveluissa	2 hlö/v
	Työllistyminen/työllistämiselvoite hankinnoissa.	7 tukityöllistettyä/vuosi.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Esimiesten työn tukeminen yhteisillä koulutuksilla ja yhteiskoulutuksilla (henkilöstöpalvelut)	Eduhouse-oppimisympäristön käyttö. Keskiikkoinfojen toteuttaminen ja osallistumismäärät.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Luomu-/lähialueen elintarvikkeiden käytön määrän säilyttäminen nykyisellä tasolla (ruoka- ja puhtauspalvelut, hankintapalvelut)	Otetaan huomioon kaikissa soveltuviissa elintarvikkeilpailutuksissa.
	Sydänmerkki-aterioiden määrä koulu- ja päiväkotiruokailussa (ruoka- ja puhtauspalvelut)	koulut: 2–3 aterial/vko päiväkodit: 1 – 2 aterial/vko

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Henkilöstön hyvinvoinnilla on vaikutusta työn tuottavuuteen ja asiakaspalvelun laatuun (henkilöstöpalvelut)	Työhyvinvointiohjelman mukainen toiminta/mittarina terveysperusteiset tunnusluvut Työhyvinvointikysely (QWL)
	Palvelukuvauksen mukainen puhtaustaso kaupungin kiinteistöissä (ruoka- ja puhtauspalvelut)	Sisäiset laatukierrokset tehty kaikissa työkohteissa
	Kouluympäristön kalusteiden ym. ergonomisuus (hankintapalvelut)	Huomioidaan soveltuviissa koulu-, päiväkoti- ym. irtokalustehankinnoissa.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Liikennöintikilpailutuksissa huomioidaan velvoitteena biokaasu- ja/tai sähköautot (hankintapalvelut)	Kilpailutetaan 2021 voimaantulleen CVD-direktiivin vaatimusten mukaisina. <i>Kaupunkikonsernin hankintasäännön 2021 tavoitteen täyttäminen</i>
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Järvikalatuotteiden käytön lisääminen	Vakiotuotevalikoimaan lisätyt järvikalatuotteet

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Saavutettavuus	Saavutettavuusdirektiivin toimeenpanon jatkaminen ja direktiivin noudattaminen. Palveluiden saavutettavuusselosteiden jatkaminen. (viestintä ja tietohallinto)	Hankinnoissa noudatetaan saavutettavuusdirektiiviä ja huolehditaan, että uusissa palveluissa tai järjestelmissä on saavutettavuusseloste valmiina.
Palvelujen digitalisointi	Verkkomaksamisen edistäminen (talouspalvelut)	Verkkokaupan ostotapahtumien sekä tuotevalikoiman lisääntyminen. Uusien verkkomaksuratkaisujen käyttöönotto soveltuvilta osin. Myyntilaskumäärän vähentyminen.
	Sähköisen valtuustoaloitteen pilotointi (Tietohallinto)	Valtuustoaloitteen pilotointi ja testaus vuonna 2022.
	Kilpailutus ja hankintasopimusten hallinta sähköisiksi (hankintapalvelut)	100 % käyttö
	Sähköisten osto-/tilausprosessien maksimaalinen hyödyntäminen (hankintapalvelut)	Sopimustoimittajien sähköisten palvelujen hyödyntäminen ja maksuaikakorttien suosiminen satunnaisissa verkko-ostoksissa.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Ruoka- ja puhtaustalouden työprosessien kehittäminen kestävän kehityksen näkökulmasta	Toteutetut toimenpiteet
	Vastuulliset ruokapalvelut -kehitysohjelman toimenpiteet	Toteutetut toimenpiteet
	Ympäristötekijöiden huomioiminen hankintojen vaatimuksissa (hankintapalvelut)	Tunnistetaan erityispiirteitä, joilla on ympäristövaikutuksia. Esim. liikennöintiin, teknologioihin, kiertotalouden edistämiseen liittyvät vaikutukset. Huomioidaan kaikissa soveltuvissa tarjouspyynnöissä.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Memory Campus -kehittämisalusta	Kaupungin rakennusvalvonnan analogisen arkiston digitointihankkeen toteuttaminen, johon kuuluu vaadittavien digitointikriteerien määrittely ja digitoidun aineiston järjestäminen ja valmistelu digitoitavaksi, digitoidun aineiston lähettäminen digitoitavaksi, digitoidun aineiston palauttamisen valvonta sekä digitoidun aineiston laadun tarkastaminen ja siirtäminen sähköiseen arkistoon. (hallintopalvelut, rakennusvalvonta, Memory Campus)	Digitointiprojektin ensimmäinen tosiasiallinen projektivuosi alkaa vuoden 2022 alussa. Tavoitteena on, että vuoden 2022 aikana saadaan digitoitua 1/3 projektin aikana digitoitavasta aineistosta vuonna 2021 kilpailutetun palveluntuottajan kanssa.

Työelämän tarpeista lähtävä koulutus	Teamsin käyttötaitojen ja tietoturvaosaamisen kohentaminen henkilöstökoulutuksilla ja Eduhouse-oppimisympäristöä hyödyntämällä (tietohallinnon ja henkilöstöpalveluiden yhteistyö)	Toteutetut henkilöstökoulutukset
	Sähköisen perehdytys- ja työnopastusmateriaalin tekeminen ruoka- ja puhtauspalveluihin	Toteutetut toimenpiteet
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	oppisopimuskoulutus (ruoka- ja puhtauspalvelut)	3–4 hlö/v

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Vuoropuhelut, yritysvaikutusten arvioinnit sekä yritysillat konsernin hankinnoista yritysten kanssa. Mahdollisuus paikallisten yritysten osallisuudesta hankintoihin. (hankintapalvelut)	Vuoropuhelu ja yritysvaikutusten arviointi käytössä hankintasäännön mukaisesti. Konsernin yritysillat 2kpl/vuosi. Osatarjoukset hyväksytään aina kun ei ole perusteltua syytä sen poissulkemiselle.

Työllisyydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Pitkään työttömänä olleiden ja nuorten aktivoiminen, työelämävalmiuksien kehittäminen ja palkkatukityöllistäminen.	Ensisijaisen tavoitteena on kuntien ja valtion (TE-Toimisto) resurssien yhdistäminen Työllisyyden kuntakokeilun kautta Vastuu; Kuntakokeilu, Työllisyyspalvelut, Essote, Toimintakeskus ry, TE-palvelut, yritykset, järjestöt, oppilaitokset, Kasvo-pilotti, Ohjaamo, ELY. Keha	Tavoitteena asiakkaiden parempi palvelminen, oikean palvelun löytäminen, koulutukseen hakeutuminen tai avoimille työmarkkinoille työllistyminen. / TMT-maksu (v. 2022 / 3,1 M€) asiakkaiden aktivointi sekä työllisyysasteen nosto
Aktiivinen työnantajien kontaktointi	Työllisyyspalvelut/MikseiMikkeli/Solmu/TE-Toimisto	Tavoitteena toteuttaa työnantajien rekrytointitarpeet kuntakokeilun toimesta työvoimapaaluna. Käynnistetään Miksein kanssa hanke alueellisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleenmuotoilemiseksi 2022.
Lakisääteinen velvoitetyöllistäminen	Työllisyyspalvelut	Velvoitetyöllistäminen hoidetaan lain edellyttämällä tavalla.
Työllistämisperusteiset oppisopimukset ja muu koulutukseen ohjaus	Työllisyyspalvelut, oppilaitokset, Essote, konserniyhtöt	Kaupungin oman oppisopimuskoulutuksen volyymin vähentyminen korvataan oppisopimustyoosuhteina yksityisellä sektorilla. Vähimmäistaso on edelleen ohjata vuoden aikana 15 työtöntä oppisopimuskoulutukseen.
Kehittämiskumppanuus	Tarjotaan pitkäaikaistyöttömille työllistymis- ja kuntoutumismahdollisuuksia sekä turvataan samalla myös paikallisten elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Kehittämiskumppanuuden liittäminen osaksi Työllisyyden kuntakokeilua Työllisyyspalvelut, Toimintakeskus ja mahdolliset muut kolmannen sektorin toimijat	Sopimuskausi uudistetaan vuosille 2022-2023. Asiakkaita on jatkuvasti palvelun piirissä noin 200. / Asiakkaiden lukumäärä, tavoitteet sekä vaikuttavuusmittarit on määritetty erikseen kumppanuussopimuksessa.
Työpajatoiminta	Parannetaan yksilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä vahvistetaan arjenhallintataitoja. Asiakkaiden osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen sekä vahvistaminen. Työllisyyspalvelut, oppilaitokset, Toimintakeskus, Essote (Ohjaamo), TYP-Reitti, Kasvo-pilotti	Asiakkaiden lukumäärä pyritään pitämään nykyisellä tasolla 150 asiasta/ vuosi. Asiakashankinnassa kiinnitetään jo huomiota 2023 lainsäädäntöön ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä vastuun siirtymisestä hyvinvointialueelle. 70 % asiakkaista lähtee töihin tai opiskelemaan / Asiakkaiden lukumäärä sekä vaikuttavuusmittari, kuinka moni asiakkaista lähtee töihin tai opiskelemaan eli määrä/%

Osaavan työvoiman varmistaminen	Tavoitteena saada uusia asukkaita ja lisätä seudun näkyvyyttä	Miksein kanssa käynnistyvä hanke keskittyy alueellisen kohtaantohaasteen hoitamiseen. Hyödynnetään Foreammattia ja sisällytetään Solmun toimintakonsepti. Sisällytetään edelleen tavoitteen 100 uutta perhettä Muuttoliikkeen kääntäminen positiiviseksi / Kokonaisnettomuuttomäärä & Solmun kautta tulleet
	Työllisyyspalvelut (Solmu), kaupunkimarkkinointi, Miksei, Mikkelin seudun kunnat + Juva, Maakuntaliitto, Yrittäjät	
	Työmahdollisuuden tarjoaminen tukityöllistettäville	vähintään 150 hlö/v. Työllisyydenhoitomalliin sisällytetään tulosperustainen hankinta, jossa pyritään sopimusvälittäjien toiminnan tuloksena saamaan työllistymiä avoimille työmarkkinoille 20/ensimmäinen vuosi.

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Jatkamme kaupunkiorganisaation ja yhteistyökumppaneiden sitouttamista strategiaan ja kaupunkibrändin toteuttamiseen / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Uutisoinnissa lisätään linkitystä kaupungin strategiaan. Brändi näkyy kaikessa kaupungin viestinnässä.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Markkinoinnin ja viestinnän työvälineiden laajamittainen käyttöönotto kaupunkiorganisaatiossa: kuvapankki, esitysmateriaalit yms. / viestintätiimi	Materiaalit ovat ajantasaisia ja aktiivisessa käytössä. Kaupunkiorganisaation materiaali on brändin mukaista.
	Yhteistyön tiivistäminen konsernitasolla viestinnässä ja markkinoinnissa / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Yhteistyön mahdollisuuksia tarkastellaan ja yhteistyötä tiivistetään. Konsernin viestijät tapaavat kaksi kertaa vuodessa.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettavuuden lisääminen	Tuomme esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti Markkinoimme sähköisiä kanaviamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti	Mikkelin sosiaalisen median kanavien seuraajien kokonaismäärä kasvaa vuosittain nykyisestä vähintään 20 %. Nykytila (lokakuu 2021): Facebook 4908 seuraajaa, Instagram 3408 seuraajaa, Twitter 2430 seuraajaa.
	Ammattitaitoiset henkilöt oikeissa tehtävissä vaikuttaa palvelun laatuun ja Mikkelin vetovoimaan. Osaamisen johtaminen käynnistyy OSS-ohjelman avulla	Onnistuneet rekrytoinnit, hakijat /avoin työpaikka Perehdytyksen onnistuminen / kysely OSS ohjelman avulla määritelty kaupungin osaamistarpeet sekä mitattu nykytila suhteessa tarpeeseen
Tapahtumat	Toteutetaan kaupungin syntymäpäivä-tapahtuma sekä konsernipäivä / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Tapahtumat toteutuvat odotetusti.
	Tuetaan viestinnän keinoin muita kaupungissa toteutettavia tapahtumia. / viestintätiimi	Mikkelissä järjestettävät tapahtumat saavat näkyvyyttä Mikkelin verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Vuositasolla vähintään 50 tapahtumaa esitellään kaupungin sosiaalisen median kanavissa.

TALOUS

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintatulot	17 754 849	17 142 900	17 642 100	17 642 100
Valmistus omaan käyttöön		40 000	292 900	292 900
Toimintamenot*	-256 264 367	-260 796 600	-272 716 300	-272 716 300
Toimintakate (netto)	-238 509 518	-243 613 700	-254 781 300	-254 781 300

Hallinto- ja elinvoimapalvelut, ilman Ruoka- ja puhtauspalveluja

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintatulot	9 051 086	7 796 400	8 219 000	8 219 000
Valmistus omaan käyttöön	0	40 000	292 900	292 900
Toimintamenot*	-247 367 212	-251 472 900	-263 315 900	-263 315 900
Toimintakate (netto)	-238 316 126	-243 636 500	-254 804 000	-254 804 000

*) Toimintamenot sisältävät sosiaali- ja terveystalouden ostot Essotelta: Tp 2020 menot 210,5 milj. euroa.

Ta 2021 menot 214,8 milj. euroa ja ta 2022 menot 226,7 milj. euroa.

Palveluita tuotetaan kaupunginvaltuuston 25.1.2016 §13 hyväksymässä perustamissuunnitelmassa määritettyjen strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Kohderahoitteinen

Ruoka- ja puhtauspalvelut

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Myyntitulot	8 659 324	9 304 900	9 380 800	9 380 800
Tuet ja avustukset	44 318	41 600	42 300	42 300
Valmistus omaan käyttöön	120			
Toimintatulot	8 703 763	9 346 500	9 423 100	9 423 100
Materiaalit ja palvelut	-3 959 760	-4 115 600	-4 038 700	-4 038 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 297 051	-2 447 400	-2 344 500	-2 344 500
Palvelujen ostot	-1 662 709	-1 668 200	-1 694 200	-1 694 200
Henkilöstömenot	-4 557 444	-4 817 100	-4 975 500	-4 975 500
Palkat ja palkkiot	-3 641 288	-3 857 600	-3 973 300	-3 973 300
Henkilösivukulut	-916 156	-959 500	-1 002 200	-1 002 200
Muut menot	-379 951	-391 000	-386 200	-386 200
Toimintamenot	-8 897 155	-9 323 700	-9 400 400	-9 400 400
Toimintakate (netto)	-193 393	22 800	22 700	22 700

8.5 Mikkelin seudun ympäristölautakunta

Palvelusuunnitelma

Mikkelin seudun ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva Mikkelin seudun ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä Mikkelissä, Hirvensalmella, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Pertunmaalla. Palveluja tuotetaan ensisijaisesti ympäristöpalvelujen toimintaa säätelevien lakien ja asetusten mukaisesti. Lisäksi resurssien puitteissa toteutetaan erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti. Ympäristöpalvelut osallistuu myös erilaisiin ympäristöntilaa koskeviin selvityksiin ja hankkeisiin.

Kaupungin vastuulla on järjestää eläinlääkintähuoltolain mukaiset tehtävät, kuten peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu 24/7 koko toimialueella, eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta sekä Kangasniemellä Roinilan lihatilan lihantarkastus sekä laitosvalvonta. Eläinlääkäreiden vastaanotot ovat Mikkelissä, Mäntyharjulla ja Kangasniemellä. Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan ja Hirvensalmen eläinlääkäripäivystyksen järjestävät kokonaisuudessaan Mikkelin kaupungineläinlääkärit tai heidän sijaisensa sekä suur-, että pieneläimille. Kangasniemi on osa eteläisen Keski-Suomen eläinlääkäripäivystystä, jossa kunnaneläinlääkärit vastaavat tuotantoeläimistä ja pieneläinpäivystys ostetaan Jyväskylän kaupungin kilpailuttamalla ostosopimuksella yksityiseltä klinikalta.

Yksityiskohtaisemmat ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun toiminnan tavoitteet vuodelle 2022 kirjataan valvontasuunnitelmiin, jotka seudullinen lautakunta hyväksyy. Valvontasuunnitelmissa huomioidaan valvontakunnalliset valvontaohjelmat ja valvonnan vuosittaiset painopistealueet.

Vuonna 2022 toteutettavia ympäristönsuojelun projekteja ovat Ilmastopolku -hanke (Ilmastopolku – Työkalu kuntien toimintojen ilmastovaikutusten arviointiin) ja Pursialan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivittäminen. Ilmastopolku -hankkeessa ovat mukana kaikki Mikkelin seudun kunnat. Pursialan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivittämistyöhön on saatu 25 000 euroa avustusta Etelä-Savon ely-keskukselta. Ely-keskuksen rahoitus kattaa työstä 50 %, loppuosa katetaan kaupungin määrärahoista.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Tarjotaan tukityö- ja harjoittelupaikkoja	Tarjotaan yhteensä vähintään 10 kk harjoittelupaikkaa
Kumppanuustoimintamalli	Ympäristöpalveluissa on matala kynnyksen yhteydenottoon sekä asiakkailta että kuntalaisilta	Asiakaskysely sekä kuntalaisille että asiakkaille
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot)	Vähintään yksi ympäristötalkootapahtuma vuodessa, jossa ympäristöpalvelut on aktiivisesti mukana

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot)	Vähintään yksi ympäristötalkootapahtuma vuodessa, jossa ympäristöpalvelut aktiivisesti mukana
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen maankäytön suunnittelussa	Kaavalausuntojen lukumäärä, jossa asiasta lausuttu
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaihtokusten edistäminen	Edistetään luontomatkailua ja kuntalaisten luonnossa liikkumista. Huolehditaan siitä, että maankäytön suunnittelussa varataan riittävästi tilaa viheralueille.	Urpolan ja Kalevankankaan luontopolkujen kunnossa pitäminen. Hankkeisiin osallistuminen.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen. Yhteiskäyttöön hankittujen biokaasuautojen aktiivinen käyttö. Työmatkapyöräilyn edistäminen.	Selkeät tavoitteet liikennepäästöjen vähentämiselle uudessa vuosille 2021–2030 laadittavassa ilmasto- ja energiastrategiassa.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Vesistöjen tutkimusohjelmassa seurataan painetekijöiden kehitystä ja vesistöjen tilaa säännöllisellä tarkkailulla.	Hyvässä ekologisessa tilassa olevien vesimuodostumien osuus, painetekijöiden kehitys valituissa keskeisissä vesienhoidon painopiste-vesistöissä (Mikkelin alapuolinen Saimaa, Otavan Kotalahti, Kyyvesi)
	Pintavesien ja pohjavesien laadun parantamiseen tähtääviin hankkeisiin osallistuminen.	Hankkeiden lkm, joissa ympäristöpalvelut on mukana.
	Terveellisen juomaveden saatavuuteen liittyvien riskien hallinta.	Vesivälitteisten epidemioiden esiintymisen välttäminen
	Tutkitaan Seitsennimisen joen valuma-alueilla olevia riskitekijöitä ja annetaan suosituksia Hanhikankaan pohjavesialueen pohjaveden puhtauden turvaamiseksi.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojeluun suunnitelman toteuttamisen valvonta.
	Lisätään ihmisten tietoisuutta pohjavesistä nettisivuilla.	Lisätään tietoa pohjavesistä ympäristöpalveluiden nettisivuille.
	Edistetään vesienhoidon edellytysten syntymistä edistämällä vesitilusten yhdistämistä suuremmiksi yksiköiksi	Osakaskuntien keskikoko, joissa Mikkelin on jäsenenä vesialueen omistajana. Osallistutaan vesienhoidon toimenpiteiden suunnitteluun.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvi-huonekaasupäästöjen vähentäminen	Ilmanlaadun tarkkailu, ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen	Jatketaan ilmanlaadun tarkkailua. Ilmasto- ja energiastategiaan liittyvien toimenpiteiden seuranta.
	Aktiiviset sisäilmatyöryhmät kaikissa jäsenkunnissa. Osallistutaan aktiivisesti sisäilmatyöskentelyyn kaikissa jäsenkunnissa. Valvotaan tarkastusten yhteydessä sisäilman laadun tarkkailua ja reagoidaan puutteisiin ennen ongelmien muodostumista.	Sisäilmaongelmaisten terveydensuojelulain mukaisten kohteiden lukumäärä (koulut, päiväkodit, laitokset). Nykyiset ja uudet tapaukset.

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun edistäminen	Edistetään luontomatkailun edellytyksiä Mikkelin seudulla mm. retkeilyreitistöjen osalta. Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa. Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.	Osallistutaan luontomatkailua tukeviin hankkeisiin. Edistetään terveellisen ja monipuolisen luontoympäristön ja viheralueverkoston säilymistä kaikissa jäsenkunnissa niillä alueilla, joilla on olemassa olevaa ja potentiaalista virkistyskäyttöarvoa. Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukkailta. Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Laatu- ja sisäinen auditointi käytössä.

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Saavutettavuus	Ympäristöpalveluiden työntekijöihin saadaan yhteyttä arkisin eri kanavien kautta. Sähköiset palvelut toimivat 24/7 ja niiden toimintaa kehitetään. Toimivat lakisääteiset eläinlääkäripalvelut kaikissa jäsenkunnissa 24/7.	Eläinlääkintähuollon, terveysvalvonnan ja ympäristönsuojelun palvelut saavutettavissa arkisin klo 8–16 ja lakisääteinen kiireellinen eläinlääkäriapu saavutettavissa 24/7.
Palvelujen digitalisointi	Terveysvalvonnan sähköinen VATI-järjestelmä ja ympäristönsuojelu YLVA-järjestelmä käytössä. Ympäristöpalveluiden tarjoamat lakisääteiset palvelut kuvattuina ajantasaisesti suomi.fi -palveluissa. Lomakkeiden ja ilmoitusten digitalisointia kehitetään jatkuvasti. Nettisivujen säännöllinen päivitys.	Uudet sähköiset palvelut ovat kattavasti käytössä. Lupapiste -palvelujen käytön jatkuminen. Nettisivujen päivitys
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen ja siinä valitut tavoitteet ja toimenpiteet. Ympäristökasvatus. Osallistuminen ilmastotyöhön kaikissa jäsenkunnissa. Pyritään tunnistamaan ilmastomuutoksen uhka Hanhikankaan pohjavesialueelle ja ennalta ehkäisemään sen aiheuttamia riskejä.	Ilmasto- ja energiastrategian toimenpiteiden seuranta. Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelman toteuttamisen seuranta.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	XAMKin ympäristöteknologiaopiskelijoiden opinnäytetyöt Pyritään luomaan XAMK:n kanssa tehtävällä tiiviillä yhteistyöllä (opinnäytteet, harjoittelijat, hankkeet) omien toimialojen kannalta (terveysvalvonta, ympäristönsuojelu) osapuolten osaamista kasvattava tietoon ja erilaisiin valmiuksiin perustuva verkosto. Esim. hulevesien hallinta, alueiden käyttö, ympäristörisien arviointi.	2 opinnäytetyötä / vuosi valmistuu Harjoittelukuukausien lkm / vuosi, yhteishankkeet XAMK:n kanssa.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Huomioidaan eri toimintojen järkevä sijoittuminen kaavalausunnoissa ja osallistutaan aktiivisesti maankäytön suunnitteluun yhteistyössä muiden kaupungin yksiköiden kanssa.	Kaavalausuntojen lkm / vuosi.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyön käynnistäminen Miksein kanssa liittyen yrityspalveluihin ja kehittämishankkeisiin. Yrittäjien tasapuolinen ja ammattitaitoinen neuvonta ja ohjaus, ja suunnitelmallisen valvonnan toteuttaminen ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa.	Järjestelmällisten yhteistyömuotojen syntyminen

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	<p>Luontomatkailun edistäminen.</p> <p>Huomioidaan ympäristölupien käsittelyssä vapaa-ajanasukkaiden tarpeet lainsäädännön asettamissa puitteissa.</p> <p>Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa.</p> <p>Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.</p>	<p>Luontomatkailuhankkeisiin osallistuminen, luontokohteet ympäristöpalvelujen nettisivuilla.</p> <p>Laadukas ympäristölupien valmistelu.</p> <p>Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukkailta.</p> <p>Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Laatu- ja sisäinen auditointi käytössä.</p>
Omat investoinnit matkailullisesti tärkeisiin kohteisiin sekä Invest-in	Ympäristöpalveluille kuuluvat luontopolut pidetään kunnossa.	Luontopolkujen rakenteiden kunnossapitoon suunnatut toimet.

Työllisydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
	Tukityöpaikkojen tarjoaminen resurssien sallimissa puitteissa.	1 tukityöpaikka / vuosi

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	<p>Luontokohteiden tiedot näkyville Ympäristöpalveluiden nettisivuille. Luontomatkailun edistäminen.</p> <p>Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.</p>	<p>Luontokohteet ympäristöpalvelujen nettisivuilla.</p> <p>Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, yrittäjien riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Laatu- ja sisäinen auditointi käytössä.</p>

TUNNUSLUVUT

		TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Terveysvalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset	kpl	259	940	700	700	700	700
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairausmatkat	kpl	1878	1900	1900	1900	1900	1900
Hoidetut pieneläimet	kpl	6167	5500	6000	6000	6000	6000
Lupavelvollisten kohteiden tarkastukset	kpl	115	100	100	100	100	100
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päätökset, lausunnot, kehotukset)	kpl	935	700	800	800	800	800

TALOUS

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
--	---------	---------	--------------------	------------

Toimintatuotot	1 027 328	1 150 200	1 177 900	1 177 900
Toimintamenot	-2 105 441	-2 378 900	-2 397 300	-2 397 300
Toimintakate (netto)	-1 078 113	-1 228 700	-1 219 400	-1 219 400

8.6 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lautakunta luo edellytyksiä ja toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja perusopetusta lapsille ja nuorille. Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lautakunta tukee lasten, nuorten ja aikuisten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä henkiseen että myös fyysiseen hyvinvointiin.

Palvelusuunnitelma

Lautakunnan palvelut ovat pääasiassa lähipalveluja. Toiminnassa pyritään turvaamaan laadukkaat, tasavertaiset ja pedagogisesti toimivat sekä kohtuullisesti saavutettavissa olevat kasvatus- ja opetuspalvelut sekä terveelliset ja turvalliset oppimisympäristöt koko kaupungin alueella. Lautakunnan alaisen toiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta asukkaiden hyvinvointiin, sen synnyttämiseen, ylläpitämiseen ja kehittämiseen, tullaan korostamaan.

Yhdyspintatyöllä ja yhteen sovittavan johtamisen keinoin luodaan ja vahvistetaan uusia yhteistyörakenteita ja monitoimijaisia toimintamalleja mm. sosiaali- ja terveydenhuollon, kolmannen sektorin, oppilaitosten ja kaupungin omien toimijoiden välillä sekä valmistaudutaan uusien maakunnallisten hyvinvointialueiden käynnistymiseen vuoden 2023 alussa. Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen on yksi kehittämistoiminnan keskeisistä painopisteistä.

Uusi EU-ohjelmakausi on käynnistymässä ja se kestää 2021-2027. Strategisina painopisteinä ovat mm. haavoittuvassa asemassa olevien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä työnhakijoiden työllistymisen edistäminen sekä työelämän kehittäminen. Mikkelin kaupungin strategian ja hyvän elämän ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi pyritään käynnistämään uusi hyvinvointi- ja osallisuushanke hyödyntäen Hyvinvoinnin virtaa Mikkeli- ja Meijän Mikkeli -hankkeiden toimintamalleja.

Mikkelin varhaiskasvatuksessa on 23 kunnallista päiväkotia ja 4 ryhmäperhepäiväkotia. Tämän lisäksi kotona työskentelee 9 perhepäivähoitajaa. Varhaiskasvatuspalvelut järjestävät avointa varhaiskasvatustoimintaa 4 päiväkodissa. Pääkirjaston alakerrassa toimii avoin perheiden kohtaamispaikka Koppa. Itäisen alueen päiväkotiverkosta ei ole vielä tehty päätöstä. Hankerahoituksella työskentelee 4 varhaiskasvatuksen sosionomia ensisijaisesti tunne- ja vuorovaikutuskasvatuksen parissa. Toimintaan ja talouteen vaikuttavina toimenpiteinä esitetään seuraavia toimenpiteitä: avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan ja resurssien yhtenäistäminen eri yksiköissä, mitoituksen mukaisen henkilöstöresurssin turvaaminen henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä (resurssilastenhoitajat), erityisvarhaiskasvatuksen avustajien määrän tarkastaminen ja perhepäivähoidosta ja ryhmäperhepäivähoidosta vapautuvan henkilöstön hyödyntäminen. Itäisen alueen päiväkoti- ja kouluverkkoratkaisu viedään kokonaisratkaisuna valtuuston päätettäväksi helmikuun 2022 loppuun mennessä.

Mikkeli on tällä hetkellä 20 peruskoulua, joista viisi on yhtenäiskouluja, joissa opetusta annetaan luokille 1-9. Osa peruskouluista toimii sisäilmaongelmien takia väistötiloissa. Eteläisen aluekoulun rakentamisaikataulu on tarkoitus käynnistyä 2022, ellei markkinaolkeuteen tehty oikaisuvaatimus viivästyttä aloittamista. Alustava valmistumisaikataulu on kevätlukukauden alussa 2024. Itäisen alueen kouluratkaisusta ei ole vielä tehty päätöstä. Perusopetusta kehitetään aktiivisesti valtakunnallisten hankerahoitusten tuella. Tärkeänä painopisteinä on oppilaiden hyvinvoinnin huolehtiminen erityisesti koronatilanteesta ja sen jälkeen. Oppivelvollisuus on laajentunut koskemaan myös toisen asteen tutkintoa. Perusopetuksessa kehitetään tehostettua ohjausta, jotta kaikille yhdeksäsluokkalaisten löytyisi mielekäs jatko-opiskelupaikka. Kaupunkirakenneselvityksessä on linjattu uuden alakoulun rakentaminen itäiselle alueelle. Tämä tarkoittaa mm. Launialan koulun lakkauttamista ja se esitetään toteutettavaksi 1.8.2022 alkaen alueen kokonaisratkaisuesityksen yhteydessä helmikuussa 2022. Koronatilanteen vuoksi lasten ja nuorten tuen tarve on lisääntynyt. Tästä syystä on mahdollista, että kasvun ja oppimisen tueksi tarvitaan lisähenkilöstöä vuoden 2022 aikana, mitä ei ole talousarviossa voitu huomioida.

Mikkeli on tällä hetkellä kaksi lukiota: Mikkelin etä- ja aikuislukio ja Mikkelin lukio. Lisäksi lukiokoulutusta annetaan Mikkelin kaupungin liikelaite Otavian NettiLukiossa ja Otavan Opiston aikuislukiossa. Lukiokoulutuksen hallinnollista uudistamista jatketaan

yhdistämällä Mikkelin etä- ja aikuislukio ja Nettilukio. Mikkelin lukiokoulutuksen visiona on toimia maakunnan kärkenä lukiokoulutuksessa. Lukiokoulutusta kehitetään sekä kansallisten että kansainvälisten hankkeiden tuella. Uudet opetus suunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2021 alkaen ikäluokka kerrallaan. Oppivelvollisuuden laajentuminen ja sen myötä voimaan tullut toisen asteen maksuttomuus koskee myös lukiokoulutusta. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä toisen asteen ja perusopetuksen toimijoiden keskinäistä yhteistyötä kehitetään entisestään. Lukiokoulutukselle osoitetut säästöt muodostuvat yhdistämällä Etä- ja aikuislukio Otavian Nettilukioon, joidenkin opetuskurssien järjestämisestä vuorovuositain, ryhmäkokojen tarkentamisesta ja hanketoiminnan supistamisesta.

Lautakunnan toiminnassa toteutetaan kaupunkirakenneselvityksen, palvelusuunnitelman ja TATU2023-ohjelman toimenpiteet.

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Tunne- ja vuorovaikutuskasvatuspolku varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen (sis. mm. kiusaamisen ehkäisyn ja moniammatillisen yhteistyön)/varhaiskasvatus, perusopetus Ehkäisevä päihdetyön toimenpiteet eri ikäisille 4-vuotissuunnitelman mukaisesti/varhaiskasvatus, peruskoulut, lukio, nuorisopalvelut	Vastuullinen ja aidosti välittävä asennoituminen kaikilla varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa työskentelevillä aikuisilla. Humalajuominen, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: Mli 8,3 %/10,2 % amm. opp.: Mli 29,2 %/ 28,1 % lukio: Mli 17,1 %/ 18,3 % tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä Tupakointi/sähkösavukkeiden käyttö päivittäin, (Kouluterveyskysely) lähtötilanne (MLI/koko maa 2017) 8.-9. lk: 8,1 % /9,7 % amm. Opp.: 26,1 %/23,2 % Lukio: 2,6 %/3,4 % tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä Nuuskaa päivittäin; % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 4 %/4,5 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä
		Käyttää alkoholia viikoittain, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 3,8 %/5 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä Kokeillut marihuanaa tai kannabista ainakin kerran, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,3 %/7,9 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä Raittius, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 64,5 %/61,7 %, tavoite: raittiiden osuus lisääntyy kaikissa ryhmissä
	Verkostomaiset monitoimijaiset toimintamallit sekä yhteisöllisessä työssä että yksilökohtaisissa tukimuodoissa/kaikki tulosalueet	Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8 %/90,2 %, tavoite: 95 % 8.-9. lk: 75,7 %/75,1 %, tavoite: 80 % lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80 % amm: 78 %/76,5 %, tavoite: 80 %

	Oppivelvollisuuden laajentuminen	Ohjausta ja yhteistyörakenteita kehitetään siten, että kaikille peruskoulun päättävälle löytyy mielekäs opiskelupaikka.
	Elintapaneuvonta edistää hyviä ravinto- liikunta-unitottumuksia/varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus	<p>PYLL- indeksi (Potential Years of Life Lost), Ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet</p> <p>Lähtötilanne (2010-2014):</p> <p>Miehet: Tilanne koko maata huonompi, etenkin alkoholin ja tupakan osalta. Ennenaikaiset menetykset suurimmat: 1) Tapaturmat ja myrkytykset, joista 58 % itsemurhat 2) verenkierroelinsairaudet ja pahanlaatuiset kasvaimet (keuhkosityöpä)</p> <p>Naiset: Tilanne koko maan tasolla. Kehitys positiivisinta koko maassa alkoholin suhteen. Huomio tupakan haittoihin. Ennenaikaiset menetykset suurimmat 1) pahanlaatuiset kasvaimet (keuhkosityöpä), trendi huonompaan suuntaan 2) tapaturmat ja myrkytykset, trendi parempaan suuntaan, alkoholihaitat pienentyneet</p> <p>Tavoite: koko maan taso, erityinen huomio: Miehet: alkoholin ja tupakan haittojen vähentäminen. Naiset: Tupakan haittojen vähentäminen.</p> <p>Molemmilla lihavuuden ehkäisy.</p>
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Lasten ja nuorten kuuleminen ja osallisuus/varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-koulutus	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 90,8 %/90,2 %, tavoite: 95 %</p> <p>8.-9. lk: 75,7 %/75,1 %, tavoite: 80 %</p> <p>lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80 %</p> <p>amm: 78 %/76,5 %, tavoite: 80 %</p> <p>Kokenut vahvaa positiivista mielen- veyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>8.-9. lk: 26,3 %/26,9 %, tavoite: 33 %</p> <p>lukio: 29,1 %/30,5 %, tavoite: 33 %</p> <p>amm: 31,3 %/28,6 %, tavoite: 33 %</p>
		<p>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 0,6 %/0,7 %, tavoite: 0 %</p> <p>8.-9. lk: 7,2 %/8,5 %, tavoite: 0 %</p> <p>lukio: 8 %/7,2 %, tavoite: 0 %</p> <p>amm: 7,6 %/7,4 %, tavoite: 0 %</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 1,8 %/2,7 %, tavoite: 0 %</p> <p>8.-9. lk: 8,6 %/9,5 %, tavoite: 0 %</p> <p>lukio: 10,3 %/10,4 %, tavoite: 0 %</p> <p>amm: 7,4 %/10 %, tavoite: 0 %</p>

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	<p>Alueelliset matalan kynnyksen kohtaamispaikat/johto, varhaiskasvatus, perusopetus</p> <p>Verkostomaiset monitoimijaiset toimintamallit/johto, varhaiskasvatus, perusopetus</p> <p>Eri ikäisten ja eri ryhmien kohtaamisen edistäminen läpäisevästi toiminnassa/kaikki tulosalueet</p> <p>Yhdenvertainen harrastusmahdollisuuksien edistäminen ja harrastusmahdollisuuksien hakujärjestelmä/kaikki tulosalueet</p> <p>Tutortoiminta ja lukiodien yhteisölliset tapahtumat ja toiminta/lukiodien rehtorit, opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat ja opiskelijakuntien ohjaavat opettajat</p>	<p>Perheiden avoin kohtaamispaikka Koppa pääkirjaston alakerrassa on perustettu ja toimintaa jatketaan omin varoin.</p> <p>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 82 %/83,3 %, tavoite: 100 %</p> <p>8.-9. lk: 89 %/89,9 %, tavoite: 100 %</p> <p>Lukio: 94 %/93,4 %, tavoite: 100 %</p> <p>Amm. opp: 78,3 %/81,5 %, tavoite: 100 %</p> <p>Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus,% (FinSote, aikuisväestö)</p> <p>Lähtötilanne (2015):</p> <p>Kaikki MLI 25,5 %/koko maa 27,6 %, tavoite: MLI 30 %</p> <p>20-64 v. 22,9 %/27,6 %, tavoite: 30 %</p> <p>65+ 31,6 %/27,8 %, tavoite: 33 %</p> <p>Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 48,1/ 45,1 %, tavoite: 100 %</p> <p>8.-9. lk: 22,1 %/19,2 %, tavoite: 100 %</p> <p>lukio:13,6 %/ 13.1 %, tavoite: 100 %</p> <p>amm: 11,5 %/12,6 %, tavoite: 100 %</p>
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kannustetaan sekä oppilaita että henkilökuntaa koulumatkapyöräilyyn, liikennekasvatus/kasvatus- ja opetushenkilöstö Rikspäivät ja ikäihmisten ulkoilu/hyvinvointikoordinaattori	<p>Vapaa-aikana liikuntaa harrastavien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)</p> <p>Lähtötilanne (2015): 81,2 %/ koko maa (2016) 78,8 % , tavoite: 100 %</p>
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Lähiluontoympäristön hyödyntäminen Liikuntapaikkojen ym. rakennetun toimintaympäristön hyödyntäminen Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin edistämisenä/kasvatus- ja opetushenkilöstö	

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	<p>Yhteensovittava johtaminen kaupungin ja muiden toimijoiden kesken, mm. si-sotejärjestöt/johto, varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus</p> <p>Perheiden hyvinvoinnin tukeminen eri elämäntilanteissa/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Eryitystilanteiden tunnistaminen (myös heikot signaalit) matalalla kynnyksellä, parisuhteiden tuki varhain sekä eroauttaminen/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Lähikouluperiaatteen vahvistaminen siten, että lapsille ja nuorille mahdollistuu tarvittavat tukitoimet ensisijaisesti omalla koulualueellaan. Toimintaa kehitetään yhdessä Essoten koulutiimien kanssa turvaten lapsen ja perheen palvelut matalalla kynnyksellä ja varhaisesti./kasvatus- ja opetushenkilöstö</p>	<p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 6,7 %/ 7,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>8.-9. lk: 6,6 %/5,8 %, tavoite: 0 %</p> <p>lukio: 1 %/1.1 %, tavoite: 0 %</p> <p>amm: 3 %/3,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): Tavoite: Paranee kaikissa ryhmissä</p> <p>4.-5. lk: MLI 58,6 %/ koko maa 58,3 %</p> <p>8.-9. lk: 36,4 %/39,5 %</p> <p>lukio: 33,8 %/38,8 %</p> <p>amm: 40,5 %/40,5 %</p>
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus		sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen määrä vähenee

	<p>Sisäilmaongelmien hallittu hoitaminen ja ehkäisy/koko tulosalue sekä Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue</p> <p>Kokemus turvallisuudesta (mm. ympäristön siisteys, esteettisyys, valaistus, ei lymyypaikkoja)/kaikki tulosalueet</p> <p>Kotouttaminen, maahanmuuttajat osaksi yhteisöjä/kaikki tulosalueet</p> <p>Osallisuuden kokeminen/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Sensitiivinen havainnointi lasten kiusaamisen ehkäisemiseksi.</p> <p>Turvallisuuden tunteen luominen kiusaamiseen ja häirintään välittömästi puuttamalla. Teoille nollatoleranssi/koko henkilöstö</p> <p>Koulutetaan henkilökunta tunnistamaan ja puuttamaan erilaisiin turvallisuutta yksilö- tai yhteisötasolla vaarantaviin ilmiöihin. Ääritapauksissa yhteistyö poliisin kanssa/koko henkilöstö</p> <p>Kartoitetaan lukuvuosittain opiskelijoiden turvallisuuden tuntemuksia/rehitorit</p> <p>Harjoitellaan turvallisuutta ylläpitäviä asioita ja toimia/rehitorit</p> <p>Luokkien ryhmäytymiseen panostaminen/ryhmänohjaajat</p> <p>Päivitetty pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat</p> <p>Turvakävelyt/rehitorit</p>	<p>Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus, % (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015):</p> <p>Kaikki MLI 92,8 %/koko maa 91,2 %, tavoite: 95 %</p> <p>65v + 92,9 %/91,8 %, tavoite: 95 %</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 6,7 %/ 7,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>8.-9. lk: 6,6 %/5,8 %, tavoite: 0 %</p> <p>lukio: 1 %/1.1 %, tavoite: 0 %</p> <p>amm: 3 %/3,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): Tavoite: Paranee kaikissa ryhmissä</p> <p>4.-5. lk: MLI 58,6 %/ koko maa 58,3 %</p> <p>8.-9. lk: 36,4 %/39,5 %</p> <p>lukio: 33,8 %/38,8 %</p> <p>amm: 40,5 %/40,5 %</p>
--	---	--

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Waltti-kortin käyttö Liikkuminen kävellen ja pyöräillen/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Huoltajien koulukyyditykset vähenevät, kun oppilaat käyttävät julkisia kulkuneuvoja tai kävelevät tai pyöräilevät
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Ympäristökasvatus, teemaopinnot/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kestävän kehityksen suunnitelmien mukainen aktiivinen toiminta.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen		

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Resurssitehokkuus	Biojätteiden kierrätyksen lisääminen syntypaikkalajittelun ja keräämisen tehostamisella/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Syntyvän sekajätteen määrä/määrä pienenee sihyn toimipisteissä (koulut ja päiväkodit)

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Palvelujen digitalisointi	Kaupungin omistamien tilojen ja alueiden varausjärjestelmän sähköistäminen sekä markkinoinnin tehostaminen – koulujen käytön laajentaminen kouluajan ulkopuolella/yhteistyö vuokrauspalvelujen kanssa TVT-taitoja opetellaan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, Google-maailman hyödyntäminen opetuksessa digimateriaalien kanssa/kasvatus- ja opetushenkilöstö Monipuolisia TVT-taitoja vahvistetaan lukiokoulutuksessa. Nettilukion kurssi-tarjonnan tarkoituksenmukainen hyödyntäminen joustavien opiskelupolkujen mahdollistamiseksi/ tulosaluejohtaja ja lukio-koulutuksen johtoryhmä Daisy-toiminnanohjausjärjestelmä varhaiskasvatuksessa ja Wilma käytössä perusopetuksessa ja lukiossa/kasvatus- ja opetushenkilöstö	julkisten tilojen käyttöaste, vajaakäyttöiset kiinteistöt/Lähtötilanne (15 h/vrk) 43 % / Tavoite 65 % Lähtötilanne Rakennuskohtainen varausjärjestelmä / Tavoite Avoin ja hlö riippumaton varausjärjestelmä Sujuvat palvelut Verkkokurssisuoritusten määrä Sujuvat palvelut
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Kestävän kehityksen suunnitelmat käytössä kaikissa yksiköissä/kasvatus- ja opetushenkilöstö Kaupungin virka-autojen käyttö/koko henkilöstö	käytetään kaupungin biokaasuautoja virka- ja virantoimitusmatkoissa

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kalevankangas -kehittämialusta	Edistetään kuntalaisten tasavertaisuutta ja osallisuutta liikunnalliseen elämäntapaan/varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus käyttää Kalevankankaan alueen palveluja/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kalevankankaan liikuntapaikkojen käyttö kasvaa
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Osallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen (nuoret ja aikuiset) osaamisen kehittämisen keinoin/lukiokoulutus	Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/Ei tutkintoa: v. 2016: 6612 hlö / pienenee vuosittain
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Opintotarjonnan Outlet (monimuotoinen verkostomainen koulutustarjotin)/lukio-koulutus Yhteinen näkyvyys/lukiokoulutus Rekrytointiyhteistyö korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa/varhaiskasvatus	Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/v. 2016: 13645 hlö / kasvaa vuosittain Nuorisotyöttömyyden (17-24 v.) väheneminen/Lähtötilanne (2016): 21,8 %/17 % Tavoite: korkeintaan maan keskiarvotaso

Työllisyydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Työllistämisperusteiset oppisopimukset ja muu koulutukseen ohjaus	Oppisopimuksia palvelualueelle mahdollisuuksien mukaan/kaikki tulosalueet	Oppisopimusten lukumäärä/ 15 kpl/vuosi
Osaavan työvoiman varmistaminen	Aktiivinen rekrytointi/kaikki tulosalueet	Tavoitteena saada uusia asukkaita ja lisätä seudun näkyvyyttä

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Sitoutetaan kaupunkiorganisaatio ja yhteistyökumppanit strategian ja kaupunkibrändin toteuttamiseen Koulutetaan kaupunkiorganisaatiota ja yhteistyökumppaneita/koko henkilöstö	Kaupunkiorganisaatio, yhteistyökumppanit ja kaupunkilaiset tuntevat kaupunkistrategian sisältöä ja käyttävät aktiivisesti Mikkelin brändiä
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Tuodaan esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti Markkinoidaan sähköisiä kanaviamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti Laadukkaat kasvatus- ja perusopetuspalvelut sekä terveet, turvalliset ja uudet tilat lisäävät kaupungin vetovoimaa/koko henkilöstö Laadukkaat ja monipuoliset lukiopalvelut, joita kehitetään aktiivisesti yhteistyössä mm. Viisiapilaverkoston ja LUKE –verkoston kanssa. Mikkelin rooli verkko-oppimisen ja monimuoto-oppimisen kehittäjänä nostetaan aktiivisesti esille/tulosaluejohtaja ja lukioiden rehtorit	

TALOUS

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue yhteensä

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintatulot	6 901 305	8 616 200	8 884 700	8 884 700
Toimintamenot	-105 230 631	-113 783 100	-114 094 200	-112 930 200
Toimintakate (netto)	-98 329 326	-105 166 900	-105 209 500	-104 045 500

Kasvatus- ja opetuslautakunta

	TP2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintatulot	4 941 917	5 728 400	5 420 100	5 420 100
Toimintamenot	-87 157 480	-93 944 400	-93 898 800	-92 839 400
Toimintakate (netto)	-82 215 563	-88 216 000	-88 478 700	-87 419 300

SUORITETAULUKOT

Varhaiskasvatus ja hoidon tuki

Vuosi Palvelu	2021		2022		
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
2211 - Päiväkodit					
asiakkaat kpl	1 121,00	1 096,00	1 027,00	-69	-6,30 %
menot / asiakas €/kpl	-12 122,78	-12 425,91	-14 126,29	-1 700	13,68 %
alle 3-vuotiaat %	19,00	22,10	21,40	-1	-3,17 %
erityisasiakkaat %	15,00	8,70	11,40	3	31,03 %
päiväkotien 3-6v asiakkaat kpl		854,00	807,00	-47	-5,50 %
2370 - Yksityinen päivähoito					
yksityinen päiväkotihoido, asiakkaita kpl		521,00	566,00	45	8,64 %
menot / asiakas €/kpl		-8 483,20	-8 584,28	-101	1,19 %
yksityinen päiväkotihoido, alle 3-vuotiaita %		27,10	25,30	-2	-6,64 %
2400 - Vuorohoito					
asiakkaat kpl	335,00	329,00	339,00	10	3,04 %
menot / asiakas €/kpl	-16 146,57	-16 271,35	-13 122,12	3 149	-19,35 %
2410 - Ryhmäperhepäivähoito					
ryhmäperhepäivähoidon asiakkaat kpl	54,00	54,00	27,00	-27	-50,00 %
menot / asiakas €/kpl	-20 467,37	-18 223,85	-21 825,93	-3 602	19,77 %
2430 - Perhepäivähoito hoitajan kodis					
perhepäivähoito hoitajan kodissa, asiakkaat kpl	48,00	47,00	42,00	-5	-10,64 %
menot / asiakas €/kpl	-20 386,12	-20 337,92	-14 680,95	5 657	-27,81 %
2470 - Lasten kotihoidontuki					
kotihoidontuella hoidettavat lapset kpl	422,00	453,00	405,00	-48	-10,60 %
menot / hoidettava lapsi €/kpl	-4 202,68	-4 676,16	-3 888,40	788	-16,85 %
2480 - Lasten yksityisen hoidon tuki					
yksityisen perhepäivähoidon tukilapset kpl	699,00	62,00	55,00	-7	-11,29 %
menot / asiakas €/kpl	-335,16	-4 790,03	-4 407,27	383	-7,99 %
2500 - Esiopetus					
asiakkaat kpl	436,00	436,00	449,00	13	2,98 %
menot / asiakas €/kpl	-7 165,64	-9 714,99	-10 084,86	-370	3,81 %
erityisasiakkaat %		24,50	15,80	-9	-35,51 %
päiväkodit, pelkässä esiopetuksessa kpl	74,00	74,00	59,00	-15	-20,27 %
2570 - Yksityinen esiopetus					
yksityinen esiopetus, asiakkaat kpl		96,00	100,00	4	4,17 %
menot / esiopetusasiakas €/kpl		-3 855,55	-3 026,00	830	-21,52 %
yksityiset päiväkodit, pelkässä esiopetuksessa kpl		3,00	4,00	1	33,33 %

Keskeiset muutokset kaudella

Lapsimäärä pienenee. Erityisasiakkaiden suhteellinen osuus kasvaa.

Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelutarjonta kasvaa. Alle 3-vuotiaiden ja esioppilaiden määrä yksityisessä palvelussa kasvaa. Palvelusetelien hinta on kilpailukykyinen.

Ympärivuorokautisen varhaiskasvatuksen tarve on vähenemässä.

Perhepäivähoidon määrä sekä ryhmäperhepäiväkodeissa että hoitajan kotona vähenee ja lapset siirtyvät päiväkoteihin.

Kotihoidontuella olevien lasten määrä vähenee.

Yksityisen perhepäivähoitajien ja lasten määrä on vähenemään päin.

Perusopetuspalvelut ja iltapäivätoiminta

Vuosi Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
2610 - Perusopetus					
oppilaita kpl	4 760,00	4 802,00	4 753,00	-49	-1,02 %
joista erityistä tukea tarvitsevat oppilaat kpl	411,00	509,00	539,00	30	5,89 %
menot / oppilas €/kpl	-9 294,49	-10 323,72	-10 115,61	208	-2,02 %
tuntia, koulut h	9 079,00	8 991,00	9 004,00	13	0,14 %
2900 - Iltapäivätoiminta					
aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistujia kpl	413,00	383,00	419,00	36	9,40 %
menot / osallistuja €/kpl	-1 545,09	-1 930,20	-1 060,62	870	-45,05 %

Keskeiset muutokset kaudella

Eteläisen aluekoulun rakentaminen käynnistyy, ellei markkinaoikeuteen tehty oikaisuvaatimus viivästyttä aloitusta. Koronatilanteen aiheuttamia vaikutuksia oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin seurataan ja tuetaan.

Iltapäivätoimintaan on ilmoittautunut hieman edellisvuotta enemmän lapsia.

Lukiokoulutus

Vuosi Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
2110 - Lukiot					
aineopiskelijoiden lukumäärä kpl	136,00	135,00	110,00	-25	-18,52 %
menot / aineopiskelija €/kpl	-39 677,00	-42 556,30	-53 612,73	-11 056	25,98 %
opetuskurssien lukumäärä kpl	775,00	755,00	760,00	5	0,66 %
menot / opetuskurssi €/kpl	-6 962,67	-7 609,40	-7 759,74	-150	1,98 %
varsinaiset opiskelijat kpl	778,00	755,00	790,00	35	4,64 %
menot / varsinainen opiskelija €/kpl	-6 935,83	-7 609,40	-7 465,06	144	-1,90 %

Keskeiset muutokset kaudella

Mikkelin lukion uusien opiskelijoiden ja mahdollisesti myös 4. vsk.:n opiskelijoiden määrä nousee edellisvuodesta. Oppivelvollisuuden laajentuminen ja muutokset opiskelijoiden opinto-ohjelmissa vaikuttavat lukion opiskelijamäärään.

8.7 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Tavoitteena on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja harrastuneisuutta, lisätä poikkihallinnollisuutta, kehittää toimintaympäristöjä ja sähköisten palvelujen käyttöä sekä tehostaa kumppanuussuhteita yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Lautakunta vastaa kansalaisopiston, yleisten kulttuuripalvelujen, liikuntapalvelujen, nuorisopalvelujen, kirjastopalvelujen, museopalvelujen ja orkesteripalvelujen tuottamisesta.

Palvelusuunnitelma

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaiset tulosalueet järjestävät asukkaiden hyvinvointia edistäviä ja syrjäytymistä ehkäiseviä palveluita. Ne tuottavat monipuolista ja laadukasta vapaan sivistystyön sekä kulttuuri- ja liikuntatarjontaa, mikä mahdollistaa kuntalaisille sekä ohjattuja että omaehtoisia palveluja. Palveluissa pyritään huomioimaan erilaiset kohderyhmät ja kehittämään markkinointia ja käyttäjälähtöisiä palveluita.

Lautakunnan palvelut ovat pääasiallisesti lähipalveluita. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan kaupunginvaltuuston vuonna 2018 tekemä kaupunkirakenneselvitys, vuonna 2019 hyväksytty palvelusuunnitelma ja 2020 valmistunut TATU2023-ohjelma.

Avustuksilla ja monipuolisilla yhteistyösopimuksilla ylläpidetään ja kehitetään palvelutarjoomaa ja luodaan kolmannen sektorin toimijoille mahdollisuuksia kokeilla uudentyyppisten palveluiden tuottamista. Kaupungin eri toimijoiden kesken pyritään yhteistyöhön. Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaisten toimintojen merkitys on korostunut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Lautakunnan alaiset tulosalueet vaikuttavat myönteisesti myös Mikkelin maineeseen viihtyisänä kulttuurikaupunkina. Kaupungin talouden tasapainottamiseksi yhtenä säästötoimenpiteenä esitetään kaikkien avustusten leikkaamista 10 prosentilla. Leikkaus kohdistuu myös hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan avustuksiin.

Vuonna 2022 Mikkelissä vietetään Kulttuurin unelmavuotta. Unelmavuosi toteutetaan osana Saimaa-ilmiötä, jossa Mikkelin aloittaa itäsuomalaisten maakuntien keskuskaupunkien kesken jaettujen kulttuurin unelmavuosien sarjan ensimmäisenä. Kulttuurin unelmavuosi 2022 -hankkeen rahoittaa Etelä-Savon Maakuntaliitto Euroopan aluekehitysrahastosta sekä Mikkelin kaupunki. Hanke nostaa alueen kulttuurin vuodeksi jalustalle tuoden kulttuurin, taiteen ja viihteen lähelle asukkaita, työllistäen samalla alueen toimijoita.

Mikkelin kansalaisopiston koulutustehtävä perustuu paikallisesti ja alueellisesti muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja seniorikansalaisten keskimääräistä suurempaan määrään. Opisto toimii sivistystehtävänsä ohella merkittävänä hyvinvoinnin, elinvoiman ja osallisuuden lisääjänä ja edistäjänä alueella. Vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja alueellinen toiminta ovat tärkeitä väyliä osallisuuden turvaamiseksi sekä eri ryhmien näkökulmien huomioon ottamiseksi päätöksenteossa. Kansalaisopiston ja osallisuuden tulosalue vastaa myös kaupungin osallisuuden kehittämisestä. Säästötoimenpiteenä kansalaisopiston kurssitarjontaa leikataan.

Kirjastopalveluja tarjotaan ja kehitetään kiinteissä toimipaikoissa, hakeutuvana palveluna ja verkkopalveluina. Toiminnan tavoitteissa korostuu erilaisten lukutaitojen edistäminen ja myös muun aktiivista kansalaisuutta ja hyvinvointia edistävän toiminnan mahdollistaminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Kaikissa lähikirjastoissa oleva omatoimitekniikka mahdollistaa sekä kirjastojen koelamien että tilan käytön paljon palveluaikojen laajemmin. Kirjastotila toimii matalan kynnyksen kohtaamispaikkana ja on käytettävissä kuntalaisten omaehtoiseen toimintaan. Tapahtumatarjontaa kehitetään kokeilemalla uudenlaisia tilaisuuksia mm Kulttuurin unelmavuoden ja Kansalaisopiston kanssa samalla kun jatketaan vakiintunutta yhteistyötä mm digiopastuksen ja Kirjastopolun merkeissä. Säästötoimenpiteenä kirjaston aineistomäärärahaa leikataan ja yhden työntekijän työaikaa osa-aikaistetaan.

Museopalvelujen keskeisiä tavoitteita ovat kulttuuriperinnön tallentaminen, säilyttäminen ja esitleminen sekä kulttuuriperinnön arvostuksen lisääminen. Lisäksi tavoitteena on tulosalueen peruspalveluiden turvaaminen museolain ja -asetuksen edellyttämällä tavalla huomioiden erityisesti lapset ja nuoret, ikääntyneet ja erityisryhmät. Mikkelin taidemuseo toimii alueellisena vastuumuseona taidemuseotehtävän osalta Etelä-Savon alueella. Tavoitteena on kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin edistäminen alueella. Sodan ja rauhan keskus Muisti aloitti toimintansa Päämajatalossa 4.6.2021. Muisti ja Päämajamuseo toimivat yhteistyössä asiakaspalvelun ja näyttelyiden osalta. Museon säästövelvoite täyttyy vähentämällä menoja monelta eri tilikohdalta (ns. juustohöyläys).

Kulttuuripalveluiden toiminnan painopisteinä ovat lasten ja nuorten sekä ikäihmisten kulttuuripalvelut sekä erilainen tapahtumatoiminta. Hyvät ja toimivat poikkihallinnolliset yhteistyöprojektit, kuten KulttuuriKameli ja Kulttuuripolku sekä ikäihmisten kulttuuripalveluissa yhteistyö Essoten suuntaan, jatkuvat. Koronavuosien jälkivaikutukset näkyvät varmasti vielä vuonna 2022 kävijäluvuissa, toiminnassa ja taloudessa. Tärkeä osa vuoden 2022 toimintaa on myös Kulttuurin unelmavuoden myötä kulttuurin näkyväksi tekemisen jatkohyödyntäminen. Kulttuuripalvelujen säästötoimenpiteenä kaupungin johtoryhmä esitti tulosalueen sulauttamista toisen tulosalueen alle. Tälle vaihtoehtoisena säästönä esitetään 17 prosentin leikkausta avustuksista ja vähentämällä menoja monelta eri tilikohdalta (ns. juustohöyläys).

Orkesteri tuottaa taide-elämyksiä ja osallistuu kaupungin monipuolisen kulttuuritarjonnan ylläpitämiseen. Sen tehtävänä on taide-musiikkitradition vaaliminen ja kehittäminen sekä yleisötyö kaikenikäisen kuulijakunnan parissa. Orkesteri on asukkaiden hyvinvoinnin kehittämistä mahdollistava helposti saavutettava kulttuuritoimija. Orkesteri näyttäytyy merkittävänä tekijänä kaupungin mai-

nekuvan kehittämisessä. Orkesteri tekee yhteistyötä paikallisten ja alueellisten musiikkitoimijoiden kanssa, erityisesti Saimaa Sinfonietta -orkesteriyhteistyötä Lappeenrannan kaupunginorkesterin kanssa. Orkesteri on asettanut tavoitteeksi parantaa toimintakatetta (80 000 euroa) nostamalla tulotavoitetta ja leikkaamalla kuluja.

Liikkuva Mikkeli 2030 suunta-asiakirjan mukaisesti panostus on erityisesti lasten ja nuorten liikunnassa, terveysliikunnassa ja luontoliikunnassa. Lähiliikuntapaikkojen ja ulkoilureittien kehittäminen ja ylläpito, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen, esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen sekä viestinnän tehostaminen ovat suunta-asiakirjan mukaisia toiminnan painopisteitä. Kalevankankaan alueen kehittäminen monipuolisena ja tunnettuna liikunta- ja tapahtuma-alueena jatkuu edelleen. Vuonna 2021 perustetun seurafoorumien toiminta vakiintuu. Säästötavoitteen saavuttamiseksi esitetään avustusten leikkaamista 10 prosentilla, joistakin yksittäisistä tiloista luopumista sekä joiden maksujen ja taksojen tarkastusta lisätulojen saavuttamiseksi.

Nuorisopalvelut ovat lähipalveluita, joiden tavoitettavuus sekä kaupunki- että haja-asutusalueella tulee turvata. Digitaalisia toimintaympäristöjä ja -menetelmiä kehitetään fyysisten kohtaamispaikkojen rinnalle. Aluekoulujen suunnittelussa ja muussa tilasuunnittelussa huomioidaan nuorisotilojen siirtyminen koulujen yhteyteen sekä sisä- ja ulkoliikuntamahdollisuuksien turvaaminen niiden yhteydessä. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyötä kehitetään edelleen ja luodaan malli koulunuorisotyöntekijöiden työlle. Kohdennettua nuorisotyötä toteutetaan moniammatillisesti ja monipuolisia verkostoja hyödyntäen. Etsivä nuorisotyö toimii osana Ohjaamo-tiimiä. Vakiinnutetaan nuorten ehkäisevä päihdetyö osaksi nuorisopalvelujen kokonaisuutta. Nuorten osallisuutta vahvistetaan muun muassa nuorisovaltuustotyön ja lasten parlamentin kautta. Osallistavan budjetoinnin käyttöön kannustetaan. Nuorisopalvelujen kehittämisen ja arvioinnin tueksi laaditaan nuorisotyön perussuunnitelma NUPS; laadintaprosessissa nuoria osallistetaan palvelujen suunnitteluun ja arviointiin. Nuorisojärjestöjä tuetaan toiminta- ja kohdeavustuksin. Säästötavoitteen saavuttamiseksi esitetään avustusten leikkaamista 10 prosentilla.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Maksuttomat tapahtumat ja teemapäivät/kaikki tulosalueet Kuntalaisten liikuntaharrastamisen mahdollistaminen /liikuntapalvelut Etsivä nuorisotyö tavoittaa alle 29-vuotiaan nuoren, joka kaipaa tukea koulutukseen, työelämään tai elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Nuorisolain mukaiset ilmoitukset ja muut yhteydenotot otetaan käsittelyyn viiveettä. Kutsuntaikäiset kohdataan kutsunnoissa ja tarvittaessa ohjataan etsivän nuorisotyön palveluihin. /nuorisopalvelut Nuorisotyö ja nuorisotilat huomioidaan kouluverkkoratkaisuissa. Alueellisen nuorisotyön menetelmiä käytetään monipuolisesti. /nuorisopalvelut	Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8 %/90,2 %, tavoite: 95% 8.-9. lk: 75,7 %/75,1 %, tavoite: 80% lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80 % amm: 78 %/76,5 %, tavoite: 80 % Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö), lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 53,8 %/koko maa 54,5 %, tavoite: 60 % 65+ 56,6 %/52,4 %, tavoite 60 % Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely)
Kumppanuustalo-toimintamalli	Kumppanuusmallin valmistelu hankkeessa yhteistyössä kolmannen sektorin, kuntalaisten, maakunnan ja Essoten kanssa/kansalaisopisto Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen: lasten ja nuorten vaikuttajaryhmien kuuleminen päätöksenteossa/kaikki tulosalueet Palvelujen saavutettavuuden parantaminen digitaalisilla palveluilla ja digiopastuksella/kaikki tulosalueet Osallistuvan budjetoinnin kokeilujen jatkaminen ja sopivien mallien löytäminen Kumppanuuspöytätoimintamallin käyttö.	Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.- 8.-9. lk: 26,3 %/26,9 %, tavoite: 33 % lukio: 29,1 %/30,5 %, tavoite: 33 % amm: 31,3 %/28,6 %, tavoite: 33 % Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 0,6 %/0,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 7,2 %/8,5 %, tavoite: 0 %

	<p>Sosiaaliset kohtaamiset mahdollistava sisältötyö; satutunnit, lukupiirit, selkolukupiiri, senioreille suunnatut tarinatuokiot, taidemusiikkiklubi, sanataidepajat, lukukoiratoiminta, lukuneuvojatoiminta, sosiokulttuurinen lukeminen, keskustelutaloukset</p> <p>Aktiivinen arki ja muut vapaa-ajantoimintoihin kannustavat tapahtumat/kaikki tulosalueet</p> <p>Seurafoorumien toiminta/liikuntapalvelut</p> <p>Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden yhdistyskentältä koulutustarpeiden kartoitus ja koulutusten järjestäminen yhteistyössä</p> <p>Vakiinnutetaan nuva-perintöraaston käyttö osallistavien menetelmin mikkeliäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi./nuorisopalvelut</p>	<p>lukio: 8 %/7,2 %, tavoite: 0 % amm: 7,6 %/7,4 %, tavoite: 0 %</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 1,8 %/2,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 8,6 %/9,5 %, tavoite: 0 % lukio: 10,3 %/10,4 %, tavoite: 0 % amm: 7,4 %/10 %, tavoite: 0 %</p> <p>Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2015): Kaikki 9,9 %/8,6 %, tavoite: 0 % 20-64 v. 10,2 %/8,6 %, tavoite: 0 % 65+ 9,1 %/8,6 %, tavoite: 0 %</p> <p>Osallistuvalla budjetoinnilla jaettu raha euroina</p> <p>Kumppanuuspöytätilaisuuksien määrä</p> <p>Etsivään nuorisotyöhön tulleiden ilmoitusten määrä, palveluihin ohjautuminen, kutsunnassa tavoitettujen määrä</p> <p>Alueellisen nuorisotyön toimipisteiden määrä ja sijoittelu, kohdattujen nuorten määrä</p> <p>Organisoidun liikuntatoiminnan käyntikerat (uimahallit omanaan)</p> <p>Osallistuvien seurojen määrä</p> <p>Koulutus järjestetty / ei järjestetty, osallistujamäärä</p> <p>Ehdotusten määrä, myönnettyjen kohteiden määrä</p>
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	<p>Palvelujen saavutettavuuden parantaminen digitaalisilla palveluilla ja digipassuksella/kaikki tulosalueet</p>	

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Julkisen taiteen edistäminen/museopalvelut	Julkisen taiteen poikkihallinnollisen työryhmä kokoontuu säännöllisesti
	Vapaasti koulu- ja vapaa-ajankäytössä olevien lähiliikuntapaikkojen huomiointi kouluverkko ratkaisujen yhteydessä, liikumaan kannustavat ratkaisut kouluuunnittelussa/liikuntapalvelut	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 48,1/45,1 %, tavoite MLI: 100 % 8.-9. lk: 22,1 %/19,2 %, tavoite: 100 % lukio: 13,6 %/13,1 %, tavoite: 100 % amm: 11,5 %/12,6 %, tavoite: 100 %
	Toteutetaan suunnitellusti nuorten ehkäisevää päihdetyötä. Tehdään ohjaustyössä liikkumista, riittävää unta ja terveellistä ravintoa tukevia valintoja./nuorisopalvelut	Ehkäisevässä päihdetyössä kohdattujen nuorten määrä, toiminnan raportit

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Monipuoliset, laadukkaat ja helposti saatavat soveltavan liikunnan ryhmät aikuisille ja lapsille/liikuntapalvelut, nuorisopalvelut	Ryhmien määrä
	Esteettömyyden edistäminen palveluissa/kaikki tulosalueet	Esteettömyyssuunnitelman mukainen toiminta

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun edistäminen	Muistin toteuttaminen ja Päämajamuseon perusnäyttelyn uusiminen/museojohtaja	Muisti avautui kävijöille 4.6.2021. Päämajamuseon näyttelyhuoneita uudistetaan vuoden 2022 aikana. Viestikeskus Lokin toiminnasta kertova väliaikainen näyttely rakennetaan yhdessä Kaakkois-Suomen viestikillan kanssa Päämajamuseoon.
	Museostrategian liittäminen matkailustrategiaan/ museojohtaja	On liitetty
Palvelujen digitalisointi	Otetaan käyttöön uusi kunnallisen nuorisotyön tilastointijärjestelmä (aikaisemmin Lokikirja) sekä sähköinen yhteydenottojärjestelmä yhteysetsivaan.fi Tilavarausjärjestelmän kehittäminen/liikuntapalvelut Tiettyjen, harkittujen sisältöjen digitaalisessa muodossa tarjoaminen (yleiset kulttuuripalvelut) Seppo-pelin hyödyntäminen toiminnassa	Tilastojen kattavuus ja käytettävyyys Sujuvampi yksittäisen vuoron varaaminen Digitaalisten palveluiden määrä / käyttökokemukset Luotujen pelien määrä / pelikertojen määrä

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Laadukkaiden tapahtumien, konserttien ja näyttelyiden järjestäminen/museopalvelut, yleiset kulttuuripalvelut, kaupunginorkesteri, nuorisopalvelut Laadukkaat kirjastopalvelut ja kansalaisopisto/kirjastopalvelut, kansalaisopisto Laadukkaiden liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito/liikuntapalvelut Laadukasta nuorisotyötä tehdään näkyväksi kaupunkikuvassa, tiedotuksessa ja sosiaalisessa mediassa./nuorisopalvelut	Kävijämäärät, tavoite: kaikissa kävijämäärät kasvavat lähtötilanne (2017): Kirjasto: 635 534 Museo: 38 500 Orkesteri: 16 918 Kulttuuripalvelut: kävijämäärä omista ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa: 47 467; kävijämäärä tapahtumissa, joihin on myönnetty kohdeavustusta: 13 293; säännöllistä kulttuuriavustusta saavien kävijä-/osallistujamäärä: 12 011 Uimahalli: 148 829 Teatteri: 37 586 Kansalaisopisto: 5500 opiskelijaa

Työllisyydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Nuorten sujuvan opiskelupolun ja työelämään siirtymisen tukeminen	Etsivä nuorisotyö kohtaa nuoria erilaisissa toimintaympäristöissä sekä motivoi ja ohjaa heitä koulutukseen ja työllistymistimenpiteisiin. Toiminta on monialaista ja sitä tehdään yhteistyössä Ohjaamo Olkkarin eri toimijoiden kanssa./nuorisopalvelut	Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä, työvoimapalveluihin ohjattujen nuorten määrä

TALOUS

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintatulot	1 959 388	2 887 800	3 464 600	3 464 600
Toimintamenot	-18 073 151	-19 838 700	-20 195 400	-20 090 800
Toimintakate (netto)	-16 113 763	-16 950 900	-16 730 800	-16 626 200

SUORITETAULUKOT

Kirjastot					
Vuosi Palvelu	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
3600 - Mikkelin kirjastot					
Mikkelin kirjastot yhteensä, lainat kpl	410 331,00	640 000,00	650 000,00	10 000	1,56 %
menot / laina €/kpl	-7,60	-5,07	-4,92	0	-3,08 %
Mikkelin kirjastot yhteensä, käynnit kpl	276 675,00	523 000,00	550 000,00	27 000	5,16 %
menot / käynti €/kpl	-11,27	-6,21	-5,81	0	-6,40 %

Keskeiset muutokset kaudella

Kirjastopolkuyhteistyö toteutetaan suunnitelman mukaisesti, Liikkuvat kirjastopalvelut palvelevat aikataulujensa mukaisesti. Vakiintuneet toimintamuodot niin digiopastuksen suhteen (vertaisopastus ja tietotunnit) toteutetaan, samoin sisältöpalveluissa (eri kirjastojen lukupiirit, satutunnit) voidaan taas toteuttaa livetilaisuuksina.

Asiakastoiveiden mukaisesti toteutetaan edelleen myös etätalaisuuksia, kuten etätietotunteja ja verkkolukupiiri. Tilaisuuksien osalta kokeillaan pääkirjastossa yhteistyössä sekä Kulttuurin unelmavuoden että Kansalaisopiston kanssa uudenlaisia tapahtumakonsepteja.

Museopalvelut

Vuosi Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
3400 - Museopalvelut					
käynnit kpl	18 253,00	36 150,00	38 500,00	2 350	6,50 %
menot / käynti €/kpl	-71,11	-39,94	-37,12	3	-7,07 %
näyttelyiden määrä kpl	10,00	11,00	9,00	-2	-18,18 %
tallenteiden määrä kpl	61 649,00	48 500,00	49 000,00	500	1,03 %
sijoitettavien teosten määrä kpl	685,00	661,00	650,00	-11	-1,66 %

Keskeiset muutokset kaudella

Päämajamuseon perusnäyttelyä uudistetaan näyttelyhuone kerrallaan resurssien mukaan. Tavoitteena on se, että Päämajamuseon perusnäyttely on uusittu kokonaan vuoden 2022 aikana. Muistin ja Päämajamuseon asiakaspalvelutoiminta on yhdistetty. Taidemuseossa toteutetaan vuonna 2022 kolme vaihtuvaa näyttelyä ja Suur-Savon museossa yksi vaihtuva näyttely.

Kaupunginorkesteri

Palvelu	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
3300 - Kaupunginorkesteri					
konsertit ja esitykset kpl	37,00	80,00	85,00	5	6,25 %
menot / konsertti tai esitys €/kpl	-25 354,33	-12 857,85	-12 027,06	831	-6,46 %
kuulijoiden määrä kpl	4 672,00	18 000,00	20 000,00	2 000	11,11 %
menot / kuulija €/kpl	-200,79	-57,15	-51,12	6	-10,55 %

Keskeiset muutokset kaudella

Orkesteri järjestää tapahtumia annetun budjetin mukaisesti. Suurena yksittäisenä tapahtumana vuonna 2022 on etelä-savolaisena yhteistyönä toteutettava ooppera maaliskuussa. Kulttuurin unelmavuosi vaikuttaa orkesterin suunnitelmiin siten, että orkesteria tullaan näkemään entistä enemmän konserttisalin ulkopuolella ilmaisissa tapahtumissa. Orkesteri esiintyy AKKU-hankkeen mahdollistamana eri puolella maakuntaa säännöllisesti. Suunnitelmissa on myös kansainvälisesti merkittäviä levytyksiä. Saimaa Sinfonieta -yhteistyö ja yhteistyöt muidenkin orkesterien kanssa jatkuu osana toimintaa.

Vapaa sivistystyö

Vuosi Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
3700 - Vapaa sivistystyö					
opiskelijat kpl	4 546,00	5 100,00	5 000,00	-100	-1,96 %
menot / opiskelija €/kpl	-378,32	-370,59	-343,98	27	-7,18 %
opetustunnit kpl	17 343,00	20 500,00	20 000,00	-500	-2,44 %
menot / opetustunti €/kpl	-99,17	-92,19	-86,00	6	-6,72 %
kurssilaisia kpl	6 176,00	10 000,00	9 000,00	-1 000	-10,00 %
menot / kurssilainen €/kpl	-278,47	-189,00	-191,10	-2	1,11 %

Keskeiset muutokset kaudella

Kansalaisopisto jatkaa hallittua kokonaistuntimäärän supistamista.

Liikuntapaikat

Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
4000 - Liikuntapalvelut					
ohjaaja-avustusta saaneiden järjestöjen määrä kpl	15,00	34,00	34,00	0	0,00 %
menot / avustettu järjestö €/kpl	-16 181,39	-10 954,14	-15 829,41	-4 875	44,51 %
4300 - Uimahallit					
uimahallien käynnit kpl	93 946,00	183 503,00	183 000,00	-503	-0,27 %
menot / käynti €/kpl	-18,06	-10,26	-10,13	0	-1,29 %

Keskeiset muutokset kaudella

Vuonna 2022 Liikkuva Mikkeli 2030 suunta-asiakirjan toimia viedään käytäntöön. Suunta-asiakirjan mukaisesti keskitytään erityisesti lasten ja nuorten liikunnan, terveysliikunnan sekä luontoliikunnan edistämiseen. Tarkoituksena on myös tehostaa ja parantaa viestintää sen kaikissa muodoissa. Kalevankankaan alueen yhteistyön kehittäminen jatkuu edelleen.

Nuorisotoiminta

Vuosi Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
4510 - Nuorisotoiminta					
nuorisotilat ja -toiminta käynnit kpl	10 111,00	24 500,00	24 500,00	0	0,00 %
menot / käynti €/kpl	-125,66	-56,14	-47,92	8	-14,65 %

Keskeiset muutokset kaudella

Alueellisen nuorisotyön painopistettä siirretään koulunuorisotyön ja jalkautuvan nuorisotyön suuntaan Otavassa ja Anttolassa Tatu-ohjelman mukaisesti. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyötä vahvistetaan ja mallinnetaan.

8.8 Kaupunkikehityslautakunta

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue tuottaa kaupunkilaisille ja elinkeinoelämälle kustannustehokkaasti Mikkelin kaupungin alueella vetovoimaisen elin- ja toimintaympäristön puitteet suunnittelemalla, rakentamalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja sekä viher- ja virkistysalueita. Palvelualue tarjoaa tilaratkaisuja pääsääntöisesti kaupungin omien prosessien asiakkaille, edistää toimitilojen käytön tehokkuutta taloudellisesti sekä vastaa kiinteistöjen arvon säilymisestä. Maaseututoimen toiminta-alueena on maataloushallinnon järjestäminen seitsemän kunnan alueella. Lomituspalveluiden toiminta-alueena on maatalouslomituksen järjestäminen kahdenkymmenen yhden kunnan alueella.

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen tulosalueet

- kaupunkikehitys (maankäyttö- ja kaupunkirakenne sekä vuokraus- ja käyttöpalvelut)
- kaupunkiympäristö (infra- ja viheraluepalvelut, talonrakennuspalvelut)
- rakennusvalvonta
- maaseututoimi

Vesiliikelaitos on sijoitettu palvelualueelle itsenäisenä yksikkönä. Vesiliikelaitoksen johtokunnassa on kaupunkikehityslautakunnan edustaja.

Palvelusuunnitelma

Kaupunkikehityslautakunnan alainen palvelualue vastaa toimialansa viranomaistehtävistä, omistajahallintatehtävistä sekä palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta.

Palvelualueen tavoitteena on tuottaa kaavoitus-, mittaus- ja kartastopalveluja sekä hankkia ja luovuttaa maata taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi kaupunkikehityslautakunnan alaisiin palveluihin kuuluvat yhdyskuntateknisten palveluiden ylläpito ja rakennuttaminen, joukkoliikenteen palveluiden organisointi, lentoaseman ylläpito, torien hallinnointi ja palveluiden järjestäminen sekä tilaratkaisut (rakentaminen, vuokraaminen, hankkiminen, myyminen ja purkaminen). Palvelualue vastaa rakennusvalvonta- ja jätehuoltoviranomaisen sekä pysäköintipalveluiden (sis. pysäköinnin valvonta) tuottamisesta.

Palvelualue vastaa maaseutu- ja lomituspalveluista. Maaseututoimi vastaanottaa ja käsittelee maatalousryttäjien EU- ja kansallisten tukien hakemuksia, hallinnoi ruokaviraston rekistereitä, Kaakkois-Suomen lomituspalvelut järjestävät karjatalousryttäjille vuosi- ja sijaisapulomitusta. Kaakkois-Suomen Lomituspalveluiden toiminta-alue (muutos palveluun) laajenee vuonna 2022. Lomituspalveluyksikkö tuottaa maatalouslomitusta Enonkosken, Hirvensalmen, Joroisten, Juvan Kangasniemen, Lemin, Luumäen; Mäntyharjun, Parikkalan, Puumalan, Rantasalmen, Rautjärven, Ruokolahden, Taipalsaaren, Savitaipaleen ja Sulkavan kunnissa, sekä Imatran, Lappeenrannan, Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan kaupungeissa.

Rakennusvalvontaviranomaisena toimii kaupunkikehityslautakunnan lupa- ja valvontajaosto.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Maatalousryttäjien sijaisapu-lomitus / maaseutuasiames	sijaisapu-lomitus päivät / vuosi

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	ELY-keskus poisti kaudelle 2019-20 omasta alueurakasta tehostetun hoidon talvipyöräilyreitit. Verkostollisesti kaupungin kokeilureitit yhtyivät ELY-keskuksen vastaaviin kokeiluihin. Kaupunki poisti tehostetun kunnossapidon kokeilureitit eo. ja taloudellisista syistä jo kaudelle 2021.	Ei mittaria.

	Joukkoliikennepalveluiden kehittämisellä parannetaan edellytyksiä yksityisautoilun vähentämiseksi. Henkilöresurssit ovat pienemmät vuonna 2022. 2021 alkavien liikennöintisopimusten myötä merkittävä lisäys biokaasun käyttöön, ja trendi jatkuu vuonna 2022. Lisäksi täyssähköbussien käyttö lisääntyy.	Joukkoliikenteen matkamäärät. Biokaasun käyttö (vrt. fossiilinen diesel) 2021 alkavissa sopimuksissa ja täyssähköbussien liikennöinti rinnalla 2022.
	Virkamatkat tehdään ensisijaisesti kaupungin omilla biokaasuautoilla tai julkisilla liikennevälineillä. Käytössä on viisi yhteiskäyttöautoa. Käyttökapasiteetti muina kuin loma-aikoina on korkealla.	Virka-autojen käyttöasteen nosto. Polttoaineena käytetään pääsääntöisesti biokaasua.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Vesistöjä pilaavien tai riskiä aiheuttavien toimintojen poistaminen tai riskin vähentäminen. Hulevesijärjestelmien rakentaminen siten, että vedet johdetaan vesistöihin puhtaimpina.	Hulevesitoimenpiteet.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Alue-urakoiden hiekanpoiston aloittamisen ajankohtaa täsmennetään olosuhteiden mukaisesti. Urakoitsijoiden toimenpideaika esim. Hiekanpoiston osalta on kaksi viikkoa. / Kunnossapitopäällikkö	Toteuttamisaika 14/vrk.
	Kaupunkikonsernin ja -yhtiöiden (omistus >50%) uudet autot hankitaan kotimaista ja päästötöntä energiaa käyttävinä (esim. biokaasu, sähkö). / Kaupunkikonserni; Hankintapalvelut ja kaupunkikonsernin yhtiöt	Pääpolttoaineina fossiilista Be/DI- käyttöviä autoja ei hankita.

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Maapolitiikka	Uuden maapoliittisen ohjelman valmistelu vastaamaan tulevaisuuden vaatimuksia. / Maankäyttöjohtaja	Maapoliittinen ohjelma valmistuu ja viedään valtuuston päätettäväksi vuoden 2021 aikana.
	Päivitetään valtuuston hyväksymät tontinluovutusperiaatteet. / Maankäyttöjohtaja	Tontinluovutusperiaatteet valtuuston hyväksyttäväksi vuoden 2021 aikana.
Matkailun edistäminen	Ennakoiva ja strategiaa tukeva raaka-maan hankkiminen ja myyminen. / Maankäyttöjohtaja	Maahankinnat ja myynnit Satamalahden kehittämiseksi.
	Urpolan Luontokeskuksen toimintaa kehitetään edelleen mm. vuosittain vaihtuvilla näyttelyillä ja palveluilla. Luontokeskus on yksi kolmesta Saimaa Geopark Visitor Centeristä, jossa ovat näkyvillä geologia, luonto, matkailu ja luontokasvatus. Keskus palvelee monikielisesti mm kansainvälistä matkailua.	Urpolan luontokeskuksen toiminnan tunnettuuden lisääntyminen ja kävijämäärän kasvu. Kävijämäärän seuranta (kotimaiset/ulkomaiset, ryhmät jne.). Kajakki- ja soutuvenevuokrauksen kehittymisen seuranta. Asiakaspalautte uusista näyttelyistä -> kehittämisasiideat
	Rakennamme ja tuomme osaltamme Urpolanjokilaakso - Kaihun matkailukokonaisuuden kehittymistä ja toiminnallisuutta. Saimaa Central park –hanke käynnissä Kenkäveron ja Kaihun alueella.	Kävijämäärän kehittyminen.
	Huolehditaan vesimatkailun kasvun mahdollisuuksista mm. retkisatamaverkostoa ja opastausta parantamalla. / Saimaa Geopark, retkisatamaverkko	Kunnostettujen kohteiden (4 kpl) määrä.

Resurssitehokkuus	Jättemateriaalien tehokkaampi hyödyntäminen. / Metsäsairila Oy	Jätteen vastaanotto ja lajittelukeskuksen tunnettavuuden ja käyttöönoton varmistaminen Metsä-Sairilassa. Uusia materiaalien kierrätyksen käynnistymisiä.
	Biohajoavat jätteet (biojäte, vihermassa, jätevesiliete yms.) käsitellään biojalostamossa (biokaasun tuottaminen). Ravinteiden kierrätys tehostuu. Liikennebiokaasun tuotantokapasiteetti on käytössä. Liikennebiokaasun käytön lisääminen konsernin omissa ja kilpailuttamissa kuljetuksissa. / konserni, hankintayksikkö, palvelualue	Jätteen vastaanoton tehostaminen Metsä-Sairilassa.
	Asumisen jäte hyödynnetään materiaalina tai energiana mahdollisimman tehokkaasti. Kehitetään materiaalien hyödyntämisen lähtökohtia. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue Jäteviranomaisen alueelliset tarkastuskierrokset / aluevalvontakäyntejä keskitettyjen jätehuoltomääräysten toteutumiseen sekä rakennetun ympäristön valvontaan. / Jäteasiantarkastaja, rakennusvalvonta.	Asumisen jätteen hyödyntäminen n 98% Kiinteistöjä kohdekäyntialueilla 100 kpl / vuosi.
	Ylijäämämaiden sekä tiilen ja betonin jalostus hyötykäyttöön, esim. EcoSairilan rakentamiseen. Purkumateriaalin hyödyntäminen kohteessa esim vanha putsarin alue sekä uudelleen käyttämällä rakennusosina tai materiaalina / Tilapalvelut, Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue	Materiaalivirtojen kartoittaminen ja hyödyntämistä nosto CityLoops hankkeen Asfalttirouhe uusiokäytetään uudessa asfaltissa tai kerrosmateriaalina.

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Saavutettavuus	Joukkoliikennepalveluita kehitetään asiakaslähtöisesti kaupunkiympäristön muutokset huomioiden. -Paikallisliikenteen palvelutasouudistuksen mukaista liikennöintiä kehitetään edelleen. -Biokaasun käyttöä edistetään. Täyssähköbussien liikennöintimarkkinoille tuleminen. -Joukkoliikenteen helppokäyttöisyyttä kehitetään huomioiden mm. maksutavat, myyntikanavat, informaatiojärjestelmät sekä viestintä ja markkinointi. / henkilöliikennepalvelut, logistiikkapäällikkö	Joukkoliikenteen matkamäärät koronatilanteen elvyttyä. Mobiilimaksamisen ja Waltti-kortin käytön lisääminen. Joukkoliikenteen näkyvyyden ja profiilin nosto
Palvelujen digitalisointi ja palvelumuotoilu	Sähköisen allekirjoituksen mahdollisuudet rakennettujen kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden kaupoissa sekä tilavuokrasopimuksissa nopeuttaa asiakaspalveluprosessia. Digitaalisen palvelun käyttöönotto selvityksen alla kaupunkiorganisaatiossa. /palvelujohtaja Koulutilojen iltakäytön tehostaminen tekniikan ja resurssien osalta. Osa kouluista henkilöresurssin varassa. Pyritään mahdollistamaan lukituksen/etähallinnan kautta. Erityinen kehityskohde ja pilotti	Sähköisten allekirjoitusten kappalemäärät, kun palvelu käytössä. Tavoite: Varausasteen nostaminen prosessien kehittämisen myötä ja uudenlaisen toimintamallin omaksuminen omassa organisaatiossa. Käyttäjien kulkeminen tiloissa turvallisesti ja helposti kulunhallinnan suunnittelun avulla. - Tapahtumalupa-anomusten tavoitteellinen keskittäminen verkkoon.

	<p>on rakenteilla oleva eteläinen aluekoulu (Urpola), jonka käytön tulee olla sisällöltään ja toimijaryhmältään laaja-alaista, päivä/viikko/kuukausitasolla kohdetta laajasti hyödyntävää. Koulu on kohteessa päävuokralaisen asemassa. /palvelujohtaja</p> <p>- Tapahtumasivusto –verkkopalvelu www.mikkeli.fi -sivustolla: Aluevarausten ohjaaminen ja keskittäminen jatkuu. Asiakasohjaus keskiössä. / Palvelujohtaja</p> <p>-Torivarausten kehittäminen ja siirtyminen digiaikaan. Osa organisaation, keskitettyä, sähköiset järjestelmät -kartoitus-työtä. / palvelujohtaja</p> <p>-Uuden paikkatietojärjestelmän mahdollisuudet vuokraus- ja käyttöpalvelujen toiminnoissa.</p>	<p>-Tavoitteena asiointin nykyaikaistaminen ja palvelutehokkuus</p> <p>-Digitalisoitumisen aste torivaraajien osalta vrt. Aiemmat vuodet</p>
	<p>Jätehuollon valvonta ja sähköinen informaationäkymä - hanke. Jätehuoltopalveluiden paikkatiedon parantaminen sekä viranomaisvalvontatietojen yhteen liittäminen / jätehuoltoviranomainen. Valtiovarainministeriö myöntänyt avustusta hankkeelle 83300e, omarahoitusosuus 14700e, yht. 98000e, toteutus 30.10.2023 mennessä.</p> <p>- Biojättekisterin luominen.</p> <p>- Rakennusvalvonnan paperiarkiston digitointi ja asiakirjakaupan avaaminen Asiakirjapyyntöjen siirtyminen kuntalaisten saavutettavaksi sähköisen asiakirjakaupan kautta. / rakennusvalvonta ja kaupungin arkistopalvelut.</p>	<p>Viranomaisvalvontatiedot karttaohjelmaan.</p> <p>yli 10000 asukkaan taajamassa olevien kiinteistöjen biojätetietorekisteri</p> <p>Digitoituja hyllymetrejä. Asiakirjakaupan avaaminen</p>
	Sähköinen maataloustukihaku / maaseutujohtaja	Sähköisten hakemusten prosentuaalinen määrä vuositasolla. tavoite 95%
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Uusien kohteiden toteuttaminen A-energialuokan kohteina / Talonrakennuspalvelut	Vuosittain toteutuneiden kohteiden määrä per kaikki uudiskohteet
	Parannetaan sähköautojen latauspisteiden kattavuutta, toteuttamalla latauspisteitä julkisiin kohteisiin. Laaditaan suunnitelma ja toteutusaikataulu kiinteistön omistajille tulevasta sähkölatauspisteelvoitteiden täyttämisestä.	Toteutetut latauspisteet per vuosi.
	Tarjotaan turvallisia pyöräparkkeja julkisissa kohteissa.	Toteutetut kohteet per vuosi.
	Osallistetaan kiinteistön käyttäjät (kuten koululaiset) kulutuksen vähentämiseen kertomalla rakennusten kulutuksesta esim. infonäyttöillä.	Toteutetut kohteet per vuosi.

3. ELINVOIMAHOJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
EcoSairila -kehittämislusta	Tontinluovutukset mahdollistetaan infran rakentamisella. Osa tonteista siirretään erillisellä kiviaineksen hyödyntämissopimuksella palvelun tuottajien pitkäaikaiseksi tuotantoalueeksi (palautuu kaupungille esim. 7 vuoden kuluttua tasattuina). / Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	Käyttöönottettavaa ja tontitettavaa korttelia on 3 hehtaaria.
	Alueen tonttien varaaminen ja käyttöönotto on käynnissä. /Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	2 kpl v. 2022
	Uusien yritysten lokalisointi EcoSairilaan / Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy	2 kpl v. 2022

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Asiakaspalveluprosessin tehostaminen: kaavoitus –tontin luovutus – rakennuslupa.	Kaupunki myy ja tarjoaa tehokkaammin eri käyttötarkoituksiin tontteja. Pientalotonttien varaajien asiakastytyväisyyskysely. Rakennusvalvonnan pysyvä (luvan saaneet) asiakastytyväisyyskysely.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Täydennyskoulutusta suunnitellaan ja järjestetään työntekijän koulutustarpeen mukaisesti /maaseutujohtaja ja maaseutuasiamies Rakennusvalvonnan asiakaspalvelukoulutus sekä tietomalli, lakiasiat ja tekniikkakoulutukset. /Rakennusvalvonta Viranomaisen informaatiotiedottaminen oleellisten lakimuutosten yhteydessä alueen ammattihenkilöille asiakokonaisuuksittain. /Rakennusvalvonta	1 päivä / työntekijä 1 koulutus / työntekijä tiedottaminen / lakimuutos

TALOUS

Kaupunkikehityslautakunta

	TP 2020	TA 2021	Ltk esitys 2022	TA 2022
Toimintatulot	41 413 689	45 077 500	49 822 800	49 883 400
Valmistus omaan käyttöön	652 046	388 500	482 000	482 000
Toimintamenot	-40 285 353	-45 852 000	-51 070 300	-51 070 300
Toimintakate (netto)	1 780 384	-386 000	-765 500	-704 900

TUNNUSLUVUT

Kaupungin omistamien rakennusten tunnusluvut

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Hallinnassa oleva rakennusomaisuus 1000 m ³	1375	1388	1388	1368	1347	1325
Ulosvuokratut liike- ja teollisuuskiinteistöt, 1000 htm ²	50	72	46	46	46	46
	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Rakennusten ylläpito						
Kaukolämmön normitettu kokonaiskulutus (kWh/r-m ³ /v)	31,2	40	40	39	39	39
Sähkön kokonaiskulutus (kWh/r-m ³ /v)	16,5	19	19	18	18	18

Kulutukset on laskettu rakennuskuutiometriä kohti. Seurannassa oleva rakennustilavuus edustaa noin 66 prosenttia talonrakennuspalveluiden hallinnassa olevasta kokonaisrakennustilavuudesta.

Tietojen tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Avustettavat yksityistiet, kpl	775	820	789	789	792	792
Perusparannetut yksityistiet, kpl	64	62	66	66	65	65
Kunnossapidetyt yksityistiekilometrit euroa/km	387	390	389	389	390	390

Maaseututoimen tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Maatilat yhteensä, kpl	1311	1320	1280	1250	1240	1240
Maatalouden tukihakemukset, kpl	5359	5100	5000	5000	4500	4500
Maatalouden tuet milj. euroa/vuosi	26	25	25	24	23	23
Lomituspäivät (vuosilomat, sijaisapu, tuettu lomitus)	13 271	21000	34000	32000	31000	31000
Kustannus euroa/lomituspäivä	210	212	220	215	215	215

SUORITETAULUKOT

Lentoasema						
Vuosi	2022					
Palvelu	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v	
5150 - Lentoasema						
laskeutumisesta lukumäärä kpl	4,00	900,00	2 280,00	1 380	153,33 %	
menot / laskeutuminen €/kpl	-134 594,50	-621,75	-237,46	384	-61,81 %	

Kaavoitus

Vuosi Palvelu	2022			Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
	TP -2v	TA -1v	TA		
5320 - Erityiset kaavahankkeet sekä y					
yleiskaavoituksen hyväksytyt kaavat kpl	1,00	3,00	4,00	1	33,33 %
5330 - Asemakaavat					
asemakaavoituksen hyväksytyt kaavat kpl	5,00	13,00	11,00	-2	-15,38 %
menot / hyväksytyt kaava €/kpl	-87 277,66	-46 115,35	-31 890,91	14 224	-30,85 %

Maaomaisuuspalvelut

Vuosi Palvelu	2022			Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
	TP -2v	TA -1v	TA		
5350 - Tonttien ja kiinteistöjen luov					
rekisteröidyt kiinteistöt kpl	15,00	40,00	15,00	-25	-62,50 %
menot / rekisteröity kiinteistö €/kpl	-23 082,37	-8 364,94	-21 526,67	-13 162	157,34 %
operoidut kiinteistöt kpl	104,00	100,00	80,00	-20	-20,00 %
menot / operoitu kiinteistö €/kpl	-3 329,19	-3 345,98	-4 036,25	-690	20,63 %
5360 - Paikka- ja maastotieto					
kunnan maapinta-ala km2	2 550,00	2 550,00	2 550,00	0	0,00 %
menot / neliökilometri €/km2	-190,42	-284,06	-178,04	106	-37,32 %
ylläpidettävä alue km2	152,00	152,00	152,00	0	0,00 %
menot / ylläpidetty neliökilometri €/km2	-3 194,57	-4 765,52	-2 986,84	1 779	-37,32 %

Henkilöliikennepalvelut

Vuosi Palvelu	2022			Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
	TP -2v	TA -1v	TA		
5720 - Henkilöliikenne-palvelut					
Waltti-korttilatausten lukumäärä kpl	76 606,00	32 000,00	33 000,00	1 000	3,13 %
menot / Waltti-korttilataus €/kpl	-64,69	-146,04	-141,30	5	-3,24 %
joukkoliikenteen kyytiinnousut kpl	769 056,00	1 150 000,00	750 000,00	-400 000	-34,78 %
menot / kyytiinnousu €/kpl	-6,44	-4,06	-6,22	-2	53,00 %
peruskoululaisten osuus kyytiinnousuista %	44,40	40,00	43,00	3	7,50 %

Kunnallistekniikan suunnittelu

Vuosi Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
5820 - Suunnittelu					
hyväksytyt suunnitelmat kpl	64,00	80,00	80,00	0	0,00 %
menot / hyväksytyt suunnitelma €/kpl	-5 243,38	-4 328,46	-4 082,50	246	-5,68 %

Keskeiset muutokset kaudella

Infrasuunnittelu sisältää katujen, yleisten alueiden ja vesihuollon suunnittelua, sekä liikennesuunnittelua. Suurin osa suunnitelmista ostetaan ulkoa.

Kunnossapito

Vuosi Palvelu	2022				
	TP -2v	TA -1v	TA	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
5840 - Kunnossapito					
rakenteelliset katualueen neliöt m2	5 530 919,00	5 438 161,00	5 438 161,00	0	0,00 %
menot / katuneliö €/m2	-1,02	-1,12	-1,07	0	-4,02 %
talvihoidossa olevat katuneliöt m2	2 945 939,00	2 941 583,00	2 941 583,00	0	0,00 %
menot / talvihoidon katuneliö €/m2	-1,92	-2,06	-1,98	0	-4,02 %
liikenneväylien valaisimet kpl	12 996,00	12 996,00	12 799,00	-197	-1,52 %
menot / valaisin €/kpl	-435,19	-467,19	-455,30	12	-2,54 %
liikenneväylien ohjauslaitteet kpl	27,00	27,00	27,00	0	0,00 %
menot / ohjauslaite €/kpl	-209 469,10	-224 874,55	-215 829,63	9 045	-4,02 %

Keskeiset muutokset kaudella

Liikenneväylien ja yleisten alueiden alueurakoiden ensimmäinen vuosi täyttyy (5 vuotta + optio 1 vuosi). Alueurakka-alueita on kolme ja näitä kaikkia hoitaa Viherpalvelut Hyvönen Oy. Uusia katualueita tulee ylläpitoon lähinnä asuntokatuojen osalta. Kunnossapidollisesti katualueiden korjausvelan kasvua pyritään hillitsemään vanhojen huonokuntoisten, kuivatuksen ja vesihuollon osalta kunnossa olevien katujen sekä kevyden liikenteen väylien uudelleen päällystämällä. Kunnossapidettävien katualueiden neliömäärät kasvavat joka vuosi, katualueiden hoitoneliömäärät päivityvät marraskuun 2021 aikana. Katuvalojen määrä on pienentynyt katuvalojen saneerauksen johdosta, jolloin pylväiden etäisyyttä on mitoitettu uudelleen ja palaneita lamppuja on korvattu energiatehokkaammilla valaisimilla, mikä näkyy myös energiankulutuksessa. Katuvalojen kesäsammutusaika 1.5. - 31.7. Päällystyskohteisiin pyritään ottamaan jalkakäytävien ja kevyen liikenteen väylien huonokuntoisia kohteita vuosittain 2 - 3 km.

Puistot

Vuosi Palvelu	2021		2022	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
	TP -2v	TA -1v	TA		
6000 - Puistot					
puistojen hoito ja ylläpito m2	1 186 422,00	1 186 422,00	1 179 542,00	-6 880	-0,58 %
menot / neliometri €/m2	-1,06	-1,22	-1,22	0	0,28 %
2. hoitoluokan puistot m2	354 492,00	354 492,00	352 608,00	-1 884	-0,53 %
menot / 2. luokan neliometri €/m2	-3,55	-4,08	-4,08	0	0,23 %
3. hoitoluokan puistot m2	931 930,00	831 930,00	826 934,00	-4 996	-0,60 %
menot / 3. luokan neliometri €/m2	-1,35	-1,74	-1,74	0	0,30 %

Keskeiset muutokset kaudella

Viheralueiden alueurakat (3 kpl) ovat lähteneet käyntiin suunnitellusti. Mikkelin Naisvuori sai vuodeksi 2021 - 2022 kansainvälisen Green Flag -statuksen. Toivottuja ja suunniteltuja parannuksia viheralueiden hoitoon ei voida tehdä talouden niukkuuden vuoksi.

Metsät ja vesialueet

Vuosi Palvelu	2021		2022	Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
	TP -2v	TA -1v	TA		
6020 - Metsät ja vesialueet					
talousmetsät ha	5 011,00	5 081,00	5 158,00	77	1,52 %
menot / talousmetsien hehtaari €/ha	-120,84	-120,47	-132,49	-12	9,98 %
taajamametsät ha	1 642,00	1 575,00	1 679,00	104	6,60 %
menot / taajamametsien hehtaari €/ha	-368,78	-388,65	-407,03	-18	4,73 %

Keskeiset muutokset kaudella

Määriin sisältyy luonnonsuojelu- ja Natura 2000 -alueet.

Rakennusvalvonta

Vuosi Palvelu	2022			Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
	TP -2v	TA -1v	TA		
6100 - Rakennusvalvonta					
luvut kpl	776,00	750,00	700,00	-50	-6,67 %
menot / lupa €/kpl	-638,30	-1 219,82	-1 530,43	-311	25,46 %
katselmukset kpl	818,00	950,00	750,00	-200	-21,05 %
menot / katselmus €/kpl	-605,53	-963,02	-1 428,40	-465	48,33 %

Keskeiset muutokset kaudella

Lupainsinööri aloitti 20.9.2021 asiakaspalvelutehtävissä ja lupa-asioiden selvitys- ja neuvotatyössä. Rakennusvalvonnan henkilökunnan koulutukset: asiakaspalveluun ja lainmuutoksien vaatimuksiin mm. tietomallikoulutukset. Lupaprosessien ohjeistuksia kehitetään yhdessä henkilökunnan kanssa edelleen. Asiakaspalautteet käsitellään viikkopalaverissa. Rakennusvalvonnan arkiston digitointi käynnistetty syksyllä 2021 ja asiakirjakauppa avataan 2022 aikana digitoitavalle aineistolle.

Rakennusvalvonnan projektit

Vuosi Palvelu	2022			Muutos TA ja -1v	Muutos-% TA ja -1v
	TP -2v	TA -1v	TA		
6300 - Rakennusvalvonnan projektit					
tarkastetut kiinteistöt kpl	421,00	300,00	350,00	50	16,67 %
menot / tarkastettu kiinteistö €/kpl	-245,56	-412,45	-352,29	60	-14,59 %
tehdyt selvitykset kpl	401,00	300,00	350,00	50	16,67 %
menot / tehty selvitys €/kpl	-257,80	-412,45	-352,29	60	-14,59 %
uusia rakennuksia rekisteriin kpl	266,00	200,00	250,00	50	25,00 %
menot / uusi rakennus rekisteriin €/kpl	-388,64	-618,67	-493,20	125	-20,28 %

8.9 Etelä-Savon pelastuslautakunta

Etelä-Savon pelastuslaitos huolehtii 12 kunnan pelastustoimen tehtävistä. Pelastuslaitoksen lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia pelastustoimelle kuuluvista onnettomuuksien ennaltaehkäisystä, pelastustoiminnasta, öljyntorjunnasta ja väestönsuojelusta normaali- ja poikkeusoloissa. Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa sopimusten mukaan myös ensivaste- ja ensihoitopalveluita. Ensivaste- ja ensihoitopalveluista pelastuslaitos on sopinut Etelä-Savon ja Itä-Savon sairaanhoitopiirien kanssa. Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa palvelut pelastuslautakunnan vahvistaman palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa palvelut Etelä-Savon pelastuslautakunnan päättämän palvelutasopäätöksen mukaisesti.

OHJELMAKORTIT

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Etelä-Savon pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti uuden maakunnan suunnitteluun.	Toteutuu kyllä/ei
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Etelä-Savon pelastuslaitoksen palvelut tuotetaan palvelutasopäätöksen mukaisesti.	Ks. tunnusluvut

TUNNUSLUVUT

		TP 2020	TA 2021	TA 2022
Pelastustoimen tehtävät	kpl	3 392	vähenee	vähenee
Palokuolemat	kpl	2	0	0
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika				
I riskialueella 6min	%	80 %	80 %	80 %
II riskialueella 10 min	%	87 %	80 %	80 %
III riskialueella 20min	%	94 %	80 %	80 %

Tuloslaskelma

	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Liikevaihto	15 837 812	16 866 800	17 369 700
Liiketoiminnan muut tuotot	901 522	447 400	240 000
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 254 446	-1 169 600	-1 426 300
Palvelujen ostot	-1 495 258	-1 442 500	-1 542 700
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-9 201 975	-9 617 700	-9 723 400
Henkilösivukulut	-1 770 520	-2 148 400	-2 204 300
Poistot ja arvonalentumiset	-595 710	-457 600	-289 600
Liiketoiminnan muut kulut	-2 506 513	-2 478 400	-2 423 400
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-85 088	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	59		
Muut rahoituskulut	-668		
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-85 697	0	0
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	85 697		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	0	0

Rahoituslaskelma

	TP2020	TA 2021	TA 2022
Toiminnan rahavirta			
Liikelyjäämä (-alijäämä)	-85 088	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	595 710	457 600	289 600
Rahoitustuotot ja -kulut	-609	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	188 850	0	0
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-609 558	-702 750	-324 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	56 000	286 750	60 000
Käyttöomaisuuden myyntitulot	91 150	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	236 454	41 600	25 600

Investoinnit

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAITOS	TA2022	
	menot	tulot
TULOT *		60
MENOT	-324	
NETTOINVESTOINTI	-264	

* E-S Pelastuslaitoksen investointien kuntaosuudet kirjataan käyttötalouteen. Tuloissa on avustukset ja pysyvien vastaavien myyntivoitot.

Etelä-Savon pelastuslaitoksen osalta ei ole esitetty taloussuunnitelmavuosien 2023-2025 lukuja, sillä pelastustoimen palveluiden järjestämisvastuu siirtyy soteuudistuksen myötä hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

Liikelaitokset

- Mikkelin Vesiliikelaitos
- Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

9 Liikelaitosten sitovat tavoitteet, tunnusluvut, tuloslaskelma, rahoituslaskelma, investoinnit

9.1 Mikkelin Vesiliikelaitos

OHJELMAKORTIT

Mikkelin Vesilaitos tuottaa vesihuoltopalveluja toiminta-alueillaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä. Vesilaitoksen asiakkaina ovat lähes kaikki kaava-alueilla olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset sekä Mikkelin alueella toimivat vesiosuuskunnat. Vesilaitoksen palvelut tuotetaan liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Vesilaitos hoitaa kaikki käyttömenonsa sekä tavoitteidensa mukaiset uudis- ja korvausinvestoinnit hankkimallaan tulorahoituksella.

Palvelusuunnitelma

Liikelaitoksella on kahdeksan jäseninen johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa sekä vastaa sen hallinnon, toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Vesiliikelaitoksen toiminnan painopisteet on asetettu siten että ne tukevat valtuuston vahvistamia kaupungin strategisia tavoitteita. Kaupungin talousarviossa asetetaan vesilaitokselle toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Viemärlaitostoinnista huolehtiminen lupamääräysten mukaisesti. Häiriötilanteisiin varautuminen ja häiriötilanteiden hallinta suunnitelmallista (verkostopäällikkö)	Viemäriverkoston ylivuotoja enintään 5/vuosi. Yksi häiriötilanneharjoitus/vuosi.
	Verkostosaneeraukset (verkostopäällikkö)	100 m/vuosi

ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
EcoSairila -kehittämislusta	Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon rakentaminen ja käyttöönotto (vesilaitoksen johtaja)	Laitos häiriöttömässä tuotantokäytössä.
	Vesiosaamiskeskuksen toimintaa edistään (vesilaitoksen johtaja)	Teollisuusvesilinjasto ja -prosessi valmiilla EcoSairilan alueelle.

TUNNUSLUVUT

Tunnusluku	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Veden myynti, 1000 m ³	2657	2650	2580	2580	2580	2580
Jäteveden laskutus, 1000 m ³	2576	2630	2630	2630	2630	2630
Vesi- ja jätevesitaksa yht. €/m ³	4,48	4,54	4,68	4,82	4,96	5,11

SITOVAT TAVOITTEET

Sitova tavoite	Mittari
Liikelylijäämä	840 000 €
Korvaus peruspääomasta	500 000 €

Tuloslaskelma

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Liikevaihto	12 485 197	12 704 000	12 849 100	13 042 000	13 238 000	13 436 000
Liiketoiminnan muut tuotot	19 283					
Valmistus omaan käyttöön	172 405					
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 572 530	-1 857 400	-1 614 400	-1 647 000	-1 680 000	-1 713 000
Palvelujen ostot	-2 247 107	-2 345 200	-2 587 000	-3 389 000	-2 692 000	-2 745 000
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-1 321 318	-1 241 900	-1 072 700	-1 094 000	-1 116 000	-1 138 000
Henkilösivukulut	-150 448	-455 800	-429 400	-438 000	-447 000	-456 000
Poistot ja arvonalentumiset	-3 088 703	-4 170 000	-5 820 000	-5 600 000	-5 400 000	-5 200 000
Liiketoiminnan muut kulut	-600 735	-433 300	-485 600	-450 000	-450 000	-450 000
Liikelylijäämä (-alijäämä)	3 696 044	2 200 400	840 000	424 000	1 453 000	1 734 000
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	5 009					
Kunnalle maksetut korkokulut			-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Muille maksetut korkokulut	-560 978	-950 000	-510 000	-490 000	-470 000	-450 000
Korvaus peruspääomasta	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Muut rahoituskulut	-5 202					
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	2 634 873	750 400	-410 000	-806 000	243 000	544 000
Varausten lisäys (-) / vähennys (+)						
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	27 506	30 000	160 000	160 000	160 000	160 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 662 379	780 400	-250 000	-646 000	403 000	704 000

Rahoituslaskelma

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	3 693 655	2 200 400	840 000	424 000	1 453 000	1 734 000
Poistot ja arvonalentumiset	3 088 703	4 170 000	5 820 000	5 600 000	5 400 000	5 200 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 061 171	-1 450 000	-1 250 000	-1 230 000	-1 210 000	-1 190 000
Muut tulorahoituksen korjauserät	-6 452					
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-29 587 743	-4 151 000	-2 560 000	-2 200 000	-2 410 000	-2 330 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	76 656					
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	6 452					
Toiminnan ja investointien rahavirta	-23 789 901	769 400	2 850 000	2 594 000	3 233 000	3 414 000
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	-35 840					
Lainakannan muutokset	12 000 000	3 000 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	11 825 741					
Rahoituksen rahavirta	23 789 901	3 000 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000
Rahavarojen muutos	0	3 769 400	1 190 000	934 000	1 573 000	1 754 000

valtuustoon nähden sitovat erät

Investoinnit

VESILIIKELAITOS / KUNNALLISTEKNIikka JA LAITOSINVESTOINNIT	Hank- keen suuruus- luokka	Tot. 2021 (arvio) menot	TA2022		TS2023		TS2024		TS2025		Σ TOT.2021 (arvio) + TA2022	Investoin- nit yhteensä 2021-25
			menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot		
TULOT												
MENOT												
Laiteinvestoinnit			-370		-380		-340		-330		-370	-1420
Puhdistamot			-920		-380		-410		-360		-920	-2070
Verkostot			-1270		-1440		-1660		-1640		-1270	-6010
NETTO			-2560		-2200		-2410		-2330		-2650	-9500

9.2 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Kunnallisena liikelaitoksena toimiva Otavia tarjoaa internaatti- ja verkko-oppimiseen liittyviä palveluita vapaan sivistystyön ja yleissivistävän koulutuksen toimijoille alueellisesti, valtakunnallisesti ja globaalisti. Liikelaitoksen tarkoituksena on tarjota koulutuspalveluita, joiden järjestäminen edellyttää myös yli kuntarajojen ulottuvaa toimintaa.

Palvelusuunnitelma

Strategisina tavoitteina on Otavian aseman vahvistaminen yleissivistävän verkko-oppimisen valtakunnallisena palvelun tuottajana ja kehittäjänä sekä osaltaan tukea kaupungin strategiaa nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamisessa erityisesti koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten aseman osalta. Toimia elinkeinon hyvinvoinnin näkökulmasta koulutuksellisesti osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseksi. Edistää kansalaisyhteiskunnan osallisuutta kehittämällä vapaan sivistystyön palvelujen kohdentuvuutta. Kehittää uusia koulutustuotteita sekä palveluntuotantomalleja.

Alueellisesti ja valtakunnallisesti kehitetään pilotoivia internet- ja internaattipalveluja oppilaitosten käyttöön. Yhteistyötä verkko-oppimisen kehittämisessä pyritään laajentamaan myös muiden lukiokoulutusta järjestävien suuntaan. Tavoitteena on luoda perusteita valtakunnalliselle lukiokoulutustoiminnalle. Verkko-oppimisen vaikuttavuuden ja oppimista uudistavien mallien kehittämistä viedään eteenpäin yhteistyössä valtakunnallisesti eri toimijoiden kanssa.

Koulutuksellisesti huonossa asemassa olevien mahdollisuutta perusopetukseen osallistumisen ja työelämän valmiuksien kehittämisen osalta edistetään oman koulutustoiminnan ja hankkeiden avulla yhteistyössä mm. alueen yritystoimijoiden kanssa. Osaamisen tunnistamiseen ja kehittämiseen liittyvää kehittämistyötä tehdään seudullisesti ja valtakunnallisesti.

Toimenpiteet palvelutuotannon kehittämiseksi

Aktiivisesti rakennetaan yhteistyömahdollisuuksia kunta-, maakunta- ja valtakunnan tason toimijoihin, yksilöihin ja instituutioihin. Luodaan konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia valtakunnallisesti eri alojen toimijoiden kanssa uudenlaisten yleissivistävien koulutuspalvelujen tuottamiseksi. Kartoitetaan mahdollisuuksia uudenlaisten palvelutuotantomallien luomiseksi mm. selvittämällä yritys-toimintaan pohjautuvia vaihtoehtoja kunnallisen palvelutuotannon rinnalle.

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Syrjäytymisen ehkäisy	Aikuisten perusopetuksen järjestäminen maahanmuuttajille sisältäen luku- ja kirjoitustaitovaiheen koulutuksen (Seutukampustiimi).	Tavoite: koulutukseen osallistuvien määrän vakiinnuttaminen nykyiselle tasolle. Mittari: opiskelijamäärät. Laadullinen mittari: hyväksytysti koulutuksen suorittaneet.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Vapaan sivistystyön toimintana kursseja, jotka kohdistuvat osallistujilta lähtevään tarpeeseen (Vapaatiimi).	Tavoite: uudenlaisten kansalaislähtöisten kurssien järjestäminen. Mittari: kurssien määrä. Laadullinen mittari: kurssipalautte.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Matkailun edistäminen	Suunnitellaan vapaan sivistystyön toimintana koulutuspalvelujen tarjontaa ulkomaille oleville koulutuksen ammattilaisille (sulautuvan oppimisen malli) => mahdollisuus toteuttaa osa koulutuksista lähikoulutusjaksoina (Liikelaitoksen hallinto ja Vapaatiimi).	Tavoite: vuoden 2022 aikana on löydetty kotimaiset yhteistyökumppanit koulutuksen toteuttamista varten. Mittari: yhteistyökumppaneiden lukumäärä.

Painopiste: Kaupungistuminen		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Saavutettavuus	Kehitetään verkko-oppimisympäristöä edelleen laajentaen sitä toimintoihin, jotka on perinteisesti nähty lähipalveluina (Liikelaitoksen työvaliokunta).	Hanketoiminnan kautta on todennettavasti luotu malli/malleja saavutettavuuden parantamiseksi.
Palvelujen digitalisointi	Verkossa ja verkko-oppimisympäristössä tapahtuvan digitaalisen koulutuspalvelun kehittäminen ja palvelun mahdollistaminen yhä useammalle (Nettikoulutus-tiimi ja liikelaitoksen hallinto).	Tavoite: verkossa olevien opiskelijoiden määrän kasvaminen. Mittari: opiskelijoiden lkm. Laadullinen mittari: opiskelijoiden palaute.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Hankintapäätösten yhteydessä huomioidaan kestävän kehityksen toteuttaminen. Poistot toteutetaan ainakin kaluston osalta kiertonetin kautta (Liikelaitoksen kestävän kehityksen -työryhmä).	Mahdollisimman monessa hankinnoissa on noudatettu kestävän kehityksen periaatteita. Kaikki kalustopoistot toteutetaan Kiertonetin kautta

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Etsitään yhteistyömahdollisuuksia erityisesti maahanmuuttajien kouluttamiseksi alueellista työelämätarvetta vastaavaksi (Liikelaitoksen hallinto).	Useampi yhteistyökumppani löytyy.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Tehdään yhteistyötä verkossa tapahtuvan oppimisen kehittämiseksi valtakunnallisesti (koko liikelaitos).	Tavoite: Opiskelijamäärien kasvu Mittari: Opiskelijoiden lkm

Työllisyydenhoito		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Osaavan työvoiman saatavuus	Selvitetään olemassa olevien rakenteiden pohjalta mahdollisuutta hyödyntää digitaalisuutta, joka houkuttelee osaavaa työvoimaa alueelle (Liikelaitoksen johto, Suuntatiimi).	Tavoite: liikelaitos hakee yhteistyökumppanuuksia alueella olevien korkeakoulujen kanssa yhteisen hankkeen suunnittelemiseksi. Mittari: Hankehakemus on lähetetty rahoittajalle.

Kaupunkimarkkinointi		
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Lisätään tietoisuutta Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian/Otavan opiston pitkäaikaisesta koulutukseen liittyvästä digitaalisesta osaamisesta ja valtakunnallisesta roolista koulutuksen edelläkävijänä jo 130 vuoden ajan (koko liikelaitos).	Järjestetään 130-vuotisjuhlat. Järjestettävien tilaisuuksien määrä.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Sitova tavoite	Mittari
Liikelyijäämä	16 000 euroa

Toiminnan tunnusluvut

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024	TS2025
Lukion opiskelijamäärä	940	920	920	950	950	950
Peruskoulun opiskelijamäärä	275	210	210	210	210	210
Vapaan sivistystyön opiskelijaviikot	1735	1410	1410	1410	1410	1410

Investoinnit

OTAVIA	TA2021 menot	TA2022 menot tulot	TS2023 menot tulot	TS2024 menot tulot	TS2025 menot tulot	2022 - 2025 YHTEENSÄ
TULOT						
MENOT						
<i>Kalusto</i>	-15	-15	-30	-15	-15	-75
NETTO	-15	-15	-30	-15	-15	-75

Tuloslaskelma

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024	TS2025
Liikevaihto	478 037	413 500	419 600	480 000	490 000	490 000
Liiketoiminnan muut tuotot	673 403	410 100	413 600	460 000	470 000	470 000
Tuet ja avustukset kunnalta *	5 170 278	4 894 600	5 097 900	5 125 700	5 125 000	5 125 000
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 179 305	-191 900	-154 600	-180 000	-182 000	-182 000
Palvelujen ostot	- 543 187	-711 000	-678 400	-720 000	-725 000	-725 000
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	- 3 711 866	-3 646 300	-3 876 400	-3 918 400	-3 918 400	-3 918 400
Henkilösivukulut	- 659 120	-764 400	-824 100	-832 700	-832 700	-832 700
Poistot ja arvonalentumiset	- 12 274	-12 000	-7 000	-10 000	-10 000	-10 000
Liiketoiminnan muut kulut	- 525 671	-381 600	-374 600	-378 300	-393 600	-393 600
Liikelylijäämä (-alijäämä)	690 295	11 000	16 000	26 300	23 300	23 300
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	854					
Muut rahoituskulut	- 206					
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	690 944	11 000	16 000	26 300	23 300	23 300
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	690 944	11 000	16 000	26 300	23 300	23 300

* Tuet ja avustukset kunnalta ovat Otavian saamat valtionosuudet

Rahoituslaskelma

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024	TS2025
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	690 295	11 000	16 000	26 300	23 300	23 300
Poistot ja arvonalentumiset	12 274	12 000	7 000	10 000	10 000	10 000
Rahoitustuotot ja -kulut	649	0	0	0	0	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	0	-15 000	-15 000	- 30 000	- 15 000	- 15 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	703 218	8 000	8 000	6 300	18 300	18 300
Vaikutus maksuvalmiuteen		8 000	8 000	6 300	18 300	18 300

valtuustoon nähden sitovat erät

Tuloslaskelmaosa

- tuloslaskelma analysoituna
- tuloslaskelma ja tunnusluvut
- eritelty tuloslaskelma liikelaitokset ja ta-seyksikkö

10 Tuloslaskelma

Taloustarvion laskelmaosan tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka kunnan tulo-rahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmassa lasketaan yhteen taloustarvion käyttötalousoosan toimintatulot ja -menot. Tuloslaskelmassa toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtion-osuuksilla. Vuosikate ilmoittaa paljonko tulo-rahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Tämän jälkeen esitetään tuloslaskelmassa poistoeron, varausten ja rahastojen muutos. Näiden jälkeen tuloslaskelma päättyy tilikauden yli- tai alijäämään, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Jos käyttöomaisuushyödykkeeseen liittyvät tulonodotukset muuttuvat olennaisesti, on kuntien alaskirjattava tasearvot ja varattava purkamiskulut kiinteistöistä, joista ollaan luopumassa, kiinteistö on päätetty purettavaksi tai joilla ei ole enää taloudellista tuottoarvoa. Jos kiinteistön käyttöaika on tiedossa, on kiinteistön tasearvo poistettava sen käyttöaikana; esim. jos kiinteistön käyttöaika on kolme vuotta, tulee kiinteistön jäljellä oleva tasearvo poistaa kolmen vuoden aikana. Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue määrittelee kiinteistöjen käytettävyyttä, jonka mukaisesti käytöstä poistuviin kiinteistöihin varaudutaan taloustarviossa.

Toimintatuotot

Vuoden 2022 taloustarviossa toimintatuotot ovat noin 114,1 miljoonaa euroa. Toimintatuotot sisältävät myös sisäisten palveluiden myynnin kaupungin sisällä toimialojen välillä sekä ulkoiset ja sisäiset kiinteistöjen vuokratuotot. Sisäisten erien osuus toimintatuotoista on noin 48,5 miljoonaa euroa. Toimintatuotot sisältävät 1,6 miljoonaa euroa budjetoituja myyntivoittoja. Lautakuntien hyväksymiä taksoja tarkastetaan seuraavien hinnoitteluiden yhteydessä. Hinnoittelussa huomioidaan lakisääteisten toimintojen taksumääräykset.

Valmistus omaan käyttöön on noin 0,8 miljoonaa euroa.

Toimintakulut

Vuoden 2022 toimintakulut ovat noin 469 miljoonaa euroa. Toimintakulut sisältävät myös sisäisten palveluiden ostot kaupungin sisällä toimialojen välillä sekä sisäiset vuokratulot. Sisäisten erien osuus toimintakuluista on toimintatuottojen sisäisiä eriä vastaavasti noin 48,5 miljoonaa euroa, eli sisäiset erät eivät vaikuta toimintakatteeseen.

Toimintakuluissa merkittävin yksittäinen erä on sote-kuntayhtymä Essoten kuntalaskutus, joka on suuruudeltaan 226,7 miljoonaa euroa. Summa on budjetoitu tiliryhmään Palvelujen ostot, ja se vastaa noin 54 prosenttia kaupungin kaikista ulkoisista toimintakuluista. Aiempien vuosien tapaan Essoten kuntalaskutusosuuteen liittyy taloustarvion ylittymisriski. Essoten laskutus on budjetoitu kuntien ja Essoten taloustarvioneuvotteluiden mukaiselle tasolle. Essoten mahdollinen palkkojen harmonisointi muodostaa kuntayhtymän käyttötalouteen merkittävän ylitysriskin. Essotelta on edellytetty mahdollisesta palkkojen harmonisoinnista aiheutuvien lisäkustannusten kattamista omasta taloudesta tehtävillä säästöillä, jotta harmonisointi ei aiheuta lisää kustannuksia jo muutoinkin korkeaan kuntalaskutustasoon. Mahdollisten valtiolta hoitojonojen purkuun saatavien korona-avustusten edellytetään pienentävän kuntalaskutussummia avustuksia vastaavalla euromäärällä. Essoten jäsenkuntien lausuttavaksi toimittamassa taloustarvioesityksessä on tuloslaskelma laadittu 373 miljoonan euron kuntalaskutustulolla, jossa ei ole huomioitu palkkaharmonisoinnista mahdollisesti aiheutuvia lisäkustannuksia. Mikkelin budjetoima kuntalaskutusosuus on Essoten lokakuun taloustarvioesityksen tuloslaskelman mukainen.

Koronavirusepidemian jatkokäänneillä on merkittävä vaikutus Essoten kuntalaskutuksen toteutumiseen sekä vuonna 2021 että 2022. Essoten talouteen liittyy lisäksi alijäämistä aiheutuva riski, sillä sote-uudistuksen voimaantulon mukaisesti sote-kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen mahdollisesti kertynyt alijäämä ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle. Sosiaali- ja terveystalousten sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy soteuudistuksen myötä hyvinvointialueille vuoden 2023 lukien. Vuosi 2022 on näin ollen Essoten viimeinen toimintavuosi. Essoten vuoden 2020 tilinpäätöksessä oli kumulatiivista alijäämää noin 3,8 miljoonaa euroa, joka on kertynyt vuonna 2019 erikoissairaanhoidosta. Mikkelin on tehnyt vuoden 2019 tilinpäätöksensä 2,2 miljoonan euron pakollisen varauksen em. alijäämän johdosta.

Toimintakulujen eristä henkilöstökuluihin merkittävä, lähes neljän miljoonan euron kasvu, aiheutuu maaseututoimen lomituspalveluiden toiminta-alueen laajentumisesta Parikkalaan ja Rantasalmelle vuoden 2022 alusta lukien. Kustannukset tulevat katetuksi Mikkelille palvelutuotannon mukana siirtyvillä lomituspalvelukorvauksilla, jotka on huomioitu toimintatuottojen budjetoinnissa.

Taloustarviossa linjataan toimintakulujen alentamiseksi toteutettavat talouden sopeuttamistoimenpiteet suunnitelmavuosille 2022–2025. Taloustarviokirjan liitteenä 2 on esitetty ajantasainen koonti tasapainotustoimenpiteistä, jotka on huomioitu sekä taloustarviovuoden että suunnitelmavuosien taloussuunnittelussa.

Toimintakate

Vuoden 2022 taloustarvion toimintatulojen ja -menojen erotuksena muodostuva toimintakate on noin -354,1 miljoonaa euroa. Toimintakate on noin 4 miljoonaa euroa heikompi kuin ennusteen 7/2021 toimintakate -350,1 miljoonaa euroa.

Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotuotot ja muut rahoitustuotot

Kaupungin korkotuotot ovat pääosin konsernin sisäisiä korkotuloja. Kaupunki on varautunut 7 miljoonalla eurolla konsernilainojen antamiseen vuoden 2022 aikana, minkä myötä korkotuotot voivat kasvaa suunnitelmakaudella. Korkotuotot on budjetoitu varovaisuuden periaatetta noudattaen. Kaupungin muut rahoitustuotot koostuvat lähinnä yhtiöiden osinkotuotoista sekä Vesiliikelaitoksen 0,5 miljoonan euron pääomakorvauksesta. Osinkotuottojen odotetaan kokonaisuutena pysyvän nykyisellä tasolla, mutta ne ovat riippuvaisia yhtiöiden v. 2021 tuloksista.

Korkokulut

Suunnitelmakauden korkokulujen arviointi on yleisen taloudellisen kehityksen epävarmuudesta johtuen lähinnä viitteellistä. Lyhyillä euribor-koroilla on vaikutusta erityisesti talousarviolainojen ja korkosuojausinstrumenttien kustannuksissa. Koronakriisin aiheuttaman talouden laskusuhdanteen vuoksi talousarviovuoden 2022 ja suunnitelmavuosien 2023–2025 korkotason odotetaan säilyvän kohtalaisen matalana, joskin muutokset korkotasoina voivat rahoitusmarkkinatilanteiden ja yleisen maailmantaloustilanteen muuttuessa olla hyvin nopeitakin. Marraskuussa käytettävissä olevien ennusteiden mukaan esimerkiksi nykyhetkessä negatiivisen kuuden kuukauden euribor-koron odotetaan rikkovan 0 % rajan vasta vuoden 2023 loppupuolella. Maltilliset ennusteet korkotasosta tasoitavat jonkin verran kaupungin lainamäärän kasvun vaikutusta rahoituskuluihin suunnitelmakauden aikana. Korkokulujen ennustamisessa on hyödynnetty Kuntarahoituksen Apollo-lainasalkkuohjelman työkaluja. Pidemmällä aikavälillä on syytä huomata, että velkamäärän voimakas kasvu johtaa väistämättä korkokulujen kasvuun nykytasosta ja kasvattaa suojauksista huolimatta myös korkoriskin määrää.

Vertailukelpoisuuteen liittyvänä huomiona mainitaan korkosuojauksista maksettavien korkokulujen kirjauskäytännön ohjeistuksen mukaiseksi korjaamisesta aiheutuva muutos. Aiemmin muissa rahoituskuluissa esitettyjen suojaamistarkoituksessa tehtyjen johdannaissovimusten kulut kirjataan jatkossa korkokulujen tiliryhmään muiden rahoituskulujen sijasta.

Muut rahoituskulut

Muihin rahoituskuluihin sisältyvät muun muassa verotilityskorot, viivästyskorot sekä takaus- ja luottoprovisiot. Muita rahoituskuluja ovat lisäksi esimerkiksi kurssitappiot, lainasaamisten ja muiden rahoituserien erilaiset arvonalentumiset sekä muut koron lisäksi rahoituslainoista aiheutuvat kulut. Mikkelin Vesiliikelaitoksen peruspääomakorvaus näkyy tässä erässä Vesiliikelaitoksen budjettiin kirjattuna kuluna ja vastaavasti peruskaupungin osalta tulona muissa rahoitustuotoissa. Muille liikelaitoksille ei ole sovittu peruspääomakorvauksia.

Vuosikate

Toimintakatteen jälkeen tuloslaskelmassa esitetään verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja -menot. Verotulojen ja valtionosuuksien budjetointiperusteita on avattu talousarviokirjan kohdassa 4.2. Näiden erien jälkeen muodostuva vuosikate on talousarviovuonna 16,8 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulos

Poistojen määrän arvioidaan suurten investointien aktivoinnin myötä kohoavan 23,5 miljoonaan euroon, joten 16,8 miljoonan euron vuosikate ei kata käyttöomaisuuden suunnitelman mukaisia poistoja. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään kirjanpidolliset tuloksenkäsittelyerät sekä tilikauden yli- ja alijäämä. Tilikaudelta 2022 muodostuu 6,6 miljoonan euron alijäämä.

Erityishuomiot taloussuunnitelmavuosille 2023–2025

Taloussuunnitelmavuosien talouskehityksen arviointi on talousarvion laatimishetkellä poikkeuksellisen haastavaa sote-uudistuksesta aiheutuvan epävarmuuden vuoksi. **Kaikki sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia, joten tarkkaa tietoa kunnille jäävien valtionosuuksien ja verotulojen määristä ei ole vielä talousarvion laatimishetkellä käytettävissä.** Näin ollen myös suunnitelmavuosien 2023–2025 tuloslaskelmaluvut ovat näiden erien osalta hyvin epävarmoja. Sote-uudistuksen vaikutuksista Mikkelin vero- ja valtionosuustuloarvioihin on selostettu talousarviokirjan kohdassa 4.2. Soteuudistuksen vuoksi taloussuunnitelmavuosien näkymä on hyvin epäselvä siihen asti, että seuraavat soteuudistuksen rahoituslaskelmapäivitykset valmistuvat valtionvarainministeriössä keväällä 2022. Laskelmapäivityksissä kuntakohtaiset muutokset voivat olla jopa miljoonien eurojen suuruisia suuntaan tai toiseen, ja tilanne on hyvin epäselvä kaikkien kuntien kohdalla. Etenkin sotekustannusten muutoksilla voi olla merkittäviä vaikutuksia laskelmissa tapahtuviin muutoksiin.

Vuonna 2023 Mikkelin kaupungin tuloslaskelmasta poistuvat sote-uudistuksen myötä paitsi suuri osa verotulo- ja valtionosuusrahoituksesta sekä Essoten kuntalaskutusosuus, myös koko Etelä-Savon pelastuslaitos -taseyksikön tuloslaskelman osuus ja Mikkelin kaupungin maksuosuus pelastustoimen järjestämisestä.

Taloussuunnitelmavuoden 2023 satunnaisiin tuottoihin on kirjattu kappaleessa 4.4 mainittu taseomaisuusjärjestelyistä saatava merkittävä myyntivoiton tuloutus, jota tavoitellaan valmistelussa olevilla energiaomaisuusjärjestelyillä.

Tuloslaskelma ja taloussuunnitelma 2022–2025

Laskelma sisältää sisäiset erät.

Talous	Mikkeli TP 2020	Mikkeli TA 2021	Mikkeli Enn. 7/2021	TA 2022	TS 2023 *	TS 2024 *	TS 2025 *
Toimintatuotot							
Myyntituotot	51 382 513	55 220 700	53 825 700	60 391 200	43 277 000	43 365 000	43 580 000
Maksutuotot	3 696 120	5 595 900	5 027 900	5 394 700	5 372 000	5 400 000	5 450 000
Tuet ja avustukset	10 609 123	9 985 400	10 539 105	10 496 300	10 558 000	10 600 000	10 700 000
Muut toimintatuotot	36 960 664	36 921 200	37 477 800	37 775 800	38 344 000	38 400 000	38 592 000
Toimintatuotot yhteensä	102 648 420	107 723 200	106 870 505	114 058 000	97 551 000	97 765 000	98 322 000
Valmistus omaan käyttöön	843 368	428 500	428 500	774 900	770 000	770 000	770 000
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-95 920 762	-104 308 900	-103 631 544	-108 262 900	-96 736 082	-97 199 101	-97 487 540
Palkat ja palkkiot	-73 624 839	-81 062 700	-80 502 327	-83 718 000	-74 804 493	-75 162 214	-75 384 847
Henkilöstösivukulut							
Eläkekulut	-19 050 855	-20 024 900	-19 926 526	-21 318 400	-19 048 617	-19 140 116	-19 197 325
Muut henkilöstösivukulut	-3 245 067	-3 221 300	-3 202 691	-3 226 500	-2 882 973	-2 896 772	-2 905 368
Palvelujen ostot	-267 854 061	-284 535 700	-289 541 500	-297 156 100	-63 711 000	-64 348 110	-64 991 591
Aineet , tarvikkeet ja tavarat	-14 211 061	-16 011 400	-15 764 500	-16 165 200	-14 855 767	-15 004 325	-15 154 368
Avustukset, josta	-19 737 427	-14 858 800	-15 800 800	-14 245 100	-13 565 351	-13 633 178	-13 701 344
Toiminta-avustus liikelait.	-5 170 278	-4 894 600	-4 726 600	-5 097 900	-5 125 700	-5 125 000	-5 125 000
Muut toimintakulut	-34 156 151	-32 416 500	-32 630 200	-33 101 100	-31 056 335	-30 251 423	-30 087 317
Toimintakulut yhteensä	-431 879 462	-452 131 300	-457 368 544	-468 930 400	-219 924 535	-220 436 136	-221 422 160
Toimintakate	-328 387 675	-343 979 600	-350 069 539	-354 097 500	-121 603 535	-121 901 136	-122 330 160
Verotulot	222 810 017	233 152 000	236 555 961	235 313 600	134 254 000	130 073 000	131 569 000
Valtionosuudet	136 838 282	127 882 000	128 051 097	133 203 800	8 237 000	8 810 000	9 599 000
Rahoitustuotot ja kulut							
Korkotuotot	1 177 256	1 150 000	1 150 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000
Muut rahoitustuotot	6 192 348	4 880 000	4 780 000	4 800 000	4 800 000	4 900 000	4 900 000
<i>Korvaus peruspo:sta liikelait.</i>	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Korkokulut	-1 266 478	-1 450 000	-1 450 000	-3 000 000	-3 350 000	-3 550 000	-3 750 000
Muut rahoituskulut	-3 031 341	-2 700 000	-2 600 000	-800 000	-800 000	-800 000	-800 000
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	3 071 784	1 880 000	1 880 000	2 350 000	2 000 000	1 900 000	1 700 000
Vuosikate	34 332 409	18 934 400	16 417 519	16 769 900	22 887 465	18 881 864	20 537 840
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-20 422 936	-21 500 000	-21 500 000	-23 500 000	-23 500 000	-24 000 000	-24 000 000
Arvonalentumiset	-4 577 284		-950 000				
Satunnaiset erät					70 000 000		
Satunnaiset tuotot**					70 000 000		
Satunnaiset kulut							
Tilikauden tulos	9 332 188	-2 565 600	-6 032 481	-6 730 100	69 387 465	-5 118 136	-3 462 160
Poistoeron lisäys/ vähennys	31 566		-2 642 550	160 000	160 000	160 000	160 000
Varausten lisäys/ vähennys	84 094		2 698 850				
Tilikauden yli-/ alijäämä	9 447 847	-2 565 600	-5 976 181	-6 570 100	69 547 465	-4 958 136	-3 302 160

TUNNUSLUVUT

Kertyneet(yli-)/ alijäämät taseessa	-32 736 467	-35 302 067	-38 712 648	-45 282 748	24 264 717	19 306 580	16 004 421
Ali-/ylijäät/ asukas	-623	-671	-736	-861	461	367	304
Toimintatuotot/ -kulut %	24 %	24 %	23 %	24 %	44 %	44 %	44 %
Vuosikate/ poistot %	168 %	88 %	76 %	71 %	97 %	79 %	86 %
Vuosikate €/ asukas	653	360	312	319	435	359	391

Mikkelin asukasluvu 31.12.2020 52 583

Sitovuustaso valtuustoon

* Sote-uudistuksen vuoksi suunnitelmavuosien verotuloihin ja valtionosuuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta

** Energiamaisuusjärjestelyn myyntivoittotavoite v. 2023

Tuloslaskelma (taseyksikkö ja liikelaitokset eriteltyinä)

	Koko kaupunki TA 2022	Kaupunki	Etelä-Savon Pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliikelaitos	Liikelaitos Otavia
Toimintatuotot					
Myyntituotot	60 391 200	29 765 300	17 369 700	12 849 100	407 100
Maksutuotot	5 394 700	5 344 700	50 000		
Tuet ja avustukset	10 496 300	4 800 400	190 000		5 505 900
Muut toimintatuotot	37 775 800	37 757 700			18 100
Toimintatuotot yhteensä	114 058 000	77 668 100	17 609 700	12 849 100	5 931 100
Valmistus omaan käyttöön	774 900	774 900			
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-108 262 900	-90 132 600	-11 927 700	-1 502 100	-4 700 500
Palkat ja palkkiot	-83 718 000	-69 045 500	-9 723 400	-1 072 700	-3 876 400
Henkilöstösivukulut					
Eläkekulut	-21 318 400	-18 395 400	-1 847 900	-391 100	-684 000
Muut henkilöstösivukulut	-3 226 500	-2 691 700	-356 400	-38 300	-140 100
Palvelujen ostot	-297 156 100	-292 348 000	-1 542 700	-2 587 000	-678 400
Aineet , tarvikkeet ja tavarat	-16 165 200	-12 969 900	-1 426 300	-1 614 400	-154 600
Avustukset	-14 245 100	-14 025 100	-220 000		
Muut toimintakulut	-33 101 100	-30 037 500	-2 203 400	-485 600	-374 600
Toimintakulut yhteensä	-468 930 400	-439 513 100	-17 320 100	-6 189 100	-5 908 100
Toimintakate	-354 097 500	-361 070 100	289 600	6 660 000	23 000
Verotulot	235 313 600	235 313 600			
Valtionosuudet	133 203 800	133 203 800			
Rahoitustuotot ja kulut					
Korkotuotot	1 350 000	1 350 000			
Muut rahoitustuotot	4 800 000	4 800 000			
<i>josta PO korv. Liikelaitokselta</i>	<i>500 000</i>	<i>500 000</i>			
Korkokulut	-3 000 000	-2 250 000		-750 000	
Muut rahoituskulut	-800 000	-300 000		-500 000	
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	2 350 000	3 600 000		-1 250 000	
Vuosikate	16 769 900	11 047 300	289 600	5 410 000	23 000
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 500 000	-17 383 400	-289 600	-5 820 000	-7 000
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
Tilikauden tulos	-6 730 100	-6 336 100	0	-410 000	16 000
Poistoeron lisäys/ vähennys	160 000		0	160 000	
Varausten lisäys/ vähennys					
Rahastojen lisäys/ vähennys					
Tilikauden yli-/ alijäämä	-6 570 100	-6 336 100	0	-250 000	16 000

Investointi- ja rahoitusosa

- rahoituslaskelma analysoituna
- rahoituslaskelma ja tunnusluvut
- eritelty rahoituslaskelma liikelaitokset ja taseyksikkö
- investoinnit perusteluineen

11 Rahoituslaskelma

Talousarvion laskelmaosan rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttamat rahavirrat (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja oman pääoman muutokset sekä muutokset muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta). Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen ja sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen kokonaisvaikutus kunnan rahavaroihin. Rahavarojen muutos kuvaa kunnan rahoitusarvopapereiden sekä rahojen ja pankkisaamisten muutosta vuoden aikana. Siihen sisältyy myös muista maksuvalmiuden muutoksista ne, jotka eivät ole tiedossa talousarviota laadittaessa. Näitä ovat muun muassa lyhytaikaisten saamisten ja korottomien velkojen muutokset.

Talousarvion 2022 rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä vuosikate on 16,8 miljoonaa euroa. Toiminnan rahavirta yhteensä on 15,2 milj. euroa, kun vuosikatteesta on vähennetty 1,6 miljoonan euron tavoitellut omaisuuden myyntivoitot. Investoinneista aiheutuva rahoitustarve on 30,5 miljoonaa euroa, kun investointimenoista on vähennetty niihin saatavat rahoitusosuudet (0,5 milj. euroa) ja omaisuuden myyntitulot (2,1 milj. euroa). Tulorahoitus ei riitä investointimenojen kattamiseen; toiminnan ja investointien rahavirta muodostuu 15,4 miljoonaa euroa negatiiviseksi, jonka kaupunki joutuu kattamaan lainarahoituksella.

Lainakannan muutokset 2022

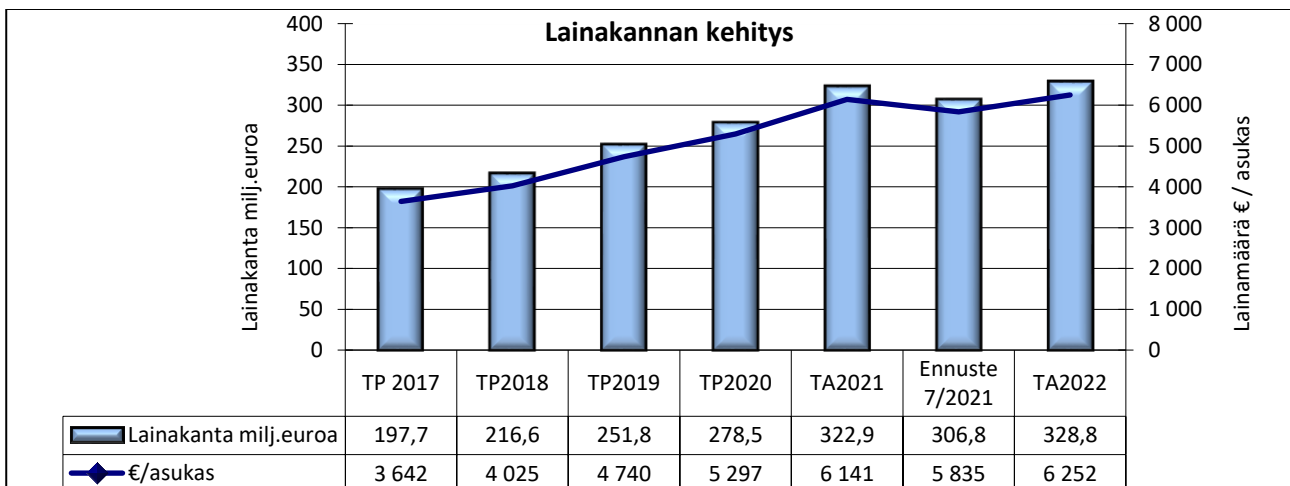
Lainojen määrä kasvaa noin 22 miljoonaa euroa vuoden 2022 aikana. Kaupunki ottaa uutta pitkäaikaista lainaa 60 miljoonaa, kun pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksu on lyhennysohjelmien mukaisesti noin 37,1 miljoonaa. Lyhytaikaisten lainojen arvioidaan vähentyvän miljoonalla. Kaupungin lainamäärä kohoaa 328,8 miljoonaa euroon, joka vastaa 6 252 euroa asukasta kohden. Lainamäärän kehityksestä raportoidaan kaupunginvaltuustolle annettavien talouden seurantaraporttien yhteydessä. Talousarvion mukaisen 328,8 miljoonan euron kokonaislainamäärän mahdolliselle ylitykselle on haettava kaupunginvaltuuston hyväksyntä. Lainamäärän ”tekniseen” poikkeamaan vaikuttaa myyntisaamisten, ostovelkojen ja kassavarojen tilanne tilinpäätöksessä. Talousarvion mukaisen lainamäärän reaalisesti ylitykseen voi johtaa se, että tulorahoitus (vuosikate) ei toteudu talousarvion tavoitteiden mukaisesti taikka nettoinvestoinnit ylittävät kokonaisuutena arvioidun nettoinvestointisumman. Lisäksi satunnaiset tulot ja menot voivat muuttaa rahoitustilannetta.

Antolainauksen määrään vaikuttavat kaupungin tililuottosopimusten mukaiset lainat sekä nykyiset antolainat. Uusien antolainojen osalta kaupunginhallitus tekee aina erilliset päätökset. Antolainoissa on varauduttu 7 miljoonalla eurolla konsernilainojen myöntämiseen syksyllä 2021 konserniyhtiöille toteutetun rahoitustarvekyselyn perusteella. Kaupungin tilinpäätöksessä on lainamäärän arvioinnissa aiheellista huomata antolainauksen määrän muutos konserniyhtiöille ja sen vaikutus kaupungin lainamäärään. Lainamäärän suhteen on syytä huomioida, että vaikka konsernirahoitus- ja takausperiaatteiden mukainen konsernipankkitoiminta kasvattaa kaupungin omaa lainarahoitustarvetta, tavoitellaan sillä kaupunkikonsernille kokonaistaloudellisesti edullisempaa rahoitusta. Kaupunki saa lähtökohtaisesti edullisemmin rahoitusta markkinoilta kuin konserniyhtiöt, ja kaupungin edelleen rahoittaessa konserniyhtiöitä saadaan säästöä konsernin ulkopuolelle maksettavissa koroissa.

Lainakannan muutokset suunnitelmakaudella 2022–2025

Lainojen määrään taloussuunnitelmakaudella vaikuttaa rahoituslaskelmassa merkittävästi vuodelle 2023 satunnaisena eränä budjetoitu kertaluontoinen myyntivoitto. Erä on huomioitu rahoituslaskelmassa teknisesti siten, että pitkäaikaisen lainojen määrää on vähennetty lyhennysohjelmia runsaammin vuonna 2023, minkä vuoksi taloussuunnitelmavuosien 2023 ja 2024 lainamäärät ovat vain viitteellisiä. Energiaomaisuusjärjestelyn lopullisesta toteutustavasta riippuen on myös mahdollista, että ratkaisulla ei ole kassavaikutusta. Mahdollinen kassavaikutus tarkentuu asiaa koskevan päätöksenteon yhteydessä, ja siksi taloussuunnitelmavuosien 2023–2025 lainamäärät eivät välttämättä ole oikeassa suuruusluokassa. Tuloslaskelmassa on taloussuunnitelmavuosien osalta arvioitu korkomenot ilman rahoituslaskelmassa näkyvää ylimääräistä lainojenlyhennystä, jotta tuloslaskelma antaisi oikeamman kuvan suunnitelma- vuosien taloudesta. Vuoden 2023 pitkäaikaisten lainojen lyhennysohjelmien mukainen vähennys olisi noin 13,7 miljoonaa euroa.

Investointisuunnitelmia tarkennetaan vuosittain jokaisen talousarvion laatimisen yhteydessä. Investointien eurotiedot on kirjattu rahoituslaskelmaan investointiohjelman mukaisina. Lainamääriä arvioitaessa on hyvä huomata, että kokonaissumma sisältää mittakaavaltaan merkittävän, vuonna 2021 valmistuneen Metsäsairilan jätevedenpuhdistamon investointimenojen rahoituksen.

Lainasalkun rakenne ja suojaustaso

Suojatuilla lainoilla tarkoitetaan kiinteillä koroilla otettuja lainoja ja johdannaisuojauksien määrää. Korkosuojausten tarkoituksena on vähentää kunnan korkomenojen heiluntaa ja parantaa ennustettavuutta ja siten edesauttaa budjetin laatimista ja siinä pysymistä. Korkosuojautumisella saavutettava vakaampi korko sopii kunnalle myös siksi, että kunnan investoinnit ovat pitkäaikaisia ja korkomenojen äkillisen nousun kompensoimiseksi on olemassa niukasti keinoja. Suunnitelmavuosina ennustettavuuden tarve korostuu, kun sote-uudistuksen myötä kunnan tulovirta pienenee merkittävästi nykyisen lainakannan jäädessä kokonaisuudessaan kaupungin vastattavaksi.

Lainasalkun rakennetta on tarkoitettu ylläpitää siten, että vuotuinen suojattujen lainojen osuus lainasalkusta on vähintään 40 prosenttia. Suojaustasolla tarkoitetaan suojattujen lainojen osuutta kokonaislainamäärästä. Mikkelin kaupungin lainasalkun suojaustaso on vuoden 2022 alussa noin 56 prosenttia. Suojaukset painottuvat tällä hetkellä kiinteäkorkoisiin lainoihin, joita on matalien korkojen aikana onnistuttu saamaan edulliseen hintaan. Suojaustaso pidetään suunnitelmakaudella noin 40–65 prosentin välillä. Energiaomaisuusjärjestelyjen vaikutuksen rahoituslaskelmateknisen käsittelyn aiheuttama suunnitelmavuosien lainamäärien viitteellisyys vaikuttaa kuitenkin myös suojaustasojen laskentaan. Tällä hetkellä suojaustasoarviot on tehty paremman vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi suunnitelmavuosien rahoituslaskelmasta poiketen niin, että vuonna 2023 ei tehtäisi lyhennysohjelmista poikkeavia lainanlyhennyksiä.

Rajoitukset korkosuojausten käyttötarkoituksen suhteen: Korkeajohdannaisia voidaan käyttää vain korkoriskiltä suojautumiseen. Valtuutetuilla henkilöillä on näin ollen oikeus tehdä vain sellaisia korkosuojauksia, joissa maksettava maksimikorko on joko ennalta tiedossa (esim. kiinteä korko) tai maksettavan koron erotus vaihtuvaan markkinakorkoon on rajoitettu (esim. 3kk euribor + 2 %-yksikkö). Täten esimerkiksi korkeajohdannaisia, jossa kunnan maksama korko voi kumuloitua rajoittamattomasti, ei voida käyttää.

Rajoitukset korkosuojausten nimellismäärän suhteen: Tietylle kalenterivuodelle tehtyjen korkosuojausten nimellismäärä saa olla enintään 65 % lainasalkun ennustetusta koosta kyseiselle vuodelle. Suojausten aikahorisontti voi olla pidempi kuin nykyisten lainojen maturiteetti, mikäli hyväksytyjen tai valmistettavien olevien kunnan taloussuunnitelmien (talousarvio) tai pidemmän tähtäimen ennusteiden perusteella on perusteltua uskoa, että nykyisten lainojen erääntyessä ne jälleenrahoitetaan uudella velalla. Samoin korkosuojauksia voidaan tehdä taloussuunnitelmaan jo budjetoitujen, tulevaisuudessa nostettavien lainojen korkoriskin suojaamiseksi jo ennen ko. lainan nostohetkeä.

Korkosuojausten tekemisvaltuudet: Korkosuojauksia voivat tehdä kaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Talousjohtaja informoi hyvän hallintotavan mukaisesti kaupunginjohtajaa suojausten tekemisen suunnittelusta ja valmistelusta, koska kaupunginjohtaja allekirjoittaa korkosuojaussopimukset. Valtuutetuilla henkilöillä on myös oikeus purkaa tai muuten muokata tekemiään korkosuojauksia pitäytyen em. rajoissa.

Suojaustasojen määrittely aikaperiodille 0–40 vuotta:

1. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 0–4 vuotta (suunnitelmakaudella 2022–2025) siten, että suojattujen lainojen osuus lainasalkusta on vähintään 35 % ja enintään 65 %.
2. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 5–8 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on vähintään 20 % ja enintään 55 %.
3. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 9–12 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 45 %.
4. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 13–20 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 35 %.
5. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 21–40 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 30 %.

Vaihtuvakorkoiset lainat

Vähintään 35 % lainasalkusta pidetään vaihtuvassa korossa mm. sen varmistamiseksi, että korkokustannukset laskevat markkinakorkojen laskiessa. Näin haetaan tasapainoa korkoriskin ja korkokustannusten välillä.

Kaupunginjohtaja ja talousjohtaja voivat tehdä nostettaviin lainoihin ja olemassa oleviin lainoihin viitekoronvaihtosopimuksia (ns. basis swap) ja koron- ja valuutanvaihtosopimuksia (ns. cross currency swap) korkokulujen alentamiseksi. Viitekoronvaihtosopimuksen tai koron- ja valuutanvaihtosopimuksen avulla voidaan saavuttaa efektiivisesti euribor-sidonnainen laina, mutta matalammin korkokustannuksin - tyyppisesti matalammalla lainamarginaalilla - kuin nostamalla laina suoraan euribor-sidonnaisena.

Rajoitukset viitekoronvaihtosopimuksen käyttötarkoituksen ja nimellismäärän suhteen: Viitekoronvaihtosopimuksia ja koron- ja valuutanvaihtosopimuksia voidaan käyttää vain yhdessä nimellispääomaltaan saman suuruisen lainan kanssa kyseisen lainan korkomaksun alentamiseksi. Viitekoronvaihtosopimuksessa tai koron- ja valuutanvaihtosopimuksessa kunnan maksettavaksi tulevan koron tulee olla joko 1 kk, 3kk, 6kk tai 12kk euribor-korko (+ mahdollinen kiinteä marginaali) tai kiinteäksi määritelty korko. Viitekoronvaihtosopimus tai koron- ja valuutanvaihtosopimus voidaan tehdä ennen siihen liittyvän lainan nostoa vain, jos lainan nostosta on tehty vähintään periaatetason linjaus taloussuunnitelmassa.

Rahoituslaskelma

tuhansina euroina	TP 2020	TA 2021	Ennuste 7/2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	34 333	18 934	16 417	16 770	22 887	18 882	20 538
Satunnaiset erät *					70 000		
Tulorahoituksen korjauserät	-1 054	-1 000	-2 300	-1 600	-1 000	-1 000	-1 000
Toiminnan rahavirta yhteensä	33 279	17 934	14 117	15 170	91 887	17 882	19 538
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-50 864	-26 896	-28 010	-33 077	-36 646	-40 773	-22 535
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 877	1 797	2 323	495	289	250	130
Käyttöomaisuuden myyntitulot	2 226	2 675	2 757	2 050	2 075	2 100	3 100
Investointien rahavirta yhteensä	-46 762	-22 423	-22 930	-30 532	-34 282	-38 423	-19 305
Toiminnan ja investointien rahavirta	-13 483	-4 489	-8 813	-15 362	57 605	-20 541	233
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-30 088	-20 000	-20 000	-7 000	-10 000	-10 000	-10 000
Antolainasaamisten vähennykset	743	950	1 100	950	15 361	1 100	2 180
Antolainauksen muutokset yhteensä	-29 344	-19 050	-18 900	-6 050	5 361	-8 900	-7 820
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	77 000	62 000	62 000	60 000	0	57 000	20 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-20 040	-24 700	-24 700	-37 051	-61 500	-26 200	-11 100
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-18 146	-12 000	-9 000	-1 000	0	0	0
Lainakannan muutokset yhteensä	38 814	25 300	28 300	21 950	-61 500	30 800	8 900
Oman pääoman muutokset							
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	1 768						
Vaihto-omaisuuden muutokset	261						
Saamisten muutos	6 254						
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-4 259						
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	4 024						
Rahoituksen rahavirta	13 494	6 250	9 400	15 900	-56 139	21 900	1 080
Rahavarojen muutos	11	1 761	587	538	1 466	1 359	1 313

TUNNUSLUVUT	TP 2020	TA 2021	Ennuste 7/2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Lainamäärä	278 519	322 915	306 819	328 769	267 269	298 069	306 969
Lainamäärä/ asukas	5 297	6 141	5 835	6 252	5 083	5 669	5 838
Investointien omahankintameno, teur	48 987	25 099	25 687	32 582	36 357	40 523	22 405
Investointien tulorahoitus %	70 %	75 %	64 %	51 %	63 %	47 %	92 %
Pääomamenojen tulorahoitus %	35 %	28 %	24 %	22 %	25 %	25 %	50 %

Mikkelin asukasluvu 31.12.2020

52 583

Valtuustoon nähden sitovat erät

* Energiaomaisuusjärjestelyn myyntivoiton minimimitavoite v. 2023

Eritelty rahoituslaskelma

	TA 2022	Kaupunki	Etelä-Savon pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliike- laitos	Liikelaitos Otavia
Tuhansina euroina					
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	16 770	11 047	290	5 410	23
Tulorahoituksen korjauserät	-1 600	-1 600			
Toiminnan rahavirta yhteensä	15 170	9 447	290	5 410	23
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-33 077	-30 178	-324	-2 560	-15
Rahoitusosuudet investointimenoihin	495	435	60		
Käyttöomaisuuden myyntitulot	2 050	2 050			
Investointien rahavirta yhteensä	-30 532	-27 693	-264	-2 560	-15
Toiminnan ja Investointien rahavirta	-15 362	-18 246	26	2 850	8
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-7 000	-7 000			
Antolainasaamisten vähennykset	950	950			
Antolainauksen muutokset yhteensä	-6 050	-6 050			
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	60 000			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-37 051	-35 391		-1 660	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 000	-1 000			
Lainakannan muutokset yhteensä	21 950	23 610		-1 660	
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset					
Vaihto-omaisuuden muutokset					
Saamisten muutokset	0				
Korottomien velkojen muutokset	0				
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	0			0	
Rahoituksen rahavirta	15 900	17 560	0	-1 660	0
Rahavarojen muutos	538	-686	26	1 190	8

12 Talousarviovuoden 2022 ja suunnitelmavuosien 2023–2025 investoinnit

Investointiohjelman tausta-aineistoina ovat jo aikaisemmin tehdyt päätökset mm. kouluista, päiväkodeista, liikenneinvestoinneista, liikuntapaikkarakentamisesta, jätevedenpuhdistuslaitoksesta, liikenneverkosta sekä kaupungin taloudellisen kyvyn kehittyminen investoida.

Investoinnit päiväkoteihin ja kouluihin ovat erittäin merkittävät talousarviovuodelle ja taloussuunnitteluvuosille. Eteläinen aluekoulu on hankinnan (kilpailullinen neuvottelumenettely) päätösvaiheessa syksyllä 2021. Itäisen alueen päiväkoti- ja kouluverkko viedään kokonaisratkaisuna valtuuston päätettäväksi helmikuun 2022 loppuun mennessä (huomaa ko. kohteissa oleva merkintä investointiohjelmassa).

Korjausvelan oleelliseksi vähentämiseksi investointiesitys ei ole riittävä. Elinvoimatyöhön osoitetaan investointimäärärahoja mm. strategisten kehittämislustojen kautta.

Kaupunki osallistuu Hki-Vantaa lentoasema – Porvoo – Kouvola ratayhteyden muodostamiseen. Toiminta organisoidaan yhtiömuotoiseksi. Mikkelin arvioitu osuus on 2,7 miljoonaa euroa, joka jakautuu 5-10 vuoden aikajaksolle. Kaupunki on tehnyt periaatepäätöksen osallistua yhtiön perustamiseen.

Kaupunki investoi poistotasoa enemmän. Kaupungin laskennallinen poistojen taso on n. 23,5 milj. euroa.

Taloussuunnitelmavuosille 2023–2025 esitetyt investoinnit ovat ohjeellisia ja niiden toteutus sopeutetaan vuosittain kaupungin taloudelliseen tilanteeseen talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Keskeisimmät talousarvion sitovat investoinnit (vuoden 2022 osuus investoinnista):

- Rakennusvalvonnan arkiston digitalisointi ja paikkatietoalustan uudistaminen maankäytön- ja rakennusvalvonnan prosessien nopeuttamiseksi (0,9 milj. euroa)
- Maan ja kiinteistöjen myynti (tulo 2 milj. euroa).
Tulojen hankkiminen edellyttää erityisesti kerrostalotonttien ja yritystoiminnalle varattujen tonttien myynnin onnistumista.
- Itäisen alueen päiväkoti - ja kouluratkaisu on kaupunkitasoisesti ratkaisematta. Investointilistalla on yksittäiset hankkeiden kustannukset tiedossa olevilla parametreillä. Yksittäiset kohteet aikataulutuksineen korjataan kokonaisratkaisun jälkeen.
- Eteläinen aluekoulu (13 milj. euroa)
- Rantakylän uimahallin kloorikone uudistetaan (0,15 milj. euroa)
- Kalevankankaalla siirretään rakentamisen alta olemassa olevaa hiihtolatuverkostoa, jonka työn yhteydessä rakennetaan ensilumenladun pohja (0,25 milj. euroa)
- Jalkaväkimuseon katto (siirtyy vuodelta 2021) ja esteettömyyttä korjataan (0,4 milj. euroa)
- Naisvuoren näkötorni kunnostetaan, ettei rakenteista putoavat osat muodosta vaaraa (1,65 milj. euroa)
- Strategisten kehittämislustojen kyky tuottaa elinvoimaa varmistetaan. Erityisesti Satamanlahden kehityspolku. (1,1 milj. euroa)
- Hulevesiohjelman kohteisiin (mm. Urpola) investoidaan (0,5 milj. euroa)

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hank- keen suuruus- luokka (arvio)	Kumulatiivi- nen toteuma, arvio TP2021	TOT. 2021 (meno- arvio)	TA2022 menot tulot	TS2023 menot tulot	TS2024 menot tulot	TS2025 menot tulot	Investoinnit yhteensä vuosina 2022-25
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT								
Maaseudun nopeat tietoliikenneyhteydet, MENOT				-200	-200	-200	-200	-800
Rakennusvalvonnan arkiston digiprojekti	-705	-49	-49	-293	-248	-115		-656
Osallistava budjetointi, investointi, ASTOn pilotti	-200			-200				-200
Paikkatietoalustan uusiminen	-900			-600	-300			-900
KIINTEÄ OMAISUUS								
Maa- ja vesialueet								
Maa- ja vesialueiden myynti, TULOT					2000	2000	2000	3000
Maa- ja vesialueiden hankinta, MENOT				-250	-250	-1000	-1000	-2500
RAKENNUKSET								
Rakennukset (kiinteistöt), TULOT					50	50	25	25
Päiväkodit								
<u>Itäisen alueen päiväkotiratkaisut (Tikanpelto, Peitsari, Oravanpesä, Launiala, ryhmäperhepäivähoito Untuvikot ja Peippoaset) ****</u>								
Tikanpellon päiväkotit ****								
Korvaava uudisrakennus (70 lasta), oma/vuokraus/ul- kopuolinen *	-1600	-58	-50	-150				-150
Kalustus (varhaiskasvatus)	-100					-100		-100
Launialan koulun muutos päiväkodiksi ****	-3300			-200	-3100			-3300
Kalustus (varhaiskasvatus)	-100				-100			-100
Peitsarin päiväkotit ****								
Korvaava uudisrakennus (140 lasta), oma/vuok- raus/ulkopuolinen *	-4000				-1500	-2500		
Kalustus (varhaiskasvatus)						-100		
Lähemäkitalon päiväkotit, piha	-70	-20	-20	-50				-50
Ristiinan päiväkotit (130 lasta)								
Ihastjärven entisen koulurakennuksen siirto	-2300			-1500	-800			-2300
Kalustus (varhaiskasvatus)	-150				-150			-150
Röllin päiväkotit, julkisivut	-200				-200			-200
Päivystävien päiväkotien (4 kpl) kesäolosuhdehallinta	-200			-200				-200

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hankkeen suuruus- luokka (arvio)	Kumulatiivi- nen toteuma, arvio TP2021	TOT. 2021 (meno- arvio)	TA2022		TS2023		TS2024		TS2025		Investoinnit yhteensä vuosina 2022-25
				menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
Koulut												
Eteläinen aluekoulu - kampus (yhtenäiskoulu, 850 opp., Urpola, käyt. 1/2024) *	-28500											
Korvaava uudisrakennus, oma tase	-28500	-1885	-1500	-13000	-13000	-1000						-27000
Kalustus (perusopetus)	-1000				-850	-150						-1000
Itäinen aluekoulu - kampus ****	-17000	-66										
Korvaava koulun uudisrakennus (n. 500 opp.), oma tase	-16500			-100	-300	-11000			-5100			-16500
Kalustus (perusopetus)	-500								-500			-500
Korvaava päiväkodin uudisrakennus (n. 130 lasta), oma tase				-100	-4000							-4100
Kalustus (varhaiskasvatus)						-100			-100			-100
Päämajakoulun muutokset Rouhialan koulua varten *	-350					-350						-350
Ristiinan yhtenäiskoulun (n. 400 opp.) kehittäminen mm. nuorisotila ja kirjasto	-450	-30	-30	-450								-450
Tuppuralan alakoulun (n. 155 opp.) pihan kunnostus	-200									-200		-200
Mikkelin lukio (n. 750 opisk.), koulun uusi sijainti, vuokraus						-200						-200
Kalustus (lukio-opetus)									-750			
Kulttuuri												
Konsertti- ja kongressitalo Mikael, kunnostus	-5000	-290	-50	-100	-100	-100		-100		-5000		-5300
Teatteritalo												
Vesikatton uusiminen ja julkisivut	-2000				-2000							-2000
Jalkaväkimuseon esteettömyys ja vesikatto	-400			-400								-400
Pääkirjastorakennus												
Vesikaton uusiminen	-800					-800						-800
LVIS-peruskorjaus	-3500								-3500			-3500
Liikunta												
Hänninkentän huoltorakennus	-3000	-217						-3000				-3000
Yleisurheilukentän kunnostus, Haukivuori	-100									-100		-100
Urheilupuisto, jalkapallo- ja tenniskenttien uudistaminen	-500									-500		-500
Rantakylän uimahallin kloorikone	-150			-150								-150
Ladun siirto ja ensilumenladun sijoittaminen Kalevankaalle	-250			-250								-250
Karkialammen kuntotalon viereinen urheilukenttä	-25					-25						-25

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hankkeen suuruus- luokka (arvio)	Kumula- tiivinen toteuma, arvio TP2021	TOT. 2021 (meno- arvio)	TA2022 menot tulot	TS2023 menot tulot	TS2024 menot tulot	TS2025 menot tulot	Investoinnit yhteensä vuo- sina 2022-25
Julkiset rakennukset								
Kaupungin virastotalo, peruskorjaus								
Sisätyöt (LVIS)		-500	-500	-500	-500	-250	-250	-1500
Esteettömyyden parantaminen virastotalokorttelissa	-280					-280		-280
Naisvuoren tornin kunnostus	-1700	-50	-50	-1650				-1650
Sotakoulu, Ristiina (sis. hankkeen kaupungin osuus) TULOT					125			125
Sotakoulu, Ristiina (sis. hankkeen kaupungin osuus) MENOT		-415	-50	-250	-50	-50		-350
Haukivuoren palvelutalon vesikaton uusiminen				-150			-500	-650
As Oy Partinkartano, Ristimäenkatu		-150	-150	-500				-500
Kiinteistöjen muut muutos- ja peruskorjaustyöt								
Koulu- ja esiopetus		-400	-400	-200	-200	-200	-200	-800
Liikuntapalvelut			0	-100	-100	-100	-100	-400
Julkiset rakennukset		-100	-100	-100	-100	-100	-100	-400
Sote kiinteistöt		-100	-100	-200	-200	-200	-50	-650
Rakennusten suunnittelumääräraha		-50	-50	-75	-75	-75	-75	-300
Energiataloudelliset investoinnit, TULOT			0		40	50	50	190
Energiataloudelliset investoinnit, MENOT		-50	-50	-150	-200	-200	-200	-750
Sähköautolataus (3/2x35 kW)				-50	-50	-50	-50	-200
Kiinteät rakenteet								
Strateginen kehittämisalustat								
Satamalahden kehittäminen		-380	-150	-500	-4000	-2000	-2000	-8500
Ecosairila (liikenteen edistäminen)		-3075	-1000	-200	-200	-200	-200	-800
Kalevankankaan alue		-100	-100	-200	-100	-100	-100	-500
Matkailu				-200	-200	-200	-200	-800
Ruutukaavakeskustan kehittäminen		-100	-100	-150	-150	-1000	-1000	-2300
Liikenneverkkoratkaisut								
Vt5 yhteysväli Mli Juva, Liikennevirasto, kaupungin osuus	-7030	-6882	-130	-150				-150
Kadut								
Sairaalakampuksen ympäristö			0	-200				-200
Kadunsulatusjärjestelmä, ruutukaavakeskusta, säädinyksikön uusinen				-40				-40
Kadut (yritys- ja uudet asuinalueet)		-800	-800	-800	-1500	-1500	-1500	-5300
Kadut **		-1100	-1100	-1200	-2000	-2000	-2000	-7200

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hankkeen suuruus- luokka (arvio)	Kumulatiivi- nen toteuma, arvio TP2021	TOT. 2021 (meno- arvio)	TA2022		TS2023		TS2024		TS2025		Investoinnit yhteensä vuo- sina 2022-25
				menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen												
Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen **		-150	-150	-400		-400		-250		-250		-1300
Savilahden rannan yhtenäinen kevytväylä		-206	-15	-400		-300		-300		-100		-1100
Meijeripuiston rannan yhtenäinen puistoväylä	-150			-150								-150
Kevyenliikenteen yhteys, Suomenniemen keskusta Kauri- ansalmi, kaupungin osuus	-3500							-3500				-3500
Lentoasema (sis. Valtion investointutun) TULOT					150		30		30		30	240
Lentoasema (sis. Valtion investointutun) MENOT	-350			-200		-50		-50		-50		-350
Katuvalojen saneeraus (sis. ohjauksyksiköt)	-200			-200		-200		-200		-200		-800
Puistot ja leikkipaikat **		-200	-200	-500		-400		-400		-400		-1700
Geopark hanke (Saimaan Geopark lokalisaatio, Unesco)		-248		-50		-50		-50		-50		-200
Vesistö												
Hulevesiohjelma **		-300	-300	-300		-300		-500		-650		-1750
Hulevesialueen rakentaminen (Urpolan lampi)	-400			-200		-200				-250		-250
Laihalammen kunnostus	-250											
Naistingin lintukosteikon kunnostaminen, hanke TULOT					20							20
Naistingin lintukosteikon kunnostaminen, hanke MENOT				-75								-75
Satamien kunnostus **		-30	-30	-50		-50		-75		-75		-250
Pökkäänlahden koti- ja vierassatama, Ristiina	-250							-200		-50		-250
Retkisatamien (4 kpl Saimaa) peruskunnostus, hanke PSS ry	-120			-120								-120
Mikkelin joet, patojen poistaminen TULOT					100							100
Mikkelin joet, patojen poistaminen MENOT				-200								-200
Liikkuminen												
Uimarantojen kunnostukset		-20	-20	-50		-50		-50		-50		-200
Liikuntapaikkarakentaminen ja kunnostus **				-100		-125		-125		-125		-475
Latureitin jatko ja valaistus, Ristiina	-150									-150		-150
Ristiinan tekonurmi, TULOT							50		50			
Ristiinan tekonurmi, MENOT	-330					-30		-400				-430
Otavan lähiliikuntapaikka (koulun urheilukenttä)		-200	-200							-200		-200

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hankkeen suuruus- luokka (arvio)	Kumulatiivinen toteuma, arvio TP2021	TOT. 2021 (meno- arvio)	TA2022		TS2023		TS2024		TS2025		Investoinnit yhteensä vuo- sina 2022-25
				menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
IRTAIN OMAISUUS												
Koneet ja kalusto												
Hallinnon palvelualue												
Ruoka- ja puhtauspalvelut		-100	-100	-90		-75		-75		-75		-315
Vaalimainostelineiden uudistaminen	-75			-75								-75
Sivistyksen palvelualue												
Kasvatus- ja opetuslautakunta		-175	-175	-215		-175		-175		-175		-740
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta		-175	-175	-195		-175		-175		-175		-720
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue		-75	-75	-100		-100		-125		-125		-450
ARVOPAPERIT JA OSUUDET												
Osakkeet ja osuudet												
Osakkeiden hankinta, Saimaa Stadiumi Oy vuoteen 2030		-1200	-200	-200		-200		-200		-200		-800
Muiden osakkeiden hankinta			-240	-250								-250
Itäradan suunnitteluhankeyhtiö			-300	-300		-300		-300		-300		-1200
As Oy Partinkartano, Ristimäenkatu								-600				-600
INVESTOINNIT YHTEENSÄ												
TULOT					2485		1580		2155		3105	9325
MENOT				-30 178		-40 928		-35 370		-29 025		-135 501
NETTOINVESTOINTI				-27 693		-39 348		-33 215		-25 920		-126 176

TASEYKSIKKÖ JA LIIKELAITOKSET tuhansina euroina	Hankkeen suuruus- luokka (arvio)	Kumulatiivi- nen to- teuma, arvio TP2021	TOT. 2021 (meno- arvio)	TA2022		TS2023		TS2024		TS2025		Investoinnit yhteensä vuosina 2022-25
				menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
ETELÄ-SAVON PELASTUSLAITOS (Siirtyy hyvinvointialueelle 1/2023)												
TULOT ***			287		60							60
MENOT			-703	-324								-324
NETTOINVESTOINTI			-416	-264								-264
LIIKELAITOS OTAVIA												
TULOT												
MENOT				-15		-15		-25		-25		-80
NETTOINVESTOINTI				-15		-15		-25		-25		-80
VESILIIKELAITOS												
Kunnallistekniikka ja laitosinvestoinnit												
TULOT												
MENOT												
Vedenhankinta			-350	-370		-380		-340		-330		-1420
Jätevesipuhdistamot			-320	-920		-380		-410		-360		-2070
Verkostot			-1006	-1270		-1440		-1660		-1640		-6010
MENOT				-2560		-2200		-2410		-2330		-9500
NETTOINVESTOINTI				-2560		-2200		-2410		-2330		-9500
TASEYKSIKKÖ JA LIIKELAITOKSET / INVESTOINNIT YHTEENSÄ												
TULOT					60							60
MENOT				-2899		-2215		-2435		-2355		-9904
NETTOINVESTOINTI				-2839		-2215		-2435		-2355		-9844

	TA2022		TS2023		TS2024		TS2025		Investoinnit yhteensä vuosina 2022-25
	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
INVESTOINNIT YHTEENSÄ									
-									
TULOT		2545		1580		2155		3105	9385
MENOT	-33077		-43143		-37805		-31380		-145405
NETTOINVESTOINTI	-30532		-41563		-35650		-28275		-136020

Poistotaso n. 23,5 milj euroa.

*Kaupunkirakenneselvitys (kaupunginvaltuusto 18.6.2018 § 71). Ennen hankkeiden toteuttamisen aloittamista tehdään erillinen hankekohtainen päätös.

**Työohjelma vahvistetaan käyttötalousuunnitelmassa

***E-S Pelastuslaitoksen investointien kuntaosuudet kirjataan käyttötalouteen. Tuloissa on avustukset ja pysyvien vastaavien myyntivoitot.

****Asia ratkaistaan Itäisen alueen päiväkotij- ja kouluratkaisun yhteydessä.

Liite 1: Konsernivastuuhenkilöt

Kaupunginjohtajan päätös 11.10.2021 § 34

Liikelaitokset	
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	Sivistysjohtaja
Mikkelin vesiliikelaitos	Kaupunkikehitysjohtaja
Etelä-Savon pelastuslaitos (taseyksikkö)	Kaupunkikehitysjohtaja
Tytäryhteisöt	
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	Kaupunginjohtaja
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Metsäsairila Oy (konserni)	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikalo Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikkelin Asumisoikeus Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy (Moas)	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikkelin Jäähalli Oy	Sivistysjohtaja
Mikkelin kehitysytio Miksei Oy	Kaupunginjohtaja
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	Sivistysjohtaja
Mikkelin Ravirata Oy	Sivistysjohtaja
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	Hallintojohtaja
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
As Oy Pirttitie III	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
As Oy Tuppura	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
As Oy Hirvipari	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki ja Ese omistavat)	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Mikkelin Arkistotalo Oy	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kuntayhtymät	
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	Kaupunkikehitysjohtaja
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä Essote	Kaupunginjohtaja
Etelä-Savon Maakuntaliitto	Kaupunginjohtaja
Vaalijalan kuntayhtymä	Henkilöstöjohtaja
Säätiöt	
Haukivuoren Vanhustentalosäätiö	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kyyhkylä-säätiö	Hallintojohtaja
Elinkeinoelämän Keskusarkiston säätiö	Talousjohtaja
Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö	Sivistysjohtaja
Osakkuusyhteisöt (pääösvalta yhdessä muiden kanssa ja riippuen tehdystä sopimuksesta)	
Kyyhkylän Asuntolat Oy	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint.Oy Otavan Ketola	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint.Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Etelä-Savon Kaapelitelevisio (ei toimintaa)	Talousjohtaja
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	Kaupunginjohtaja
Mikkelin Mikaeli Oy	Hallintojohtaja
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
As Oy Partinkartano	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Kiint.Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)
Saimaa Stadiumi Oy	Sivistysjohtaja
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	Sivistysjohtaja
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja *)

*Delegoitu

Mikkelin kaupungin talouden tasapainotus- toimenpiteet

Yhteenveto tasapainotusohjelmien
toimenpiteistä

MIKKELI

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualue	2
2.1	Säästö ICT-kustannuksista.....	2
2.2	Taloushallinto.....	2
2.3	Työmarkkinatuen kuntaosuus.....	2
2.4	Konsernipalvelut: kiinteistöyhtiöiden ja muiden yhtiöiden yhdistäminen	2
2.5	Lisätuloutus konserniyhtiöiltä.....	3
2.6	Konsernipankin korkotuotot	3
2.7	Arkistojen yhdistäminen	4
2.8	Miksein sopimussumman vähentäminen	4
2.9	Konserni- ja elinvoimajaoston uudelleenorganisointi	4
2.10	Konserni- ja elinvoimapalveluiden HTV-vähennykset.....	4
2.11	Veronkorotukset	5
2.12	Energiaomaisuusjärjestelyt.....	5
2.13	<i>Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet</i>	5
3	Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue	7
3.1	Kasvatus- ja opetuslautakunta	7
3.1.1	Ryhmäperhepäiväkotien lakkauttaminen ja lasten siirtäminen päiväkoteihin	7
3.1.2	Kouluverkkoratkaisut	7
3.1.3	Lukion tuntikehys ja kurssitarjotin.....	9
3.1.4	Mikkelin lukion Ristiinan toimipisteen lakkautus ja lukiokoulutusratkaisu	9
3.1.5	Varhaiskasvatuksen henkilöstösäästöt	9
3.1.6	<i>Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet</i>	10
3.2	Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	10
3.2.1	Kansalaisopiston kurssimäärä	10
3.2.2	Yleisavustukset ja kumppanuudet	10
3.2.3	Liikuntapaikat.....	11
3.2.4	Kirjastoratkaisu	11
3.2.5	Kaupunginorkesterin toimintakulujen leikkaus	11
3.2.6	Museon palveluverkko	11
3.2.7	4H-kumppanuussopimuksen pienentäminen.....	11

3.2.8	Nuorisotilojen järjestelyt	12
3.2.9	LähiTapiola Areenan sopimuksen päättymisen.....	12
3.2.10	Kamppailuareenan käyttömaksu / lisätulo	12
3.2.11	<i>Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet</i>	12
4	Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	14
4.1	Kilpailutusten säästö, kulujen kasvun rajaus	14
4.2	Metsien hoito, tonttien myyntiprosessi, mittauspalvelu, puistot, julkiset alueet.....	14
4.3	Tekniikan taksat	14
4.4	Tontinmyynnin tehostaminen.....	14
4.5	Säästö aluejohtokunnista.....	14
4.6	Katuvalojen kesäkauden sammuksjakson pidentäminen	15
4.7	Yksityisteiden peruserparannus- ja kestopäällystämisen raamin supistaminen	15
4.8	Palveluasumisen isännöinnistä luopuminen.....	15
4.9	Kertaluontoiset tulot kiinteistöomaisuuden realisoinnista	15
4.10	Konserniyhteistyön tiivistäminen	15
4.11	<i>Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet</i>	16
5	Henkilöstöön yli palvelualue rajojen liittyvät toimenpiteet	17
5.1	Joulukuussa 2019 päättyneet yt-neuvottelut	17
5.2	Johtamisjärjestelmän uudistaminen.....	17
5.3	Toimintaa ohjaavat yleiset henkilöstölinjaukset	17
6	Tasapainotustoimenpiteiden yhteenvetotaulukko.....	19

1 Johdanto

Mikkelin kaupunginvaltuusto on päättänyt kaupungin talouden tasapainotustoimenpiteistä kaupunkirakenneselvityksessä ([18.6.2018 § 71](#)) ja palvelusuunnitelmassa ([18.3.2019 § 35](#)). Lisäksi kaupungin hallitus on hyväksynyt linjapäätöksenä talous- ja tulevaisuusohjelman eli TATU:n ([22.6.2020 § 231](#)).

Jokaisesta palvelurakenteeseen vaikuttavasta muutoksesta tehdään toimivaltaisten toimielinten erilliset hallinnolliset päätökset kuntalain ja Mikkelin kaupungin hallintosäännön edellyttämällä tavalla.

Kokoamistyön yhteydessä on tehty kokonaisvaltainen päivitys toimenpidekohtaisiin euromääräisiin vaikutusarvioihin. Koontiin ei ole sisällytetty sellaisia toimenpiteitä, joiden kaikki eurovaikutukset ovat kohdistuneet ainoastaan vuoteen 2020 ja/tai sitä aiempiin vuosiin. Myös toteutumatta jääneet ja peruuttavaksi päätetyt säästötoimenpiteet on poistettu uudesta koonnista. Kokoamistyössä on huomioitu myös joidenkin toimenpiteiden kohdalla ilmenneet sisällölliset päällekkäisyydet eri säästöohjelmien kesken siten, että keskenään päällekkäisistä toimenpiteistä toinen on poistettu.

Koonnissa on keskitytty niihin toimenpiteisiin, joilla on aito menoja vähentävä tai tuloja lisäävä vaikutus yksinomaan Mikkelin kaupungin näkökulmasta tarkasteltuna. Se, että aiemmissa säästöohjelmissa mukana olleita toimenpiteitä on olosuhteiden tai yksityiskohtien tarkentumisen johdosta suljettu pois tästä tarkastelusta, ei automaattisesti tarkoita sitä, että toimenpiteen toteutus olisi peruuntunut kokonaan. Tällaisilla toimenpiteillä ei vain voida katsoa olevan tosiasiallista käyttötaloutta tasapainottavaa vaikutusta Mikkelin kaupungin näkökulmasta. Tällaisia tarkastelusta karsiutuneita toimenpiteitä ovat esimerkiksi ne, joilla on vaikutusta vain Mikkelin kaupunkikonsernin tasolla tarkasteltuna siten, että säästövaikutus ei ulotu emokaupunkiin.

Talous- ja tulevaisuusohjelman osalta on syytä huomata, että ohjelma sisältää säästötoimien lisäksi paljon myös erilaisia kehittämistoimenpiteitä ja elinvoimahankkeita. Niiden edistäminen jatkuu suunnitellusti; tähän koontiin on huomioitu vain varsinaiset tasapainotustoimenpiteet, joilla on lyhyellä aikavälillä suoria käyttötalousvaikutuksia.

Koonnissa on huomioitu myös vuoden 2022 talousarvioon vietäväksi esitetyt lisäsäästötoimenpiteet siten kuin ne esitetään kaupunginjohtajan talousarvioesityksessä. Jotta näiden syksyllä 2021 valmisteluun tulleiden lisäsäästötoimien erottaminen aiemmista linjauksista olisi helpompaa, on ne merkitty asiakirjaan kursivoidulla sinisellä fontilla.

Koontiasiakirjaa päivitetään tarvittavilta osin kaupunginvaltuuston joulukuun talousarviokäsittelyn yhteydessä tehtävien päätösten mukaiseksi.

2 Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualue

2.1 Säästö ICT-kustannuksista

ICT-palveluiden siirrolla Kuntien Tieralta Meidän IT ja talous Oy:n tuotettavaksi tavoitellaan kokonaisuutena noin 200 000 euron vuosittaista kustannussäästöä aiempaan tasoon verrattuna edullisempaan sopimusveloitukseen perustuen. Käyttöönottoprojekti viivästyi hieman, mutta valmistui syksyllä 2020.

	2021	2022	Yhteensä
ICT	100 000	100 000	200 000

2.2 Taloushallinto

Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden siirrolla Kunnan Taitoa Oy:ltä Meidän IT ja talous Oy:n tuotettavaksi tavoitellaan kokonaisuutena noin 400 000 euron vuosittaista kustannussäästöä aiempaan tasoon verrattuna edullisempiin sopimusveloituksiin perustuen. Käyttöönottoprojekti valmistui vuodenvaihteessa 2019/2020.

	2020	2021	Yhteensä
Taloushallinto	100 000	300 000	400 000

2.3 Työmarkkinatuen kuntaosuus

Työmarkkinatuen kuntaosuuden tasoon tavoitellaan kokonaisuutena 1 miljoonan euron säästöä. Lähtötaso vuonna 2018 on ollut noin 3,6 miljoonaa euroa, jolloin TMT-maksun tavoitetaso vuodelle 2022 ja siitä eteenpäin on alkuperäisen säästöaikataulun mukaan 2,6 miljoonaa euroa vuodessa. Koronaepidemian työllisyysvaikutusten johdosta TMT-maksu ylitti talousarvion vuonna 2020 ja säästötavoite jäi saavuttamatta. Koronan takia TMT-maksun tavoitetaso on ylittymässä myös vuodelta 2021.

Jäljelle jäänyt säästötavoite TMT-maksun tasossa on siirretty eteenpäin vuosille 2022 ja 2023. Talouden noususuhdanne, siihen liittyvä työvoiman kysyntä ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilun tuomat viranomaisvaltuudet antavat mahdollisuuden ohjata pitkäaikaistyöttömiä pois maksuosuuden piiristä. Toisaalta heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien maksuosuuden poistaminen edellyttää välittömiä työllistämistoimenpiteitä (palkkatuettu työ, työkokeilu tai kuntouttava työtoiminta), joiden toteuttamisrakennetta ei tässä hetkessä ole tarkoituksenmukaista lisätä, johtuen työttömyyden rahoitusvastuumallin tulevasta muutoksesta. Tästä johtuen työmarkkinatuen maksuosuuden voimakas vähentyminen näyttää erittäin haastavalta. Siksi säästöohjelmassa on jouduttu asettamaan maksulle vain tavoitetaso.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Yht.
TMT-maksun säästötavoite	170 000	130 000	0	0	400 000	300 000	1 000 000

2.4 Konsernipalvelut: kiinteistöyhtiöiden ja muiden yhtiöiden yhdistäminen

Palvelusuunnitelmassa on esitetty yhteensä 330 000 euron säästötavoite konserniyhtiöiden yhdistämisen ja hallinnollisen tiivistämisen sekä yhteistyötoimenpiteiden myötä. Esiteksen mukaan konsernin tiivistyminen johtaisi yhtiöiden tulosten ja osingonmaksukykyyn vahvistumiseen. Talous- ja tulevaisuusohjelman yhteydessä hyväksyttiin myös Perlaconin laatima konsernirakenneselvitys, jossa esitettyjä toimenpiteitä on ryhdytty selvittämään ja osin myös jo toteuttamaan. Tiivistämistä on toteutettu siirtämällä Mikkelin Jäähalli Oy:n hallinnon hoitaminen Kiinteistökehitys Naistinki Oy:lle sekä keskittämällä Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:n hallinnointi Mikalo Oy:lle vastaavalla tavalla kuin Mikkelin

Asumisoikeus Oy:ssä. Lisäksi kolmen edellä mainitun yhtiön toimitusjohtajuus on keskitetty samalle henkilölle. Jäähalli Oy:n toimitusjohtajan tehtävää hoitaa Naistinki Oy:n toimitusjohtaja.

Käytännön tasolla on käynyt selväksi, että esimerkiksi konserniyhtiöiden hallinnon keskittämisen euromääräiset hyödyt jäävät pitkälti konserniyhtiöiden tasolle, eivätkä siten vähennä mainittavasti emokaupungin omia toimintakuluja taikka lisää sen tuottoja. Emokaupungin tasolla säästöt näkyvät lähinnä välillisesti esimerkiksi hallinnollisen työn määrän vähentymisenä. Tämän vuoksi säästösummaa on tarkistettu huomattavasti alaspäin alkuperäiseen verrattuna.

	2020	2021	Yhteensä
Konsernipalvelut	5 000	5 000	10 000

2.5 Lisätuloutus konserniyhtiöiltä

Palvelusuunnitelmassa linjattiin 600 000 euron lisätuloutuksesta vuonna 2020 ja sen päälle 200 000 euron lisätuloutuksesta vuonna 2021. Vuoden 2020 osalta tavoite toteutui, vuoden 2021 osalta aiemman vuoden tavoitteen ylittäminen vielä uudella 200 000 eurolla voi osoittautua haasteelliseksi. Myöhempien vuosien osalta niin konserniyhtiöiden kuin muidenkin osinkotuottoja tuottavien kaupungin omistusten osalta osingonmaksukyky riippuu yhtiöiden tuloksista. Näin ollen on mahdollista, että yhteensä tavoiteltu lisätuloutustaso vuoteen 2018 verrattuna ei jää pysyväksi.

Osinkoa maksavien tytäryhtiöiden kanssa on talousarviovalmistelun yhteydessä asetettavan osinkotavoitetason kanssa pyrittävä mahdollisimman korkeaan tuloutustasoon, kuitenkin siten, että yhtiöiden maksuvalmius ei vaarannu ja että ne kykenevät toteuttamaan esimerkiksi toimintansa jatkuvuuden kannalta välttämättömät investoinnit.

	2020	2021	Yhteensä
Lisätuloutus, konserni	600 000	200 000	800 000

2.6 Konsernipankin korkotuotot

Palvelusuunnitelmassa päätettiin emokaupungin konsernipankkitoiminnan käynnistämisestä. Konsernipankkimenettelyssä emokaupunki antaa tytäryhtiöilleen lainarahoitusta. Kaupunki saa talousarviolainaa edullisemmalla hinnalla kuin konserniyhtiöt omilla vakuuksillaan tai kaupungin takauksella, jolloin toimintamalli hyödyttää koko kaupunkikonsernia halvemman rahoituksen muodossa. Lisäksi emokaupunki saa tytäryhtiöille myönnettyistä lainoista itselleen korkotuottoa, kun konsernirahoituksen hinnoittelussa huomioidaan kaupungin maksaman rahoitushinnan päälle oma maltillinen tuottovaatimus. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt konsernirahoitus- ja takausperiaatteet kesäkuussa 2019, ja ensimmäiset ohjeistuksen mukaiset konsernilainat myönnettiin vuonna 2020.

Tavoiteltujen lisäkorkotuottojen saaminen on riippuvaista konserniyhtiöille myönnettävien konsernilainojen määrästä sekä korkomarkkinoiden kehityksestä. Tuottoarviot on pyritty tekemään varovaisuuden periaatetta noudattaen.

	2020	2021	2022	2023	Yht.
Konsernipankin korkotuotot	38 000	10 000	40 000	40 000	128 000

2.7 Arkistojen yhdistäminen

Vuoden 2021 aikana Suomenniemen, Ristiinan ja Haukivuoren kuntien arkistot saadaan siirrettyä virastokorttelin ja Rantakylä-talon arkistotiloihin. Rakennusvalvonnan arkistojen seulonta ja digitointi on aloitettu vuonna 2021. Tilojen käytön tiivistäminen ja aineiston yhdistäminen ja digitointi vähentävät henkilöstön tarvetta pysyvästi. Lisäksi arkistojen siirron jälkeen tyhjentyvistä tiloista voidaan luopua. Suomenniemen talo on myyty vuonna 2021. Arvioitu taloudellinen vaikutus on yhteensä 50 000 euroa pysyvää säästöä, kun seulonta, digitointi ja yhdistäminen on tehty sekä vapautuneista tiloista on luovuttu.

	2020	2021	Yhteensä
Arkistojen tiivistys	25 000	25 000	50 000

2.8 Miksein sopimussumman vähentäminen

Palvelusuunnitelmassa linjattiin yhteensä 200 000 euron leikkauksista Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n vuosittaiseen kumppanuussopimussummaan siten, että leikkaukset jakautuvat vuosille 2020 ja 2021.

	2020	2021	Yhteensä
Miksein sopimus	100 000	100 000	200 000

2.9 Konserni- ja elinvoimajaoston uudelleenorganisointi

Konserni- ja elinvoimajaoston uudelleenorganisoinnista linjattiin vuonna 2019 laaditussa palvelusuunnitelmassa. Tavoitteeksi asetettiin 10 000 euron vuosittaisen säästön toteutuminen vuodesta 2020 lukien. Hallintosääntöä muutettiin konserni- ja elinvoimajaoston kokoonpanon osalta lopulta niin, että muutos tulee voimaan valtuustokauden vaihtumisen jälkeen. Näin ollen säästöjä voidaan olettaa syntyvän vasta vuodesta 2021 alkaen.

	2021	Yhteensä
Jaoston uudelleenorganisointi	10 000	10 000

2.10 Konserni- ja elinvoimapaalveluiden HTV-vähennykset

Palvelualueen toimistosuhteista neljä saavuttaa eläkeiän vuoden 2022 loppuun mennessä. Tukipalveluita yhtenäistämällä pyritään kahden henkilötyövuoden vähentämiseen. Yleishallinnosta siirretään tehtäviä asiakaspalvelupisteeseen, jolloin yleishallintotiimissä voidaan saavuttaa 0,5 htv:n vähennys. Virastokorttelin ja kirjaston vahtimestaritoiminnot hoidetaan jatkossa neljän sijaan kolmella henkilöllä, jolloin saadaan aikaan yhden htv:n vähennys. Kouluille tuotettavia tukipalveluita yhtenäistetään, jolloin saavutetaan yhden htv:n vähennys, ja tietohallintoa uudelleen organisoimalla saadaan aikaan niin ikään yhden htv:n vähennys. Ruoka- ja puhtauspalveluissa pyritään yhden henkilötyövuoden vähentämiseen optimoimalla resurssien käyttöä päiväkotien päivystyksissä erityisesti loma-aikoina. Viimeksi mainittu edellyttää kuitenkin myös varhaiskasvatuksen lomakauden aukiolojen järkevää ja tehokasta suunnittelua.

	2021	2022	Yhteensä
Htv-vähennykset, kopa	166 000	72 000	238 000

2.11 Veronkorotukset

Osana talouden tasapainotusta Mikkelin kaupunki nosti roimasti veroprosenttejaan vuodelle 2020. Kunnan tuloveroprosentti nostettiin 20,50 prosentista 22,00 prosenttiin. Korotuksella tavoiteltiin 13 miljoonan euron lisätuottoa kunnallisveroon. Keväällä 2021 julkaistujen Verohallinnon tilastojen perusteella tavoite saavutettiin koronaepidemian vaikutuksista huolimatta.

Kunnallisveroprosentin lisäksi myös kiinteistöverotuksessa tehtiin kiristyksiä, joiden on budjetoitu tuottavan noin 2 miljoonaa euroa lisätuloja. Tavoite alittui verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen siirtymisen ja sen viime vuodelle aiheuttaman tilitysten rytmihäiriön vuoksi. Kiinteistöverotuksen prosentteja nostettiin vuodelle 2020 seuraavasti:

- Yleinen kiinteistöveroprosentti 1,25 % → 1,37 %
- Muu kuin vakituinen asuinrakennus 1,15 % → 1,50 %
- Voimalaitosrakennus 2,75 % → 3,10 %
- Rakentamaton rakennuspaikka 3,30 % → 4,00 %
- Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti pidettiin edelleen nollassa.

	2020	2021	Yhteensä
Tuloveroprosentin nosto	13 000 000		13 000 000
Kiinteistöveroprosenttien nosto	440 000	1 560 000	2 000 000

2.12 Energiaomaisuusjärjestelyt

Kaupunginhallitus on nimennyt uuden energiatyöryhmän elokuussa 2021. Energiaomaisuusjärjestelyjen tavoitteena on riittävän suuren myyntivoiton tulouttaminen kaupungin energiaomistuksia myymällä, jotta taseeseen kertynyt kumulatiivinen alijäämä tulisi katetuksi ja myös tuleville, oletettavasti alijäämäiseksi muodostuville vuosille jäisi taseeseen riittävä ylijäämäpuskuri mm. sote-uudistuksen rahoitusmallin siirtymäkaudelle vuosille 2023–2027.

Edellä esitetyin perustein tavoitetaso energiaomaisuusjärjestelyistä saatavalle myyntivoitolle on vähintään 70 miljoonaa euroa.

Energiaomaisuusjärjestelystä seuraavan kumulatiivisen alijäämän katetuksi tulemisen lisäksi on ensiarvoisen tärkeää korjata myös käyttötalouden menot vastaamaan kaupungin saamia tulovirtoja, jotta alijäämää ei pääsisi enää tulevaisuudessa kertymään uudelleen taseeseen.

2.13 Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet

Työllisyyspalveluihin on varattu vuosittain oma määrärahasa oppisopimuskoulutuksen palkkakustannuksia varten. Määräraha on alittunut useina vuosina, joten siihen tehtävä leikkaus on aiheellista aiempien vuosien toteumien perusteella.

Työllisyydenhoidon palvelukokonaisuutta on toteutettu palvelusopimuksella, jonka vuosittainen hinta on ollut 1,5 miljoonaa euroa. Kokonaisuus kilpailutetaan, ja summaan tavoitellaan 100 000 euron vuosittaista säästöä.

Otavan lähipalvelupisteen palvelut tuotetaan tällä hetkellä ostopalvelusopimuksen perusteella. Samat palvelut olisi mahdollista tuottaa edullisemmin omana työnä hyödyntäen Otavian tai Otavan kirjaston tiloja ja palveluita, joten säästötoimena esitetään palvelusopimuksen irtisanomista. Vuoden 2022

osalta sopimuksilla vielä sitomattomien avustuksiin/kumppanuuksiin esitetään 10 % tasoleikkausta, kuten muillakin palvelualueilla. Vaihdepalvelun siirrolla Essotelta teleoperaattoripalvelukumppani Telialle saavutetaan kustannussäästöjä ja ennakoidaan sote-uudistusta.

	2022	Yhteensä
<i>Oppisopimusrahojen leikkaus</i>	100 000	100 000
<i>Säästö työllisyydenhoidon palvelukokonaisuudesta</i>	100 000	100 000
<i>Otavan palvelupisteen siirto Otaviaan</i>	16 000	16 000
<i>Tasoleikkaus 10 % avustuksiin/kumppanuuksiin joista ei sopimusta</i>	15 740	15 740
<i>Vaihdepalvelun siirto Essotelta Telialle</i>	12 000	12 000

3 Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue

3.1 Kasvatus- ja opetuslautakunta

3.1.1 Ryhmäperhepäiväkotien lakkauttaminen ja lasten siirtäminen päiväkoteihin

Kaupunkirakenneselvityksessä tavoitteeksi asetettiin ryhmäperhepäiväkotien lakkauttaminen ja/tai toimintojen yhdistäminen päiväkoteihin. Ryhmikset Varaviikarit, Pajunkissa, Otsola ja Piilopirtti ovat lakanneet ja ryhmikset Untuvikot ja Peipposet lakkautetaan siinä vaiheessa, kun itäiselle alueelle valmistuu uusi päiväkotikoti. Rahulan Ompu-ryhmis jatkaa toistaiseksi.

	2019	2020	2021	Yhteensä
Lapset ryhmiksistä päiväkoteihin	10 500	27 700	15 800	54 000

3.1.2 Kouluverkkoratkaisut

Urpolan koulun tilalle valmistuvaan Eteläiseen aluekouluun yhdistetään

- Urpolan koulu
- Urheilupuiston koulu
- Olkkolan koulu
- Moision koulu.

Eteläiseen aluekouluun sijoitetaan myös yläkoulun kotitalousluokat. Tällöin Päämajakoululle sijoitettujen kotitalousluokkien tiloihin voidaan saneerata luokkatilat, joihin siirtyy Rouhialan koulu. Eteläisen koulun investointihankkeessa on aikatauluriski hankintapäätöksestä markkinaoikeuteen tehdyn valituksen vuoksi. Säästöohjelmassa ja taloussuunnitelmavuosien laskelmissa hankkeen toteutus on vielä valitusta edeltäneen tavoiteaikataulun mukainen, ja sitä tarkennetaan tarvittaessa, kun valitusprosessin etenemisestä ja sen vaikutuksista hankkeen toteutusaikatauluun saadaan tarkempaa tietoa.

Itäisen alueen päiväkotij- ja kouluratkaisujen osalta kokonaisratkaisu viedään kaupunginvaltuuston päätettäväksi helmikuun 2022 loppuun mennessä. Itäiselle alueelle valmistuvaan uuteen Itäiseen aluekouluun on alkuperäisen kaupunkirakenneselvityksen suunnitelman mukaan tarkoitus yhdistää seuraavat koulut:

- Peitsarin koulu (tällä hetkellä väistötiloissa Paukkulassa)
- Lähemäen koulu
- Launialan koulu
- Rämälän koulu.

Suomenniemen koulu esitetään vuoden 2022 talousarviokäsittelyssä lakkautettavaksi 1.8.2022 lukien pienen oppilasmäärän vuoksi. Oppilaat siirtyvät Ristiinan yhtenäiskouluun. Suomenniemen koulussa on lukuvuonna 2021–2022 vain 17 oppilasta, eikä oppilasmäärä ole tämänhetkisten ennusteiden mukaan kasvamassa. Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus tasa-arvoiseen ja laadukkaaseen perusopetukseen. Suomenniemen koulun oppilasmäärä on laskenut ja oppilasennuste on jatkossa jäämässä alle 20 oppilaan. Isommassa yksikössä opetus on monipuolisempaa ja laajempaa kuin pienissä, myös oppilashuollon matalan kynnyksen palvelut ovat käytettävissä lähes päivittäin. Vuonna 2018 valmistuneessa kaupunkirakenneselvityksessä linjattiin tavoitteeksi mm. paremman kasvun ja oppimisen polku paremman varhaisen puuttumisen sekä yhteisten resurssien käytön avulla. Tavoitteena on edelleen toimivat yksiköt, joissa toisaalta henkilöstöresurssia voitaisiin kohdentaa paremmin, henkilöstön olisi mahdollista erikoistua paremman palvelun toteuttamiseksi sekä toisaalta saataisiin säästöä käyttötalouksmenoihin.

Valmistautumisena tulevaan Eteläiseen aluekouluun on Urpolan, Olkkolan ja Moision koulut jo yhdistetty hallinnollisesti saman rehtorin johdettavaksi. Ihastjärven ja Vanhalan koulut on yhdistetty Kalevankankaan kouluun, Anttolan uusi koulu on valmistunut ja otettu käyttöön. Rahulan koulu on yhdistetty Sairilan kouluun.

	2024	2025	2026	Yhteensä
Eteläinen aluekoulu; Olkkola, Moisio, Urheilupuisto, Urpola yhdistyvät	872 891	872 891		1 745 782
Urheilupuiston koulun väistöparakin tarpeen päättyminen		642 000		642 000
Rouhialan koulu Päämajakoululle	79 079	79 079		158 158
Itäinen alakoulu		378 000	528 000	906 000

	2022	2023	Yhteensä
Suomenniemen kouluratkaisu	95 000	132 000	227 000

Jo toteutettujen kouluverkkoratkaisujen vaikutukset:

	2018	2019	2020	Yhteensä
Rahulan koulu Sairilaan	76 155	76 155		152 310
Ihastjärven ja Vanhalan koulut Kalevankankaalle		228 619	228 619	457 238
Anttolan väistöparakin tarpeen päättyminen			240 000	240 000

Kouluverkkoratkaisujen osalta on huomioitava tuloslaskelmaan vaikuttavina kustannuserinä tyhjilleen jäävien koulujen alaskirjaukset, mikäli rakennukset puretaan, niille ei osoiteta uutta käyttöä kaupungin palvelutuotannossa tai mikäli niitä ei saada myytyä. Urpolan ja Urheilupuiston koulujen tasearvot alaskirjattiin v. 2020 tilinpäätöksessä, yhteensä n. 3,6 milj. euroa. Olkkolan ja Moision koulujen alaskirjaukset vuoden 2023 tasossa olisivat n. 0,5 miljoonaa euroa. Itäisen alakoulun myötä Lähemäen, Lounialan ja Rämälän koulujen alaskirjaukset olisivat v. 2025 tasossa n. 3,1 miljoonaa euroa. Peitsarin koulun tasearvo on alaskirjattu jo aiempina vuosina. Alaskirjauksilta vältytään, mikäli rakennukset myydään (myymällä vähintään tasearvolla vältetään myyntitappio) taikka otetaan muun palvelutuotannon käyttöön. Mikäli vanhat koulurakennukset puretaan, ovat niiden purkukulut käyttötalouden kustannuksia.

Uudet kouluinvestoinnit nostavat osaltaan vuosittaisia poistoja, jotka esitetään tuloslaskelmassa vuosikatteen jälkeen. Toisaalta alaskirjatuista tai pois myydyistä koulurakennuksista ei enää aiheudu poistoja. Mikäli vanhoille koulurakennuksille löytyy muuta käyttöä, jatkuvat niiden poistot luonnollisesti entisenlaisina. Jos ja kun kaupungin rahoitustilanteen vuoksi investoinnit maksetaan lainarahalla, on kokonaisuudessaan huomioitava myös lainarahoituksesta aiheutuvat korkokulut.

Seuraavassa taulukossa on esitetty koonti kouluverkkoratkaisujen em. laskennallisista vaikutuksista tuloslaskelmaan. Lukujen osalta on syytä huomata, että ne ovat *vuosikohtaisia*, eivätkä luvut siis kerry kumulatiivisesti. Laskelman oikeellisuuteen vaikuttavat mm. uusien kouluinvestointien valmistumisajankohdat, investointisummien jakautuminen eri vuosien kesken, korkotaso sekä tarve alaskirjaustarpeiden tekemiselle.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Poistot uusista kouluinvestoinneista					-1 290 000	-1 615 000	-1 940 000
Vanhojen koulujen alaskirjaukset (jos tarpeen)	-3 559 584	0	0	-534 280	0	-2 756 981	0
Rahoituskulut investoinneista (0,5 % korolla)		-15 000	-88 500	-178 000	-216 250	-193 150	-170 050
Alaskirjattavien/myytävien koulujen poistojen poistumisen vaikutus		177 979	169 080	213 369	229 414	217 944	344 896
Vaikutus vuoden tulokseen yhteensä	-3 559 584	162 979	80 580	-498 911	-1 276 836	-4 347 188	-1 765 154

3.1.3 Lukion tuntikehys ja kurssitarjotin

Kaupunkirakenneselvityksessä linjattiin, että lukio-opetuksen opetustunneissa ja tuntikehyksessä saadaan säästää, kun ryhmien kokoa järjeistetään, vaikka opetuksen määrä pysyisikin opiskelijoille samana. Palvelusuunnitelmassa linjattiin lukion kurssitarjottimen tiivistämisellä saatavista säästöistä. Edellä mainitut toimenpiteet on tehty ja lisäksi on hyödynnetty Nettilukion kurssitarjontaa.

	2019	2020	2021	Yhteensä
Lukio-opetuksen tuntikehys ja kurssitarjotin	100 000	120 000	70 000	290 000

3.1.4 Mikkelin lukion Ristiinan toimipisteen lakkautus ja lukiokoulutusratkaisu

Mikkelin lukion Ristiinan toimipiste lakkautettiin 1.8.2020 alkaen. Lakkautuksesta syntyvä laskennallinen säästö on toteutunut ja tulee ylittämään alkuperäisen tavoitetason. Koonnissa on esitetty toteutuvan säästön päivitetty minimitaso.

	2020	2021	Yhteensä
Ristiinan lukio	288 000	288 000	576 000

3.1.5 Varhaiskasvatuksen henkilöstösäästöt

Vuorohoidon ja laajennetun aukioloajan yksiköiden toiminta-aikoja muutettiin kaupungin keskusta-alueella 1.8.2021 alkaen (Kalevankankaan päiväkoti, Lähemäen lastentalo, Naisvuoren päiväkoti ja Saksalan päiväkoti). Järjestelyistä syntyvä vuositaso säästö on noin 150 000 euroa.

Itäisen alueen päiväkotijärjestelyt ovat edelleen kesken. Tikanpellon päiväkoti ja Peitsarin päiväkoti ovat teknisen ikänsä päässä ja niiden tilalle tarvitaan uudet tilat. Itäisellä alueella on lisäksi pienet päiväkodit Oravanpesä ja Launialan päiväkoti, joiden toiminnot on tarkoitus lakkauttaa uusien tilojen valmistuessa. Viimeistään itäisen alueen alakoulun valmistuttua vapautuu Launialan koulun tilat muuhun käyttöön. Launialan koulu on suunniteltu saneerattavan itäisen alueen päiväkodiksi. Tämän lisäksi itäiselle alueelle tarvitaan toinen päiväkotiyksikkö, joka voisi olla Tikanpellon päiväkodin tilalle rakennettava yksityinen päiväkoti tai itäisen alakoulun yhteyteen rakennettava päiväkoti. Keskittämällä itäisen alueen varhaiskasvatus kahteen yksikköön on arvioitu syntyvän noin 200 000 euron säästö.

	2021	2022	2023	2024	Yhteensä
Varhaiskasvatuksen henkilöstösäästö	62 500	88 000			150 500
Itäisen alueen varhaiskasvatus				200 000	200 000

3.1.6 Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet

Varhaiskasvatuksessa avoimien varhaiskasvatusryhmien toimintaa yhdenmukaistetaan ja aukioloaika supistetaan. Perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon henkilöstöä siirretään päiväkoteihin, jolloin ns. varahenkilöstöä ei tarvitse palkata ”ulkoa”. Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen vuoksi hoitaja voi hoitaa useampaa lasta päiväkodissa kuin pph:ssa ja ryhmiksissä. Henkilöstö siirtyy koulutustaustan mukaan joko lastenhoitajaksi tai avustajaksi päiväkotiin.

Perusopetuksessa on tällä hetkellä kaksi vuosiviikkotuntia yli opetussuunnitelman minimin. Kolmosluokkalaisten ympäristöopin tunti esitetään leikattavaksi osana säästötoimenpiteitä. Lukiokoulutuksen säästö syntyy mm. kurssitoimintaa järjestelemällä ja hyödyntämällä Nettilukion kurssitarjontaa sekä valmistelussa olevasta Mikkelin etä- ja aikuislukion ja Nettilukion hallinnollisesta yhdistämisestä 1.8.2022 alkaen.

	2022	2023	Yhteensä
Vaka: Rantakylän, Lähemäen, Kattilansillan, Ristiinan avoimien vaka-ryhmien toiminnan supistus	82 900		82 900
Vaka: resurssilastenhoitajien ja kiertävien lastenhoitajien määrän tarkastelu	128 000		128 000
Vaka: erityisvarhaiskasvatuksen avustajien määrän tarkastelu	120 000		120 000
Vaka: perhepäivähoidon lasten sijoittaminen päiväkoteihin	124 000		124 000
Perusopetus: Itäinen alue, Launialan koulu Lähemäen koululle TAI Peitsarin koulun oppilaat Lähemäen koululle Paukkulasta – ratkaisu helmikuussa 2022	60 578	84 810	145 388
Perusopetus, tuntikehys 1.8.2022 alkaen	25 000	25 000	50 000
Lukiokoulutus	75 000		75 000

3.2 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

3.2.1 Kansalaisopiston kurssimäärä

Osana talouden tasapainotusta (palvelusuunnitelma ja TATU-ohjelma) kansalaisopisto on vähentänyt kurssitarjontaa. Vähennyksestä saatava säästö on toteutunut ja toteutuu suunnitelman mukaisesti.

	2019	2020	2021	2022	2023	Yht.
Kansalaisopiston kurssimäärä	10 000	10 000	20 000	20 000	20 000	80 000

3.2.2 Yleisavustukset ja kumppanuudet

Tasapainotusohjelmissa linjattiin yhteensä 280 000 euron pysyvistä säästöistä yleisavustuksiin ja kumppanuussopimukseen siten, että leikkauksista kohdistuisi hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnalle 30 000 euroa vuonna 2019 ja 110 000 euroa vuonna 2020. Teatterin kumppanuussopimusleikkaus päätettiin kuitenkin myöhemmin jakaa kahdelle vuodelle, jolloin hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan avustus- ja kumppanuussopimusleikkaukset jakautuvat vuosille 2019–2021.

Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualueen osuus näistä leikkauksista (yht. 140 000 euroa) toteutui vuosina 2019–2020.

	2019	2020	2021	Yhteensä
Avustukset ja kumppanuudet/hyvos	30 000	75 000	35 000	140 000

3.2.3 Liikuntapaikat

Palvelusuunnitelmassa asetettiin liikuntapaikkoihin kohdistuva 200 000 euron säästötavoite. Näistä yhteensä 260 000 euron säästö on toteutumassa vuosien 2020 ja 2021 aikana Kisakaaren ja Rahulan liikuntatilan lakkautusten johdosta, eli asetettu säästötavoite on ylitetty. Muut liikuntaverkkoon liittyvät säästöt jäävät odottamaan Liikkuva Mikkeli 2023 -selvityksen linjauksia.

	2020	2021	Yhteensä
Liikuntapaikat	79 000	181 000	260 000

3.2.4 Kirjastoratkaisu

Kalevankankaan ja Lähemäen kirjastot lakkautettiin 1.1.2020 lukien ja Rantakylän kirjasto 1.7.2020 lukien. Lakkautettuja lähikirjastoja korvaamaan on kehitetty liikkuvia kirjastopalveluita, jotka toimivat muiden palveluiden kanssa samoissa tiloissa ennalta ilmoitetun aikataulun mukaisesti.

	2020	2021	Yhteensä
Kirjastoratkaisu	19 500	189 500	209 000

3.2.5 Kaupunginorkesterin toimintakulujen leikkaus

Orkesterin toimintakulujen pienentäminen vähentämällä ohjelmatarjontaa kaventamalla ja vähentämällä vierailevia taiteilijoita sekä yhteistyökonsertteja. Alkuperäisessä säästöohjelmassa oli esitetty kululeikkauksia kaupunginorkesterille myös myöhemmille vuosille. Koska kohdan 3.2.11 mukaisesti on esitetty lisäsäästötoimenpiteenä orkesterin lakkautusta, on nämä lisäsäästöt poistettu koonnista, sillä niiden yhtäaikainen toteutuminen ei ole mahdollista.

	2021	Yhteensä
Kaupunginorkesterin kululeikkaus	10 000	10 000

3.2.6 Museon palveluverkko

Museon palveluverkkoa tarkastellaan kriittisesti. Pien-Toijolan hoitosopimus on päättymässä 5.4.2021, jolloin kulttuuripalveluille vapautuu 0,15 htv muihin työtehtäviin. Todennäköisesti Pien-Toijolan hoitovastuun ottava taho odottaa kuitenkin tukea/avustusta kaupungilta. Neuvottelut Savonlinnan alueellisen vastuumuseon ja Ristiina-Seuran kanssa kohteen hoitovastuiden siirtämisestä on aloitettu kesäkuussa 2020.

	2021	2022	Yhteensä
Museon palveluverkko	11 700	7 800	19 500

3.2.7 4H-kumppanuussopimuksen pienentäminen

4H-kumppanuussopimuksen summaa pienennetään 63 000 eurosta vuodessa 56 700 euroon vuodessa (10 % leikkaus).

	2021	Yhteensä
4H-kumppanuussopimuksen leikkaus	6 300	6 300

3.2.8 Nuorisotilojen järjestelyt

Anttolan alueellinen työ keskittyy jatkossa koulunuorisotyöhön (2 pv/viikko). Säästö muodostuu tilaan ja sen siivoukseen liittyvistä kustannuksista. Ristiinan nuorisotila siirretään yhteinäiskoulun yhteyteen. Otavassa nuorisotyön painopiste siirretään jalkautuvaan nuorisotyöhön ja tiivistetään yhteistyötä liikelaitos Otavian kanssa, jolloin erillisestä tilasta voidaan luopua. Kattilansillan nuorisotalo siirretään tilapäistiloihin, jonka kustannukset ovat edullisemmat. Tulevaisuudessa Kattilansillan nuorisotila siirtyy Eteläisen aluekoulun yhteyteen koulun valmistuttua.

	2020	2021	2022	Yhteensä
Anttolan nuorisotilasta luopuminen, Ristiinan nuorisotilan järjestely		20 000	10 000	30 000
Otavan kirjasto-nuorisotilasta luopuminen		12 000		12 000
Kattilansillan nuorisotilan siirto tilapäistiloihin	20 000			20 000

3.2.9 LähiTapiola Areenan sopimuksen päättyminen

LähiTapiola Areenan sopimus kaupungin kanssa päättyy vuoteen 2021. Säästöä syntyy, kun sopimusta ei enää jatketa.

	2022	Yhteensä
LähiTapiola Areenan sopimuksen päättyminen	12 000	12 000

3.2.10 Kamppailuareenan käyttömaksu / lisätulo

Aiemmin ilmaiseksi käyttöön annetulle kamppailuareenalle määritellään käyttömaksu, kuten muillekin kaupungin ylläpitämille liikuntahalleille. Vaikutus on jaettu kahdelle eri vuodelle muutoksen porrastamiseksi.

	2021	2022	Yhteensä
Kamppailuareenan käyttömaksu	15 000	5 000	20 000

3.2.11 Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaiset kumppanuussopimukset päivitetään vuosille 2022–2025 ja kumppanuussopimusten avustustasoa leikataan 10 %. Kaupunginorkesterin ja siihen läheisesti liittyvien toimintojen mahdollisella uudelleenjärjestelyllä pyritään vähentämään kaupungin taloudellista vastuuta orkesterin toiminnasta. Vaihtoehdot toimintatavat ovat valmistelussa ja päätökset koskien kaupunginorkesterin jatkoa tehdään kevään 2022 aikana. Päätöksen taloudelliset vaikutukset toteutuvat vuodesta 2023 alkaen. Muut säästöt syntyvät kohdistamalla leikkauksia eri tulosalueiden kulukohtiin (ns. juustohöyläys). Lisätuloja liikuntapalveluihin haetaan nostamalla joidenkin liikuntatilojen- ja paikkojen käyttökorvauksia.

	2022	2023	Yhteensä
Leikkaus hyvöksen isoihin avustuksiin 10 %; teatteri, musiikkopisto, Mikaeli	160 000		160 000
Kansalaisopisto	50 000		50 000
Kirjasto: aineisto- ja henkilöstösäästö	40 000		40 000
Museot, menosäästö mm. painatuksissa	8 000		8 000
Yleiset kulttuuripalvel., määräraha-leikkaus	28 500		28 500
Leikkaus yleisten kulttuuripalvel. avustuksiin 10 %	14 630		14 630
Leikkaus liikuntapalvel. avustuksiin 10 %	20 000		20 000
Liikunta / Raviradan pukuhuoneiden siivous	3 500		3 500
Liikunta / lisätulot harjoitusjäähallin kokoustilasta	3 600		3 600
Liikunta / tulolisäys, useita toimenpiteitä	40 000		40 000
Leikkaus nuorisopalvel. avustuksiin 10 %	8 270		8 270
Orkesterin rahoitus- ja toimintajärjestelyt (orkesterin lakkauttamisen sijasta)		643 248	643 248

4 Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue

4.1 Kilpailutusten säästö, kulujen kasvun rajaus

Laajojen ja pitkäkestoisten palvelusopimusten (alueurakat, kiinteistönhoidot, energian hankinta, jne.) päättymishetkellä on olennaista asettaa kilpailutuksiin palvelutuotannon laadullisten tavoitteiden lisäksi myös kustannussäästötavoite. On huomattava, että mikäli kilpailun tulos on kustannushinnaltaan sama kuin aiemmalla sopimuskaudella, on hinta lähtökohtaisesti aiempaa kilpailukykyisempi, koska tyypillisesti suoritteita määrällisesti on uudessa sopimuksessa aiempaa enemmän. Palvelusopimukset ovat monivuotisia taloudellisen ennustettavuuden ja palvelutuottajien sopimukseen kohdistuvien poistojen hallitsemiseksi.

	2020	2021	Yhteensä
Kilpailutusten säästö	100 000	100 000	200 000

4.2 Metsien hoito, tonttien myyntiprosessi, mittauspalvelu, puistot, julkiset alueet

Tehostamalla toimintaprosesseja metsien hoidon (puun myynti tapahtuu metsätaloussuunnitelman lähtökohdin), tonttien myyntiprosessiin, katujen ja puistojen suunnitteluun sekä toteuttamalla muutokset mittauspalveluihin tavoitellaan kokonaisuutena 200 000 euron sopeutusvaikutusta, joka jakautuu vuosille 2020 ja 2021.

	2020	2021	Yhteensä
Metsien hoito, tonttien myyntiprosessi ym.	100 000	100 000	200 000

4.3 Tekniikan taksat

Kaupunkiympäristölautakunnan alaisten taksoja on pääsääntöisesti korotettu ja korotetaan vuosittain.

	2020	2021	Yhteensä
Tekniikan taksat	25 000	25 000	50 000

4.4 Tontinmyynnin tehostaminen

Aiempaa aktiivisemmän ja ammattimaisemman otteen jalkauttaminen tonttien myymiseen. Toimintatapoja muuttamalla tavoitellaan tonttipalvelujen tuottoihin 10 % nousua kahden vuoden aikana. Palvelusuunnitelman alkuperäinen lisätulotavoite kohdistui vuosille 2020 ja 2021. Vuoden 2020 osalta tavoite ei toteutunut (mm. korona), on sama tavoite siirretty toteutettavaksi vuotta myöhemmässä aikataulussa.

	2021	2022	Yhteensä
Tontinmyynnin tehostaminen	145 000	145 000	290 000

4.5 Säästö aluejohtokunnista

Uutta lähidemokratiamallia ei päätöksenteossa hyväksytty, joten aluejohtokuntien osalta tavoiteltua säästöä ei saavuteta alun perin suunnitelluilla metodeilla. Lisäksi aluejohtokuntien hallinnollinen toiminta on siirretty hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaisuudesta kaupunkiympäristölautakunnalle. Aluejohtokuntien määrärahoihin tehtiin vuoden 2021 talousarviovalmistelussa aiemmin asetettujen tavoitteiden mukaisesti 50 000 euron määrärahaleikkaus. Uuden lähidemokratiamallin hyväksymättä jäämisestä huolimatta aluejohtokuntien määrärahoja ei kasvateta takaisin entiselleen, vaan

menoleikkaus jätetään pysyväksi niiden määrärahoihin. Säästöihin pyritään esimerkiksi kokousaikatauluja harventamalla, toimintaa tehostamalla ja resurssien tehokkaammalla käytöllä.

Vuoden 2021 aluejohtokuntien määrärahat ovat olleet hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan budjetissa. Vuodesta 2022 alkaen ne siirtyvät kaupunkikehityslautakunnan budjettiin.

	2021	Yhteensä
Säästö aluejohtokunnista	50 000	50 000

4.6 Katuvalojen kesäkauden sammutusjakson pidentäminen

Katuvalojen kesäkauden sammutuskatkoa pidennetään aikaistamalla jakson alkua.

	2021	Yhteensä
Katuvalojen sammutusjakson pidennys	12 000	12 000

4.7 Yksityisteiden perusparannus- ja kestopäällystämisen raamin supistaminen

Kaupunki vähentää kumulatiivista varausta, joka on jaettavissa yksityisteille perusparannusavustuksina. Samalla pudotetaan päällystämiseen vuosittain varattua summaa.

	2021	Yhteensä
Yksityisteiden perusparannus- ja päällystämisen raamin supistus	150 000	150 000

4.8 Palveluasumisen isännöinnistä luopuminen

Mikalo oy isännöi kaupungin omistamien palveluasumisen kohteita, joissa mm. Essote on osavuokralaisena. Suoraviivaistamalla ja kokonaisina kohteina järjesteltäessä kaupunki voi luopua isännöintisopimuksesta.

	2021	2022	Yhteensä
Palveluasumisen isännöinnistä luopuminen	30 000	30 000	60 000

4.9 Kertaluontoiset tulot kiinteistöomaisuuden realisoinnista

Selvitetään uusien kohteiden markkinavetoisuutta ja myyntiin nostamista (esim. Lähemäkitalo, Haukihalli, Rantakeidas, Matkakeskus). Toimenpiteitä edellyttävien kohteiden myyntikuntoon saattaminen (rantatontteja, As Oy -osakkeita, muutospohde toimistosta asutuskäyttöön). Selvitetään ASO:n ja MOASin kiinteistöomaisuuden myymistä. Kaupungin suojelemien ja omistamien luonnonsuojelukohdeiden (esim. Korvensaari) myymisestä valtiolle neuvotellaan.

	2021	2022	2023	Yhteensä
Kiinteään omaisuuden realisointi	220 000	1 010 000	440 000	1 670 000

4.10 Konserniyhteistyön tiivistäminen

Ei-euromääräisinä toiminnallisina tavoitteina toteutetaan jatkuvana toimenpiteinä

- Kamera- ja ilkevalvontajärjestämisen
- Rakennuttamisen resurssien ja osaamisen hyödyntäminen konsernitasolla
- Konsernin henkilökunnan tilankäytön tiivistäminen

4.11 Syksyn 2021 lisäsäästötoimenpiteet

Aiemmin esillä olleen lentokentän palveluiden lopettamisen sijasta asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen ostopalveluiden käyttöä leikataan 100 000 eurolla vuonna 2022. Vastaava uusi 100 000 euron lisäsäästö on löydettävä palvelualueelta myös vuodelle 2023. Käynnistetyissä yhteistoimintaneuvotteluissa haetaan lentokentän henkilöstökulujen alentamiseksi palveluiden lopetukselle vaihtoehtoisia ratkaisuja.

Avustusten taso (kumulatiivisesti hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti vuosittain jaettavissa oleva rahamäärä) kauttaaltaan pienenee sekä varaus konsulttipalkkioista pienenee, joilla ostetaan esim. kaavoituksen liikennesuunnittelupalveluita, luontoselvityksiä ja muita kaavaprosessin läpimenossa tarvittavia ja hankittavia selvityksiä. Satamien kunnossapidosta leikataan.

Kiinteistöistä luopuminen poistaa kiinteistöistä syntyvät ylläpidon ja hallinnon kustannukset.

	2022	2023	Yhteensä
Lisäsäästö Aston konsulttipalkkioista (lentokentän palveluiden lopetuksen sijasta)	100 000	100 000	200 000
Yksityistieavustusten leikkaus 10 %	100 000		100 000
Maaseudun kehittämisen avustusleikkaus 10 %	10 000		10 000
Hissiavustusten leikkaus	50 000		50 000
Katujen uusintapäällystys	100 000		100 000
Satamien ylläpito	20 000		20 000
Paikallisvalvojan tehtävä	25 000	25 000	50 000
Katusulatusjärjestelmän korjausinvestoinnin säästövaikutus (inv.summa 40 teur)	40 000		40 000
Haukivuori-talon myynti tai purku. Säästö kiinteistön kuluista. (v. 22 säästö 0, jos joudutaan purkamaan)		20 000	20 000
Metsätähden myynti, säästö kiinteistön kuluista	15 000	15 000	30 000
Kisakaaren myynti, säästö kiinteistön kuluista	25 000	25 000	50 000
Matkailutoimisto virastotalolle, lisätulo kaupungille	50 000		50 000
Leikkaus konsulttipalkkioista 10 %, asto-palvelualueen yhteinen	80 000		80 000

5 Henkilöstöön yli palvelualuearajojen liittyvät toimenpiteet

5.1 Joulukuussa 2019 päättyneet yt-neuvottelut

Neuvottelutulokseen sisältyvät pysyvät menoalenemat ovat pääsääntöisesti toteutuneet lukuun ottamatta muutamien pysyvien tehtävien vähentämistavoitetta. Syyskuun 2021 tilanteessa alkuperäisestä neuvottelutuloksesta poiketen 11 tehtävää ei ole lakkautumassa mikä tarkoittaa, että noin 429 000 euron säästö jää saavuttamatta. Merkittävimmät poikkeamat ovat seuraavat: Palomiehet (työtuomioistuimen ratkaisu varallaolosta), kaupungineläinlääkäri (eläinlääkäripäivystyksen turvaaminen) asiahallinta ja sihteeripalvelut (aluejohtokuntapäätös). Lisäksi yhdeksän tehtävän lakkautuminen ja 427 000 euron säästyminen on vielä kesken mutta on toteutettavissa vuonna 2022.

	2020	2021	2022	Yhteensä
Yt-neuvottelut	1 986 830	1 319 657	313 303	3 619 790

5.2 Johtamisjärjestelmän uudistaminen

Asumisen ja toimintaympäristön sekä sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueiden johtamisjärjestelmien uudistamiseen liittyvät organisaatiomuutokset ovat tulleet voimaan 1.7.2020 lukien. Myös organisaatiomuutosten aiheuttamat muutokset tulosalueiden ja tulosyksiköiden esimiesten virkoihin on toimeenpantu.

	2021	Yhteensä
Johtamisjärjestelmän uudistaminen	130 000	130 000

5.3 Toimintaa ohjaavat yleiset henkilöstölinjaukset

Tähän kohtaan on listattu aiemmista tasapainotusohjelmista ne henkilöstöön liittyvät toimenpiteet, joiden euromääräiset säästövaikutukset ovat jo toteutuneet vuosien 2018–2020 aikana, mutta jotka jäävät peruseriaatteina edelleen jatkuvasti huomioitavaksi kaikessa kaupungin toiminnassa.

Lomien siirtäminen säästövapaiksi

Ehkäistään säästövapaiden kerääntymistä. Kaupunkirakenneselvityksessä ”säästövapaiden purku” -toimenpiteen säästöt vuosilla 2018–2020, yht. 225 000 euroa. Purkaminen on toteutunut mutta pysyvän säästön aikaansaamiseksi säästövapaita saisi jatkossa kaupunkitasolla kertyä korkeintaan 100 päivää.

Sijaisten käytön vähentäminen

Minimoidaan sijaisten käyttö tehokkaalla suunnittelulla ja esim. vakituisen henkilöstön keskinäisten sijaistusten määrittelyllä. Kaupunkirakenneselvityksessä ”sijaisten käytön vähentäminen” -toimenpiteen säästöt vuosilla 2018–2020 yht. 160 000 euroa. Lisäksi vuoden 2019 TA-kirjan lisätavoite ”tilapäisen työvoiman, sijaisuuksien ja määräaikaisuuksien palkkakulut”.

Sijaisten käyttö on edelleen samalla tasolla kuin vuonna 2019. Sijaisia ei tule ottaa alle 3 kuukauden poissaoloihin muutoin kuin lakisääteisesti mitoitettuihin tehtäviin. Sijaisten määrää voitaisiin vähentää rakentamalla toimivia varahenkilöjärjestelmiä tai resurssipankkeja sekä yleisesti lisäämällä henkilöstön liikkuvuutta äkillisissä tilanteissa. Asiasta ovat vastuussa yksiköiden esimiehet, koska alle kolmen kuukauden rekrytointeihin ei vaadita täyttölupaa.

Määräaikaisten vähentäminen

Minimoidaan määräaikaisten käyttö. Kaup.rak. selvityksessä ”määräaikaisten vähentäminen” -toimenpiteen säästö vuodelle 2019 oli 250 000 euroa. Lisäksi vuoden 2019 TA-kirjan lisätavoite

”tilapäisen työvoiman, sijaisuuksien ja määräaikaisten palkkakulut”. Määräaikaisten ei-sijaisten osalta säästö on saavutettu. Toisaalta kaupungin on tullut palkata määräaikaista henkilökuntaa erityisesti sivistystoimeen valtiolta saaduilla korona-avustuksilla. Jatkossa tulisi seurata erityisesti niitä määräaikaishankintoja, joihin ei saada ulkopuolista rahoitusta.

Matkakustannusten ja päivärahojen määrän hillintä

Minimoidaan matkakustannusten ja päivärahojen määrää. Käytännön keinona tässä esim. kaupungin omat leasing-autot eli rajataan omien autojen käyttöä, lisäksi esim. etäkoulutusten ja -kokousten suosiminen. Kaupunkirakenneselvityksessä ”Matkakustannusten ja päivärahojen vähentäminen -25 %” -toimenpiteen säästö vuodelle 2019 oli 20 000 euroa. Asetettu tavoite on toteutunut. Asiaan vaikuttaa kaupungin omien autojen hankinta ja käyttö. Suuri osa koulutuksista on siirtynyt nettiin, jolloin koulutuksiin osallistutaan etänä eikä päivärahaa kerry.

Kokonaissäästön kannalta on aiheellista seurata jatkossa myös kaupungin omiin, henkilöstön työajoon varattujen autojen kustannuksia. Autojen käyttöaste on ollut hyvä.

Erilliskorvausten vähentäminen

Minimoidaan erilliskorvausten määrä myös jatkossa, esim. työvuorosuunnittelu ensisijainen vaihtoehto ylityöiden sijasta. Kaupunkirakenneselvityksessä ”erilliskorvausten yms vähentäminen” -toimenpiteen säästö tavoite vuosille 2018–2019 oli yhteensä 140 000 euroa. Tavoite on toteutunut, erilliskorvauksia maksetaan 10 % vähemmän. Pysyvä säästö vaatii jatkuvaa hyvää työvuorosuunnittelua ja ennakointia.

Sairauspoissaolojen vähentäminen

Varhaisen puuttumisen mallilla, esimiestyön kohentamisella, joustavilla työjärjestelyillä yms pyritään vähentämään aktiivisesti sairauspoissaolojen määrää. Kaupunkirakenneselvityksessä ”sairauspoissaolojen vähentäminen” -toimenpiteen säästö tavoite vuosille 2018–2019 oli 150 000 euroa. Kaupungin tavoite on alle 15 pv / HTV. Tässä tasossa ollaan nyt. Euromääräisen suoran säästön laskeminen on haastavaa. Tavoitetasosta 15 pv / HTV on syytä pitää kiinni ja lisäksi seurattava QWL-indeksiä

Talkoovapaat ja lomarahavapaat

Vuoden 2019 talousarviokirjan sivulla 25 linjattiin kaupunkirakenneselvityksen lisäksi 200 000 euron lisäsäästö tavoitteesta hyödyntämällä talkoovapaita sekä lomarahavapaita. Talkoovapailta ja lomarahavapailta on saavutettu asetettu tavoite. Henkilöstöllä on halu käyttää tätä mahdollisuutta.

6 Tasapainotustoimenpiteiden yhteenvetotaulukko

Toimenpide	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Yhteensä	
ICT				100 000	100 000					200 000	<i>pysyvä</i>
Taloushallinto			100 000	300 000						400 000	<i>pysyvä</i>
Ryhmisten lakkauttaminen ja lapset päiväkoteihin		10 500	27 700	15 800						54 000	<i>pysyvä</i>
Kansalaisopiston kurssimäärä		10 000	10 000	20 000	20 000	20 000				80 000	<i>pysyvä</i>
TMT-maksu	170 000	130 000	0	0	400 000	300 000				1 000 000	<i>pysyvä</i>
Lukion tuntikehys ja kurssitarjotin		100 000	120 000	70 000						290 000	<i>pysyvä</i>
Yleisavustukset, kumppanuudet (hyvos)		30 000	75 000	35 000						140 000	<i>pysyvä</i>
Konsernipalvelut: kiinteistöyhtiöiden ja muiden yhtiöiden yhdistäminen			5 000	5 000						10 000	<i>pysyvä</i>
Konserniyhtiöiden lisätuloutus			600 000	200 000						800 000	<i>kertaluont.</i>
Konsernipankin korkotuotot			38 000	10 000	40 000	40 000				128 000	<i>riippuvainen lainamäär.</i>
Arkistojen tiivistys			25 000	25 000						50 000	<i>pysyvä</i>
Liikuntapaikat			79 000	181 000						260 000	<i>pysyvä</i>
Miksein sopimussumman vähentäminen			100 000	100 000						200 000	<i>pysyvä</i>
jaoston uudelleenorganisointi				10 000						10 000	<i>pysyvä</i>
Kilpailutusten säästö/kulujen kasvun rajaus			100 000	100 000						200 000	<i>pysyvä</i>
Metsien hoito, tonttien myyntipros, mittauspalvelu, puistot, julk.alueet			100 000	100 000						200 000	<i>pysyvä</i>
Taksat tekniikassa			25 000	25 000						50 000	<i>pysyvä</i>
Tontinmyynnin tehostaminen				145 000	145 000					290 000	<i>kertaluont.</i>
Kirjastoratkaisut			19 500	189 500						209 000	<i>pysyvä</i>
Mikkelin lukion Ristiinan toimipisteen lakkautus			288 000	288 000						576 000	<i>pysyvä</i>
Kunnallisveroprosentin nosto			13 000 000							13 000 000	<i>pysyvä</i>
Kiinteistöveroprosenttien nosto			440 000	1 560 000						2 000 000	<i>pysyvä</i>
16.12.2019 päättyneet YT-neuvottelut			1 986 830	1 319 657	313 303					3 619 790	<i>pysyvä</i>
Varhaiskasvatus / henkilöstösäästö (pl. Itäinen alue)				62 500	88 000					150 500	<i>pysyvä</i>
Itäisen alueen varhaiskasvatuksen järjestelyt (kokonaisratkaisu 2/2022)							200 000			200 000	<i>pysyvä</i>
Kaupunginorkesterin toimintakulujen leikkaus				10 000						10 000	<i>pysyvä</i>
Museon palveluverkko				11 700	7 800					19 500	<i>pysyvä</i>
4H-kumppanuussopimuksen pienentäminen				6 300						6 300	<i>pysyvä</i>
Anttolan nuorisotilasta luopuminen ja Ristiinan nuorisotilan järjestely				20 000	10 000					30 000	<i>pysyvä</i>

Toimenpide	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Yhteensä	
Otavan kirjasto-nuorisotilasta luopuminen				12 000						12 000	pysyvä
Kattilansillan nuorisotilan siirto tilapäistiloihin			20 000							20 000	pysyvä
LähiTapiola Areenan sopimuksen päättymisen					12 000					12 000	pysyvä
Säästö aluejohtokuntien toiminnasta				50 000						50 000	pysyvä
Katuvalojen kesäkauden sammutusjakson pidennys				12 000						12 000	pysyvä
Yksityisteiden perusparannus- ja kestopäällystämisen raami-leikkaus				150 000						150 000	pysyvä
Palveluasumisen isännöinnistä luopuminen					30 000	30 000				60 000	pysyvä
KOPA:n htv-vähennykset				166 000	72 000					238 000	pysyvä
Johtamisjärjestelmän uudistaminen				130 000						130 000	pysyvä
Kamppailuareenan käyttömaksu				15 000	5 000					20 000	pysyvä
Omaisuuksien realisointi				220 000	1 010 000	440 000				1 670 000	kertaluont.
<i>10 % leikkaus hyväksyen isoihin avustuksiin: teatteri, musiikkopisto, Mikaeli</i>					160 000					160 000	pysyvä
<i>Varhaiskasvatus: Rantakylän, Lähemäen, Ristiinan avoimien vaka-ryhmien toiminnan supistus</i>					82 900					82 900	pysyvä
<i>Varhaiskasvatus: resurssilastenhoitajien ja kiertävien lastenhoitajien määrän tarkastelu</i>					128 000					128 000	pysyvä
<i>Varhaiskasvatus: erityisvarhaiskasvatuksen avustajien määrän tarkastelu</i>					120 000					120 000	pysyvä
<i>Varhaiskasvatus: perhepäivähoidon lasten sijoittaminen päivä-koteihin</i>					124 000					124 000	pysyvä
<i>Perusopetus: Itäinen alue, Launialan koulu Lähemäen koululle tai Peitsarin koulun oppilaat Lähemäen koululle Paukkulasta (kok.ratkaisu 2/2022)</i>					60 578	84 810				145 388	pysyvä
<i>Perusopetus, tuntikehys 1.8.2022 alkaen</i>					25 000	25 000				50 000	pysyvä
<i>Lukiokoulutus</i>					75 000					75 000	pysyvä
<i>Kansalaisopisto</i>					50 000					50 000	pysyvä
<i>Kirjasto: aineisto- ja henkilöstösäästö</i>					40 000					40 000	pysyvä
<i>Museot, menosäästö (painatukset ja ilmoitukset, muut palvelut, muu materiaali)</i>					8 000					8 000	pysyvä
<i>Yleiset kulttuuripalvelut, määräraha-leikkaus</i>					28 500					28 500	pysyvä
<i>Yleisten kulttuuripalvelujen avustusten leikkaaminen 10 %</i>					14 630					14 630	pysyvä
<i>Liikuntapalveluiden avustusten leikkaaminen 10 %</i>					20 000					20 000	pysyvä
<i>Liikunta / Raviradan pukuhuoneiden siivouksen lopetus</i>					3 500					3 500	pysyvä
<i>Liikunta / lisätulot harjoitusjäähallin kokoustilasta</i>					3 600					3 600	pysyvä
<i>Liikunta / tulolisäys, useita toimenpiteitä</i>					40 000					40 000	pysyvä

Toimenpide	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Yhteensä	
Nuorisopalveluiden avustuksista leikkaaminen 10 %					8 270					8 270	pysyvä
Orkesterin rahoitus- ja toimintajärjestelyt (orkesterin lakkauttamisen sijasta)						643 248				643 248	pysyvä
Lisäsäästö Aston konsulttipalkkioista (lentokentän palveluiden lopetuksen sijasta)					100 000	100 000				200 000	pysyvä
Yksityistieavustusten leikkaus 10 %					100 000					100 000	pysyvä
Maaseudun kehittämisen avustuleikkaus10 %					10 000					10 000	pysyvä
Hissiavustusten leikkaus					50 000					50 000	pysyvä
Katujen uusintapäällystys					100 000					100 000	pysyvä
Satamien ylläpito					20 000					20 000	pysyvä
Paikallisvalvojan tehtävä					25 000	25 000				50 000	pysyvä
Katusulatusjärj. korjausinvestoinnin säästövaikutus (inv.summa 40 teur)					40 000					40 000	pysyvä
Haukivuori-talon myynti tai purku (v. 22 säästö 0, jos joudutaan purkamaan)						20 000				20 000	pysyvä
Metsätähden myynti, säästö kiinteistön kuluista					15 000	15 000				30 000	pysyvä
Kisakaaren myynti, säästö kiinteistön kuluista					25 000	25 000				50 000	pysyvä
Matkailutoimisto virastotalolle, lisätulo kaupungille					50 000					50 000	pysyvä
Leikkaus konsulttipalkkioista 10 %, asto-palvelualueen yhteinen					80 000					80 000	pysyvä
Oppisopimusrahojen leikkaus					100 000					100 000	pysyvä
Säästö työllisyydenhoidon palvelukokonaisuudesta (kilpailutus)					100 000					100 000	pysyvä
Otavan palvelupisteen siirto Otaviaan					16 000					16 000	pysyvä
Tasoleikkaus 10 % avustuksiin/kumppan., joita ei ole sidottu sopimuksiin v. -22					15 740					15 740	pysyvä
Vaihdopalvelun siirto Essotelta Telialle					12 000					12 000	pysyvä
Yhteensä	170 000	280 500	17 159 030	5 664 457	4 103 821	1 768 058	200 000	0	0	29 345 866	

Sinisellä kursiivilla merkityt tasapainotustoimenpiteet ovat syksyn 2021 aikana talousarviovalmisteluun tuotuja lisäsäästöjä.

Kouluverkkoratkaisut	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Yhteensä	
Olkkola, Moisio, Urh.puisto ja Urpola --> Eteläinen aluekoulu							872 891	872 891		1 745 782	<i>pysyvä</i>
Urh.puiston väistöparakkitarpeen päätyminen							642 000			642 000	<i>pysyvä</i>
Rouhialan koulu Päämajakoululle							79 079	79 079		158 158	<i>pysyvä</i>
Itäinen alakoulu (kokonaisratkaisu 2/2022)								378 000	528 000	906 000	<i>pysyvä</i>
Suomenniemen koulu					95 000	132 000				227 000	<i>pysyvä</i>
Rahulan koulu Sairilaan	76 155	76 155								152 310	<i>pysyvä</i>
Ihastjärvien ja Vanhalan koulut Kalevankankaalle		228 619	228 619							457 238	<i>pysyvä</i>
Anttolan koulun väistöparakkitarpeen päätyminen			240 000							240 000	<i>pysyvä</i>
Kouluverkkoratkaisut yhteensä	76 155	304 774	468 619	0	95 000	132 000	1 593 970	1 329 970	528 000	4 528 488	
Kaikki edellä olevat toimenpiteet yhteensä	246 155	585 274	17 627 649	5 664 457	4 198 821	1 900 058	1 793 970	1 329 970	528 000	33 874 354	
Energiaomaisuusjärjestely – myyntivoittotavoite min.							70 000 000			70 000 000	
Energiaomaisuusjärjestely ja kaikki muut toimenpiteet yhteensä	246 155	585 274	17 627 649	5 664 457	4 198 821	71 900 058	1 793 970	1 329 970	528 000	103 874 354	

Kouluverkkoratkaisujen muut vaikutukset tuloslaskelmaan. HUOM, luvut vuosikohtaisia, eivät kumuloituvia.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Poistot uusista kouluinvestoinneista					-1 290 000	-1 615 000	-1 940 000
Vanhojen koulujen alaskirjaukset (jos tarpeen)	-3 559 584	0	0	-534 280	0	-2 756 981	0
Rahoituskulut investoinneista (0,5 % korolla)		-15 000	-88 500	-178 000	-216 250	-193 150	-170 050
Alaskirjattavien/myytävien koulujen poistojen poistumisen vaikutus		177 979	169 080	213 369	229 414	217 944	344 896
Vaikutus vuoden tulokseen yhteensä	-3 559 584	162 979	80 580	-498 911	-1 276 836	-4 347 188	-1 765 154

Huom! Yllä oleva taulukko vain suuntaa-antava ja sisältää paljon olettamuksia.